

# په سمندر کي دملغلو لټون

ټوليزي ستونزي او دحل لاري يې  
دفکرونو جوړښت او هغوي ته وده ورکول

ليکوال

محمود (حميدزي)

[Ketabton.com](http://Ketabton.com)

دکتاب پیژند پانیه  
نوم: په شمندرکي دملغرولتون  
تالیف، لیکنه: محمودحمیدزی  
کمپوزر: محمودحمیدزی  
دقلمی لیکنی نیټه: ۱۳۹۴

## ډالی

ډالی دې وي زما محترم پلار بنا غلي معلم خير الله ته!  
زما محترم پلار لومړی هغه شخص دی چې ماته يې قلم او کتابچه په لاس  
کي راکړه.  
زه دلوی خدای (ج) په مرسته او دهغه په واسطه په دې وپوهېدم چې لیک  
او لوست وکړم.  
زما محترم پلار ماته تل همدغه یوه خبره کوي چې علم، پوهه غوره ده بڼه  
ده او اړینه ده.  
ما خپل ډېر علم دخپل پلار څخه زده کړی او حاصل کړی  
دی.  
هغه تل زما سره زما د زیرکتیا او وړتیا په لوړولو کې مرسته کړې ده.  
زه يې تل د ناسمو کړونو دکولو څخه راگرځولی، منعه کړی يم.  
زما محترم پلار زما د ژوند د هغو ساینې لپاره تل هڅه کړې ده، او کوي  
يې.  
په رښتیا هم زما داوړه ډالی دهغه د بښيگنو په وړاندې هيڅ هم نه ده!  
او زه تل د الله (ج) څخه دهغه د دونیا او اخرت دنیکمرغی غوښتنه کوم!  
الله (ج) زما پلار خير الله ته دنیکيو په شتون کي اوږد عمر ورکړي.  
الله (ج) دې تاته دهغه کړونو اجر او ثواب درکړي کوم چې تا زما سره  
کړي دي زما محترمه پلاره.  
خدای (ج) دی ستاسیوری زما او زما دکورنی دغړو دسر څخه نه کمه وی.

## لړليک

مخونه	عنوانونه
۱	۱: دليکوال خبرې.....
۲	۲: بريآ ته درسيدولار.....
۴	۳: ځان بنودنه اوزيانونه يي.....
۷	۴: په مثبت ډول درسنيو کارونه.....
۱۱	۵: د هيواد سره مينه اووفاداري.....
۱۴	۶: قومي ژبني او نژادي توپيرونه.....
۱۶	۷: علم اوپوهه.....
۱۹	۸: شفقت او مهرباني.....
۲۲	۹: دمور او پلار احترام کول او حقونه يي.....
۲۴	۱۰: نشيې توکي.....
۲۶	۱۱: خپل منځي شخړې او بدۍ.....
۲۹	۱۲: معلوليت عيب نه دی.....
۳۲	۱۳: دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه.....
۳۴	۱۴: دجنگ زيانونه.....
۳۸	۱۵: دولتي اوشخصي دندې.....
۴۲	۱۶: د وخت بي ځايه نه تيرول، د وخت ارزښت.....
۴۴	۱۷: ځوانان.....
۴۶	۱۸: نیک اخلاق او بڼه سلوک.....
۴۸	۱۹: مرسته کول.....
۵۰	۲۰: دوستي او ملگرتيا.....
۵۲	۲۱: شراکت، گډکار.....
۵۳	۲۲: گډايي يا فقر کول.....
۵۵	۲۳: ډار (وېره) يوازي دالله (ج) څخه په کارده.....
۵۸	۲۴: دځان څخه بڼه شخص جوړول.....
۶۰	۲۵: مطالعه، کتاب لوستنه.....
۶۲	۲۶: خپل لوني او خويندې په لور ولور ورکول.....
۶۵	۲۷: بڼکاره او پټه پاکي.....
۶۶	۲۸: دانسان په ژوند کي دورزش (تکړښت) ارزښت.....
۶۸	۲۹: دماشينونو سمه کارونه.....
۷۰	۳۰: دچا پيريال پاکه ساتنه او سمسورتيا.....
۷۲	۳۱: ديني عالمان.....
۷۴	۳۲: دالله (ج) عبادت په سمه توگه کول، اواحکاموته يي غاړه ايښودنه.....

مخونه	عنوانونه
۳۳	پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او يا د هغوی دنورو دوستانود خوا
۷۷	څخه ناسم نوم ايښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی يادول.....
۸۹	په ښوونځيو او مدرسوو کي کيفيت لرونکي او ښه زده کړه.....
۸۳	دميرمنې او خاوند(ميره) ترمنځ ښې اړيکې او يو بل ته درناوی.....
۸۴	مشوره کول.....
۸۶	دمشرانو(ډېر عمر لرونکو) درناوی کول.....
۸۷	پخلاينه.....
۳۹	په غيري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هيوادونو ته سفر،دسفر په دوام او
	هغه هيواد کي بدي پي ښي
۸۹	.....
۹۱	تشويق کول اودتشويق اغيزي.....
۹۲	اتفاق او يوالی.....
۹۳	په يوه ټولنه کي وړ او په کارپوه مشران ټاکل.....
۹۷	غيبت کول.....
۹۹	پرحيواناتو ظلم.....
۱۰۱	جورت درلودل.....
۱۰۳	رښتيا ويل اورښتنولي.....
۱۰۵	شگون او زموږ ټولنه.....
۱۰۶	فرهنگ.....
۱۱۱	اسلام.....
۱۱۳	هغه سرچيني چي په دي کتاب کي ورڅخه گټه اخيستل سوي ده

.....په سمندرکي دملغرو لټون.....

### دليکوال خبري

ثنا او ستاينه دي وي پاک الله (ج) لره چي پالو نکي دتولو عالمياتو دي. درود او سلام دي وي پر حضرت محمد (ص) باندي دلولی خدای (ج) شکر ادا کوم چي ماعاجزه او ناتوانه بنده ته يي دا توان را وبخښئ چي زه دخپلو وروڼو او خویندو لپاره داستاسوپه لاس کي ليکنه(کتاب)

چي نوم يي (په سمندر کي دملغرو لټون) دی وليکم. الله (ج) دي وکړي چي زما دغه ليکنه زما دورو ڼو او خویندو لپار دگتي څخه ډکه يوه ليکنه وي او درانه لو ستونکي ور څخه دژوند په چارو کي پوره گټه پورته کړي؛ دخپل خان او يا هم دټولني لپاره يوه ملغره په کښي ومومي. ما په دي ليکنه کي زموږ او ستاسو دټولني ستونزي، کړاوونه، دهغوی دحل لاري او هغه څه را اخيستي دي چي دهغوپه پلي کولو سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختگ کولی شي.

ما په دي ليکنه کي دخنيو ټولنيزو، کلتوري او اسلامي موضوعاتو څخه يادونه کړي ده. ما په دي ليکنه کي زموږ او ستاسو دټولني ښکښي او بدی دواړی را اخيستي دي. ستاسو درنو لو ستونکو څخه مي غوښتنه دا ده: چي

تاسو هم درخپل توانه پوري دټولني په اصلاح کي خپل توان او وس مه سپموي ترڅو زموږ او ستاسو ټولنه دهره اړخه يوه پر مختللي او دستو نزو څخه خلاصه ټولنه و اوسي. هيله مي ستاسو لو ستونکو څخه دا ده چي که کوم ځای زما عاجزه بنده څخه په دي ليکنه کي وره يالويه غلطي سوي وي نو تاسو درانه يي په اصلاح کولو کي را سره مرسته وکړئ. ما دا ستاسو په لاس کي ليکنه ددي لپاره ليکلي ده چي زما مسلمانانو ورو ڼو او خویندو ته يي گټه ورسپړي او يوازي او يوازي مي هيله خپل ټولني ته ددي لاري څخه خدمت کول اونیکي کول دي، الله (ج) دي زما څخه په دي کار کول نه ناراضه کيږي. ما چي په دي ليکنه کي دکومو موضوعاتو څخه يا دونه کړي ده تاسو لوستوونکي په هره موضوع کي ژور فکر کوونکي و اوسي، او دخپل وس او توانه پوري تاسو هم زيار وباسي چي زموږ او ستاسو هيواد او ټولنه نور هم پيا وړي شي. موږ او تاسو بايد تل زيار ايستونکي و اوسو او تل موهڅه داوي چي دخپل خان سربيره نورو ته هم گټه ورسوو. دنیکوانسانانو لار ښووني اوزموږ او ستاسو گډ کار زموږ ټولنه او زموږگران هيواد (لوی افغانستان) پياوړی کوي. موږ او تاسو هر يو بايد خپلي مفکورې او تجربې دنورو سره شريکي کړو، تر څو دموجوده ستونزو څخه ليري و اوسو او نور ستونزي موږ ونه گواښي. موږ هريو کولی سو کار وکړو دځان او خپلي ټولني لپار ديوي لاري نه دبلي لاري خدمت وکړو. هيله مي ستاسو درنو لو ستونکو څخه داده چي ماحقير بنده په خپلو دعاگانو کي دياده مه باسئ. په درنښت: محمود((حميدزی))

..... په سمندر کې دملغزولتون.....

### بریا ته د رسیدو لار

ډیر خلک په دې فکر کې وي چې بریالیتوب دې تل زما په برخه وي، مگر داسې نه ده، بریا او کامیابي هغه وخت شونې ده چې موږ زحمت وکارو، هڅه وکړو، هوډ ولرو، او هیڅکله خپلو سمو او پر ځای پر یېکړو ته بدلون ورنه کړو او شا ته تگ ونه منو، که څه هم موږ په زرگونو ځلې خپل په هیلو کې ناکام سو. دبریا راز په نا کامی کې پټ دی. کله چې تاسو دناکامی سره مخ کېږي. نو دا فکر مه کوئ چې زه ددې توان نه لرم چې بریالی به سم. امتحان یې کړئ او بیابیا خپل بریاته د رسیدلو هیله تکرار کړئ، کوښښ وکړئ ترڅو بریالیتوب ته ورسېږي. ډیر خلک داسې دي چې کله په یوه کار کې دنا کامی او ماتې سره مخ سي نو بیا هغه شاته تگ وکړي ماتې ومني اونور بیا دهغه کار دکولو هڅه نه کوي؟ چې دا کړنه یوازې اویوزي ددوی وهم او وپره ده، نور هیڅ هم نه. هیڅ وخت داسې نه سي کیدای مگر ډېر په لږه اندازه اونامعلوم وخت داسې کیږي. چې یو بریالی شخص دې په لومړی ځل خپلې موخې ته ورسېږي، او بریالی دې سي. بریاته درسیدلوپه لاره کې هرورمرو ستاسو مخ ته خنډونه اوستونزې راځي مگر تاسو خپله هیله دلاسه مه ورکوئ او بیابیا خپل هدف(موخې)ته درسیدلو فکر وکړئ، او داسې وگنئ که چیرې داخل لازه هڅه وکړم نو زه به بریالی سم، او کامیابي به مې په برخه شي. تل په خپلو کارونو کې دحوصلې څخه کاراځئ، صبر ولرئ اود زغم خاوندان واوسئ. په خپل ژوند کې هر وخت ځان ته بیل، بیل انتخابونه اوموخي مه ټاکئ. غوره انتخاب ولرئ او بیا دغره په شان کلک ودریږئ، ترڅو تاسوته دبریا لارې پرانیستي پاتې سي، اوتاسو پر هغه لاره بیله دې چې راوپر زیږي مخته لاړسئ. ماهیره لامبوزن هغه نه دی چې په لږو اوبو کې لامبو ووهي، بلکې ماهیره لامبوزن هغه دی چې دسمندر په شدیدو(سختو) څپو کې لامبو ووهي او نه پریکیدونکي څپې پري کړئ او خپل منزل ته ځان ورسوئ. انسان فکرکوي چې زه پیا وړي اراده اوتینگ هوډ لرم؟ خودانسان فکر به یوې کوچني حشرې ته نه وي وراوښتی، چې آیا انسان پیا وړي اراده، او هوډلري او که هغه کو چنی حشره؟ البته دا خبر زه دتو لو انسانانو په اړه نه کوم، داسې ډېر انسانان وه او سته چې هو ډیې دغرونو دسختو ډېرو څخه سخت وو اودی او په خپل کلک هوډ سره غرونه سوري کوي، مگرداسې انسانان هم سته چې استقامت (هوډ) یې ډېر کمزوری وی او هتا ژوند کول لا هم ورته ستونزمن او بي گټې ښکاري؟ مخکې مو دحشرې یادونه وکړل. یوه حشره راوا ځلئ او یوه صاف لوبښي ته یې وا چوئ او بیا وگورئ چې دا حشره دخپل خلاصون لپاره درکومي اندازې هڅه کوي، دخپل هوډ او کلکي ارادې څخه درکومه بریده ساتنه کوي او هوډمنه او مباریزه پاتې کیږي. تاسوبه دهغې مباریزه اوپیاوړی هوډپه خپلوسترگووگورئ او دا به دهغې حشرې په لیدلو درته معلومه سي چې یوه حشره چې دانسان څخه په جسمي

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 اومعنوي لهازمزوري ده هوديي بيا دځينو انسانانوڅخه څومر ډيرپياوري دی!  
 يوه حشره چې دکراونواوستونزوپه وړاندي دردي حده مبارزه کوي اودخپل هيلي  
 څخه چې دستونزي څخه خلاصون دی نه اوري نو يوانسان بايد ديوکړاو  
 اوستونزي پر وړاندي درکومه حده ودرپوي اوڅومره ټينگ هوډبايد ولري؟  
 يوه ونه ټول ژمی ددي په تمه اوهيله تيروي چې کله به سپرلی راځي،ونه انتظار  
 کوي او بيا دسپرلي په راتلو هغه ونه زر غونډيري، پاني، غوتي، گلونه اوميوي  
 کوي.

اوبه خپل تگ ته درهغو پوري دوام ور کوي تر څو ياخو وچي سوي نه وي  
 اوياخو خپل منزل ته نه وي رسيدلي.ستوري هره ورځ دي ته انتظار باسي چې کله  
 به تياره راځي او مور به ځليرو.متل دی چې وايي: بي زحمته رحمته نسته!  
 څوک چې ډېره هڅه کوي نو هتمن به هغه ته ډېر څه هم په لاس ورځي خدای  
 جل جلاله انسان په دي نه دی مکلف کړی چې په کارو نو کي تلوار وکړی او دبي  
 صبري څخه کار واخلي،الله جل جلاله مورپه تلوارنه کولوامرکړي يو،په دي  
 خبره دلابنه پوهيدلو لپاره سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ : 37نمبرايات ولولئ.

ديوه حديث شريف مفهوم دی(څوک چې دصبر عادت جوړکړي نوپرهغه الله جل  
 جلاله صبراسانه کوي. ① تل خدای جل جلاله انسان ته دزحمتو نو اجر ور کړی او  
 ورکوي يي. هر هغه څوک چې په روا، او سا ليم ډول ډبريا هيله لري، لوی خدای  
 جل جلاله دهغه سره مرسته کوي او هغه ته ډبريا دلاسته راوړلو لاره بڼي.  
 مور الله (ج) دي نړی ته ددي لپاره را استولي يوو چې زموږ څخه ازموينه  
 واخلي، که نه دالله(جل جلاله) دلوی دربار څخه کوم څه نه کميري چې يو انسان  
 دي بيله ازمويني جنت ته دا خل کړي! مگر ازموينه اخستل کيږي .

کوم انسانان چې حق ته يي غاړه ايښي وي،نيک کارونه کوي او دالله جل جلاله  
 داحکاموڅخه سرغړونه نه کوي که چيري ،دالله جل جلاله خوښه وه نو جنت ته  
 به يي دا خل کړي او هغه کسان چې حق نه مني، بد کارونه کوي او دالله جل جلاله  
 داحکاموڅخه سر غړونه کوي، که دالله جل جلاله خوښه وه نو هغو کسانو ته  
 به سزا ورکړی اوکه يي خوښه وه پر وبه رحميږی، په دي خبره دلابنه  
 پوهيدلولپاره سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ : 129نمبرايات ولولئ. مور هروخت په ازمو  
 ينه،(امتحان) کي يو،په دي خبره دلابنه پوهيدلولپاره،سُورَةُ الْبَقَرَةِ : 155شماره  
 ايات ولولئ. په دي ازموينوکي ډبريا لپاره بايد هر وخت هيله مند واوسو ،هيڅ  
 وخت نا هيلي اونا اومیده نه سو، هر وخت هيله ولرو، تر څو دکاميابی ترپولي  
 ورسيزو او کاميابه سو.

لو مری بايد دخدای جل جلاله دلوی دربار څخه ناهيلي نه شو او دهغه ورسته  
 بايد په خپل ځان باور ولرو کلک او نه ماتيدونکی باور.



په سمندرکي دملغرولتون.....  
 دخپلو مشروع ، روا هیلودپوره کولو په لاره کي باید ونه ویریزو، په پوره ډاډسره  
 باید دبریا خواته وړاندې ولاړسو.  
 دهغو کسانو سره مرسته وکړو چي هغوی غواړي خپلومشروع هیلو ته ځانونه  
 ورسوي او تل یې درمرستي ترڅنک تشویق هم کړو، حضرت محمد صلی الله علیه  
 وسلم پیر ځلي دداسی پېښو سره مخ شوی دی چي هغه داسلام دمبارک دین په  
 لاره کي دحدنه زیاتي ستونزې او کړاونه گاللي دي، چي دطایف دخلکولخوا  
 زورول کیدل یې بڼه بېلگه ده.  
 ددې هرڅه سربیره به هم حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر هرې ستونزې  
 صبراختیاره وه، او نه به ناهیلی کیده.  
 دهغه (ص) کلکه اراده، هسک عزم اونه ماتېدونکی هوډ و چي دلوی خدای جل  
 جلاله په مرسته داسلام مبین دین دنړی په گوټ گوټ کي خپورسو. راسی چي  
 موږ دهغه مبارک صلی الله علیه وسلم داستقامت څخه پند وا ځلو. که چیري موږ  
 په خپلومشروع هیلو کي دستو نزو او مشکلاتو سره مخ کیږو، باید هغه وزغمو،  
 بیابیا کوښښ وکړو ترڅو خپلو هیلو ته ورسیرو او په خپله هیلو کي دبریالیتوب  
 درپولې منډي و وهو.  
 راسی نوردناکامی څخه ونه ویریزو، که چیري کامیابي، بریالیتوب غواړو نو باید  
 کامیابي ته درسیدو په لاره کي خنډونه اوستونزې وگالو، په ناکامی لیدلو سره  
 دکامیابي پرلاره تگ پري نږدو، که ناکام سو باید صبر او زغم ولرو اومايوسه نه  
 سو. زړونه مو باید تل ډاډمن او هیله مند وساتو، که څه هم زموږ مخته دومره  
 خنډونه اوستونزې راسي، چي زموږ شاته تگ بیخي هتمي سي، دهر ډول  
 ستونزې اوخنډسره باید مقابله وکړو ترڅو بریا زموږ په برخه سي، او خپل ژوند  
 ته په بریالیتوب دوام ورکړو.

### ځان بنودنه اوزیانونه یې

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: الله جل جلاله فرمایي: ژباړه زه بي پروايم  
 له شریکانوڅخه چاچي یو عمل (کار) وکړاوپه هغه کي یې بل څوک شریک کړنوزه  
 هغه اودهغه کارپریږدم ①  
 مطلب داچي کوم کار او عبادت چي دځان بنووني لپاره وي دالله (ج) په نزد بڼه  
 کارنه دی، او الله (ج) دهغه شخص اوکارڅخه بي زاري بنودلي ده.  
 زموږ په ټولنه کي ځیني خلگ دخپل نوم دلورولو، او دنورو خلگو څخه دځان  
 لوربنودلو لپاره ځیني داسي کارونه ،کړني کوي چي نه یوازي داچي خپل ځان ته

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 زيان رسوي بلکي دا کړني يي پرتولنه باندي هم بدې اغيزې کوي اودتولني  
 نورځلگ هم دمشکلاتو سره مخ کوي.  
 زه ددې کړنو دجملي څخه چې دوی يي کوي دلته څو بيلگي ليکم:

لومړی: پر بي وزلو او کمزورو انسانانو باندي زور زياتی او ظلم:  
 ځيني انسانان په دې خاطر پرنورو انسانانو ظلم او زور زياتی کوي:چي دهغو  
 څخه په مالي ډول ځان تقويه کړي. ځيني نورددې لپاره چې نورانسانان دده څخه  
 وويريږي اوپه ټولنه کي ددوی په آند نوم وړي اونوم لوري سي: دظلم لاره  
 اختياره وي په ټولنه کي فساد خوروي اوتولنه ددوی دزور زياتي او ظلم څخه  
 آرامه نه وي. جاليبه خوداده چې ځيني نور انسانان بيا ديوي ټولني  
 پراوسيدونکو باندي په دې خاطر زور زياتی کوی چې دوی دخپل زور زياتي څخه  
 خوند اخلي!

بي معنا اوبي ځايه خبرې کول ، نور ته سپکاوی کول، ځان لوړ بنودل، بي  
 معنابي او ځايه موډ، فيشن اودې کاروته ورته نورکارونه ځيني انسانان دنوم  
 بنودني اوځان مشهوره کيدو لپاره کوي چې په دې کارسره دوی داغواړي چې  
 دهغوی په گمان دهغوی ټولنه ورته احترام (درناوی) وکړي اوياهم ورته دعزت  
 په نظر وگوري: حال داچي هيڅ کله يو انسان پر نورو انسانانو باندي په ظلم او  
 زور زياتي کولو اوپه ټولنه باندي په جبرځان محترم بللواومنلو دعزت خاوند نه  
 سي کيدلی.

کوم انسانان چې داسي کسانوته درناوی لري: يابه دوهم (ډار) او ويرې څخه  
 دوی ته عزت ورکوي اودرناوی به ورته لري او يابه هم ددوی په ناروا کارونو  
 باندي خوښ وي.

که چيري يوانسان په خپله خوښه ديوه ظالم او بد کاره انسان سره دهغه په  
 کارکي مرسته وکړل او يا هم په خوښ سو: دده او هغه کس چي بدکاره او ظالم  
 دی توپيرنسته او په گناه کي ورسره ونډه لري. الله جل جلاله موږ دنیکي په  
 کړنو کي په مرسته کولو اودبدی په کارونو کي په نه مرسته کولو امرکړي يو په  
 دې خبره دلاینه پوهيدلو لپاره سُورَةُ الْمَائِدَةِ : 2نمبرايات ولولئ.

ځيني کسان بيا داسي کارونه دخان بنودني لپاره کوي: چې ددوی کړني داسلام  
 دمبارک دين اود خپلي ټولني دکلتور او عناتو څخه مخالفه وي او ددې کم  
 شميروگرو لکبله هغه ټولي ټولني ته چې دا ځوناکاره اوبدکاره انسانان په کي  
 شتون لري ځيني نادركه، کم آندي او کم فهمه کسان دهم هغووگرو په نظرگوري  
 چې گواکي هغه واره ټولنه دهم هغوبدکارو انسانانو په شان ده داډول  
 فکر(آند) گمان کول ، ديوه باهوښه انسان لپاره نه بنيابي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 بله دنوم بنودلو او ځان مشهوره کولو لاره چې ځيني انسانان فکر(آند) کوي چې همدا به وي: دخوښۍ او ځيني نورو محفلونو کې دپراو بي ځايه لگښتونه او مصارف دي، دا کارنه يوازې داچې بي گټې او بي فايدي کاردي، بلکې داکار په ټولنه کې دوخت په تيريدو سره مروج کيږي او ټولنه ددې زيات لگښت خوښوونکو خلکو پر لاره پل ږدي چې ورسته بيا غريب او ناچاره خلک هم دې ته مجبور سي چې په خپلو محفلونو کې زيات لگښت وکړي، ياد کار ددې سبب گيږي چې په ټولنه کې ددې لگښتونو دپوره کولو لپاره ځيني خلک ناروا او نا مشروع کارونو ته زړه ښه کوي او يا هم خپل دهيواد پريښودلو ته اړوزي مهاجرت کوي. که چيرې شتمن خلک هغه لگښتونه چې په خپلو محفلونو کې يې لگوي، زموږ او ستاسو دټولني غريبو او نادارو اوسيدونکو ته ورکړي او وسره مرسته وکړي: زموږ او ستاسو دټولني دابي وزلي به دمنځه ولاړه سي او هيڅ يو غريب کس به پاتې نسي، په ياد کار کولو سره به موږ دوو گټو څخه برخمن سولومړی: ټولنه به مودغربته خلاصون پيدا کړي. دوهم: داخرت د هوساينې اودجنت خواته دور وړاندي کيدولامل به موسي. اسراف کول او بي ځايه لگښتونه داسلام دمبارک دين خلاف عمل دي!

الله جل جلاله بي ځايه اسراف کوونکي دشيطان ورڼه بللي دي، په دې خبره دلابنه پوهيدلو لپاره دسُورَةُ بَنِي إِسْرَائِيلَ/الإِسْرَاءِ : 27نمبرايات ولولئ، حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي: ؛وخورئ، وخبئي، صدقه ورکړئ، مگرله اسراف څخه ځان وساتئ. ① موږ او تاسو دپروخت په دې خبره ښه پوهيږو چې کوم کار چې زه يې کوم ناروا او حرام کاردي خوددې سربيره يوازې ددې خبرې لپاره چې زموږ په محفل کې کډونکوونکي وگړي يوازې دا ووايي چې فلاني په خپل محفل کې دومر لگښت اودا اوها کړي وه داکار کوو دې خبرې ته مو هيڅ پام نه وي چې که نن ورځ زه په خپل محفل کې داپول لگښت وکړم نو سبا يو بل څوک هم په خپل محفل کې زيات لگښت کوي رو، رو به داکار په ټولنه کې عام سي او نور خلک به هم دې ته وهڅول سي چې په خپلو محفلونو کې اسراف او دپر لگښت وکړي: هغه وخت به هغه غريب خلک چې هتاخپل جامې، او خوږه نه سي پيدا کولی څه وکړي؟ آيا هغوی دا توان لري او که نه چې زموږ شتمنوپه څير لگښتونه وکړي؟

ولې ددې ناروا کړنې څخه يو کوچنی فرهنگ جوړکړو؟ په محفلونو او غونډو کې داندازې څخه زيات لگښت څخه بايد ډډه وکړو، داکار مودشتمنۍ بي ځاي مصرفولو مخه نيسي او ورسره به مودالهي حکم څخه سرغړونه هم نه وي کړي. موږ په محفلونو کې په دپر لگښت کولو سره دټولني بار ودرنو او خلک په قصد دې ته اړباسو چې ياد نارواکار دوی هم وکړي زموږ داکار زموږ پر خپل ځان ظلم دي، په دې کار سره گناه په خپله ځانته پيږو، هغه لگښتونه چې موږ يې په خپلو محفلونو او غونډو کې کوو، بايد دلوی خدای جل جلاله درضا لپاره يې په

په سمندرکي دملغزلونون.....  
 داسي کارونو ولگو، و کړو چې زموږ ولس او ټولني ته يې گټه ورسيزي، نه داچي خپل شتمني په داسي کړنو مصرف کړو چې نه يې موږ او نه يې هم زموږ ټولني ته کومه گټه ورسيزي. موږ او تاسو بايد دخپلي ټولني دارمنواو سيدونکو سره بيله کوم تو پيره مرسته وکړو. الله جل جلاله خيرات ورکوونکي وگړي الله جل جلاله ته حسنه پور ورکوونکي وگړي بللي دي او هغوی سره يې دڅو پراېره زيات اجرورکولو وعده کړی ده! په دې خبره دلایينه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الْحَدِيد : (18) نمبرايات ولولئ. زموږ دکارونوله عمله بايد زموږ ټولني ته زيان ونه رسيزي اوپه خپله پرخپل ځان او ټولنه ظلم او تيری ونه کړو. راسئ چې داسي کارونه وکړو چې په اوږد محله او لنډ محاله توگه زموږ دټولني اوسيدونکو ته گټور تمام سي. ددې برخای چې ځان بنودونکي، مغروره پرخپل ځان اود خپل ټولني پراو سيدونکو باندي ظلم کوونکي و اوسو: بايد خير رسوونکي، مرسته کوونکي او عاجزه انسانان و اوسو، هيڅ وخت داسي يو کار ونه کړو چې خپل اخرت ته زيان ورسوو، دلوی خدای جل جلاله اُموږو څخه سرغړونه ونه وکړو او دوږخ وه ځان ته په خپل لاس وانه ځلو. موږ او تاسو بايد داسلام دمبارک دين دټولو احکامو څخه پيروي وکړو تري سرغړونکي او بدې غوښتونکي ونه اوسو تل خير غوښتونکي انسانان و اوسو.

### په مثبت ډول درسنيو کارونه

په اوس وخت کي ږغيزو، متني، اوتصويري (انځوريزو) رسنيو او وسيلو دانسانانو په ژوند کي ډېرې آسانتياوي اونوښتونونه منځته راوړي دي، او ددې وسيلو په مرسته خلگ ديوبل سره ډير نژدي سوي دي. د معلوماتو راکړه ورکړه اوس په ډېر لږ وخت کي دنړی وهرگوت ته کيدای سي. ددې رسنيو اوسيلو دجملي څخه راډيو، تلویزيون، کمفيوټر، تليفون، فکس، انټرنيت اوداسي نور يادولی سو. دا هغه وسيلې دي چې په اوسني وخت کي دخبر رسولو، ديو بل سره داريکو تينگولو، تجارت، جگړيزو، روغتيايي، تفريحي، اوپه ځينونوروبرخوکي دکار دلایينه آسانتيا لپاره استعمالېږي.

### لومړی: راډيو او تلویزيون

موږ او تاسو بايد ددې وسيلو څخه په مثبت ډول استفاده وکړو، اوددې دو وسيلو څخه دخبرو داوريدلو د تعليمی، اوتفريحي خپرونو داويدلو او ليدلو لپاره کارواخلو. که چيري موږ ددې ډول رسنيو سرپرستان يوو. موږ بايد دخپلو اوريدونکو اوليدونکو لپاره داسي خپروني تياري کړو چې ددې خپرونو له کبله زموږ ليدونکي او اوريدونکي په هغه مسائيلو، موضوعاتو (سکالوگانو) وپوهيږي چې په هغو کي معلومات نه لري. موږ بايد هغوی ته گټوره روزنه او ښوونه دخپلورسنيوله لاري وړاندي کړو. داروزنيزي خپروني بايد د کيفيت اوکميت له پلوه لوړي، دپام وړ، په زړه پوري او پوره وي

په سمندرکي دملغرولتون.....  
 او خلکوته دیني، ټولنيزي، اقتصادي، روغتيايي، حقوقي، کلتوري او په  
 ډيرنوروبرخو کي په پوره ډول معلومات ورکړي، ترڅو دعامو او هغو کسانو  
 لپاره چي تعليم نه لري يوډول دښوونې اوروزني سرچينه وگرځي، دخلکو په منځ  
 کي هراړخيزه عامه پوهوي زيات سي، خلک نوښتونو ته په هر برخه کي  
 وهڅوي او ټولنه مو نور داسي يوه ټولنه پاتي نه سي چي دډېرو اړينو معلوماتو  
 او پيښيدونکو پيښو څخه نا خبره وي. داډول رسني دټولني لپاره دتعليم او تربیي  
 دښوولو اونیک عامه پوهوي يوه برخه گرځي اودټولني وگړي ورڅخه په زياته  
 اندازه په بيلا بيلو برخو کي پوهوي ترلاسه کوي.

دټولني دميشنو وگړو رول دراديو او تلویزيون څخه په سمې استفادي  
 کولوکي:

خلک رسني بايد ددې لپاره ونه کاروي چي دخپرونو څخه يي ناسمه استفاده  
 وکړي او يايي هم دخپرونو څخه ناسم پوهوي ترلاسه کړي. په ځينو رسنيو کي  
 داسي خپروني لوستونکو، اوريدونکو او ليدونکو ته خپريري، چي دهغو خپرونو  
 په لوستنه، ليدنه او اوريدنه سره يو ښه انسان غلطي او کړي لاري ته تيل وهل  
 کيږي. ټولنه دهغو خلکو دشموپلانونو او اغيزولاندي راځي چي هغه خلک  
 غواړي ديوي ټولني داوسيدونکو وگړو ذهنيتونو ته منفي سمت ته بدلون ورکړي  
 اوخپل هغه شوم پلانونه پر هغوی پلي (تطبيق) کړي چي دوی يي غوښتنه  
 لري. موږ او تاسو بايد دهغو خپرونو دليدلو، لوستلو او اوريدلو څخه ډډه  
 وکړو، چي په هغه خپرونو کي زموږ کلتور، عنناتو، ژبي، ټولنيز ژوندانه، اود  
 هيواد خلکو ته په کښي زيان رسيزي او يا هم ورته په کښي سپکاوي سوی وي.  
 زموږ او ستاسو په ټولنه کي داسي رسني شتون لري چي هغه زموږ د فرهنگ،  
 ټولني، ژبي، کلتور، عنناتو، تاريخ، کړو وړو، دين او ټولنيز ژوندانه ته دزيان  
 رسولو او هتا دلمنځه وړلو کوښښونه کوي! داډول رسني بايد وپيژندل سي او  
 مخنيوی يي وسي او که چيري يي مخنيوی ستونزمن وي، نو بايد ددوی ټوله  
 ترحي او پلانونه ددولت دخواڅخه پرېښدي سي. کله چي ټولنه ددې ډول  
 رسنيودخطرناکوپلانونو په اړ خبره سي نو بايد په هيڅ ډول ټولنه دې ته زړه ښه  
 نه کړئ چي يادي رسني واوري ولؤلې اويايي هم وويني. رسني بايد يوازي او  
 يوازي خپل ټولني ته خدمت وکړئ، او ورته دزيان رسولوسبب نه سي. ټولي  
 رسني بايد دهغو ارزښتو نو، چي په يوه ټولنه کي ورته درناوی کيږي سپکاوی  
 ونه کړي، داهڅه ونه کړي چي ددې ارزښتونو په باره کي ټولني ته ناسم پوهوي  
 ورکړي. يوه رسني بايد ديوي ټولني ټولو وگړو ته په يوه نظر وگوري، ددوی  
 ترمنځ توپيرونه کړي، يو پر بل باندي ورته ارزښت ورنه کړي اوترمنځ يي ديوالي  
 دلمنځه وړلو هڅه ونکړي. موږ او تاسو بايد خپل ماشومان دهغه رځيزو، منتي،  
 تصويري خپرونو دليدلو، اوريدلو اولوستلوڅخه منعه کړو چي هغه خپروني  
 غيري اخلاقي، او داسلامي احکامو څخه خلاف وي،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 اویا هم داسي خپروني وي چي ټولنه دفساد خواته کشوي او په ناروا عملونو باندي يې اخته کوي. داډول خپروني دماشومانو پر هغه ذهنيت باندي ډير ژر خپله اغيزه غور خولی سي چي هرڅه ورته بڼه معلوميري او هغه کارونه کوي چي دوی يې ويني، لولي او يايي هم اوري. دماشوم حافظه دي ته اړتيا لري چي نوي شيان حفظ اوورسته ترزده کولويي عملي کړي. هرڅه چي ماشومان وويني، وي لولي او يايي هم واورې، دوی يې په راتلونکي وخت کي دعلمي کولوکوښښ کوي، ځکه دوی ددي ترمنځ توپير نه سي کولی چي څه بڼه دي او څه بد. ماشومانو ته دجنگ جگړو، وژني او ژوبلیدني فلمونه ښکاره کول، کيسي، نکلونه کول، ناولونه لوستل، په حقيقت کي دوی ته: دقتل غلا او ژوبلیدني لارښوونه اوپه هغوبرخوکي روزنه ده. که غواړو چي ماشومان مو بڼه وروزل سي او دبد اخلاقيو، اوبدو کارونوڅخه يې ليري وساتو نو بايد ماشومان مو درخاصي څارني لاندي ونيسو او د دوی دژوند ټول اړخونه تحليل او وارز و. مور بايد لومړی خپله منفي اړخ درلودونکي خپروني ونه څارو اوپه دوهم قدم کي خپل ماشومان دمنفي مفکوري اومنفي اړخ درلودونکو خپرونو دلوستلو، اوريدلو اوليدلو څخه په کلک ډول منعه کړو. دکمفيوټر، انټرنيت او مبايل څخه سمه استفاده کول: زمور او ستاسو په ټولنه کي په کمفيوټرونو، تلویزونونو، موبایلونو، انټرنيتي شبکو اونورو تصويري رسنيو او وسيلو کي داسي فلمونه او تصويرونه کتل کيږي چي هغه فلمونه اوتصويرونه په هيڅ ډول زمور ددين، رواجونو، کلتور، عنناتوسره اړخ نه لگوي، يادي ليدني نه زمور دين خوبښوي اونه يې زمور کلتور او عننات خوبښوي اونه هم داليدنه زمور دشخصيت سره برابره وي. دافلمونه اوتصويرونه (انځورونه) که زمور ددين مخالفه وي که زمور دعنناتو، خو ليدنه يې په هر حلت کي يوازي او يوازي مور ته زيان رسوي يادفلمونه اوتصويرونه ځيني وخت مور او تاسوته ژوبلونه، وژنه، فريب، بي احترامي او ځيني وخت راته بد اخلاقي اوبي عزتي رابښي. هو داسي هنري فلمونه اوتصويرونه هم شتون لري چي مور کيداي سي، چي دهغوڅخه مثبت اړخونه زده او ورته متوجي سو او زمور په ژوند کي راته دتفريح او پوهوي وسيله وگرځي اوپر هغولارو تگ راته هوسا او آسانه کړي چي مور ورباندي په تلو کي ستونزي لرو. هنري فلمونه اوتصويرونه که په مثبت ډول سره وليدل سي او موضوع يې بڼه درک کړل سي: مور او تاسو ته ښايي په هغوکي لارښووني موجودي وي. که څه هم دټولوزده کړوسرچينه کتابونه دي اوفلم ته کومه اړتيا نه ليدل کيږي. که چيري بيا هم مورفلمونه اوعکسونه وينو نو بايد ديوفلم اوعکس منفي اړخ ته پاملرنه ونه کړو اوکه دمثبت اړخ دليدني څخه که کوم پوهوی لاسته راځي لاسته يې راوړو. مور او تاسو ډېروخت ديو فلم، تصوير، ليکني، خبرو، يابل کوم کارمنفي اړخ ته درمثبت اړخ ډېره پاملرنه کوو، چي داکړنه زمور دتبا هي خواته قدم اخيستنه ده. هغه فلمونه چي داسي سحني ولري چي هغه دبي شرمی او بي حيايي څخه ډکي

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 وي: بايد په هيڅ ډول سره ونه کتل سي او پري نږدو چي ديا دوفلمونو کتنه مور  
 ناروا کارونو ته وهڅوي. دا سي وخت تيرونه او تفریح چي زمور دونیا او اخرته  
 زیان په کبني نغبتی وی باید ترینه په کلکه ډډه وکړو. رسول الله صلی الله علیه  
 وسلم فرمایي: دوه نعمتونه داسي دي چي ډیر خلک یی قدر نه کوي، روغتیا  
 او فراغت. (۱) مور باید د دنیا په خوشحالی باندي خپل اخرت ته زیان ونه رسوو،  
 د لوی خدای جل جلاله د احکامو څخه سرغړونه ونه کړو، ولې خپل اخرت ددی  
 دونیایه بدل کي وپلورو؟ حال داچي رسوالله فرمایي: په جنت کي دیوي چلاخي  
 ځای تردنیا اوڅه چي په دنیایکي دي بڼه او غوره دی، یوسهار یا مابنام دالله په  
 لارکي تلل تردونیا اوڅه چي په دنیایکي دي بڼه دی. ②  
 دمبایل، تلیفون او کي مروپرځای اوسمه کارونه:

موبایلونو او کیمرو زمور او ستاسو لپاره ډېرې آسانتیاوي منځ ته راوړي دي.  
 مگر مور ډېر وخت دهغو څخه سمه او پرځای استفاده نه کوو، په ځینو وختو نه  
 کي ترینه ناسم کار اخلو او په ټولنه کي دهغوی په واسطه فساد خوروو.  
 بي اړتیا اوبې ضرورته په موبایل، تلیفون کي خبرې کول، خلکو ته دموبایل  
 تلیفون دلاري اختارونه ورکول، دنور خلکو دنوم څخه ناسمه گټه اخیستل، دموبایل  
 تلیفون دلاري درواغ ویل او په نورو بیلابیلو لارو دتلیفون او موبایل څخه ناسمه  
 استفاده کول ټولنه ددی او فساد خواته کشوي. همدارنگه دموبایل دکي مرو او په  
 کیمرو باندي دخوښی په محفلونو، کورونو او نورو ورته ځایونو کي عکسونه  
 (انځورونه) اخیستل، فلمونه ډکول ناسم او دزیان څخه ډک کار دی.  
 ځکه په دي کار سره په انځور او فلم کي فلمبرداری، عکاسي سوي کسان ددی  
 څخه خوښ نه وي چي دهغوی څخه دي عکس واخیستل سي، یادي ترینه فلم  
 ډک سي او یا هم ډاکرنه په پټه سره وسي او هغه څوک خبر نه سي کوم چي  
 دهغوی څخه فلم ډک سو او یا انځور ترینه واخیستل سو. دا ډول فلمونه او  
 عکسونه (انځورونه) چي په پټه ډک او نیول کيږي په ټولنه کي خپريږي او دځینو  
 ستونزو لامل گرځي او دټولني اوسیدونکي په ځینو حلتونو کي دیا دوفلمونو  
 او انځورونو څخه ناسمه استفاده کوي. بڼه او گټوره خبره خوداده، چي دژوندیوو  
 موجو داتو انځور اخیستل او جوړول غوره کارنه دی او چي څومره ډډه تري کولي  
 سو باید ډډه تري وکړو، ځکه رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: کوم کسان چي  
 انځورنه عکسونه جوړوي دقیامت په ورځ به عذاب ورکول سي، ورته وبه ویي:  
 څه چي موجود کړي ژوندي یی کړی. (۳)

راسی چي لومړی خپل پرځان باندي هغه کار چي مور یی کوو دهغه کار احساس  
 داسي وکړو، که چيري ډاکرنه زما سره سوي وای نو مابه څه احساس درلو  
 دلی او څه فکر به راسره پیدا سوی وای؟ آیا په دي ډول کار سره که دټولني یوبل  
 شخص زما پروردی کړی وای زه به خوښ سوی وای او که نه زه به خفه سوی  
 او ناهیلی سوی وای؟

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 ددې احساس دکولو څخه ورسته پريکړه يوانسان خپله کولي سي، چي ياده  
 کړنه بڼه ده اوکه بده. رسوالله صلى الله عليه وسلم فرمايي: ستاسو  
 يودرهغومؤمن نه سي کيداي څو دخپل ورورلپاره هغه څه خوښ نه کړي چي  
 دخپل ځان لپاره يي خوښوي. ① اوهمداسي بايد انټرنيت او نوري ټولنيزي شبکي  
 فيسبوک، ټويټر، واتساف، ايمو، يوتيوب اونورورته انټرنيتي اوتولنيزي شبکي هم  
 ددي لپاره ونه کاروو چي موږ او يا هم زموږ ټولني ته دي زيان ورسوي .  
 دا رسني يوازي او يوازي زموږ دکارو نو دهوسا يني لپاره دي، نه دغلطي  
 استفادي اخيستلو اواستعمالولولپاره.

که موږ انټرنيت کارونکي يو نو دا اختلاف اچونکو متنو، ويديوگانو، اوتصويرونو  
 دخپرو لوڅخه بايد په کلکه ډډه وکړو. هڅه موباييدانټرنيت په کارولوکي تل داوي  
 چي خپل هيواداوتولني ته اړين مطالب وړاندي کړو اوخپله هم مثبت اړخ  
 درلودونکو اوگټه رسونکو مطلبونوڅخه استفاده وکړو. البته ديدونې ورده چي  
 ددې وسيلو چي مخکي يي يادونه سوي ده: ډير استعمال او کارونه زموږ بدن په  
 دماغي، ذهني او جسمي نارو غيو هم مبتلا کولي شي.

يادي وسيلي بايد بيله ضرورته او دارتيا څخه ډېرې ونه کاروو. موږ اوتاسو بايد  
 خپل وخت په بي ځايه او زيان رسوونکو کارونو باندي تېر نه کړو، درسنيزو  
 وسيلو څخه پرځاي او مناسبه گټه واخلو او پري نږدو چي ددې وسيلو په وسطه  
 ياله عمله مويولنه دفساد اونارواکارونو په لور ولاړه سي.

### د هيواد سره مينه اووفاداري

موږ او تاسو ټول دخپل هيواد سره مينه لرو، هيڅ داسي څوک نسته چي خپل  
 هيواد ته دي زيان ورسوي. مگريو لږ او محدود شمېر کسان داسي سته چي  
 دخپل هيواد سره مينه نه لري، دخپل هيواد سر خيانت کوي، خپل هيواد او خپله  
 ټولنه ورته ارزښت نه لري، درخپله وسه ورته زيان رسوي او دنورمغرضو، زيان  
 رسوونکو کسانو په وينا خپل هيواد ته جنگ، غوربت، بي علمي او بي اتفاقي،  
 راوړي، نه پريږدي چي هيواد او هيوادوال يي په سولي، سوکالي، او ارمي کي  
 ژوند وکړي.

داخاصيت (ځانگړنه) درلودونکو خلکوته دهيواد دوستان او هيوادته وفاداران  
 نه سووي، دهيواد دښمنان يي بولو! داډول خلگ هيڅکله بڼه او غوره خلگ نه  
 دي. داخلگ ددي سربيره چي خپل هيواد او خلگ خوشحاله ژوند ته نه پريږدي،  
 خپله هم دنوردلاس لاندي په کړاونو او مشکلاتو کي ژوند کوي! داخلگ  
 داخوښوي چي خپل ترهيواد د دوی دلا رښوونکو بدوانسانانو ټاټوبي ته ژمن  
 واوسي،

..... ۱۱ .....



په سمندرکي دملغزولتون.....  
 خپل درهيوادوالو د دوی روزونکو او هغوی ته چي ددوی ذهنيونو په منفي لورته اړولي دي احترام او قدر لري. ډېر بي توانه او کمزوری هغه انسان وي چي مړسي او خپل هيواد او ټولني ته خدمت ونه کړي. هريوزمور او ستاسوڅخه په دې مکلف دی چي خپلو خلگو او هيواد ته خدمت وکړي، يعني په خپل ژوند کي داسي کارونه وکړي، چي دده هيواد او خلگوته په هغه کاروکي گټه ورسپري. هيواد زموږ او ستاسو لپاره دموورحيثيت لري. څنگه يوداسي څوک پيدا کيدای سي چي دخپل موربي احترام وکړي، دا وزغمي چي موربي په مشکل او ستونزه کي وي او دی په ارمه سا واخلی او دخپل مورسره دې مرسته ونه کړي. هيواد زموږ په سر تاج دی اوزموږ بيريغ زموږ دخپلواکی او آزادی نښان دی. هرانسان چي دخپل هيواد سره خيانت کوي درټول بد ترين انسان دی. دداسي انسان سره چي دخپل هيوادسره خيانت کوي دوستي او مرسته کول دهغه دښمن سره مرسته کول دي چي ستا دوينو تږی وي او چي هروخت يي وس ورسپري نو تا دمنځه وړی او ستا دنابودی په انتظارکي شيبی شماری. موږ او تاسو بايد په هيڅ حال او هيڅ وخت کي دخپل هيواد سره خيانت ونه کړو. ټوله عمر (ژوند) بايد خپل هيواد ته وفاداره اوژمن پاتي سو. زموږ دهيواد ابادي او سوکالي زموږ سوکالي او ابادي ده. موږ بايد خپل هيواد دخپل کور په شان وټولو. آيا يوڅوک دا خوبنه وي چي دهغه کوردي ويجاړه اوخراب وي؟ که چيري موږدا نه سوکولی چي خپل کور وران کړو نو بيا ولي خپل هيواد خرابه وو؟ موږ او تاسو بايد خپل ځانونه دخپل هيواد خدمد گاران وگرځوو. لکه څنگه چي دخپل دوجود په پرهرونو درديږو (خوږيږو) نو همداسي بايد خپل دهيواد په زخمونو خوږ او ودرديږو. موږ او تاسو ټول داتوان لرو چي هريو خپل هيواد ته خدمت وکړو که چيري تاسو پاچاياست نو بايد خپل هيواد ته ريښتني پاته سي اوداسي يوکارونه کړی چي په هغه سر ستا دهيواد اوسيدونکو ته زيان ورسپري. رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي اي الله څوک چي زمادامت حاکم (مشر) وي اوبيا هغه پردوی سختي کوي نوته هم پر هغه سختي وکړه اوڅوک چي زمادامت حاکم وي اوپر هغوی نرمي کوي نوته هم پر هغوی نرمي وکړه. ①

بل ځاي رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي: څوک چي دمسلمانانو حاکم وي اودهغوی په بنيگنه کي هڅه ونه کړي اوپه خاص نيت سره دهغوی بنيگنه ونه غواړي نو هغه به له دوی سره جنت ته نه ځي. ②

مشر، حاکم، يا پاچا بايد کار اهلي کارته وسپاري او هغه مسؤليت چي ده ته دده دهيواد خلگو ور سپارلی دی بايد په پوره ايمانداري ريښتینولی، اوبي له دې چي ديو چاڅخه وېره ولري سرته يي ورسوي. همداسي ټول دولتي کارکوونکي بايد هيڅ وخت په خپلو کارونو کي سوستي او ناغيري ونه کړي، پريو مظلوم بايد ظلم ونه کړي، دقومون واورښو ترمنځ توپير بايد ونه کړي، رشوت بايد وانه خلي، بي عدالتي بايد ونه کړي، دخپلوانو او پرديو ترمنځ بايد توپير ونه کړي،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 او هيڅ وخت بايد يو دولتي کارکوونکی دخپلي وظيفي(دندي) څخه ناسمه او ناروا استفاده ونه کړي، هر دولتي کارکوونکی بايد دخپل واک اودندي سره سم اوپوره خدمتونه دخپلو خلکو او ټولني لپاروراندې کړي: هيڅ داسي يو کار او عمل سرته ونه رسوي چي دالله جل جلاله په نزد دي گونهاره سي، دهغو خلکو چي دي يې په سرامر ټاکل شوي دي دحق خورونکي شي.الله (ج)مور په نارواتوگه ديوبل دمال خورلو څخه منه کړي يوو،په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ البَقْرَةَ : 188 شماره ايات ولولئ.

که چيري ددولت کارکوونکی دخپلوخلکو او هيواد سره خيانت وکړي اودخپلي هغه دندي څخه ناسمه استفاده وکړي چي ده ته ورسپارل سوي ده: هر مور به الله(جل جلاله)دده سره حساب کوي،ده ته به دخپل کړي گناه سزاوړکوي ، الله(جل جلاله)حساب کوونکی دي!ديوي زري نيکی او يوي زري بدی حساب دخپل بنده سره کوي!

په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ الزَّلْزَلَةِ : 7:8 نمبر اياتونه ولولئ.  
 هر دولتي کارکوونکی بايد خپل هغه کارونه چي ده ته يې مسؤليت ورکول سوي دي دځنډ اوبي له دي چي پرخلکو ظلم وکړي په خپل وخت سره اجراکړي.مور بايد تل خپل هيواد ته ريښتني اوسو او خپل هيواد او خلک په ستو نزو او کړاونو کي پري نږدو، تل ورسره مرسته او همکاري وکړو، تل دخپل ولس ريښتني خدمت گاران واوسو، هيڅ وخت دخپل واک اوقدرت څخه ناسمه استفاده ونه کړو او دهيواد ددښمنانو دشومو پلانونو او پريکړوښکار نه سو ،که چيري مور ددولت کار کوونکي يوو:بايد په هغه تنخوا خپل ژوند پر مخ بوزو چي مورته ددولت دخوا راکول کيږي.

او هيڅکله دپيسواو نورو مادي اومعنوي گټو لپاره خپل هيواد خرڅ نه کړو،د خپل دهيواد سره خيانت ونه کړو، درشوت داخيستلو څخه په کلکه ډډه وکړو او خپله دنده په سمه توگه سرته ورسو.

رسوالله صلى الله عليه وسلم دولتي مامور دتحفي (دالی) دقبوللو څخه منعه کړی دی او يوه قنعت بڅښوونکي ننگونه يې دتحفي دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي ده اوفرمايلي يې دي: دخپل پلاريامور په کورکي ولي نه کښيني؟ بيا به يې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

ديادوني ورده چي يوازي دولت نه سي کولی چي يوهيواد ودان او آباد کړي. هغه کسان چي په دولت کي دنده نه لري او شخصي دندي لري هغوی هم بايد دخپلودندو په واسطه دخپل هيواد لپاره خدمت وکړي. هر کس بايد دخپل دولت سره دخپل هيواد په جوړولو کي ونډه اخیستوونکی او پوره مرسته کوونکی واوسي،هغه که دهقان ، تجار، هتيوال اوکه څاروي ساتونکی وي. يو هيواد په خپل ملت ولاړدی.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 همدا ملت دی چي یو هیواد دپرمختگ په لوري بیایي. مور ټول ددی هیواد  
 اوسیدونکی باید دخپل هیواد او خلکو سره مینه ولرو او پري نږدو چي زموږ  
 هیواد او ولس دي دستونزو(کړاونو) سره مخ سي. هیڅ وخت باید موږ دخپلي  
 دندې او قدرت څخه په استفادي خپل هیواد او خلگ دستونزو سره مخ نه کړو،  
 ځکه داهيواد په موږ او تاسو آباد دی او موږ او تاسو که هر څوک یوو مگر ددی  
 هیواد اوسیدونکي یوو، موږ ددی هیواد پرڅاوروخپل قدمونه ږدو او دهمدی  
 هیواد دخوا څخه تنفس اخلو دازموږ هیواد دی آبادیده اوسمسورتیایي زموږدنده  
 ده.

### قومي ژبني او نژادي توپيرونه

په نړۍ کی د فزيکي اومعنوي اړخه ډير ډولونه انسانان سته.ځيني انسانان تور  
 ،ځيني ژر ،ځني سورپوستي او ځيني نور بيا غنم رنگه وي. دیوي سيمي خلگ په  
 یوه ژبه او لهجه خبرې کوي، دبلې سيمي خلگ بيا په بله ژبه اولهجه خبرې  
 کوي.په نړۍ کي داسي ټولني سته چي په یوه ځا نگرې نوم سره مشهورې وي  
 دهغې جامعي خلگ په یوه ځانگرې نوم سره پیژندل کیږي او په هغه ټولنه کي  
 دننه ځا نگرې ډلي انسانان شتون لري، چي هره یوه ډله انسانان یي ځان ته یو  
 ټاکلی نوم لری، چي د فزيکي او معنوي لهازه سره یو شان نه وي، بلکي  
 توپیر سره لري.دلته زما مطلب دهغه جوړښتو نو او جامعو څخه نه دی چي یو  
 شخص یي په خپله په یوه ځا نگرې نوم سره جوړه وي او یونوي خو څښت را  
 منځ ته کوي، بلکي زما موخه دهغو جامعو(ټولنو) څخه ده چي د قومیت، نژاد، او  
 ژبي پربنسټ منځ ته راغلي وي،داتوپيرونه ځيني وخت ددی سبب کیږي چي  
 دیوي ټولني ځيني ناپوه خلگ دي دبلې ټولني دخلکو سره مخالفت وکړي:په دی  
 دلیل چي دهغه جامعي څخه د دوی رنگ جلا وي، یا په ژبه ځندي ،جلا وي او  
 یاهم یوازي دهغې ټولني نوم د دوی دټولني دنوم څخه توپیر لري ،ټول انسانان  
 الله (ج) په یو شان پیدا کړي دي، یو انسان دبل انسان څخه غوره او بهتره نه  
 دی،مگریو انسان دبل انسان څخه هغه وخت غوره او بهتره دی چي هغه مسلمان  
 وي،یو مسلمان دالله (ج) په نزد دیو کافر څخه غوره دی. په دی خبره دلایینه  
 پوهیدلو لپاره د سُوْرَةُ الْبَقْرَةِ : 212 شماره آیات ولولئ.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 او همدایول یونیک او بڼه اخلاق لرونکي انسان دیوه بد او بي اخلاقه انسان څخه  
 غوره دی. په مسلمانانو کي تو پیر باید ونه سي، هر هغه کس بڼه او غوره دی  
 چي نیکی کوي، نوروانسانانو ته یې گټه رسیږي، پرهیزگاره وي او چاته تکلیف  
 او ازار نه رسوي، ددی بڼیگنو او یاهم نور بڼیگنو پرته یوشخص او ټولنه  
 دنورواشخاصو او ټولنو څخه غوره کیدای نه سي.

په دې خبره دلایینه پوهیدلو لپاره دسُورَةُ آلِ عَمْرَانَ : 76 شماره ایات ولولئ.  
 حضرت محمد(ص) فرمایي: مسلمان هغه دی چي نور مسلمانان یې د ژبي اولاس  
 دزیانه خوندي وي ①.

که ورته وگورو په هر قوم او قبیله کي بڼه او بد خلگ سته، کیدای سي چي په یو  
 ژبه ویوونکو خلکو کي بد انسانان وي، او کیدای سي په یو نژاد کي بدخلگ  
 شتون ولري .

مگر دا په دي معنا نه ده چي دهغي ټولني ټول وگړي دي بد وي. په هغه ټولنه کي  
 بیا بڼه او نیک خلگ هم سته. ځيني خلگ داسي فکر کوي چي دا نژاد یا دا ژبه  
 ویوونکي یا دا قوم یوه ځانگړې بدې لري، چي هغه بدې د دوی په ټوله  
 جامعه، ټولنه کي شتون لري مگر د داسي نظر درلو دونکو دغه نظریه مطلقاً  
 ناسمه ده: ځکه بدې په یوه کس کي کیدای سي نه په یوه ټولنه کي مور دا نه سو  
 ویلی چي دا بدې په هغه ټوله جا معه (ټولنه) کي شتون لري، مور او تاسو باید  
 داسي ونه اوسو چي په خپل قوم ژبه او نژاد پخر وکړو او دنورو قومونو، نژادونو  
 څخه ځانونه غوره اوبحتره وگڼو او هغوی ته دنسب پیغور ورکړو، رسوالله (ص)  
 په نسب پیغور ورکول په سختو الفاظو غندلی دی، مور او تاسو باید په خپلو  
 کړونو ځانونه دعزت او درناوي خاوندان وگرځو اوداسي انسانان دځانو، نوڅخه  
 جوړ کړو چي نور خلگ زموږ د ژبي اولاس دضرر(تاوان) څخه ځانونه خوندي  
 وبولي. مور او تاسو که دهر نژاد او قوم څخه یوو ټول مسلمانان سره وروڼه یوو  
 زموږ تر منځ هیڅ ډول توپیر نسته اوباید هرډول کینه، رخه او تبعیض دمنځه  
 وباسو او ټول یوالی غوره کړو. په دې خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْحُجْرَاتِ  
 10: نبرایات ولوی.

زموږ او تاسو سره که دیوه قوم، نژاد او یوې بلې ژبي ویوونکو خلکو په اړه  
 ناسم فکر پیدا کیږي نوموږ او تاسو باید لومړی خپل قوم، ژبه، او  
 نژاد، درنظر لاندې ونیسو اورسته پریکړه وکړو. آیا زموږ په قوم، نژاد او ژبه  
 ویوونکو کي بد او دناسمو ارادو خاوندان خلک وجود نه لري؟ اوهمدرنګه  
 آیا زموږ په منځ کي نیک او بڼه انسانان نسته؟ همداسي په هغه قوم، نژاد، او ژبه  
 ویوونکو خلکو کي هم بڼه او بد انسانان سته، نو ځکه مور هغه ټولنه ټوله بدنه  
 سو گڼلی. هیڅکله باید یو مسلمان بل مسلمان دځان څخه کم ونه بولي ځکه لوی  
 خدای (جل جلاله) ټولو مسلمانانو ته په یوه نظرگوري خو کامیابه هغه مسلمانان  
 دي چي هغوی ټول اسلامي احکام پر ځای کړي وي.

۱- صحیح بخاري کتاب الايمان حديث كنه 10

په سمندرکي دملغرولتون.....  
 راسئ چي په خپل قوم ژبه اونژاد خانو نه عزت من او قدرمن معرفي نه  
 کړو. احترام، درناوی او عزت په نیکو اخلاقو بڼه چار چلند اوداسلام په مبارک  
 دین کي دی. راسئ چي دخپل پیغمبر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پرلاره  
 روان سو اوکا میابی (بریالیتوب) ته خان ورسو.

ټول تو پیرونه دمنځه یوو سواو هر مسلمان خپل ورور وگڼو. یوازي داوسنجو چي  
 کوم کارونه چي زه یی کوم سم دي او که ناسم. دیادوني ورده چي هرڅوک حق  
 لري چي خپلي ژبي، قوم، نژاد اوخپلو خلکو ته خدمت وکړي، مگرداخدمت چي  
 دی خپل ژبي، قوم، اونژاد ته کوي باید په داسي ډول سره وي چي ددی خدمت له  
 عمله نوروته زیان ونه رسیږي.

دخپل کور، چم اوبڼ د آبادی، پرمختگ اوسمسورتیا لپاره بایدد نورو کورونه ،کلي  
 اوبڼونه ویران نه کړو او هغوی شاته تگ ته یی مجبورنه کړو . مورباید د نورو  
 ژبو ویوونکو نژادونو او قومونو سره تضاد ونه لرو،

ټول هغه تو پیرونه چي موږ را منځته کړي دي دمنځه یوسوو، یو دبل څخه  
 ځانونه غوره ونه گڼو او دریوه چترلاندي او په یوالي کی ژوند وکړو.

### علم او پوهه

الله جل جلاله عالمان، ستري مرتبي درلودونکي وکړي بللي دي. په دې خبره  
 دلابنه پوهیدلو لپاره د سُورَةِ الْمَجَادَلَةِ : 11 نمبرایات ولولئ. علم هغه نعمت دی  
 چي انسان ته دعزت ،سرلوری، محترمی، وړتیا اودیوه روښانه ژوند کولوزمینه  
 برابروي.

علم انسان ته بڼه او خرابه نیغه ،سېده اوکړه لاره بڼیې اوپه دې یی پوهوي چي  
 څنگه خپله ځان اونور خلک پرسېده او مستقیمه لار روان کړي . علم دخو شحاله  
 اوسوکاله ژوند ضمانت اویوه داسي سرمایه ده چي مورته بیابیا دبریالیتوب زیري  
 را کوي. په علم کولو ، غوره کولو اوپري عمل کولو سره انسان جنت ته دا  
 خلیږي، او په نا پوهي غوره کولو او دجهل پرلارته کولو سره انسان در دوږخ  
 پوري رسیږي.

پوهان وایي علم یو داسي سرما یه ده چي په مصرف ولو سره نه کمیږي ،بلکي  
 نوره هم زیاتیږي. علم غوره دی ،بڼه دی اوبي عیبه دی دډیر دولت او شتمنی  
 څخه. ځکه یو عالم : وائي چي شتمني او دولت انسان په خطر کي اچوي مگر علم  
 دانسان څخه ساتنه (حفاظت) کوی.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
عالمان او پوهان د ليدونکو، بينايانو په شان دي او بي علمه کسان دنابيناو او رندو انسانانو په خير دي.

په علم کولوسره مغز، عقل، تفکر او ذهن پياوړی کيږی او وده کوی. علم کول دانسان دماغ دی ته آماده کوي چي انسان نور هم پرمختگ وکړي: برياليتوبونه لاسته راوړي او څومره چي يې وس او توان وی خلکوته گټه ورسوي. مور او تاسو ته په کار ده چي علم يووازينی هغه وسيله و گڼو چي مور دتياره او تارپکه ژوند څخه درو بڼانه او خوشحاله ژوند خواته بيايي. آيا هغه کس چي روند وي او هيڅ نه سی ليدای په اسانۍ پرلاره تگ کولی سي او که هغه کس چي بينا (ليدونکی) وي؟

معلومه خبره ده چي بينا(ليدونکی)کس خپله لاره بڼه ويني، په آسانه توگه تگ پرلاره کولی سي، تل بي له دي چي دکومي ستونزي سره مخ سي، خپل تگ لوری تاكلي سي، مگر نابينا کس په آساني سره پرلاره تگ نه سي کولی او په کندو، لورو، ژورو کي لويږي او دمشکلاتو سره مخ کيږي.

همدارنگه ايا هغه کس چي دشپي روان وي تگ کوی خپل منزل آسانه پيدا کولی سي او که هغه کس چي دورځي په رايان کي تگ کوي او خپل منزل ته ځان رسوي؟ جلا والی او فرق په مور او تاسو پوری اړه لري او خپله بايد قضاوت وکړوچي پوهي اوناپوهي علم اوبي علمي څومره ديوبل څخه توپير لري؟ پوهان تل بريالي وي اوناپوهان تل دبړياپه لاسته راوړلوکي دمشکلاتوسره مخ وي. دپوهي په شتون کي زمور ژوند داسي مثال لري لکه مور چي په روڼ سهارکي تگ کوو او منزل ته ځان رسوو، دعلم اوپوهي په نه شتون کي ددي برعکس يعني په تاريخوکي چي دژوند شپي ورځي سبا کوو اودرخپل منزله پوري لارپري کوو( تگ کوو)ځيني داسي خلگ هم شته چي علم اوپوهه حاصله کړي، مگر دخپل علم څخه گټه نه اخلي عمل نه پري کوي، تش په نوم دعلم عالم بلل کيږي، دا ډول عالمان هم دا سي مثال لري لکه هغه کس چي هيڅ علم نه لري او بي علمه وي. يوعالم وني: دبي عمله عالم مثال دهغه څراغ په شان دی چي درانده په لاس کي وي. هر هغه څوک چي علم وکړي نو خپل علم دي صرف نظر نه گرځوي : خپل علم دي داسي خور کړي لکه څنگه چي يوه شمع په تياره کي خپله رڼا خوره وي. عالمان بايد دخپل علم څخه سالمه او پرځای استفا ده وکړي او دژوند په چارو کي دي ورڅخه پوره گټه واخلي.

يو عالم وائي څوک چي دبنو او بدو تر منځ توپير نه سي کولی هغه په مرو کي شماردی. هغه کسان چي بي علمه دي خپل حق نه سي پيژندلي او نه هم دنورو کسانو حق پيژندلی سي. هغه کسان چي علم نه غواړي او ورته ارزښت نه لري مور او تاسو به څنگه دداسي کسانو څخه دنيکو او بڼو کارونو دکولو هيله ولرو، مور خپل خالق (ج) په علم کولو سره پيژندلی سو.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 په خپل ټول ژوند کي بايد زده کړه وکړو او نورو ته يې ورزده کړو. هغه کسان  
 چي په خپل علم سره يې عمل کړی وی، هيڅ وخت چا ته زیان او ضرر نه  
 رسوي. غمونه او کړاونه په علم کولو او غوره کولو سره ليري کيږي. هغه کسان  
 هيڅ وخت خفگان نه کوي چي دهغوی يو ملگری کتاب هم وی. زه دي ته هيران  
 پاته يم چی يو څوک څنگه وائي چي زما علم، پوهه نه يادېږي  
 او زما ذهن کمزوری دی! هغه څوک چي دا خبره کوي، بايد په خپله خپل په دي  
 خبره پښیمانه سي. دهیڅ يو روغ او سالم انسان ذهن نه سي کمزوری کيدلی.  
 هر انسان کولي سي چي علم وکړي.

دا ډول وينا کونکو خپل ذهنونه نه دي ازمويلي: ځکه دوی دا ډول خبرې کوي.  
 تاسو که چيري يو وار په علم زده کولو، يادولو کي دستو نزو سره مخ کيږي:  
 تاسو په هغه ستو نزه پروا مه کوئ، امتحان يې کړئ در هغه وخته پوري که  
 چيري تاسو په زرگونو ځله هم ستونزي وگالي، ودریږئ او هو ډمن  
 اوسئ ترڅو تاسو کامياب به سي. په علم کولو او پوهي حاصلولو بايد هيڅکله هم  
 ونه شرمیږو، مور که هر څوک يوو په هر حلت کي يوو بايد علم حاصل کړو دزړه  
 ښکلا، خوشحالي او ډاډ په علم کي نغښتی دی. دزړه خیرن والی، وپره،  
 او خفگان په بي علمی کي پټ دي. راسی چي خپل اولادونه، دوستان او خپله  
 ټولنه په دي وپو هوو چي علم مور ته څنگه کاميابي (بريالوب) را په برخه کوي،  
 او مور څنگه دستو نزو څخه په پريمانو لارو خپل منزل ته رسوي. راسی چي خپل  
 او لادو نه د علم په گانه بنا نیسته کړو، ترڅو مو هم ددي دو نیا او هم داخرت تو  
 ښه برا بره کړي وي او خپل ځان مو دخدای (ج) دراکړل سوی مسؤليت څخه  
 خلاص کړی وی.

که چيري غواړئ چي اولادونه مو تاسو ته عزت درکړي، احترام (درناوي) درته  
 ولري او ستاسو دهوسايني، سبب وگرځي: په خپلو او لادونو مو علم او تعليم  
 وکړئ. مه پريږدئ چي بي علمه، خپلي ټولني او هیواد ته دخدمت کولو څخه  
 ليري پاته سي. که چيري پرمور او تاسو باندي خپل اولادونه او نور دوستان په  
 رښتيا هم گران وي او مينه ورسره لرو: راسی چي علم ورته وښيو او يو دا سي  
 تحفه ورته ورکړو چي ټول عمر او په اخرت کي ورته گټه ورسوي او ورته  
 دنجات (خلاصون) وسيله وگرځي.

علم زده کول وخت او زمانه نه لري هر وخت زده کيږي ماشوم، ځوان، او سپين  
 ږری دډير عمر خاوند نه غواړي.

هر څوک کولی سي علم وکړي. دا خبره زما په آندنا سمه ده چي يو څوک دا بهانه  
 کوي چي زه نور لوی سوي يم او يا هم وائي چي زه نور سپين ږری سوی يم او  
 علم نه سم کولی. دا يوه دا سي بهانه او وينا ده چي دا شخص په حقيقت کي دا نه  
 غواړي چي علم وکړي. مور او تاسو ټول په دي مکلف يوو چي علم وکړو او  
 نورو ته يې وښيو.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 نبوي ويناده :حاضردي زماخبره غائب ته ورسوي (۱).پوهه مور ته صداقت، اما  
 نت داري، صلح رحمي، په نورو شفقت،مهرباني، مينه ،يوالي، ورورولي،  
 ملگريتوب، حق غوښتنه،خدای (ج) پيژندنه، انسان پيژندنه او نور ډير څه را زده  
 کوي!

علم، پوهه مور نه پريږدي چي دسيده لاري څخه واورو او کړه لاره انتخاب  
 کړو.پوهه او علم انسان دناروا او نا مشروع کارو نو څخه ليري ساتي او هغو  
 کارو نو ته يئ نيژدي کوي: کوم چي په هغو کارو نوکي کا ميايي او برياليتوب  
 نغښتی وی. راسئ چي دخپل هيواد څخه دبي علمي توري او تا ريکي پردي پورته  
 کړو او دعلم په روښنایي يي وځلو يوه داسي فضا را منځ ته کړو چي نور مو په  
 هيواد کی يو داسي څوک پيدا نه سي چي بي سيوا ده، ناپوهه او بي علمه  
 وي.راسئ چي ديو بل ښوونکي سو.

کينه او تضاد دمنځه وباسو او پري نږدو چي نور خلگ مور دعلم او پوهي دستر  
 نعمت څخه ليري پريږدي.دهغوکسانوشوم هدفونه بايد په يوالي سره شنډ اودمنځه  
 يوسو،کوم چي غواړي موربي علمه اودپوهي څخه ليري وويني،د دوی دارمان  
 بايد يو ارمان پاته هيڅ وخت پوره نه سي او خپل مرادته ونه رسيزی.موربايد  
 دعلم کول اودپوهي حاصلول داسي يوارتيا وگڼو،لکه څنگه چي موجود غذا ته  
 اړتيا لري.مور او تاسوبايد دهيواد شاري دعلم،پوهي په واسطه دالله (ج)په مرسته  
 وداني کړو.

### شفقت او مهرباني

مهربانه انسانان دخدای (ج) ددوستانو دډلي څخه شميرل کيږي، الله (ج)انشاءالله  
 پر هغه چامهربانه او رحم کوونکی دی چي هغه انسان دلوی الله (ج) پر  
 مخلوقاتومهربانه او رحم کوونکی وي. ټوله مسلمانان بايد ديوبل سره په مينه او  
 ورور ولي چلندوکړي اوخپل اسلاميت په ډاگه کړي.

هيڅ وخت انسان په کبر غرور او بي پروايي دعزت خاوند نه سي کيدای، مگر  
 هغه انسانان عزت مند او محترم دي،چي هغوی عاجزه مهربانه اودشفقت  
 درلودونکي وي.مورمسلمانان بايد يوپربل مهربانه اوسو. په دي خبره دلابنه  
 پوهيدلوپاره دسُورَة الْحَجْر : 88 نمبرايات ولولئ.



په سمندرکي دملغرولتون.....  
 انسانان په خپل ژوند کي دستونزو کړاونو او بي وسيوسره مخ کيږي: کيدای سي  
 چي قدرت، طاقت (پياورتيا)، او شتمنی خاوندان هم سي، په دې دواړو وختونو  
 اوختونو کی انسانان بايد د صبر او حوصلي څخه کارواخلي.  
 انسانانو ته دانه بنايي چي دخپل فزيکي او معنوی پياورتيا او شتمنی څخه دې  
 ناسمه استفاده وکړي ، پرنورو انسانانو دي ظلم اوتيری وکړي، او دخپلي  
 پياورتيا او شتمنی په کارولو سره دې دنورو خلکو زړونه ازارکړي. رسوالله صلی  
 الله عليه وسلم فرمايي: ظلم دقيامت په ورځ تيارې دي. ①  
 شتمني پياورتيا او قدرت ،ياواک درلودل ټول دلوی خدای (جل جلاله) دطرف يو  
 چا ته ور کول کيږي!

ددې لپاره چي الله (ج) خپل بنده ازميي، چي بنده دخپل مال، قدرت او  
 پياورتيا څخه څنگه استفاده کوي، الله جل جلاله زموږمالونه ازموږاولادونه  
 زموږلپاره ازموينه بللي ده. په دې خبره دلابنه پوهيدولپاره دسُورَةُ التَّعَايُنِ  
 15:نمبرايات ولولئ.

کله چي تاسو قدرت، پياورتيا ،شتمنی ،زور او زبردستیی خاوندان ياست،  
 نو تاسو خپل داميلمانه ،دخان سر ديو چا دامانت په شان وساتئ: هيڅ وخت  
 ترينه غلظه او نا مشروع استفاده مه کوئ. خپل طاقت او شتمني دخپلو وروڼو په  
 فايده (گټه) او هغوی ته په خير رسولوکي ولگوئ، تر څو موخپل ځانونه دفتنو،  
 اوگناهونو څخه خلاص کړي وي .هيڅ وخت په خپل ژوند کي پر بي چارو او  
 مظلومو انسانانو ظلم مه کوئ.

رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: دمظلوم له بنيراخان وساته ځکه دهغي  
 او الله ترمنځ پرده نسته. ②

کله چي ستاسو نفس تاسوته په ظلم کولو سره امرکوي، نو وواياست چي اي زما  
 نفسه زه الله (ج) دخا ورو څخه پيدا کړی يم ،زه دپلار دملا څخه د مور نس ته  
 ليردول سوي يم ،دهغه څخه ورسته ماته الله (ج) د مور په نس کي ژوند راکړی  
 او دهغه څخه ورسته زه دې نړی ته را غلم ،زه دخدای (ج) دخوښی پرته خپلي  
 سترگي لا هم نه سم رپولی، زما اصلي استوگنځای خاوري دي او دمحشر په  
 ورځ به لوی خدای (ج) زما سره ديوې زړې په اندازه دخير او شر حساب کوي.

بيازه انسان څنگه ددې ټولوننگونو سر بيره دهغه پاک ذات پرمخلوق او پر  
 يومظلومه انسان ظلم وکړم ، زه څنگه مغروري وکړم، څنگه زه ددې سربيره  
 چي زه هم يومسلمان يم پر بل مسلمان ورور ظلم او تيری وکړم، بيا هغه وخت  
 تاسو بايد پريکړه وکړئ که موخوښه سول ددې ټولو ننگونو سر بيره ظلم، تيری  
 وکړي او که نه بيا مشفيق او رحم کوونکی واوسئ .

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 خدای (ج) هغه کسانو ته اجر او بدلنه ورکوي چي ظلم پري سوی وي، الله (ج) ظالمان او ظلم نه خوښ وي، په دې خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ : 57 نمبرایات ولولئ.

ظالم پر مظلومانو ظلم نه کوي مگر دی ظلم کوي پر خپل ځان باندي، ځکه که چيري د خدای (ج) خوښه وه ده ته به سزا ورکړي دده دظلم څو پرا بره . ظلم کول انسان دیر بادی توري کندي ته اچوي . په ظلم کولو سره انسان دوړخ ته ځي او په شفقت او رحم کولو سره انسان جنت ته ځي، په دې خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الشُّورَى : 42 نمبرایات ولولئ.

که چيري د خدای (ج) خوښه وه الله (ج) هيڅ کله دظالمانو ملگری نه دی. راسئ چي دتو لو هغه کارونو او افعالو څخه پرهيز او منعه وکړو چي لوی خدای (ج) او دهغه رسول حضرت محمد (ص) حرام او ناروا گڼلي وي او موږ مسلمانان يي دهغو په نه کولو امر کړي يوو. ډېر وخت موږ دپيسو، شتمنی او قدرت په لاسته راوړلو کي پريو چا ظلم او تيري کوو، چي دا کار يوازي زموږ اوستاسو حرث دی، ورکول او اخيستل دنعمتونو د خدای (ج) په لاس کي دي، چي چاته وغواړي نو هغه ته يي ورکوي، موږ هيڅ وخت دهغه څخه اضافه څه لاسته نه سو را وړلي چي موږ ته ټاکل سوې ليکل سوي وي، په دې خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ التَّكْوِيْرِ : 29 نمبرایات ولولئ.

دلته زموږ سره يو پوښتنه پيدا کيږي چي هرڅه خو يو سبب هم غواړي؟ دسبب معنا دا نه ده چي موږ دخپل مقصد دحاصلولو لپاره دظلم، زور، او تيري څخه کار وا ځلو او خپل مقصد، موخي ته دې ورسيرو، بلکي موږ بايد دنیکو اونیغو لارو څخه په کار اخستلو سره خپل موخي ته ځان ورسو: هيڅ وخت په ناجايزه توگه دخپل حق غوښتونکي نه سو .

اونه هم دنور خلکو دحق دحاصلولو په هيله وه اوسو هر وخت په راکړل سو نعمتونو دالله جل جلاله شکر ادا کړو، دالله (ج) ثنا ووايو ، راضي و اوسو او خپل حال غوره وگڼو دهغو خلکو څخه چي هغه ټول عمر په بدو کارونو او گوناگونو کي لگيا (بوخت) وي نيکي نه کوي، عبرت اخيستونکي بايد و اوسو، کله چي موږ او تاسو خپل خوا او شاته نورو خلکو ته وگورو نووه به وايوو، چي هو زه خدای (ج) ډېرنازولی يم ،دهري خواڅخه پرما الله (ج) نعمتونه راباران کړي دي ،نو زه ولي دبدو کارو نو تلابن وکړم او ولي پر خپل ځان او نور خلکو ظلم وکړم ؟ حال دا چي زه نازول سوی يم دالله (ج) له طرفه څخه زه يي مسلمان پيدا کړی يم، را ته يي روغ او سالم بدن راکړی دی، بي شمېرنور نعمتونه يي راکړي دي، نو بيا ولي زه دلوی خدای (ج) نافرمانی وکړم او نورو مسلمانانو ته زیان ورسوم؟ رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: مسلمان هغه دی چي نور مسلمانان يي دژبي اولاس دزیانه خوندي وي. ①

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 راسئ چي هيڅ وخت ظلم ونکړو او نور خلک هم ظلم کولو ته پري نږدو ترڅومو  
 دواړي نړۍ دخوبنۍ څخه پرېمانه سي. رسواالله صلی الله عليه وسلم فرمايي  
 (يومسلمان دبل مسلمان وروردی، نه ظلم پرکوي اونه يي دبل ظلم ته سپاري.) ①  
 الله جل جلاله دی زموږ زړونه دمهربانۍ اوشفقت څخه پرېمانه کړي.

### دمور او پلار احترام کول او حقونه يي

الله جل جلاله موږ دمور او پلار په حق پيژندلو امرکړي يوو، په دې خبره دلایينه  
 پوهيدلو لپاره دسُورَةُ لَقْمَانَ: 14نمبرايات ولولئ. مور او پلار دلوی خدای (ج)  
 ستر نعمت دی.

هر انسان چي ددې لوی نعمت څخه بي برخي کيږي هغه ته ددې لوی نعمت دنه  
 شتون بڼه معلومات او پوهه سته، او دکمۍ احساس يي دهغو خلکو څخه  
 دپړکوي، دکوموخلکوچي په ژوند کي داستره هستي او نعمت سته. مور او پلار  
 تل موږ ته دښه او ارامه ژوندکولو اودرلودلو هيله کړي ده او موږ ته يي دژوند  
 کولو لارې چارې بنودلي دي.

زموږ مور زموږ په ماشوم توب کي زموږد ارامه خوب کول ولپاره ويښه پاتي  
 سوي ده او تل يي زموږ پالنه کړي ده، خپلې شيدې يي راته راکړي دي، هغې موږ  
 ته ژبه بنو دلي ده، موږ تل يوازي دمور مينه ليدلي ده، هيڅکله يي دا نه دي  
 زغملې چي موږ دې نا ارامه، نارحته او په تکليف سو، تل راسره په هرډول حالاتو  
 کي شريکه پاتي سوي ده، زموږ دښه ژوند لپاره يي خپل ځان په تکليف اوزحمت  
 کړی دی اوموږته يي ديوه خوشحاله ژوندکولوزمينه برابره کړي ده. پلار موږ ته  
 هر هغه توکی اماده کړی دی، چي موږ دهغه توکي غوښتنه تري کړي ده  
 اوياموهم اړتيا ورته پيدا کړي ده.

پلار زموږ لپاره زحمت گاللی دی کاري کړی دی، زموږ لپاره يي خواږه، جامي  
 اونوردار تيا ور توکي تيار کړي دي. کله چي موږ ماشومان و نوډي ته يي نه يوو  
 پر يښي چي موږ خفه سو، هغه موږ ته زموږ دخفگان پر محال دلوبو کولو  
 سامانو نه را وړي دي. پلارموږ ته دازمينه برابره کړي ده چي موږ علم او پوهه  
 لاسته راوړو.

زموږ مور او پلار زموږ سره دومره مينه لري چي په انسانانو کي به بل دا سي  
 څوک نه وي چي دومره مينه اومحبت دي زموږ سره ولري. هيڅکله زموږ  
 والدين دانه غواړي چي موږ دې په ستونزه کی وويني. دهر مور او پلار دا  
 غوښتنه، هيله ده چي ددوی اولادونه دې په خپل ژوند کي خوشحاله اوبريالي  
 واوسي. افسوس په هغو کسانو دی چي مور او پلار لري، مگر مور او پلاري يي بيا هم  
 ددوی څخه ناراضه (ناخوبنه) او خفه وي او دخپل مور او پلار دروا اومشروع  
 امرونو نافرمانی کوي، رښتياهم زموږ او ستاسو په ټولنه کيداسی کسان شتون  
 لري چي مور او پلار ترينه خوشحاله نه دي،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 تل ددوی دخوا په تکلیف کيږي او ددوی دلوريي ورته ازار رسول کيږي. زموږ مور او پلار هيڅ وخت داسي وينا نه کوي چي موږ په غلظه(ناسمه) لار روان کړي، خو زموږ ځيني وروڼه او خویندې دا فکرکوي چي زموږ مور او پلار زموږ په بڼه ژوند کولو لا خوښ نه دي او غواړي چي موږ په تکلیف، زحمت کي وويني، دا ډول فکرکوونکي کسان ناسم فکر کوي، هيڅ مور او پلار دخپلو اولادونو په ستونزو(مشکلاتو) نه وي خوښ، دوی يوازي موږ دهغه کارونو دکو لو څخه منعه کوي چي په هغه کار کولو سره موږ ته زيان رسيږي او زموږ لپاره هغه کړني دزيان څخه ډکي وي، ددوی په دې کار کولو سره چي موږ يې ولزي دغلط (ناسم) کار دکولو څخه را وگرځولو او ولي يې اجازه را ته نه راکړل چي موږ هغه ناسم کار، يا کړنه وکړو؟

موږ خفه کيږو او دخپلو والدينو زړونه ازاره وو، او آن دردي اندازي بد کوو چي موږ خپلو والدينو ته سپکاوی کوو. زموږ او ستاسو څخه به انشاءالله لوی خدای (ج) درهغه وخته پوري راضي او خوشحاله نه سي چي زموږ څخه والدين خو شحاله نه وي، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايې: (الله تعالى پرتاسو دمور وپلار ازارول دهغوی حق نه ورکول حرام کړي) ① متل دی چي وائي دموردرپښولاندي جنت دی.

موږ او تاسو يوازي په والدينو باندي دا حق لرو چي موږ په بڼه نوم سره يا کړي موږ ته دنیکو هدايت وکړي، نکاح راته وکړي او علم را باندي وکړي ، موږ حق نه لرو چي دهغوی دهغه خبرو او هدايتونو څخه سر غړونه وکړو چي هغه داسلام دمبارک دين دا حکا موڅخه مخالفه نه وي، مگر يوازي هغه خبرې او حکمونه يې نه سو منلی چي هغه داسلام ددين څخه مخالفه او ورسره په ټکر کي وي. په دې خبره دلایينه پوهيدلو په پار د سُورَةُ لَقْمَانَ : 15 نمبرايات ولولئ! خپلو والدينو ته تل دقدر او عزت په نظر گورئ او هيڅ وخت ورته ازار او تکلیف مه رسوئ. موږ هغه وخت خپلو هیلو او غوښتنو ته درسيډو لار پيدا کوو چي دخپلو والدينو دوعا، مشوره او ملا تير راسره وي. يوکس هغه چاته څنگه تکلیف او ازار ورسوي چي هغه هيڅ وخت هغه ته ازار ، تکلیف نه وی رسولی ، او تل يې دهغه ملتيا کړي وی؟

څنگه يو شخص دا کولی سی چي خپلو والدينو ته بي احترامي وکړي، او مشکل ورته پيښ کړي؟

ددې سربيره چي موږ الله جل جلاله دمور او پلار سره په بڼه چارچلند او دهغوی سره په درناوي خبرو کولو امرکړی يو، په دې خبره دلایينه پوهيدلو لپاره دسُورَةُ بنی اسرائیل/الإسراء : 23 نمبرايات ولولئ. دخپل مور او پلار سره په هغو کارونو کي مشوره وکړئ چي تا سويي په ورځني ژوند کي پر مخ بياياست او په دې کارکولو سره دهغوی زړونه لاسته راوړئ.

په سمندرکي دملغرو لتون.....  
 را سئ چي دخپلو والدينو عزت وکړو او نور دهغو کارونو دکولو څخه ځان ليري  
 وساتو چي زموږ والدين نه غواړي هغه کارو نه موږ وکړو. موږ او پلار تل موږ  
 دنیکو بڼو کارونو په کول امر کړي یوو. خپلو والدينو ته خو بڼی ورکړی او هيڅکله  
 يي دخفگان لامل مه گرځئ. خپل والدين دنیکو او غوره کارونو په کولو سره  
 دخپلو ځانونو څخه خوښ وساتئ. دهغو ټولو کارونو او خبرو څخه ډډه وکړئ چي  
 په هغو سرمو والدين دناراحتی او خفگان احساس پيدا کوي. راسئ دهغه چا احترام  
 او عزت وکړو چي دالله (ج) رالاندي يي موږ روزلي یوو، زموږ څخه يي ساتنه  
 کړي ده، موږ ته يي مينه را کړي ده، موږ يي يوازي نه یوو پريښي او تل را سره  
 مله پاتې سوې دي. راسئ دهغه چا عزت او قدر وکړو چي ټوله شپه يي زموږ  
 دارام خوب لپاره په ويښه تېره کړي ده .  
 را سئ چي خپلو والدينو ته دا ثابته کړو چي دهغوی خوارئ او تکليفونه بي ځا  
 يه نه دي تللي او هغوی ته دا وښيو چي دهغوی ټول مشکلات او زحمتونه ديوه  
 بڼه او نيک اولاد لپاره دوی گاللي وه. لوی خدای (ج) دي موږ ته وس اوتوان  
 راکړي، چي هيڅ وخت زموږ څخه زموږ والدين خفه نه سي، او تل ورته خوښی  
 ورکونکي اولادونه و اوسو .

### نشیې توکي

الله جل جلاله شراب ناولی بللي دي اود شیطاني کارونو دجملي څخه يي گنلي دي.  
 په دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْمَائِدَةِ : ۹۰ نمبرایات ولولئ. نشیې توکي  
 یوداسي پدیدده ده چي دنړی ټوله انسانان ددې مصیبت څخه خلاص نه دي. هر  
 ډول نشیې مواد زیان رسوونکي دي، نو ځکه داسلام مبین دین هیڅ ډول نشیې  
 توکو ته اجازه نه ده ورکړي، رسوالله (ص) فرمایي: (که چاپه دونیاکي شراب  
 وڅښل اوبیایي توبه تري ونه ویستله نوالله به يي په اخرت کي پرې حرام کړي). ①  
 موږ مسلمانانو ته دانه ښایي چي دخپل مبارک دین اسلام داحکامو څخه سر  
 غړونه وکړو، اودنیکی کړنوته غاړه کښینږدو اودبدی دکړونو څخه ځانونه ونه  
 ساتو. زموږ په ټولنه کي یو ډېر زیات شمیر خلک په نشیې موا دو روږدي دي،  
 داخلک ولي روږدي دي؟ ددې کبله چي موږ او تاسو دي خلکوته دازمینه برابر  
 کړي ده او هغوی مو په لوی لاس دي کار ته هڅولي دي. راکځئ دهغه ځای څخه  
 يي پیل کړو چي کله یوماشوم دخپل مور څخه وزیږی کله چي هغه لا څو میاشتنی  
 وی نو هغه ماشوم ته ددې لپاره چي هغه ماشوم بیده سي او یا هم ارامه، رحته  
 سي او بغاړې ونه وهي، موریې ورته یو ډول نشه ورکونکی درمل او هتأ دردي  
 اندازې پوري چي ځینی میندي خپلو ماشومانو ته تارياک (افین) ورکوي، چي دا  
 عمل کله ناکله دماشوم دمړیني اویاهم دهغه دناروغی سبب کيږي، که څه هم دا  
 معلومه خبره ده چي ماشومان دلورې، تندي اوناوغی لکبله اویا هم عدتاً بغاړي  
 وهي، مگر موږ هغه دخپل ځان لپاره سر خوږی بولو او ددې پرځای چي هغه

په سمندرکي دملغرولتون..... ماشوم ته شيدې اوياهم نور خوراکي مواد ورکړو اويابي هم کوم ډاکټرته وښيو هغه ته نشيي مواد ورکوو. يوه بله لار چي موږ ديوه شخص په نشيي موادو، دروږدي کيدو لامل گرځو په دې ډول ده.

کله چي يو ماشو څو کلن سي : يو پلار خپل ماشوم بازار يا هتي ته ددې لپاره ليري تر څوهغه ته نسوار اويا هم سگريټ راوړي! ماشوم چي دخپلو والدينو سره زياته مينه لري او تل غواړي چي دخپلووالدينو په شان وه اوسي :بلاخره ماشوم ته دافکر پيدا کيږي، چي زما پلار يا مور چي ياد کار،کړنه کوي، نو هتمن به دا يوښه کاروی،چي په پايله کي يي بيا هغه ماشو هم ددې توکو کاروني ته مخه کوي.په لومړی سرکي لږ اويوزي ددې لپاره ددې توکو کارونه کوي چي دده پلاريامور ددې توکو کارونه کوي، بيا کرار کرار دی په دې موادو روږدي کيږي اوبيا دوخت په تيريدو سره دی داتوکي ډير استعمالوي،کله چي دی په زياته اندازه سگريټ استعمال کړي: دزياتي کاروني له کبله ده ته نشه اوخوند نه ورکوي،بيا دی دداسي کسانو په لټه کي کيږي چي هغه دچرسو په نشه روږدي وي اوورسته دی هم دچرسو په نشه ورسره اخته کيږي او بياعين الشكل چرس هم ورته نشه نه ورکوي: يادکس دتارياکو،هيروينو اونورو،وژونکونشيي موادو په استعمال روږدي کيږي،البته دلته بايد يوه بله خبره هم ورزياته کړم چي ناسم اوبي لاري ملگري هم دپروخت په نشيي موادو دروږدي کيدا لامل کيدای سي.

يوه بله لاره چي په نشيي موادو دروږدي کيدو زمينه يي برابره کړي ده هغه دنشيي موادو کښت اوکر کيله ده! زموږ او تاسو ځيني دحقاتان ورونه په خپلو مخکو کي تمباکو، بنگي، تارياک او نور نشيي مواد کړي او خپل او لادونه په خپل لاس دبربادی کندی ته غورځوي. دحقاتانو ته دنشيي مواد ودکرکيلي ډېره لږه اندازه گټه رسيږي اوزياته گټه يي نورو بدو خلکوته رسيږي،که چيري موږ په خپلو ځمکو کي روا،حلال کښتونه و کړو او دناروا کښتونو سره يي پرتله کړو،نومعلومه به سي چي موږ او تاسو دنشيي توکوپه نسبت زياته گټه دروا کښت دلاري لاسته راوړي ده .

موږ او تاسو تل دا وايوو چي خورکي مواد لوړ قيمت لري ددې علت هم دنشيي مواد کښت دی،ځکه که موږ په خپلو مخکو کي غلي داني وکړو:موږ به خپل دهيواد د خوراکي مواد کمښت په خپله پوره کړی وی،دې ته به اړنه يوو چي دنورو هيوادو څخه خورکي توکي را وړو.که موږپه خپلومخکوکي رواکښتونه وکړو نو په دې کارکولوسره به دغلو دانو قيمتونه زمورپه سيمه کي خود دخوده(خپله) راتيټ سي!راځئ چي په گډه نور خپل هيواد دنشيي تو دکرکيلي اوکاروني څخه خلاص کړو او نور پري نږدو چي خلک په نشيي موادو روږدي سي،دنشيي توکو موتادي،روږديدا يو داسي شرموو نکي کاردی، چي هيڅوک په نشيي موادو روږدي کس ته دقدر، درناوی په نظرنه گوري.

په سمندرکي دملغزولتون..... نشيبي مواد زموږ دذهن، دماغ او بدن کمزوري کونکي، دمالی ستونزو راوستونکي، زیرونکي، دشخصیت کبته کونکي، او یو داسي کار دی چي زموږ دونیا او اخرت دواړه راخربه وي!  
 راحی چي نور په گډه نشيبي مواد ورک کړو اودکاروني څخه یي ځان او ټولنه دتل لپاره بیغمه اوخلاصه کړو.

### خپل منځي شخړې او بدې

زموږ او ستاسو په ټولنه کي مو ډېرې دا سي پيښي ليدلي، او دهغو پيښو په هکله مو او ريدلي دي، چي يوه شخص بل شخص وژلی وي، چي ورسته دوژل سوي کس خپلوان دقاتل کس دکورنی او دقاتل سره بدې يا دښمني پيل کړي. دوی دواړه ډلي يا اړخونه يو پر بل باندي مرگوني حملې کوي تل ديو او بل په نابودی اومنځه وړلوپه سي تلاښ کوي، چي هتأخيني وختونه دا د دوی په وينابدي يادښمني درپيريو پوري دوام پيدا کړي اووغځيږي. بدې يادښمني هغه وخت را منځته کيږي، چي ديوه کس او يا هم ډيرو کسانو ترمنځ په يوه خبره اويا يوه کار اختلاف را منځته سي اوکله چي هغوی په دې کار ياخبره سره هم نظره او موا فق نه سي: هغه اشخاص چي دزغم اوحوصلې څخه محروم، بي برخي وي: ديو بل سره جگړه وکړي، په جگړه کي مرگ ژوبله را منځته سي او داناروا اوناسم کاربدي منځته راسي. دزياترو داسي پيښو لاملونه ځيني وخت ددې لاندي علتونوله کبله وي:

دمځکو، (جايدا دونو)، داو بو لگولو، دماشومانوپرسر سره اختلاف، جگړې اوشخړې، او دې ته ورته ډېر زيات لاملونه نورهم ددې بدې پديدې درامنځته کيدوسبب کيږي ياسوي دي، داخليدونکي لاملونه (سببونه) ځيني کسان ديو بل سره په مشوره نه کولو، او بغير ددې چي يوه سمه دحل لاره ورته پيدا کړي او داستونزه ديوبل په مرسته حل کړي، برعکس ديوبل سره لفظی شخړه کوي، يو بل ته لاسونه اچوي، يو او بل سره ژوبله وي او هتأ سره وژني. داډول پيښي زياتره وخت دهغو وسلو په وا سطره را منځته کيږي چي خلک يي په خپلو کورونو کي ساتي. يوانسان چي هوبښ او عقل لري ديو بل انسان سره په يوه دا سي وړه ستونزه او مشکل جگړه کوي او هغه ژوبل او وژني چي هغه ستونزه په ډېره نرمه لجه او بيله کومه خنډه حليدای سي. مورسره له دې چي رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي: ژباړه. الله ته په خلکو کي ناخوښه هغه څوک دي چي ډيرجنجالي وي. ① خپل په منځ کي پريوي وړي اوحليدونکي ستونزي ديوبل سره جنجال اوشخړه کوو؟ ولي په دې خاطر چي زموږ او تا سوڅخه ځيني زغم او حوصله نه لرو اوپه اوکوچنيو خبرو په غوسه کيږو. رسوالله (ص) فرمايي: (پهلوان هغه نه دی چي په غير غښتلي وي بلکي پهلوان هغه دی چي دغوسي په وخت کي ځان وساتي) ②

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 صبر او حوصله دالله جل جلاله لوی نعمت دی ،مور باید داسترنعمت تل دخان سره  
 وساتواو د دی نعمت دنه شتون په صورت کي ددی نعمت دلاسته  
 راوړلوکوښښونه وکړو.مور او تاسو ولي در دي اندازي ظالمان سوچي يو انسان  
 دي بيله دي چي هغه کوم جرم او گناه کړي وي ووژنو ،ولي دخپل خدای (ج)  
 دامر نافرمانی وکړو، مخکي له دي چي مور او تاسو ديو چا سره جگړه  
 کوو، لومړی باید دا فکر (آند) وکړو چي آیا په جگړه کولو سره زما دا ستونزه  
 حلیدای اودمنځه تلای سي؟

او که چيري دا ستونزه په جگړه کولو سره حلیدای سي: بيا ولي يي ديوي بلي  
 سمی اود زیان څخه ليري لاري څخه کوښښ نه کوم او ولي ديو بل سره جگړه  
 وکړو، ولي يو چا ته ضرر ورسو، ولي يو کس ژبل يا قتل کړو؟ آیا مور او تاسو  
 دومره صلاحیت لروچي دخدای (ج) ديو مخلوق څخه دهغه ژوند واخلو او هغه قتل  
 کړو، ولي مور حوصله اوصبر ونه لرو؟ اودردي هرڅه ورسته باید دا وسنجو  
 چي کله داخرت په ورځ زمور رب (ج) زمور سره ديوي زري نیکی او بدی  
 حساب کوي: مور په هغه سخته ورځ ددی جواب ورکولی سو چي مور دیوه بي  
 گناه مسلمان قتل کړی وی، په دي خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ  
 : ۸: 7 گنه ایتونه ولولئ .الله (ج) يو مسلمان ته انشاءالله دهرې گناه څخه ور  
 تیريږي، مگر دبل دحق څخه نه ورته تیريږي، ژوند ديوانسان حق دی  
 اوبغیر داسلامي احکامودجاري کولو څخه دیوه مسلمان ، مؤمن ژوند اخیستل لویه  
 گناه ده. په دي خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ المَائِدَةِ : 32 اوسُورَةُ النَّسَاءِ  
 : 93 نمبر ایتونه ولولئ. مور او تاسو چي کله یوه گناه وکړو ورسته دهغه څخه  
 افسوس کوو او په خپل کړي کار پښیمانه یوو، چي دا پښیمانی ورسته هیڅ گټه  
 نه لري.

باید دیوه کار دکولو څخه مخکي ښه فکر اوسنجس وکړو او ورسته هغه کار  
 وکړو. دپرداسي کسان سته چي د دنیا دگټي لپاره خپل اخرت او ابدی ژوند خراب  
 کړي: دا کار دیوه انسان ستره غلطي ده !

په دښمنی کي داخل کسان یو اوبل درهغه سره وژني چي د دوی په فکر (آند) یو  
 ډله ډله ډله ختمه کړي. داتیروتلي (غولیدلي) دانتقام اخیستولو په نامه دیوه په  
 مقابل کی بل قتلوی، په رښتیا هم دا ډول کسان ناپوهان دي، ځکه درڅوبه دوی  
 دیوي وژني په مقابل کي بله وژنه کوي، دیوه تپ ،یا ژوبلي په مقابل کي به بله  
 ژوبله کوي، ایپه یاد کار کولو سره دوی کولی سی گټه او فایده لاسته راوړي؟ او  
 که چيري په دي سره فایده لاسته نه ورځي نو بيا ولي دوی یوبل ته بڅښه نه  
 کوي او په دي کار سره خپله دښمنی نه ختمه وي؟

دویني جواب په وینه سره باید ورنه کول سي، د دښمنی درلودونکو وگړوپه منځ  
 کي سوله کول اودوی سره پخلا کول یونیک کار دی. دیادو کسانو په منځ کی  
 دسولي راوستلو لپاره دي عالمان، مشران،



په سمندرکي دملغزولتون.....  
 اونور مخورکسان سره کښيني، او د دوی په منځ کي دي روغه وکړي، ددواړو  
 طرفونو غوښتنې دي واورې او ورسته دي يوه مناسبه محل لاره ورته پيدا  
 کړي، داسي يوه پريکړه دي وکړي چي د دورو طرفونو رضا او خوښه حاصله  
 سي، داسي يوه پريکړه دي نه کوي چي خداي (ج) مکړه نوروکسانو ته په کښي  
 زيان ورسپړي، دوی ته دي داقتت وړکول سي، چي دمسلمانانوپه منځ کي په  
 وژنه او جگړه کولو سره يوه ستونزه نه حلپري، بلکي په سوله او روغه جوړه  
 سره يوه ستونزه حلپداي سي. الله جل جلاله سوله خيربللي ده!  
 په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ النَّسَاء : 128نمبرايات ولولي. يومسلما  
 ن بايد دبل مسلمان په وژلو او يازورولو دا سي فکر ونه کړي چي گواکي زه يو  
 ميرني اوزرور يم؟

يورښتنی ميرنی او زرور هغه څوک دی: چي خپل مسلمان ورور ته زيان ونه  
 رسوي، ديو کس سره دهغه دستونزي په وخت کي مرسته او همکاري وکړي،  
 او هغه دزيان څخه ليري وساتي. را سي چي نور دخپلو وروڼو سره ونه جنگيږو  
 او يو بل سره قتل نه کړو او يو او بل ته دزيان رسولو څخه ځانونه ليري  
 وساتو. الله جل جلاله موږ دخپلو وروڼوپه منځ کي په مناسبات سمولو (سوله کولو)  
 امرکړی يو!

په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الْحُجْرَات : 1۰نمبرايات ولولي. ولي  
 موږ او تاسو په يوه وړه مسئله کلونه کلونه سره وجنگيږو ديوبل ويني سره  
 توی کړو او دانتقام په نامه خپله ټوله راتلونکيه خرابه کړو، لادرځو به ديوبل  
 څخه غچ اخلو او سره وژنوبه، ولي دا دخپل ځان لپاره شرم وگڼو چي ديو چا  
 دخلطي جواب په نرمه لهجه او بخښني کولو سره ورکړو، ددي پرځای چي موږ  
 هغه دخلطي بيا تکرار کړو ولي هغه دخلطي ته دپای ټکی نږدو، ولي موږ ځان په  
 دي کار کولو سره بي زړه وبولو او ويژدان مودانه ومني چي ديو چا څخه بخښنه  
 وغواړو سره ددي چي دخلطي هم زموږ وي، ولي ديوي کو چني او حل ليدونکي  
 ستونزی څخه دنفرت اورونه بل کړو چي بيا په هغه لمبو کي په کلونو کلونو  
 سوو څو او ولي خپل وروڼه دښمنان جوړ کړو؟

راسی چي خپله ټولنه داسي جوړه کړو چي په لو مړی سرکي خو بايد ديوبل  
 دخلطيو څخه تير سو او زغم ولرو او که چيري خداي مکړه په بدی اخته سوي  
 يوو: لو مړی بايد په خپلو کي دواړه طرفونه سره کښينو او د تياره ژوند څخه ځا  
 نونه خلاص کړو او په خپل منځ کي يوه مناسبه، غوره، اوښه پريکړه وکړو. که  
 چيري دا ستونزه دي د دوو خواشخصوخپل په منځ کي سره حل اوفصل نه کړه  
 ،نو دهغي سيمي خلگ دي ددي دو طرفونو تر منځ منځگري توب وکړي، اوددي  
 دو ډلو تر منځ دي دښمني دمنځ يوسي او روغه جوړه دي يي وکړي، لوی  
 خداي (ج) دي موږ او تاسو دورور وژني څخه وساتي.

په سمندرکي دملغزولتون.....

### معلولیت عیب نه دی

الله (ج) دیوه انسان په ژوند کي ټولې مخته راتلونکي پيښي هغه وخت ليکلي وي چي کله هغه دي دونياته نه وي راغلي! دهغه درزق يا خورک ، څښاک اندازه، دهغه عزت، دهغه ژوند په دونياکي، نيکبختي اوبدبختي او داسي نور پيښيدونکوکارونو، عملونو، ياپه عامه اصطلاح ديوه انسان نصيب څه سره چي موږ په ژوندکي مخ کيږو يايي کوو لوی الله جل جلاله ته معلوم اوپرهغوباندي پوره علم لري. هيڅ يو انسان دالله (ج) د ارادې او خوښي څخه پرته خپل باڼه لاهم نه سي رپولی، ټول کارونه دلوی خدای (ج) په لاس کي دي، يوانسان يي عقل مند پيدا کړی وی، بل انسان ته يي قوت او زور ورکړی وی او بل انسان ته يي نه وي ورکړی، يو انسان يي دولت مند او شتمن پيدا کړی وی او بل انسان يي غريب او نيست مند پيدا کړی وی، يوه انسان ته يي عزت او شرافت ورکړی وی او بل انسان ته يي نه وي ورکړی. ټولې چارې دلوی خدای (ج) په امرمخه ځي که هغه خير وي او که شر، په دې خبره هرمسلمان ايمان لري او دا خبره بايد په پوره يقين او باور سره ومني.

انسان مختاردی يعني انسان په خپلو کړونوکي دخپل اختيار او خوښي دی چي نيکي کوي اوکه بدې، دا يو اوږد علمي بحث دی اونه غواړم نورپر دې بحث څه وليکم. راخم خپلي اصلي موضوع ته: ځيني انسانان چي کله پيدا سي نو د بدن يو اندام يي کم وي او ځيني انسانان بيا دپيدا يښت څخه ورسته دناروغی او ياهم ديوي پيښي له عمله خپل بدن يواندام دلاسه ورکړی او ياهم زيان من سي. لومړی راخم دي ته چي هغه انسان چي معلول پيدا کيږي او يا هم دپيښواو نارغيوو له کبله معلول کيږي څه بايدوکړي: معلول شخص دي په ژوند کي دپښيماني، درد، اوخواشيني احساس نه کوي، ولي چي يوانسان هيڅکله خپله په خوښه نه غواړي چي معلول سي. هر څه چي پيښيږي دلوی خدای (ج) په امر او اراده سره پيښيږي کيدای سي چي معلوليت کي ديوه انسان خير وي ، ځکه انسان دخپل خير او شرڅخه خبرنه دی. که چيري يو شخص خپل ژوند په معلوليت کي تير کړ اوپه خپل معلوليت راضي (خوښ) اوصبرکونکی سو که دالله (ج) خوښه وه نو دمعلوليت او دده دصبر اولورهمت اجر و نه به په اخرت کي ورته ورکړي. په دې خبره دلایښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةِ لَقْمَانَ : 17نمبرايات ولولی. معلولو اشخاصوته دانه بنايي چي خپل صبر او حوصله دلاسه ورکړي. معلول انسانان بايد خپل زړونه په دې خپه (خواشيني) نه کړي چي زه ولي معلول يم ؟ او دا سي دي دژوند چارو ته دوام ورکړي لکه څنگه چي يو غيرمعلول انسان خپل ژوند پر مخ بيايي، دخان لپاره دي يو داسي کار او کسب دکورنی او دوستانو په مرسته پيدا کړي چي سره ددي چي دي معلول دی هغه کار وکولی سي اوورسته په خپل هغه کارکي دستو نزو سره مخ نه سي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 په نن عصر کي دډېر ماشينونو دشتون له عمله زيات کارونه ډېر هوسا سوي دي او کيدای سي چي ديوه غير معلول شخص او يوه معلول شخص دکارپاييله په مساوي ډول وي او دکميت دلهازه دي کوم تو پير ونه لري . هيڅ وخت بايد معلول شخص په کارونو کي له دي کبله چي دي معلول دی زړه نه خفه کوي او بي له دي چي کوم خفگان او انديبننه ورته پيداسي خپل کارونه دي سرته رسوي. مور او تاسو داسي ډېر انسانان ليدلي دي چي معلول دي خو بيا هم په خپلو کارونو او دژوند په نورچاروکي دستو نزو او مشکلاتو سره نه دي مخ، په ډېر بڼه ډول خپل کارونه اوچاري سرته رسوي او دغيري معلولو انسانانو په شان خپل ژوند پر مخ وړي.

معلولو وړنو بايد خپل ژوند په عادي ډول پر مخ بوزي او لږترلږه دي دا فکر لا هم نه کوي، چي مور معلول يوو، معلول اشخاص دي هيڅ وخت خان دستونزو (کړاونو)،خفگان،ناهيلىوو په جال کی نه راگيروي، او تل دي زيار باسي چي په خپل ژوند کي خانونه خوشحاله وساتي،معلول اشخاص دي دطبيعت دبنکلاو څخه دنورو هغوکسان په شان خوند واخلي چي هيله درلودونکي، صبرکوونکي ،اوراتلونکي ته خوشبين وگري دي .

هيڅکله دي دنا هيلی او غم احساس نه کوي ناهيلي او غم انسان دستونزو څخه نه سي خلاصه ولي. لکه څنگه چي مخته وليکل سوه چي ټول کارونه دالله (ج) په لاس کي دي نوباید دهغه لوی څښتن لوی دربارته هيله مند وه اوسو اودکړاونوپه شتون کي صبر ولرو ،ځيني هغه معلول وروڼه چي دخپل معلوليت څخه رنځ وړي:بايد ددي احساس پيدا کړي چي زه هم کولی سم چي دنورو معلوليت نه درلودونکو انسانانوپه څير زيار وباسم،کوښښ وکړم او دژوند په ټو لو چارو کي دبرياليتوب درحده خان ورسوم.

هغه اشخاص چي معلولوته ددوی دمعلوليت له کبله سپکاوی کوی:  
 راسی چي لومړی دافکر وکړو چي دامعلول شخص ولي معلول دی؟ آیا دا شخص په دي خوبښ دی چی دی دي معلول وی او که دلوی خدای(ج) دطرفه څخه دا معلوليت يادمعلول شخص ته ورکول سوی دی او آیا دلوی خدای(ج) په وس او قدرت کي دانسته چي ما هم ددغه معلول کس په شان معلول کړي؟ ددي احساس،تحليل اوڅيرنی دکولو ورسته به مور ته ددي احساس پيدا سي، چي مور ولي دي معلول کس ته دده دمعلوليت له کبله سپکاوی کوو.

معلولو اشخاصو ته بايد هيڅ وخت ددوی دمعلوليت پيغور ورنه کول سي، ځکه معلوليت،ناروغي اورغتيا دالله(ج)دلوري څخه دهغه جل جلاله په خوبڼه سره صورت نيسي .که چيري زموږ په کورنی او يامحل کي معلول ، ناروغه يانوراشخاص زموږمرستي ته اړتياپيداکوي،دهغوسره بايد دخپل توان سره سمه مرسته وکړو:پري نږدوچي زموږ په شتون کي اړمند خلگ خان يوازي احساس کړي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 دخپل ټولني دټولواوسيدونکو اوپه ځانگړي ډول دمعلولواشخاصو عزت اودرناوي ته بايد موږ ژمن اوسو اوهمدارنگه بايد ورسره دنیک اوښه سلوک څخه کارواخلو اوپري نږدوچي هغوی زمور دشر څخه ځانونه خوندي احساس نه کړي،ددي له کبله نه چي دوی معلول دي بلکي خپله انساني فريضة چي ديوبل سره دارتياپه وخت کي مرسته اويوبل ته درناوي دی اداکړو اوپه دي خاطرچي مرسته دارمنواشخاصوسره اودرناوي اوښه سلوک يونیک اود ارزښت څخه بډايه کړنه ده.

معلول انسانان بايد هيڅ وخت دنوردمعلوليت نه درلودونکو انسانانو څخه کم او کښته ونه بولو، تل ورته ديوروغ او سالم شخص په شان وگورو.هغه ميندي او پلرونه چي اولادونه يي معلول دي، دناهيلى احساس دي نه کوي او دا فکري دي وکړي چي په نړۍ کي ډيرانسانان معلول دي ،هغوی هم مور او پلار لري ،مگرهغو رضايتمند خپل کړی دی او هيڅ وخت نا هيلي سوي نه دي، ولي والدين د اولادپه معلوليت ناهيلي واوسي، معلوليت الهی ورکړه ده اوکوم عيب نه دی. معلولواشخاص هيڅ وخت دهغوی دمعلوليت ډول په نوم سره مه يادوي،دگود،راند، شل، کون اونورتحقيرونکونومونو سره دهغوی دنومولو اورابللو څخه په کلکه ډډه وکړي، ځان په گناه کي مه اخته کوي. دا د الله جل جلاله ورکړه ده، او هغوی په دي نومونوسره يادول گناه ده.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي ژباړه. مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يي دژبي اولاس له زياته خوندي وي. ①

والدين بايدخپل دنه معلوليت درلودونکو اولادونو ترڅنگ خپل معلول اولادونه دعلم په گانه سينگار کړي اوتل يي وهڅوي چي علم وکړي او پوهه لاسته را وړي.دپوهي ترڅنگ يي کسب کولو او فني زدکړو حاصلولوته هم تشويق کړي اوخپل اسلامي اوانساني مسؤليت دغاري څخه ورو.

الله (ج) دي موږ او تاسو ته دا توان او طاقت را کړي چي دمعلولو او اروانسانانو سره دهغوی دارتيا په وخت کي مرسته او کومک وکړو. معلول وروڼه او خويندي دي هم هڅه وکړي ،چي تل ځانونه ډاډمن او خوشحاله وساتي اونا هيلي نه سي.

په سمندرکي دملغزولتون.....

### دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه

ماشومان عموم دلوپانو مرستي ته دپره اړتيا لري، په خانگري ډول دموراو پلار مرستي ته، مور او پلار بايد ماشومانو ته مينه ورکړي.

والدين بايد ماشومانو ته خواره، جامي اونور دارتياور توکي برابر کړي اوښه روزنه يې وکړي، تعليم ته يې تشويق کړي او کله چي ماشوم غلطي کوي :بايد په ډيره مينه او سره سينه ورسره چار،چلند وکړي.ماشومان دي دي ته متوجي کړئ، چي په راتلونکي وخت کي غلطي تکرارنه کړي،کله چي ماشوم په درس زده کولو او ويلو کي سوستي کوي:مور او پلار دي يې هغه ته داسي مثالونه او حکايتونه بيان کړئ، چي په هغو کي دپوه او نا پوه شخص درمنځ په څرگند ډول توپير سوي وي.ترڅو ماشوم دپوهي او ناپوهي ترمنځ توپير وکولي سي.

ماشومان بايد ونه رټل سي او ورسره نیک سلوک وسي{.. ام خالد وائي مادرسوالله صلى اله عليه وسلم دنبوت په مهزلوبي کولي، پلارمي زه وترتلم. رسوالله صلى الله عليه وسلم وويل خوشيې کړه..}{<sup>①</sup>

ماشومانوته بايد بيرونکي کيسي اونکلونه ونه سي.اوداسي حکايتونه،کيسي او نکلونه دي ورته وسي چي په هغو حکايتو، کيسواو نکلونو کي داسي پېښي راغلي وي چي ماشوم دي ته وهڅوي چي تل بايد په خپل ژوند کي ښه او غوره کارونه وکړي اودبدو کارونو څخه ځان وساتي .

ماشومان موباید په اسلامي اخلاقو، ادبونو خبر، اوپوه سي.ماشومان مو بايد دي ته آماده کړو چي څنگه اسلامي احکاموته غاړه کښيږدي. ماشومانوته بايد داسلام په مبارک دين کي روا،ناروا،ښه،اوبد ورزده اوپه وي پوهوو.

ماشوم موبایدلومړی په اسلامي تعليماتوپوه اوداسلامي تعليماتو دحاصلولو زمينه ورته برابرکړو،ترڅو داسلام دمبين دين په چوکاټ کي دلويوالي ژوندته مخکي له مخکي آماده اوتيار وي، هسي نه چي خداي(ج) مکره، زموردي غورئ اونه پاملرني له کبله زمور ماشوم دجهل اوهغولارو لاروی سي چي هغه لاري دبربادی اوزيان څخه خالي لاري نه دي.ماشومانوته بايد مور او پلار د دروغو وعدې ورنه کړي او که چيري بياهم يوه وعده ورسره کو:بايد په هغه وعده باندي وفا وکړي، ترڅو کوم اعتماد چي ماشوم يې پرخپلو والدينو لري لاپياوړی سي اوپه راتلونکي وخت کي خپله هم پروعه باندي ولاړشخص واوسي.موراو پلار بايد دخپلوماشومانو مخته لفظي شخړي او جنجالونه ونه کړي. ځکه ماشوم په بل هيڅ شي دومره نه خفه کيږي، لکه څومره چي دمور او پلار ترمنځ په جنگ او شخړه کولوسره خپه کيږي.

کورنی شخړي ماشوم دي ته ارباسي چي دخپل کورنه تښته وکړي او هتا ځيني وخت داسي هم پيښيږي چي ماشوم دکورنی شخړوله کبله ځان وژنه وکړي،ځکه ماشوم خپل ځان آrame نه احساسه وي او تل خپه وي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 کورنی شخړي دماشومانو روحیه کمزوري کوي، او ماشوم په دماغی اونورجسمي ناروغیو مبتلا کوي، همدرنګه کورنی شخړي دماشومانو ذهن کمزوری کوي، خپل جورنت دلایسه ورکوي او د ډول ډول نورو ستونزو سره لاس اوګریوان کيږي. دکورني تاوتریخوالي کورنیوشخړو سره مخ شوي ماشومان نه سي کولی چي خوشحاله ژوند ولري، تل په دې لټه کي وي او غواړي چي نورو کسانو ته زیان ورسوي ورسره شخړه وکړي او خپل دتولني دنورو وګړو څخه لیروالی اختیار کړي. ماشومان باید تل پاک وساتل سي او چټل پاته نه سي دنا پاکو او چټلو اوبود ډنډونو څخه دې راوګر ځول سي او پري دې نه بنودل سي چي په ناپاکو ساحو کي لوبی وکړي.

په ماشومانو باید درانه او ددوی دوس څخه پورته کارونه باید ونه سي، ترڅو روغ رمب پاتي سي. ماشومانو ته باید کله ناکله ډالی واخیستل سي او دپرخای اوخوندي لوبو، ساتیریو څخه راونه ګر ځول سي.

مور اوپلار دخپلو ماشومانو هرې پوښتنې ته باید پروخت اوبیله کومه ځنډه جواب ووايي، ترڅو ماشوم بیا هم دپوښتنې کولو جوړت ولري، دپوښتنې دکولوڅخه په وېره کي نه سي، تل پوښتنه وکړي اود ځان ناخبره نه پریښودلوروحیه په ماشوم کي پیاوړي سي. ماشوم سره بایدپه ساده اوروان ډول خبرې وکړو. پوښتنې کول او جوابونه ترلاسه کول د ماشومانو لپاره ډېر ارزښت لري، ځکه ماشومان دډېرو شیانو په اړه معلومات نه لري اوهرڅه ورته نوي ښکاري.

ماشومانوته باید اسلامي، تاریخي ټولنیز او عنانوي معلومات ورکول سي. ماشومان باید دکورنی دغړو، دوستانو، مشرانو اونورو خپلوانو احترام ته وهڅول سي.

ماشومان باید دعامه لارو سرکونو ویالو او نور دخطرته ډکو سیمو څخه راو ګرځول سي او دا لارښوونه ورته وسي چي دلپرو او نابلدو ځایو نو دتګ څخه ډډه وکړي، دماشومانو مخته باید مخدره مواد استعمال نه سي. په ماشومانو باندې باید مخدره مواد دپوښتنې څخه بل ځای ته انتقال نه سي.

ماشومانو ته باید دمخدره موادو دزیانونو په اړه پوره اوهر اړخیزه معلومات ورکول سي. ماشومان باید دهر ناوړه او بدکار دکولو څخه راوګر ځول سي، خو دا د راګرځولو او منعه کولو لار باید مثبتة سالیمة اوداسي یوه لاره وي چي ماشوم ته جسمي اورحي زیان ونه رسوي.

ماشومانوته باید دهر بدکار دکولو دزیایه اړه هر اړخیزه معلومات ورکول سي. که غواړئ چي دخپلو ماشومانو څخه ښه او غوره انسانان جوړ کړئ: باید ورته سمه روزنه او تربیه ورکړئ، تعلیم په وکړئ، ترڅو مو خپل مسؤلیت په سمه توګه دخپلي غاړې اړولی وي. راسئ دخپلو ماشومانو څخه بد انسانان نه، بلکي نیک خویه اوبڼه انسانان تري جوړ کړو. یوه اصطلاح ده چي وائي:

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 لنده لښته پرهره خوا کړيږي ما شومان هم دلندي لښتي په شان دي، چي غواړي  
 څنگه يي جوړه کړي، هم هغه سي جوړيږي. آيا موږ نه غواړو چي دخپلو اولادو  
 نوڅخه بڼه انسانان جوړ کړو؟  
 معلومه خبرده چي هر مور او پلار غواړي چي اولاد يي يونيک او بڼه انسان  
 سي: دنيک انسان جوړيدل زموږ دماشوم څخه او دبد انسان جوړيدل زموږ  
 دماشوم، څخه زموږ په خپل لاس کي دي ساليمة روزنه، او علم، پوهه زموږ  
 دماشوم څخه يو بڼه شخصيت جوړه وي او برعکس ناسمه روزنه او دعلم څخه  
 گوښه ساتل زموږ دماشوم څخه بد انسان جوړه وي.

### دجنگ زيانونه

لکه څنگه چي موږ او تاسو ټول پوهيږو، جنگ ديوې ټولني پر دېرو برخو منفي  
 اغيزي لري او نه پريږدي چي دجنگ دسيمو خلک پرمختگ وکړي. جنگ زموږ  
 اوستاسو مادي او معنوي شتمني دمنځه وړي. موږ او تاسونه سو کولي چي په  
 جنگ کي پوهه او علم لاسته راوړو. جنگ داسي يو بدمرغي ده چي ديوې ټولني  
 ټولي عامه شتمني دمنځه وړي، روغتونونه، مدرسي، مکتبونه، سرکونه  
 ، معدنونه، کښتونه، مالداري اونور عامه اوشخصي شتمنيوته زيان رسوي. په  
 جنگ کي مالي اوځاني زيانونه زياد وي. په جنگ کي موږ خپل دکورني غري،  
 دوستان، ملگري اونور خپلوان دلاسه ورکوو. جنگ موږ او تاسو دي ته نه  
 پريږدي چي خوشحاله ژوند وکړو او په ارمي ساواخلو، موږ خپل ټوله وخت  
 دجنگ له کبله په وېره کي تير وو. زموږ ماشومان سمه روزنه اوتربيه نه سي  
 ترلاسه کولي اونه سو کولي چي ماشومان مو په ساليمة ډول تربيه کړو. جنگ  
 څوک کوي او ولي يي کوي؟

معلومه خبره ده چي جنگ موږ انسانان کوو، يواو بل په ناحقه سره وژنو او يوبل  
 ته زيان رسو. که چيري موږ او تاسو وروڼه په خپلو منځونو کي اتفاق او يوالی  
 ولرو نو هيڅوک نه سي کولي چي موږ دي دخپلو ناروا اوشومو  
 کړونو، هدفونو او غوښتونو بنسکار وگرځوي. که چيري موږ او تاسو په خپلو  
 منځونو کي يوبل سره کينه ونه لرو، يوبل ته احترام (درناوی) ولرو غم شريکي  
 سره وکړو، يوپر بل ظالم ونه اوسو، نو زموږ او ستاسو په سيمه کي به هيڅ  
 جنگ او بدبيني نه وي. همدا موږ او تاسو يوو چي ديو او بل دوينو تيري يوو.  
 دمال، شتمني او قدرت لپاره يو او بل سر وژنو، الله جل جلاله  
 موږ مسلمانان، مؤمنان يودبل ورته بللي يو اودخپلو وروڼو په منځ کي يي په  
 مناسباتو سمولو(سوله کولو) سره امرکړی يو، په دي خبره دلایينه پوهيدلو لپاره د  
 سُورَةُ الْحَجَرَات : 10 اودسُورَةُ الْحَجَرَات : 9نمبره اياتونه ولولئ.

په سمندرکي دملغزولتون..... رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي يومسلمان دبل مسلمان وروردی نه ظلم پرکوي اونه يي دبل ظلم ته سپاري. ①

مورمسلمانان چي ديوبل ورونه يوو بياولي ورنه يوبل قتل کړو؟ ولي دپړديو په لمسون يوبل ته زيان ورسوو او يو دبل دبنمنان و اوسو، حال داچي مور ورونه يوو؟ کله چي مور اوتاسو ته دالله (ج) دلوري قدرت، واک او شتمني په لاس کي راسي: زمور څخه ځيني پرمظلوموانسانانو باتدي ظلم کوي او هغه څه کوي چي په توان کي يي وي.

همدا مور يوو چي دنور خلکو حقونه په زور، اوجبر خورو، په خپله نه غواړو چي جنگ ورک کړو او په سوليز ژوند کي دپرمختگ ترپولو ورسوو. که چيري مور او تاسو په خپل سيمو کي يوالی ولرو: بيا ولي به مو په سيمو کي جنگ اووژنه وي؟ مور او تاسو بايد هيڅ يو جابر او ظالم ته اجازه ورنه کړوچي زمورسيمه دناروا اونامشرع جنگونو په ميدان رابده کړي. مور بايد دخپلو سيمو په اړه دبي غوري اوبي پروا يي څخه کار وانه خلو. لکه څنگه چي دخپل کور دسوکالي، ابادی او ارامی لپاره هڅي، زيار او کوښښونه کوو: همدا سي بايد دخپلي سيمي په اړه زيار وباسو او هڅه وکړو چي خپلي سيمي ابادي، سوکالي اوسموري وساتو. تل بايد مور دخپلو خلکو او ټولني لپاره خير غوښتونکي واوسو او پري نږدو چي زمورسيمه نور خلک راته ويرانه (ويجاره) کړي. هيڅ وخت بايد دهغو خلکو سره مرسته او کومک ونه کړو چي زمور په سيمه کي جنگ، ويره (دار) اوتباهي خوروي، داسلام دمبارک دين داحکامو څخه سر غرونه کوي او نه پريږدي چي مور دي سوليز ژوند ولرو. جنگ او جگړي زياتره وخت دمسلمانانوپه منځ کي دداسي خلکو تر منځ کيږي، چي هغوی په جنگونو کي خپلي شخصي گټي لري اويابي هم لټوي، ياد وگړي غواړي چي نورخلک هم دي ته وهڅوي، چي ددوی ملگري وکړي. مور اوتاسو دداسي ديرو جنگونو شاهدان يوو، چي په هغه جنگونو کي هيڅکله مور اوتاسو ته گټه نه ده رسيدلي، مور او تاسو يي دخپل سيمي په شمول داور په سرولمبو کي سوځولي يوو. زمور څخه يي زمور سوکالي، پرمختگ او خوشحالی اخيستي دي.

هيڅ وخت بايد چاته اجازه ورنه کړو چي مور او تاسو دي دخپلو شومو او خرابوموځو لپاره وکاروي، مور او تاسو دي دخپل ټولني څخه ليري کړي او دخپلي ټولني دبنمنان مودي وگرځوي، داسي دي مووکاروي چي مور خپل ورونه په خپلو لاسونو سره ووژنو، خپل خویندي په خپله کوندي کړو، خپل ماشومان په خپل لاس دعلم او پوهي څخه ليري وساتو، خپل کورونه په خپلو لاسونو وران کړو اودخپل هيواد دپرمختگ په لاره کي دي خنډ و اوسو. مور او تاسو بايد ويښ واوسو اوپري نږدو چي زمور دهيواد اوسيمي دبنمنان دي مور استعمال کړي، اوزمورپه لاسونودي زمور گران هيواد په مور وران کړي.



په سمندرکي دملغزولتون.....  
 ولي مور تردې اندازې ناخبره او ويده پاته سو: چي مور دهغه خلگو سره مرسته وکړو، چي هغوی مور او زمور هیواد دبربادی کندی ته اچوي یایي اچول غواري او نه پریږدي چي مور هوسا او ارمه ژوند ولرو.  
 دمسلمانانوپه منځ کي دجنگ خوبښوونکو، تیري کوونکو او ظلم کوونکوسره بایدپه هیڅ صورت کي مرسته ددوی په نارواکړنوکی ونه کړو.  
 که چیرې خدای جل جلاله مکره مور د دوی مرسته کوو، نودظالمانو اوبدکارانو مرسته په دې معناده چي مور د دوی ملگري او همکاران یوو. د دوی سره که مرسته کوو: مور به هم ددوی سره په گناه کي گډ او شریکان یووالله جل جلاله مور دنیکي په کارونوکی دتولوسره په مرسته کولو او د گناه اوتیري په کارنوکی په نه مرسته کولو امرکړي! یوپه دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْمَائِدَةِ : 2نمبرایات ولولی.

جنگ خپلي سيمي تل شاته پاته او اوسیدونکي يي نورو تولنو ته محتاجه اولاس غځوونکي وي.

هغه مسلمانان چي خپلي سيمي په خپله ورانه وي، نوانشاءالله دوی به په دې دنیا او اخرت کي نا کامه وي او که چیرې بیا هم دوی ديو محدود وخت لپاره په خوشحالی کي ژوند وکړي، خو دوی به هتمن دخپلو ناروا اونا سمو کارونو سزا ويني، که چیرې مور داغوارو چي په دنیا او اخرت کي دي کامیابه اوسو نو باید هیڅ یوه مسلمان ته زیان ونه رسو، دخلکو سره په نیکو کارونو کي مرسته وکړو، خپل ټاټوبی وران نه کړو، که غوړو چي مور دي خوشحاله او ارمه ژوند ولرو: باید یوبل ته لاسونه سره ورکړو، یوالي ته ژمن اوسو او پري نږدو چي زمور ټاټوبی دې شرخوښوونکي انسانان راته وران کړي، مور باید دومره ونه غولپرو، یاپه بله معنادومره مو ونه غولوي چي خپل ټاټوبی خپله وران کړو، مور باید تردې اندازي دنا پوهی په سمندرکي غوټه نه کړي یانه سو غوټه چي هتأ خپل ورونه خپله ووژنو او خپلي تولني ته زیان ورسو، یادي هم زمور سیمه نیښن لرونکي لړمان دخپلونا روا موخولپاره زمور په شتون کي وکاروي اوزمور دسیمو څخه دي راته سورسکور جوړکړي.

راسی چي نور خپل هیواد دجنگ او جگړو مرکز ونه گرځو. خپل هیواد او خلگو ته خدمت وکړو. لکه څنگه چي په نورو هیوادو نوکی پرمختگ سوی دی داسي باید مور او تاسو هم پرمختگ وکړو.

خپلو ماشومانو ته تعلیم اوتربیه ورکړو. ځوانان مو باید هریو هیواد پاله اوسي اودخپل هیواد دابادی او سوکالی لپاره نه ستړي کیدونکي هلي ځلي وکړي او پري نږدي چي هیواد مودجنگ په سرو لمبو کي وسوځل سي.  
 مور باید هیڅکله په جنگ باندي خو شحاله نه سو، ځکه تل دمسلمانانو ترمنځ جنگ دبربادی او ورنی سبب سوی وو، دی او وی به.

په سمندرکي دملغلرولتون.....

### سوله

الله جل جلاله موږ مسلمانان، مؤمنان يو دبل ورته بللي يو او حکم يي راته کړدی چې دخپلو ورنوپه منځ کي مناسبات سم کړئ (سوله وکړئ) په دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْحُجَرَات : 9 او د سُورَةُ الْحُجَرَات : 10 نمبرایاتونه ولولئ.

سوله هغه نعمت دی چې موږ ته دارامی او خوښی ژوند راکوي، موږ کولی سو چې په سوله کي دالله (ج) ټول احکام پرځای کړو، دناروا اوبدو کارونو مخنیوی وکړو، دنورو انسانانو سره مرسته وکړو، حق وحقدارته ورسو، اتفاق سره ولرو، او کولی سو دې ته ورته نور ډېر دنیکی او خیر کارونه دسولې په فضاکي په عادلانه ډول ترسره کړو.

سوله او آزادي دیوه انسان دووي اړیني هیلې، غوښتنې دي. هر انسان حق لري چې په سوله کي ژوند وکړي او آزاد اوسي.

موږ مسلمانان باید خپل په منځونو کي کینه (رخه) او بغض دمنځه یوو سو، خپل په منځ کي مینه او دوستي سره ولرو.

علم او پوهه لاسته راوړو، خپل دټولني هره یوه کمي پوره کړو، په مشروع ډول پرمختگ وکړو او ټول دریوه چترلاندي په سوله او ورورولۍ کي ژوند وکړو. موږ اوتاسو دسولې او سوکالی حق لرو.

موږ او تاسو جنگ غوښتونکي نه یوو. اسلام دورولۍ، یوالي، او اتحاد دین دی، موږ او تاسو باید نور دیوبل سره پخلاشو، خپل منځي ستونزو ته دحل لاري ومومو اونړی ته دا وښیوچي موږ: یوالی خوښوو او خوښوونکي به یي یوو، موږ سوله خوښوو، موږ نور جنگ نه غواړو سوله موانتخاب وه او انتخاب مو کړه. نور دجابر، ظالم، حق پلورونکي، حق خورونکي، نادان اوجاهل، مخته دتوري، تیغ، اوتوپک سره نه ور ورو، بلکي قلم په لاس دهغوی مخه نیسو اونه پریږدوچي زموږ پر حقوقو، مادي او معنوي شتمنیو، اوملی ارزښتونو تیری وکړي. دقلم څوکه دتوري دڅوکی څخه څوچنده تیره ده، ځکه موږ قلم انتخاب کړ اوتوره مویه خپل پوښ کي کیښودل.

موږ سوله غوښتونکي، سوله خوښوونکي اوسوله پالوونکي وگړي یوو، زموږ شعار یوالی، پوهه (علم) اوسوله ده.

په سمندرکي دملغلرولتون.....

### دولتي اوشخصي دندې

رسوالله (ص) فرمايي: دخپل لاس ترخورک هيڅ چاښه خورک نه دی کړی اودالله

(ج) نبي داودعليه السلام له خپل لاس څخه خورک کاوه.①

هرڅوک په خپل ژوند کي وظيفي(دندې) لري او دهغو دندو په ترسركولو سره دوی خپل ژوند پر مخ بيايي الله (ج) دوی ته د دوی ددندو په سبب روزي ورکوي اود دوی دکار له کبله ديوي ټولني وگړي يو دبل سره دخپلودندو دلاري مرسته کوي،دهمدغو کارگرو دکارپايله وي چي يوه سيمه اباده اوسمسوره وي. دکوموټولنو وگړي چي کار نه کوی بيکاره وي، ياکارته زړه نه ښه کوي، هغه ټولني زياتره ورسته پاتي ټولني وي يا سي.

### لومړی دولتي دندې:

په دولت کي ځيني داسي کسان سته، چي خپله دنده په سمه توگه پرمخ نه بيايي، اودخپلي دندې څخه ناسمه استفاده کوي، په خپله دنده کي ناغږي، سوستي اولتي کوي، د ډول کړني دوخت په تېریدو سره ديوي سيمي او هتا دیوه هیواد، يا هیوادونو دورستي پاتي کیدو او وړانیدوسبب کيږي.

هرهغه څوک چي دولتي دنده لري، هغه ځکه ددې دندې لپاره ټاکل سوی، غوره سوی دی:چي دخپل هیواد او خپلي ټولني لپاره خدمت وکړي، په رشتینولي ایماندارۍ او پوره اخلاص سره خپله دنده سرته ورسوي، هيڅ وخت په خپله دنده کي نا غږي او سوستي ونه کړي.

هر دولتي کار کوونکی ته دهغه دکار په بدل کي ددولت دخزانې څخه معاش (تنخوا) ورکول کيږي او په خپل وخت ورته اجرا کيږي، دولتي کارمندان اړنه دي يا نه ورته ښايي چي دخپلي وظيفي څخه په گټي اخیستلو دهغو کسانو څخه چي دولتي مامورينو ته مراجعه کوي او خپل هغه کارونه چي دولتي کارمندانو پوري اړه وند کارونه يي وي او دهغوکارونو داجرا کولو غوښتنه تري کوي دکار داجراکولو په صورت کي دیاو کسانو څخه پیسي او يا کوم بل مادي يامعنوي جنس يامتياز و غواړي او دابهاڼه وکړي چي دا پیسي، جنس يا امتياز زه دشیرني،توحفي،اومزدوری په ډول در څخه اخلم ياغواړم،په دې خاطر چي زه ستا کار درته اجراکوم او زه ددې حق لرم چي ماته، ته ستا ددې کارداجرا په بدل کي مزدوري، شیرني،اویاهم ډالی راکړي.

په هيڅ صورت کي دولتي کارمندان حق نه لري چي دهغو کسانو څخه چي دوی ته مراجعه کوي دهغو دکارونو دخلاصون اواجرا لپاره پیسي او يا کوم بل امتياز واخلي يايي غوښتنه تري وکړي،ځکه چي دولتي کارمندان دولت دهمدغو مرجعه کوونکو عوامو دکارونو داجرا لپاره په دنده گمارلي دي.

دا چي يو څوک په دې ډول او دي ته ورته ډولونوباندي پیسي او يا کوم بل مادي،معنوي جنس يا امتياز دشیرني ډالی يا په بل کوم نامه اخلي، دي جنس يا امتياز ته هيڅ وخت شیرني او ډالی نه سو ویلی،

.....۳۸.....

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 بلکي دي کارته رشوت او دخپلي دولتي وظيفي څخه نا روا گټه اخيستنه وائي. رسول الله صلی الله عليه وسلم دولتي ماموردتحي دقبلولوڅخه منعه کړی دی او يوه قناعت بڅبنوونکي ننگونه يې دتحي دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي ده، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي:  
 دخپل پلار يامورپه کورکي ولي نه کښيني؟ بيا به يې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه. ①

داسلام مبارک دين رشوت اخيستل اورشوت ورکول دمسلمانانولپاره نه دي رواکړي. هيڅکله بايد يو دولتي کارمند دمرجه کونکو څخه په يو او بل نامه رشوت وا نه خلي او دهغوکسانو څخه يې هم قبول نه کړي، کوم چي دوی ته ددا سي کار دکولو په بدل کي رشوت ورکوي، چي هغه کارناسم اوديوې سيمي، شخص، هيواد، ياتولني په زيان وي او ياهم که په لنډ ډول وويل سي چي دهغه هيواد دقوانينو خلاف کار وي.

دولتي کارمند بايد په هيڅ صورت کي غيرقانوني اوددولت داصولوخلاف کار دهيڅ کوم امتيازپه بدل کي اجراه کړي، ځکه دغيري قانوني کړنوکول اودغيري قانوني کارونو دکوونکو سره مرسته، ديوه هيواد دحکومت ملاورماتوی او هغه حکومت ټوټه ټوټه کوي.

هم دا ډول هيڅ يو دولتي کارکوونکی حق نه لری چي بيله کومي سختي اړتيا څخه خپلي دندې ته ناوخته يا بي وخته حاضر (سوب) سي ياهم بيله کومي سختي اړتياغيري حاضري (ناسوبتيا) وکړي اوياهم هغه مسؤ لیتونه چي ده ته ورسپارل سوي وي په ځنډ سره يې اجرا کړي، البته دپادوني وړي بولم چي هرکارگر دارتيا، ناروغی اوتفريح لپاره ځانگړي رخصتي لري اوداړوند ادارې دخوا ورته مشخصيږي، دولتي کارکوونکي بايد په خپلو دندو کي هيڅ وخت ناغيري ونه کړي او په رښتينولي (صداقت) او پوره اخلاص سره خپلي دندې اجرا کړي، ځکه که يودولتي کارمند په خپلي دندې کي بي غوري او سوستي وکړي: ديو شخص سره نه، بلکي دخپل ټول ولس او هيواد سره به يې چم او فريب کړي وی او خدای (ج) به ورڅخه څخه دمحشر په ورځ ددي کړني جواب هتمن و غواړي!

دولتي کار کوونکي بايد دخپل وظيفي څخه په گټه اخيستلو سره پرعوامو ظلم ونه کړي، تل دخپلي ټولني او هيواد لپاره په رښتني ډول کار وکړي، خپله دنده په پوره ايمانداري پر مخ بوزي او هيوادوال دي ته اړنه کړي چي دخپل دولت څخه ناراضه سي، پر خپل دولت کړی باور(اعتماد) دلاسه ورکړي او دخپل دولت په ضدلستوني راوغاړي، مخالفت يې وکړي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 دويم: شخصي اوياهم غيري دولتي دندې شخصي دندي عبارت دي له دهقاني،  
 دوکانداري (هتيوالي)، تجارت، مالداري او نورو ډېرو زيات شمېر کسبونو  
 اودندوڅخه.

ډېرشمېر دندې اوکارونه سته چي هغه کارونه انسانان په ورځني ژوند کي پرمخ  
 وړي او دهغو په کولو سره دالله (ج) په مرسته خپله روزي او نفکه لاسته  
 راوړي. لومړي دهقان:

رسوالله (ص) فرمايي: ژباړه. کله چي مسلمان درخته کښيږدي يا کرهڼه وکړي  
 بيا دهغه څخه انسان يا حيوان يا بل څوک خورک وکړي نو هغه ته دصدقي ثواب  
 ورکول کيږي. ①

دهقاني يوداسي کسب دی چي دهقانان په مخکه کي دکار دکولو دلاس دتياکو  
 اودېدن دخولو تويولو په واسطه دهغه مخکي څخه ډول ډول ميوې، غلي او دانې  
 لاسته را وړي او په ورځني ژوند کي دهغو څخه گټه اخلي. زمور دهقانان ورونه  
 دخپلو لاسونو په تيا کو مورته ډول ډول ساپه، غلي او ميوې تياره وي، چي په  
 ځينو سيمو کي دخلکو ټول اقتصاد هم پردهقاني ولاړ وي او په هغو سيمو کي  
 خلگ ډول ډول حاصلات دخپلو مخکو څخه ټولوي، چي په دي حاصلاتو کي په  
 يوشمېر سيمو کي ځيني دهقانان په خپلو مخکوباندي نشيي توکي هم کړي، دا  
 کار دهغه سيمي خلکوته دزيان رسيدو لامل کيږي او په هغو سيمو کي چي نشيي  
 توکي کرل کيږي، ډېر خلگ په نشيي موادو رو ږدي کيږي، دا روږدي کسان  
 دټولني داوړو بارکيږي، هغه ټولني ته ستو نزي راولاړوي او هغه ټولنه په يوه  
 ورسته پاته ټولنه بدلوي. هيڅ وخت مور بايد په خپلو ځمکو کي نشيي توکي ونه  
 کرو: حلال او روا کښتونه وکړو تر څو يوخومو خپلواولادونو اوکورنيوته حلاله  
 روزي تياره کړي وي اوبل مو الله(ج) هم دځانه څخه راضي کړی وي. \* هغه او به  
 چي مو ږاو تاسو خپلي ځمکي او باغونه په خړو بوو، کومي اوبه چي دويالو، ولو  
 چنيو او کاريزو نو څخه په لاس راځي دا ډول او به په زياتو سيمو کي عامي  
 يادټولو ځمکوالو، بڼوالو لوحق وي: بايد دا اوبه دهقانان په خپلو منځو نوکي په  
 مساوي ډول وه ويشي دمخکي دکميت سرسمي هر دهقان ته خپله اندازه اوبه  
 ورسپړي. دا د اوبوداتقسيم(ويش) بايد د دهقانوتترمنځ عادلانه وي، ترڅوهرين  
 اوځمکي ته اوبه په برابر ډول ورسپړي اوشاري ځمکي پاتي نه سي. هيڅ  
 يودهقان بايد دبل دهقان اوبه بيله دي چي دهغه څخه اجازه وانه خلي، ونه لگوي  
 ياپه بله معناخپله ځمکه په خړوبه نه کړي. ډېر وختونه د دهقانانو ترمنځ داوبو  
 دلگولو په سر سره شخړي او جنگونه وي: ددي لپاره چي ددي شخړومخه  
 ونيسو او ټولو ځمکو ته اوبه په مساوي توگه ورسپړي بايد داو بو  
 لگولولپاره يو سم ويش سوي وي او يو دبل حق نه وي خوړل سوي. \* دمخکو  
 ويشونه بايد ځمکه لرونکي په ډېرو او نورو نه خرا بيدونکو توکو سره په نښه  
 کړي،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
ترڅو په را تلوونکي وخت کي دمځکودپولو، دويشونو په سر سره اختلاف  
رامنځته نه سي او دهریوه ځمکه درلودونکي دمځکي اندازه معلومه وي.

### دويم تجارت:

په تجارت کي رانيول او خرڅول دواړه کيږي تجاران بايد داجناسو(توکو) په خرڅ  
اورانيولو کي دانصاف څخه زياته گټه ونه کړي. په پلور اوپير خرڅولو او  
رانيولوکي فريب اوچم ونه کړي او يوه مناسبه او وړگټه بايد لاسته  
راوړي، رسوالله (ص) فرمايي فريب(چم) په دوزخ کي دي څوک چي داسي  
کاروکړي چي موږنه وي کړي هغه مردود دي. ①

تجاران بايد خپل مالونه دزيات وخت لپاره زيرمه نه کړي، احتکارونه کړي ځکه  
دمالونو، توکو په زيرمه کولو سره بنيابي دهغه توکي قيمت کبنته (کوز) لارسي او  
ياهم خراب سي او تجار ته تاوان ورسپړي اويا هم کيدای سي چي په هغه سيمه  
کي داجناسو کمی محسوس سي او عاموخلکو ته زيان ورسپړي. تجاران بايد  
توکي ددي لپاره زيرمه نه کړي چي دوی دهغه په زيرمه کولو سره دهغه جنس  
(توکي) قيمت پورته کړي، دا کاراحتکار داسلام دنظر هم نارواگڼل سوی دی \*

تجاران بايد هم صادرات او هم بايد واردات ولري، که په ساده ډول سره وويل سي  
که تاسو ديوې سيمي او سيدونکي ياست: تاسو خپل دسيمي پيداوار نورو سيمو  
ته وليږده وي او دهغو سيمو پيدا وارخپلو سيمو ته را انتقال کړئ په دې کارکولو  
سربه ستاسو دسيمو پيداوار په فروش ورسپړي او هغه توکي چي ستاسو په  
سيمه کي په اسانۍ سره نه پيدا کيږي، داستونزه به هم دمنځه ولاړه سي او خلک  
به په اسانۍ سره هغه جنس (توکي) په خپله سيمه کي وموندي.

راسئ چي خپل ټول کارونه او کسبونه يوازي ددي لپاره نه چي موږ خپل ځان  
ته گټه او فايده په ورسوو ونه کړو، بلکي خپلي ټولي ټولني ته دخدمت وړ او  
گټه رسوونکي وگړي و اوسو او خپل ټول کارونه اوکسبونه په دېرشوق او علاقه  
سره ترسره کړو، هيڅ وخت په کبني سوستي ونه کړو، دخپل هيواد او خلکو سره  
دخپلو دندو اوکسبو نوپه مرسته، کومک وکړو او خپل هيواد او ټولنه دپرمختگ  
سمت ته تيل وهو. داهم بايد دياده ونه باسوچي الله (ج) زمورسره دنیکي اوبدی  
ديوي زري حساب کوونکی دی. هله به مودواړه جهانونه روښانه سي چي خپل  
ځان اوکورنی ته دحلالوکسبونو او کارونو په مرسته حلاله روزي پيدا کړو اوټولو  
اسلامي احکاموته ژمن اوسو. هيڅ وخت بايد دخپل هيوادسره جفا او خيانت ونه  
کړو اوټول هغه کسان چي بيکاره دي او کارنه لري بايد خپلو ځانوته کارپيدا کړي  
اود يادوکسانو سره بايد دهغوی ټولنه اودولت هم درخپله وسه دکارپه موندلوکي  
مرسته وکړي، ترڅو بيکاري نور په ټولنه کي پاتي نه سي. انسان په کارکولو  
سره ښه ښکاري او هريو انسان بايد يو کسب، کار زده او وکړي، ترڅو خپل ژوند  
په خو شحالی پرمخ بوزي اوخپل ځان اوخپلي ټولني ته گټه ورسوي.

په سمندرکي دملغرولتون.....

### د وخت بي خايه نه تيرول، د وخت ارزښت

خپل وخت بايد په داسي کارونو کي تير کړو، چي زموږ ټولني ته گټه رسوونکي تمام سي. گټه لاسته راوړل دي ته نه وائي چي موږ دحرامو او نارواکارونو په کولو مال، دولت او شتمني لاسته راوړو، دخپل مسلمان ورور سره ظلم وکړو او ياهم خپل خان او ټولني ته زيان ورسو. الله (ج) انسانان يوازي او يوازي دعبادت لپاره پيدا کړي دي!

په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الدَّارِيَّاتِ : 56 ايات ولولي. موږ ته راکول سوي هغه وخت چي موږ په هغه وخت کي حلاله نفقه لاسته راوړو نيك کارونه په کبني کوو، دخپلو مسلمانانو وروڼو سره مرسته کوو هم لوی خدای (ج) زموږ څخه انشاءالله په عبادت کي شميرې او موږ ته يي اجر وانه راکوي.

خپل وخت بايد په داسي ډول سره تير کړو چي لوی خدای (ج) راڅخه خوښ (راضي) او دهغه بندگان را څخه ازار نه سي. خپل نفس او بدن دواړه مو بايد په پوره واک او اختيار کي وي.

پوهان وايي وخت سره زړدي دلاسه يي مه ورکوئ. وخت دروانو او بو په شان دی او دهیڅ چا انتظار نه کوي. ځيني انسانان خپل وخت په داسي ډول سره تيره وي: چي لومړی خو خپل خان او ورسته نورو خلکو ته زيان په کبني رسوي، چي داسي وخت ته موږ زموږ هغه وخت ويلي سو چي زموږ دبربادی اوزيان سبب سوي دي.

يادسوي وخت زموږ هغه وخت دی چي زموږ په ژوند کي بي معنا او بي له کومي گټي تير سوي دي اوموږ په مثبت ډول خپل دهم هغه وخت څخه استفاده نه ده کړي. ديوه کار دکولو څخه مخکي موږ بايد يو ځل هغه کار دخپل عقل، دماغ اوزره په تله کي تول کړو او ورسته درپوره کتني او غورهغه کار سرته ورسوو، دا بايد وسنجو چي کوم کار يا کړنه چي زه يي کوم بڼه کار دی که نه، ما زما ټولني او هيواد لپاره مي په دي کړنه کي زيان نغښتی دی که نه، که مثبت اړخ درلودونکي دنیکي کړنه وه بايد په پوره عظم او کلک هوډ سره يي سرته ورسو او که چيري زموږ په کړنه کي بدی نڅاکول ديادي کړني دکولو څخه بايد په کلکه ډډه وکړو.

ديوه بد او خراب کار دکولو ورسته پښيماني کول او فکر کول گټه نه لري. دکار يا کړن دکولو څخه مخکي بايد زړه، دماغ او عقل په کار واچوو، تر څو خپل په کړيوو کارونو کي پاته رانه سو او ورسته راته زموږ کارونه موږ ته دزيان آله ونه گرځي.

يوانسان بايد خپل مرگ او ژوند ياپه بله معنا د دواړو نړيوو ژوند په نظر کي ونيسي او ورسته دهغه څخه خپل کارونه پر مخ بوزي. موږ او تاسو ته دو وخت قدر هغه وخت معلو ميږي چي کله وخت زموږ څخه تير سي اوموږ په تش ميدان کي يوازي پريږدي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 مور او تاسو بايد په هيڅ ډول خپل وخت په بي معنا او عبس کارونو کي تېر نکړو  
 او تل خپل وخت په داسي ډول سره تېر کړو چي خپل ابدي نړی، هیواد ، ټولني  
 او خپل ځان ته گټه ورسوو.

مور او تاسو ته دانه ده معلومه چي مور ته څوندي وخت دوخت دمالک الله  
 (ج) دلوري انعام سوی دی. بنیایي زموږ وخت همدغه اوس پای ته ورسیري  
 اود بدن پاچا زړه مو نور خپل ځگیروي ودروي دتل لپاره دمه غوره کړي اومور  
 دخدای (ج) حضور ته ستانه سو.

هیڅ وخت باید داسي گومان ونه کړو چي مور به لاهمدلته یوو نه به ستیرو  
 مور به یو اودا ددي نړی عیشونه او چاري به وي! په دي خبره دلاینه  
 پوهیدلو لپاره د سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ : 185 نمبر ایات ولولی. مور او تاسو به داهم نه  
 وایوو چي، دا وخت خولا زما لپاره وختي دی ناروا کارو نه به کوم کله چي مي  
 ځوانی پای ته ورسیدل توبه به وکارم اونیکو کارونو ته به بدې راو نغارم  
 ، دا تحلیل، دافکر او دا احساس یوازي اویوازي دابلیس دخواتیر ایستنه (غولونه)  
 ده نور هیڅ هم نه.

مور او تاسو عجزه بندگان یوو، دخپل مرگ او ژوند څخه خبر نه یو، که ماشومان  
 یوو که ځوانان یو او که ضعیفه او دډېر عمر خاوندان، ددي لپاره چي زموږ وخت  
 معلوم نه دی، علم زموږ دوخت ددوام او خلاصون زموږ سره نه دی: باید خپل یوه  
 ثانیه وخت هم په بي ځایه ناروا او عبس کارونو کښي تېر نه کړو او تل باید خپل  
 وخت په نیکو او ښه کارونو کي ولگوو.

سیده (نیغه) لاره غوره او وي موندو تگ پري وکړو، نورو خلکو ته هم سیده  
 لاره وښیوو او پر هغې باندي په تگ کولو کي ورسره درخپله وسه مرسته وکړو.  
 وخت دهیڅ یوه ساکښ انتظار نه کوي. وخت پر هر چا تیریدونکی دی، که یي هغه  
 چیري په نیکی کي یي تېروي او که یي په بدی کي، الله (ج) انسانان دخپل  
 اختیار کړي دی که ښه کوي او که بد. په حقیقت کي دا دنیا مور ته یو مثال  
 اواز مینه ده .

نوبیاولي مور خپل ابدي ژو ند ددي نړی په پناکیدونکو خوشحالیوو او هستیو  
 برباد کړو، ځانونه داور لایقان وگرځوو او جنت هېر کړو. که څه هم مور او  
 تاسو ټول مسلمانان دالله (ج) څخه دجنت غو ښتونکي یوو مگر الله (ج) جنت هغه  
 چاته ورکوي چي په دي دنیا کي نیکی کوي او دبدی څخه ځان په امان کی  
 ساتي، دالله (ج) اودهغه درسول حضرت محمد(ص) پر لاره تگ کوي او هغه  
 شیان چي ناروا گڼل سوي دي، دهغو څخه پر هیز کوي اونه یي کوي.  
 مور او تاسو باید راکړل سوی وخت دالله (ج) یو نعمت او تحفه وگڼو، دوخت څخه  
 پر ځای پوره سمه گټه واخلو، هیڅ یي بي ځایه مصرف نه کړو او دوخت  
 قدر، احترام (درناوی) وکړو.



..... په سمندر کې دملغړولتون.....

### ځوانان

ځواني هغه وخت ته ويل كيږي، چي انسان نه بوډا اونه ماشوم وي، ددې دوو حالتو تر منځ وي.

ځواني هغه وخت دی چي ځيني انسانان دمغروري او جزياتو څخه ډک وي، ددې لپاره چي خپله ځواني بڼه وساتو نو بايد خپل نفس، بدن دواړه په خپل واک کې ولرو او پري نږدو چي دنفسي خوهيشاتو په دام کي راگير اوداسي کارو نه وکړو چي هغه داسلا مي شرعت او زموږ دکلتورپه خلاف اوضد وي. خپله ځواني بايد دنورو خلکو سره په مرسته کولو، دخپل هيواد په ابادولو، دعلم په زده کولو اونورو ته دعلم په بنوولو، دنیکو او بنوکارونو په کولو تېره کړو، نه دا چي دخپل قوت(پياوړتيا)څخه په استفادي ناسم کارونه وکړو او زموږ داکارونه يوه کس او زموږ ټولني ته زيان ورسوي.

ځوانانو زموږ خلک زموږ ټولنه او زموږ هيواد موږ ته ډيره اړتيا لري، موږ او تاسوځوانان ددې هيواد دملا تيريوو، راسي چي خپل وخت مو په بي خايه کارونو کي تېر نه کړو، خپل هيواد ته خدمت وکړو.

ځوانانو که موږ خپله انرژي په نيکو کارونو باندي مصرف کړو، نو بيله شکه موږ به په دونيا او اخرت کي کاميابه سو. راځئ نور ددې درانده خوبه راکښينو او سترگي وغړو چي زموږ هيواد زموږ څخه څه غوښتنه لري، ولي زموږ ولس دنورو خلکو کومک (مرستي) ته محتاجه دی ياوي، ولي اوس هم موږ يوه ورسته پاتي ټولنه يوو، ولي مووخت لاسونو ته ولچکي راچولي دي اوولي موږ پر خپلو پښونه سو دريدلي، علت يې څه شی دی، آیا موږ دنورو ټولنو دځوانانو څخه بي قوته يوو، آیا دماغونه مو دهغو په پرتله کوچني دي؟ که داسي نه وي نو بياولي موږ په دي حال کې يوو؟

هو ځوانانو موږ دهغو څخه کمزوري نه يوو، زموږ دماغونه دهغو څخه واره نه دي، مگر ځوانانو موږ بي سيواده يوو، موږ اوس هم دعلم، پوهي دزده کولوڅخه بدوږو، دعلم، پوهي کولو او حصولو څخه بي پروا يوو او صرفي نظر يې گرځوو. زموږ ترمنځ زموږ رقيبان زموږ جلاوالي ته لمن وهي، موږ ډېرې وخت په يوه خوله نه يوو، يعنی ترمنځ مويوالي نه وي. راسي دټولو څخه لومړی علم، پوهه وکړو، تر څو موږ بيناسو او په ليدونکو سترگودانړی ووينو، بله داچي موږ او تاسو په خپلو منځونو کي اتفاق (يوالي) نه لرو او بي اتفاقه يوو پر يوه وړه خبره ديو بل سره شخړې کوو، او آن دردي چي ديوبل په ټپي کولو او وژلو لاس پوري کوو، ديوبل احترام نه لرو، دمشرانو او پوهو خلکو سره مشوره او مصلحت نه کوو، په دي تلابن کي يوو چي څنگه ناروا اوناسمو کارونو ته لاس رسي پيدا کړو، دبي خايه او بي گتي کارونو په کولو خپل وخت تېروو.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 راءئ د خپل ژوندڅخه يوه ورځ وسنجوو چي ما په دې ورځ څومره بڼه او  
 څومره بد کارو نه وکړل؟  
 ځوندي گټه مې خپل هيواد ته ورسول او ځوندي گټه مې خپلو خلکو او ټولني ته  
 ورسول، ځوندي گټه مې خپل ځان او کورنۍ ته ورسول او ځوندي گټه مې داځرت  
 لپاره پر يېښودل؟  
 ددې ټولو دتحليل، ارزولو اوسنجولو ورسته موږ ته دا معلوميري چي آيازه يو  
 بڼه کس يم او که بد.  
 راءئ هره ورځ د اسلام دمبارک دين خپل هيواد او خپلو خلکو لپاره يو څه نه يو  
 څه وکړو، ترڅو خپله ديني او هيوادني فريضه موپر ځای کړي وي.  
 ځوانانو راءئ نور دبي ځايه ناستو او ولاړو څخه ځان وساتو.  
 ځوانانو راءئ نورخلگ دناروا او نامشروع لارو څخه راوگرځوو.  
 راسئ ځوانانو دخپل هيواد آبادۍ ته ليځي را ونغاړو او پري نږدو چي نور خلگ  
 زموږ هيواد راخراب کړي او په دې هيواد کي شر پيښ کړي.  
 راءئ دهيواد په پرمختگ کي دخانه ميرانه وښيوو، دا هيواد دنړۍ دهیڅ يو هيواد  
 څخه پس پري نږدو.  
 ځوانانو هيڅ وخت دافکر مه کوئ چي موږ وړتيا نه لرو، هر انسان ځان ته  
 ځانگړې وړتيا وي لري، چي لوی خدای (ج) په هغه شخص کي ايښي دي، خو  
 موږ دا وړتياوي نه استعمالو گټه نه تري اخلو ځکه ځان راته بي کاره او بي گټي  
 کس معلو ميږي، موږ دهرکار وړتيا لرو خو مخه مو زموږ ويري ډب کړي ده.  
 يو کس په يوه کار کي ماهيره او پرلاسی وي، بل کس بيا په بل کسب اوکار کي  
 وړتيا لري، ټول انسانان په يوکار او کسب کي ما هيره او پوه نه دی.  
 هر انسان ځان ته ځانگړې وړتياوي لري، يو څوک يو کار په بڼه توگه سرت  
 رسولي سي، بل څوک بيا بل کار په بڼه توگه سرتته رسولي سي.  
 راسئ ځوانانو نور دخپلو ځانونو څخه وړتيا وي وښيوو او تل گټه رسوونکي  
 انسانان واوسو. راسئ هيواد پاله او دخکو خدمت گاران اوسو.  
 هيڅ وخت بايد زموږ دلاس اوژبي څخه نورو انسانانوته زيان ونه رسيري.  
 محمد(ص) فرمايي: (مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يي دژبي اولاس دزيانه  
 خوندي وي)①  
 موږمسلمانان اوپه ځانگړي ډول بياځوانان بايدبڼه کارونه وکړو، ترڅو لوی  
 خدای (ج) راڅخه راضي(خوبښ)وي او په ټولنه کي ديوښه شخص په توگه  
 وپيژندل سو.

په سمندرکي دملغلرولتون.....

### نيک اخلاق او ښه سلوک

موږ ځيني وخت دځينو ستونزو سره مخ کيږو او بيا زموږ دماغ دهغه ستونزو له عمله دي حال ته رسپري: چي موږ ته غوسه راځي او دغوسي له عمله موږ ښايي د نورو انسانانو توهين (سپکاوی) وکړو، په دي کارکولو سره موږ ددوستانو او نورو خلکو زړونه ازاره وو، په دي ډول بي ځايه او هر وخت غوسه کيدلو سره نه يوازي داچي موږ خپله ستونزه نه سو حلولى، بلکي موږ خپل شخصيت ته هم کلک زيان رسوو. کله چي موږ نوروکسانو ته سپکاوی کوو او هغوى دځان څخه کم ياکښته بولو او يايي هم استعمالوو په دي کارکولو سره موږ خپل ځان ته سپکاوی کوو

نه هغه کس ته چي موږ هغه ته سپکاوی کوو، کله چي موږ ديوي ستونزي سره مخ کيږو او دهغه ستونزي له عمله موږ ته غوسه راځي، په داسي وخت کي موږ بايد خپل ځان په بشپړ ډول په واک کي ولرو، هسي نه چي خداى (ج) مکره زموږ څخه دا سي خطا ونه سي چي بيا هغه خطا نه سو جبرانولى، او يا هم داسي يو خبره وکړو چي په هغه خبري سره زموږ دوست او يا هم بل مسلمان ورور را څخه ازارسي محمد(ص) فرمايي: (مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يي دژبي او لاس دزيانه خوندي وي) ① هيڅ وخت پر خپل دماغ دومره زور او فشار مه راولئ چي ستاسوفکر دناسم کار کولو په لور وخوځوي، هتمن داسي ډير کارونه، کرنې سته چي موږ ته دي غوسه راولي، پريشانه دي مو کړي او موږ دي په تکليف کړي، مگر ددي هرڅه سربيره موږ او تاسو بايد حوصله (زغم) ولرو او صبر وکړو.

ديو چا دغلطي او خرابي خبري جواب ژر مه ورکوي، فکروکړئ او ورسته دهغه خبري جواب په پوره هوښ سره ورکړئ.

که چيري تاسوژر او بيله ځنده هغه کس چي ناسمه وينا يا خبره يي کړي ده، جواب ورکړياو تاسو هم هغه ته ناسمه خبره وکړئ، ستاسو او دهغه کس تر منځ توپير ونه سو او هغه کس چي ناسمه وينا يا خبره يي کړي ده هم دپښيماني احساس په هغه صورت کي نه کوي کوم وخت چي تاسو دهغه خبره ورغبرگه کړئ. که چيري تاسو ديو چا دبدي خبري جواب په سمه خبره سره ورکړئ: هغه کس خپله خپل په خبره پښيمانه کيږي، ستاسو دښو اخلاقو تاثيرفور پر هغه غورځيري او بياپه راتلونکي وخت کي دا ډول خبره اووينا نه تکراره وي. دبدی جواب په نيکی ورکوي او هڅه مه کوئ چي دبدی جواب په بدی کولو سره ور کړئ.

په خپلو خبرو او کړو وړو کي دشدت (سختی) او غوسي څخه کارمه اخلي، تل هڅه کوي چي په خبرو او نورو وړو وړو کي صبر او حوصله ولري، ترڅو په ټولنه کي خلک در څخه دخوښي احساس ولري. که موږ چيري غلط (ناسم) کار او يا هم يو چا ته غلطه خبره وکړو، نو بيا دهغه څخه ورسته په خپل

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 کړي عمل پېښماني څرگنده وو او ورسته په خپل کړي کارافسوس کوو، نو باید  
 مخکي له دې چې موږ غلطي وکړو لومړی باید ژور فکر او بڼه غور وکړو، ځکه  
 دغلطی کولو ورسته پېښماني هیڅ کومه گټه نه لري. که غواړو چې په ټولنه کي  
 دعزت وړ وگرځو او نور خلگ را څخه راضي اوسی : باید دغلطو اوناروا  
 کارونو، دبی ځایه، بی معنا، اوبیگتې خبرو، غوسې او نورو، ورته ناوړه کړنو  
 دکولو څخه ځانونه په کلکه وساتو، تر څو لوی خدای (ج) را څخه راضي،  
 خوښ اوسی.

په هیڅ ډول هیڅ وخت او هیچاته زیان مه رسوئ او هیڅوک دخان څخه مه خفه  
 کوئ، دهغو کسانوپر واراندي دنرمی او بڼه چار چلند څخه کارو اخلئ کوم کسان  
 چې بد اخلاقه، فاسقان، بداو ناروا کارونه کوونکي خلگ وي، تر څو هغوی  
 ستاسو دښه چار چلند څخه زده کړه وکړي خپل ځان په بدو اونارواکړنو کولو  
 سره بد او گرم وبولي او بیا خپل مخکنی نارواکړني تکرار نه کړي.

لوی خدای (ج) عزت او شرافت په مغروري کي نه دی ایښی، عزت یې په تواضع  
 او عاجزي کی ایښي دی، مگر ځیني انسانان عزت په بد اخلاقو، بدو خبرو کولو  
 او مغروري کولو کي بولي اولتوي یې، دوی دا فکر کوي که زه دا ډول کارو نه  
 وکړم نو خلگ به ماته دعزت اودرناوي په نظر وگوري، مگر هیڅ وخت هغه  
 کسان چې مغروري کوي، بد اخلاقه وي او نورو انسانانو ته زیان رسوونکي  
 وي دعزت او قدر وړنه سي کیدای، بلکي هغه کسان عزت منده او دقدروردي چې  
 عاجزه وي، اخلاق ولري، بدې اوناروا خبرې او بدکارونه کوونکي نه وي، دنورو  
 خلگو سره مرسته کوونکي وي! په دې خبره دلایښه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ  
 لَقْمَانَ ۱۸: نمبرایات ولولی. الله جل جلاله دخپلو بندگانو عاجزي خوښوی! په دې  
 خبره دلایښه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْفُرْقَان: 63 نمبرایات ولولی. که چیرې موږ او  
 تاسو په ژوند کي بڼه کارونه نه کوو بد اخلاقه انسانان یوو او دافکر کوو چې  
 موږ په خپله ټولنه کي دعزت خاوندان یوو، نو باید دا فکر دخپلو مغزو څخه دتل  
 لپاره وباسو، ځکه هر انسان ددې غوښتونکی دی چې نوروکړي ورسره بڼه او  
 نیک سلوک وکړي. دنورو خلکو زړونه موږ په بڼه چار چلند او بڼو اخلاقو  
 خپلولی سو نه په بد اخلاقی او بده رویه کولو سره. متل دی چې وایي بڼه خوئ  
 دزړونو بڼکار کوي.

زموږ او ستاسو ژوند دومره نه دی اوږد، چې دیو بل سړي په کرکي او کینه  
 کولو کي تېر کړو. راسئ چې نور په خپلو منځو نوکي کینه، بغض، نفرت، کرکه  
 اوتبعیض دمنځه یو سو یو دبل سر دا لنډ او دستو نزو څخه ډک ژوند په مینه  
 اتفاق (یوالي) او ورور ولی کي تېر کړو او دخان څخه خیر رسوونکي اخلاق  
 لرونکي او حوصله لرونکي انسانان جوړ کړو. راسئ نور دخپلي ټولني داو  
 سیدونکو زړونه، ورازار نه کړو او ددوی زړو نوته خوشحالی وروبځښو.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 بڼه او غوره خلگ هغه دي چي په خپلو ټولو چارو او کارونو کي دنیکو، بڼو  
 اخلاقو درلو دونکي اوسي، نيکي کوونکي اسلامي احکام منوونکي مؤمنان وي.  
 مور او تاسو بايد تل ديوبل سره ژوند په بڼه چار چلند کولو کي تېرکړو، ديوبل په  
 مرسته دازمينه برابره کړو چي زموږ او ستاسو ټولنه دکينې، بغض او دژوند  
 دټولو مشکلاتو څخه ليري پاته سي، اود ټولني ټول اوسيدونکي مو په  
 مينه، ورورۍ او دوستۍ سره ژوند پر مخ بوزي .

### مرسته کول

مرسته کول دانسانانو ترمنځ مينه او محبت پيدا کوي، دوستۍ ته لاره هواره وي،  
 کينه دمنځ وړي او دولسونو ترمنځ يوالي ته لاره پرنيزي.  
 سلامي، انساني او ټولنيز ژوند دا مور ته را بڼي چي بايد ديوبل سره مرسته  
 وکړو، يو پر بل مهربانه واوسو، انسان هيڅکله په ځان بسيا کيدای نه سي، په  
 ژوند کي خاماڅا محتاج او اړ مند کيږي، يوازي لوی خدای (ج) دځانه پوره او بل  
 چاته محتاجه نه دی. انسانان بايد دخپل انساني کرامت پر بنسټ ديوبل سره  
 مرسته او همکاري وکړي. داسلام مابين دين مور په مرسته کولو امر کړي يوو او  
 دا يي راته بڼوولي چي څنگه ديوبل سره مرسته وکړو! په دي خبره دلابڼه  
 پوهيدلو لپاره د سُورَةِ الْمَائِدَةِ : 2 ايات ولولي. په مرسته کولو سره دانسان روح ته  
 ارامي ور بخښل کيږي، انسان دخوشحالی احساس کوي او هغه کس چي مور  
 ورسره مرسته کوو هم راڅخه بي اندازې خو شحاله کيږي.  
 مرسته کول انسان ته عزت ور بخښي او هغه څوک چي مور ورسره مرسته کوو  
 دستونزي څخه خلاصيږي.

که چيري مور ټول ديوبل سره مرسته وکړو نو ټولي ستونزي به مو په خپل وخت  
 حل کړي وي هيڅوک به داسی يو مشکل سره مخ نه وي چي دی دی خپل ځان په  
 ستونزه کي وا چوي او دده دا ياده کړنه دي ددي لامل سي چي زموږ ټولني ته  
 زيان واړه وي. هو مور کولی سو چي ديوبل په مرسته پر مختگ وکړو او يوه دا  
 سي فولادي کړۍ جوړه کړو چي د ماتولو وس يي بيابل هيڅوک نه لري، ځکه دا  
 کړۍ به په هغه هوډ او باور سره ولاړه وي، چي مور وايو مور يو بل ته گټه  
 رسوونکي يوو نه زيان رسوونکي.

مور په خپله ټولنه کي ډېر رواجو نه او دودونه لرو، راسی چي ددي ورسته  
 مرست کول او کومک کول هم خپل يو دود وپيژنو چي په دي کار کولو سره به  
 مو په منځونو کي يوالی او ورور ولي نور هم پياوړي سي او په دي به هم  
 وتونيرو چي خپله ټولنه دکړاونوڅخه ليري او خوندي وساتو. که څه هم مور  
 افغانان دتاريخ په اوږدو کي يوه داسي ټولنه پاته سوې يوو چي ميرني،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
غښتلي په خپلو خبرو ولاړ، ميلمه پاله ټولنه و او تل مو ديوبل په غم او بڼادي  
کي ځان شريک گڼلي دي، راسئ چي اوس هم په ډېره ميرانه او پوره اخلاص  
ديوبل سره کومک او مرسته وکړو.

راسئ چي نورو ټولونو ته دا وښيوو چي موږ اوس هم يودبل په غم او خوشحالي  
کي شريک يوو موږ نه پريږدو چي زموږ يو ورور دې په ستونزه کي وي او  
موږ دې يي ننداره کوو، بلکي اوس هم موږ ديوبل سره درخپل وس او توانه  
پوري مرسته کوو دانه غواړو چي موږ دې دنورو خلکو لاسونو ته محتاجه  
يوويا واوسو، بلکي موږ خپله دا توانايي لرو چي خپله پرمختگ وکړو او پرخپلو  
پښو ودرېږو. راسئ چي په هر حال کي ديوبل سره مرسته وکړو.

راسئ چي خپله ټولنه او هيواد نور ددې کړاونو څخه خلاص کړو او مرسته کول  
خپله فريضة وگڼو. راسئ چي خپله ټولنه ددې په مفهوم وپوهوو چي موږولي  
مرسته کوو؟ که نن ورځ ديو چا سره دهغه دارتيا په وخت کي مرسته  
وکړو، نوسبا ورځ هم هغه کس دبل کس سره مرسته کوي، په ياد کارکولو سره به  
موږ ټولو ديو بل سره مرسته کړي وي.

راسئ چي خپلو ځانونو ته په ټولنه کي داسي يو ځای وموندو چي کله سبا ورځ  
موږ نه يوو نوځلگ موکمي احساس کړي او ووايي چي خدای (ج) دې پر هغه چا  
ورحميږي چي زما سره يي دارتيا په وخت کي مرسته وکړل اوخپل ځان يي را  
څخه ونه سپماوي.

راسئ چي خپل دځان سر دا وسنجو، هغه وخت چي موږ روا اوپرځای مرسته  
دخلکوسره دهغوی دارتياپه وخت کي کړي وي، آيا موږ به گټه کړي وي اوکه به  
مو زيان ځان ته رسولي وي؟

موږ په مرسته او کومک کولو سره ځانته زيان (تاوان) نه رسو، بلکي موږ دهغه  
شخص په پرتله څو چنده گټه لاسته راوړو چي موږ دخدای (ج) درضا لپار اړ  
شخص سره مرسته کوو، په نيکوکارونوکي په مرسته کولو سره زموږ څخه  
انشاءالله خدای (ج) راضي کيږي اودرحمت په نظرراته گوري.

موږ او تاسو بايد په نيکو کارو نو کي دخپلو ورونيو سره تل مرسته وکړو او هيڅ  
وخت په بدو او نارواکارو نو کي ورسره مرسته ونه کړو، ځکه که موږ خدای (ج)  
مکړه ديوه کس سره دهغه په ناروا کار کي مرسته وکړو : موږ به هم په هغه  
گونه کي ورسر شريک سو کومه چي ده کړي ده . پوهان وايي نيکي وکړئ او  
اوبو ته يي وغورځوئ.

..... په سمندرکي دملغلرولتون.....

### دوستي او ملگرتيا

موږ او تاسو انسانان دخوشحاله ژوند تيرولو اونورو زياتو چارو دبنه سمون لپاره يوه دوست او ملگري ته اړتيا لرو او همدا رنگه په ځينو کارونو او کسبونو کي يو کاري شريک ته ځني وخت اړتيا لرو، چي ديوه کار په بنه سرته رسولو کي راسره مرسته او همکاري وکړي.

راسي چي لومړی بنه او غوره ملگری وپيژنو: يودوست هغه چاته ويل کيږي، چي موږ ته گران وي اوموږ ورسره مينه ولر، موږ هغه ته او هغه موږ ته دقدر وروي. دارتياپه وخت کي ديوبل سره مرسته وکړو په اصطلاح په غم اوخوبني کي سره گډيوو او يوبل ته درناوی لرو.

دوستان کولی سي يو بل ته په ډېره آسانی سره دخپل زړه رازونه او خبرې وويلي سي بيله کومي ناباوری او ويرې څخه.

کله چي يو کس دکومي ستونزي سره مخ وي ياسي، نو سم دلاسه يي يو دوست راځي او هغه دهغه ستونزي څخه خلاصوي يايي هم دهغه کړاو څخه دخلاصون لپاره هڅه کوي، نه پريږدي چي دوست يي نورمشکلات وگالي، او دنورو ستونزو سره مخ سي.

حقيقي او ريښتني دوستان هروخت ديو بل په غم او خوشحالی کي ځان شريک (گډ) گڼي او هيڅکله ځان ديوبل څخه نه سپموي.

موږ به کيدای سي په خپل ژوند کي دداسي اشخاصو سره هم مخ سو، چي هغه په ښکاره ځانونه زموږ ريښتني دوستان اوملگري گڼي، مگر په حقيقت کي به هغوی موږ ته زيان رسوونکي انسانان وي، موږ ته به په بده لاره تلل رازده کوي، درواغ به راته وايي، ريښتني به نه وي، چم به راسره کوي، موږ به دي ته نه پريږدي چي پرسې ده(نيغه) لاره تگ وکړو، تل به موږ ته په مکرخراب کارونه په ښو کارونو راپيژني، موږ به په غلتيو کولوسره لادېر تشويقوي، دنيکواوغوره کارونو دکولو څخه به مورا گرځوي، نه به مو پريږدي چي موږ بنه کارونه وکړو اوپرنيغه لاره خپل قدمونه خوځنده وساتو.

داسي اودې ته ورته خويوونه درلودونکي يو کس ته موږ ريښتني دوست نه سو ويلى. کله چي موږ ديوه کس سره دوستي او ملگرتيا کو: نو هيڅکله او په هيڅ وخت کي بايد دخپل ملگری سره فريب (چم) ونه کړو، خپل دوست ته درواغ ونه وايوو، خيانت ورسره ونه کړو، په هغو خبرو سره چي زموږ دوست زموږڅخه په خفه کيږي يادونه يي ونه کړو.

هغه رازونه چي زموږ سره يي زموږ دوست شريکوي بل چاته ونه وايوو، بدوکارونو ته يي ونه هڅو،

په سمندرکي دملغرو لټون.....

تل ورته دهغه غلطي په داسي ډول گوته کړو چې هغه داسي فکرونه کړي چې دازما شخصیت ته سپکاوی (توهین) کوي، بلکې هغه په داسي ډول سره وپوهوو چې په راتلونکي وخت کي هغه خپله دا غلطي تکرار نه کړي.

متل دی چې وائي دتوري پرهر رغيږي مگردژبي پرهرنه رغيږي. دملگرو په ټاکولو کي بايد دپوره غورځخه کار واخلو او دخپل ځان لپاره بايد غوره، نيکوکاره او بڼه اخلاق لرونکي، ملگري وټاکوو.

دملگرو په ټاکلو کي دقت، غورکول موږ په راتلوو نكي وخت کي دستونزو څخه ليري ساتي، دهغو کسانوسره چې په ناروا او بدو کارونو کي اخته وي موږ بايد دوستي ونه کړو، که څه هم هغوی زموږ څخه په وار وار ددوستي غوښتنه وکړي. هغه کسان چې په نشيي موادو روږدي وي بايد هيڅکله هغه کسان چې ددوی سره ناسته ولاړه کوي دي ته ونه هڅوي چې نشيي توکي استعمال کړي. په نشيي توکو روږدي کسان په دي خبره درهرچا بڼه پوهيږي چې په نشيي موادو روږدي کيدل څومره زيانونه لري، موږ تل که بڼه کار يا بدکارکوو هرومرو د ملگري او يا نژدي دوست سره مشوره کوو، که چيري زموږ دوست په رښتيا هم دانه غوري چې موږ بدکارو کړو نو موږ دهغه بدکار څخه را گر ځوي اونه پريږدي چې موږ هغه بد کارو کړو، دښه کار کولو ته مو تشويقوي، راته ډاډ گيرنه راکوي، که چيري يي په توان پوره وه نو هتمن مرسته هم راسره کوي.

زموږ بڼه دوست هغه دی چې موږ په بڼو کارونو کولوسره تشويق کړي، دبدو کارونو دکولو څخه مو راوگرځوي، يامودرگرځولو هڅه وکړي او پري مونږدي چې بد کارونه وکړو.

دبدو کارونو کوونکو وگړو سره ناسته ولاړه اومرسته کول په دي معنا ده چې موږ په هغه کارکي ونډه لرو او خپله هغه کارونه کوو، که چيري يو کس تاسو ته دغلط (ناسم) کار دکولو توصيه کوي: هيڅ وخت دهغه کس سره ناسته ولاړه مه کوئ او ژر ترژره دهغه کس سره ملگرتيا پای ته ورسوئ.

راسئ چې دملگرو او دوستانو په ټاکلوکي دپوره غور او دقت څخه کار واخلو او دځان لپاره وړ او بڼه دوستان پيدا کړو، ځکه يو کس دهغه دملگرو لمخي پيژندل کيږي يايي پيژندلي سو.

بڼه ملگري انسان عزت مند کوي. ملگري دي چې يوکس ته بڼه لارښوولي او پرنيغي لاري دتللو توصيه ورته کولي سي.

بد دوستان انسان ته ذلت اوبدمرغي ورکوي، انسان په بدو کارونو کي اخته کوي اوانسان دي ته نه پريږدي چې غوره او بڼه کارونه وکړي.



په سمندرکي دملغرولتون.....

### شراکت، گډکار

شراکت یا دیوبل په مرسته یو کارپه گډه پر مخ بیول: دشراکت په نامه یادېږي. موږ او تاسو ځیني کارونه په یوازي ځان پر مخ نه سو بیولی اړیوو چې یوکاری همکار وئو چې دا همکاري زموږ سره مرسته کوي چې په کارونو کی پرمختگ وکړو او دیوبل په مرسته لوی او واړه کارونه پرمخ بوزو. موږ باید دخپلو شریکانو، همکارانو سره ریښتني امانت ساتونکي او وفاداره و اوسو او پري نږدو چې زموږ په بي غوري دي زموږ کاري شریک ته زیان واوړي.

کله چې موږ یوه پریکړه کوو یا کوم کار پیلوو او یا هم یوکار کولو ته امدگي(تیارۍ) نیسو: لومړی باید دخپل کاري ملگري سره مشوره وکړو او بیا دیوبل دنظر په اوریدلو سره یوه پریکړه وکړو، په دې کارکولو سره به موږ دخپل شراکت دواړه خواوي دستونزو څخه لیري پاتي سو او په کارونو کي به مو کومه ستونزه او خنډ منځ ته نه راځي.

کله چې دوه یا هم څو تنه سره شریکان وي او دوی خپل په منځ کي هم غږي و نه لري او بیله خپل منځي مشوري کارونه پر مخ بیایي، نو هر مرو ددوی په کارونو کي خنډون رامنځ ته کیږي او ددوی ترمنځ گډکار ته په کښي زیان رسیږي.

لکه څنگه چې زموږ کاري همکاران زموږ سره په تاوان کي شراکت، گډون لري او په کار کي مو هر ډول تاوان راسره وړي نو همداسي دوی زموږ سره په گټه کي هم شریکان دي او موږ حق نه لرو چې ددوی څخه په پټه یوه کوچنی پریکړه لا هم وکړو.

کله چې دوه کاري همکاران پر یوه او بل باندی بي باوره وي او پر یو بل اعتماد نه لري نو ژر تر ژره دي خپل شراکت ته دپای ټکی کیږدي او نور دي په گډه سره کارونه پرمخ نه وړي، ځکه په هغه کار کي خیر او برکت نه وي په کوم کار کي چې همغږي، اعتماد او مشوره نه وي.

که غواړو چې په گډه کار وکړو نو باید دخپل ځان څخه ریښتني، امانت، ساتونکي، وفاداره، دصبر درلودونکي، اودرواغ نه ویونکي انسانان جوړکړو.

موږ او تاسو کولی سو دیوبل په مرسته هغه کارونه وکړو چې کولو ته یي په یوازی ځان سره نه سو وردانگلی او پرموږ بیله کوم چا دمرستي څخه درانده وي.

راسی چې خپلې وړتیاوي دیو بل سره شریکي کړو او په گډه دیو بل په مرسته ناشوني کړني شوني کړو.

گډه پریکړه، یوغږ او مشوره غرونه نړه وي.

په گډ کارکولو سره موږ هوسائي احساسه وو او همدرنگه دژوند په ټولو چارو کي به بریالي یوو.

.....په سمندرکي دملغلرولتون.....

### گدايي يا فقر کول

انسانان دژوند دارتياوو دپوره کولو لپار وځينو توکو او سامانونو ته اړتيا لري ،چي ځيني انسانان دژوند دارتيا وړتوکي لري او خپل ژوند په هوسا او ارام ډول پرمخ بيایي، خوځيني نور انسانان بيا دژوند دارتياو په پوره کولو کي دستونزو سره مخ وي، او نه سي کولی چي دژوند دا اړتياوي په آسانی سره پوره کړي.

هرانسان ار دی چي کار وکړئ او خپل ځان او کورنۍ ته حلاله روزي پيدا کړي لوی خدای (ج) دخپلو ټولو مخلوقاتو سره وعده کړي ده چي ټولو ته به رزق ورسوم او هغوی به وړي نه پرېږدم! په دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ هُود : 6نمبرایات ولولی.مگر دا په دې معنانه ده چي موږ انسانان دي دژوند دارتيا وو دپوره کولو لپاره هڅه او کوښښ ونه کړو او ټول ژوند دي بيله دي چي کار وکړو تېرکړو.هر انسان بايد خپل او دنورو دښه ژند دتيرولو لپاردخپل وس اوتوان مطابق کاروکړئ،حلاله روزي پيدا کړی او ځان بيکاره پري نږدي.

موږ او تاسو بايد دخپل ځان لپاره داسي کارونه خوښ (انتخاب) کړو چي هغه کارچي موږ يي کوو داسلام دمبارک دين داحکامو سره په ټکرکي نه وي،يوحلال اورواکسب اوکار وي، دنارواکارونو کول اوخپلي اړتياوي په پوره کول هم کومه گټه نه لري، بلکي دسترزيان څخه پريمانه دي. هرانسان بايد دناروا او نامشروع کسبونو او کارونو دکولو څخه ځان وژغوري.هيڅ وخت بايد يوانسان دنورانسانانو لاسونو ته تمعه ونه کړئ او په هيڅ صورت بايد يو روغ انسان فقر ونه کړئ.فقر کول داسلام دمبارک دين دنظر ښه کارنه دی: داسلام مبارک دين گدايي کول نه خوښوي داسلام دمبارک دين پيغمبر حضرت محمد (ص) به خلک دفقرکولو څخه راگر ځول او کارکولو ته به يي تشويق کول،ترڅوحلال رزق لاس ته رواړي.له حضرت عبدالله (ض)څخه روايت دی چي رسوالله صلى الله عليه وسلم وفرمايل:په تاسو کي خلک فقرکوي تردي چي له الله (ج)سره يوځای کيږي اودهغه پرمخ به يوه ټوټه دغوښوهم نه وي (يعني په حشرکي) (۱)

داسي اشخاص چي کولی سي کار وکړي او روغ او جوړ وجود ولري بايد په هيڅ ډول گدايي کولوته زړه ښه نه کړي، ځکه دوی هم کولی سي دنورو انسانانو په خیر کاروکړي، زحمت وکاري او حلاله روزي لاسته راوړي.

موږ او تاسو بايد هغه اشخاصو سره چي روغ وي اوفقر کوي دکار په پيدا کولو کي همکاري وکړو هغوی ته کار پيدا کړو يا هم ورته يوکسب ورزده کړو،

.....۵۳.....

(۱) صحیح بخاری حدیث گڼه (۱۴۷۴) صحیح مسلم حدیث گڼه (۲۳۹۶)

په سمندرکې دملغزولتون.....  
او دې ته يې تشويق کړو چې فقرکول او دنورو لاس ته تمعه کول ياهم بیکاره  
گرځيدل بڼه کارنه دی. يوه انسان ته چې لوی خدای (ج) روغ وجود ورکړی وي  
داورسره نه بنيایي چې گدایي وکړي او يا بیکاره وگرځي.  
ځيني انسانان داسي هم سته چې گدایي کول دهغوی عدت گرځيدلي وي، هغوی  
دگدایي کولو مواتدان سوي وي، سره ددې چې هغوی کولی سي کاروکړي اوددې  
زمينه هم ورته برابره وي چې کار وکړي، هتا ځيني خولاشتمن هم وي مگر ددې  
سربيره هم دوی فقر کوي او ځانته يې دا دنورو انسانانو دمحتت خواره  
اواجناس بڼه گرځولي وي، ددې څخه خوند اخلي چې ټول عمر دنورلاسونو ته  
محتاجه وي. ديدادو اشخاصو داناوړه کړنه ځيني وخت زموږ او ستاسو په ټولنه  
کي ستونزې پيښوي: هغه انسانان چې زموږ او ستاسو ټولنه دهغوی کارکولو ته  
سخته آرتيالري په گدایي کولو بوخت وي او ټولني ته ددې پر ځاي چې گټه  
ورسوي ورته زیان رسوي، دټولني داوړو بار گرځي. فقر(گدایي) کوونکي  
اشخاص ديوي ټولني درنگ بدی سبب گرځي، يوه ټولنه دبلي ټولني په نسبت کمه  
راولي او نورې ټولني داسي فکر کوي چې د يادې ټولني اوسيدونکي اشخاص  
بیکاره او داسي انسانان دي چې تل به دنور انسانانو لاس ته محتاجه وي.  
ټوله ټولنه آره ده چې د فقر کولو ضرورت (ارتيا) او ياهم دا کوچنی  
فرهنگ دمنځه يوسي او خپله ټولنه د فقر کولو څخه خلاصه کړي.

هغه کسان چې کار نه سي کولی دهغوی سره مرستي وکړئ او داسي کوچنی  
ټولني په وجود راولی چې وخت په وخت دټولني څخه خيرييه مرستي راتولي او  
پر هغو اشخاصو يې وويشي چې نه سي کولی کار وکړي، په ياد کارکولوسره به  
ځيني په رښتيا ار اشخاص دي ته اړنه سي چې هغوی گدایي وکړي.  
هغه اشخاص چې روغ رمت دي او کارنه کوي دسوستی او لټی له کبله اودگدایي  
کولو ته زړه بڼه کوي، هغوی دي هغواشخاصو ته متوجي سي چې سره ددې  
چې کارکول ورته ستونزمن وي خوبياهم په ډېر زحمت کارکوي، ورسته دي  
قضاوت وکړي چې موږ خو په بدن روغ يوو، هغه اشخاص چې معلوله اویا هم  
ضعيفه دي هغوی ددې سره سره چې کارکول ورته زموږ په نسبت ډېر ستونزمن  
دي، خوبيا هم دوی خپل همت دلاسه نه دی ورکړی خپل ځان او خپلي کورنی ته  
حلاله روزي پيداکوي او هيڅکله يې دنور انسانانو لاس ته ځان نه دی محتاجه  
کړي.

کارکول انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان ته ارمي، هوساينه بخښي، دانسان  
بدن پياوړی کوی، انسان دناروا او غلطو کارونو دکولو څخه را گرځوی. موږ او  
تاسو بايد په گډه او يوازي ډول سره کاروکړو. خپل ځان، کورنی او خپل هيواد  
دکارکولوپه مرسته دستونزو او کړونو څخه ليري وساتو.

په سمندرکي دملغزولتون.....

### ډار (ویره) یوازي دالله (ج) څخه په کارده

انسان لوی خدای (ج) داسی پیدا کړی دی چي هغه کولی سي چي ځيني احساسات ولري او ځينو حلتونوسره مخ سي. انسان کولی سي چي مينه وکړي، خپل دزړه په بڼ کي دميني، محبت بوتې وتومبې اوپالنه يي وکړي. انسان کولی سي چي نفرت وکړي او داوړونوسمندر خپل په زړه او بدن کي په څپو راولي، دوستي وکړي اوډيو چا سره کينه ولري، ددي او نورو ورته احساساتو او حلتونو سره سره انسان وهم او وپره هم لري.

انسان دلوی خدای (ج) دمخلوقاتو څخه يو مخلوق دی. دخدای (ج) درضا او اردي څخه پرته هيڅ داسي يوکار نسته چي يو انسان يي سرته ورسوي او ياهم ور سره مخ سي مور توله مسلمانان په ياده سوي خبره ايمان لرو، رسوالله (ص) فرمايلي دي: (...اي الله ! (ج) ستادورکړي منعه کوونکی نه سته اوڅه چي ته منعه کړي ورکوونکی نه سته... ) ① یوانسان بايد يوازي او يوازي دالله (ج) څخه وه وپريږي.

او همدغه يوه وپره، ډار په خپل زړه کي درلودل يو انسان دتولو وهمونو (ډارونو) څخه گوښه ساتي، دهغه وهمونو (ډارنو) څخه چي یوانسان يي په خپل ژوند کي دمختلفو مخلوقاتو او حلتونو څخه لري.

يو انسان يوازي بايد دخپلو هغه عملونو څخه ډاروکړي چي ناروا وي، او الله (ج) نه وی ورته حلال گرځولي، دا فکري وکړي که زه په خپل ژوند کي نيک اوښه عمل (کار) وکړم نو الله (ج) به راته اجر، ثوب راکړي، او که چيري بداو ناوړه کارونه په خپل ژوند کي وکړم نو خدای (ج) به يي راته سزا را کړي، نور ډول ډول وهمونه (وېرې) انسان بايد ونه کړي، ځکه که دالله (ج) خوښه وه نو يو انسان ته ژوند ورکوي او که يي چيري خوښه وه نو ورته مرگ ورکوي! په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره دسُورَةُ الْاِنْعَامِ : 2نمبرايات ولولئ. هيڅ يو شی نسته چي یوانسان ته دي بيله دي چي دالله (ج) خوښه نه وي زيان ورسوي او يا دي هم ورته گټه ورسوي، که يو انسان ته خير پيښيږي او که شر پيښيږي نو دالله (ج) دطرفه ورته پيښيږي.

مور او تاسو خپلو ماشومانو ته ځيني ويرونکي کيسي، نکلونه، يا حاکايتونه کوو چي ډاکړنه په را تلوونکی وخت کي ددي سبب کيږي چي هغه ويره (ډار) چي په يادو نثرونو کي شتون لري دماشومانو په دماغونو کي خوندي او په زړونو کي يي وپره ننوزي او بيا کله چي هغه ماشومان لوی سي: هم ويريږي چي دا وپريدل ددي سبب کيږي چي دوی په خپل ژوندکي دزياتو ستونزو سره مخ وي ياسي، او ډېروخت نه سي کولی چي په ژوند کي پرمختگ وکړي، تل دا ډول ځوانان دکمزورۍ، ډار، او بي جوړتی احساس کوي.

ديو انسان په ژوندکي ترټولو غټه ناروغي ديوانسان بي ځايه وهم او وپره ده،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 مور او تاسو ته ځيني وخت دداسي کارونو څخه وهم پيدا کيږي چي هغه غوره کارونه وي او په کولو سره يي مور ته گټه رسيږي، زمور څخه ځيني، ځني وخت داسي فکر کوي که چيري زه زده کړه کوم او علم لاسته را وړم نو زماپوهه نه زده کيږي، حال دا چي هرانسان داتوان لري چي علم، پوهه زده کړي، مگرداچي مور په ځان زحمت نه راولو دا بهانه کوو يا ياده وېره راسره وي.

که څه هم مور بايد هغه کارونه چي کوو يي لومړی بڼه وسنجو مگر په هرکار او پريکړه کي موباید وهم او وېره نه وي، ځکه بي ځايه ډار زمور څخه دژوند کولو خوند اخلي مور نه پريږدي چي دځان او ټولني لپاره خدمت وکړو او تل به زمور زړه زمور سره ملگرتيا نه کوي خپل جورات به مو دلاسه ورکړي وي. مور بايد پرالله (ج) کلک توکل وئرو، زمور دا کړن زمور دایمانبڼه ده، مور هغه جل جلاله ويني او يوازي او يوازي بايد دالله (ج) وېره (ډار) په خپل زړه کي وئرو او نور ټول ډارونه دخپل زړه څخه وباسو،

دخدای (ج) يادونه وکړو او په دې خبره مو بايد پوره يقين او باور وي چي خير او شر دالله (ج) دطرفه څخه دي، بل هيڅوک داتوان، وس نه لري چي بغير دالله (ج) دخوښي څخه ماته خير او يا هم شر ورسوي. مور او تاسو بايد داسي هم ونه اوسو چي پر خپل ځان ظلم وکړو او خپل ځان په خطر کي وا چوو، دځان ساتنه هم هتمي ده، مگر په ژوند کي دهرڅه څخه وهم او وېره هم ددې سبب کيږي چي مور دستو نزو او کړاونو سره مخ سو.

مور او تاسو مسلمانان بايد په دې خاطر دالله (ج) دمخلوقاتو څخه پرحق ډار ونه کړو ځکه چي: بيله دي چي دخدای (ج) خوښه نه وي نو هيڅ کارنه کيږي او نه کومه پيښه منځ ته راځي. مور تل بايد ډاډمن اوسو او په دې بايد پوره باور وئرو چي زمور ساتنه لوی خدای (ج) کوي او زمور سره انشاءالله، خدای (ج) په هرکار کي مرسته کوونکی دی. مور او تاسو ته دا نه بنيابي چي په خپله داسي يو حرکت (خوځښت) وکړو چي هغه زمور دبربادی سبب وگرځي او مور ته زيان ورسوي. مور بايد په بڼو او روا کارونو کي ډار دهیڅ يوه مخلوق څخه ونه لرو، په دې خاطر که چيري مور ته په يوه نیک کار کي زيان ورسوي نو مور ته دهغه کار اجر انشاءالله را کول کيږي. په ناروا کارونو کي نه ويريډل دامعنا لري چي مور خپله خپل ځان اورته غورځوو، شجاعت او زړور تو ب په نيکو او بڼه کارونو کي استعمالول غوره دي، نه په خرابو او ناروا کارونو کي. مور بايد خپل ځانونه تل دهغو کارونو څخه وساتو چي په هغه سره زمور راتلونکي ته تاوان رسيږي.

کيدای سي مور دخپلي ټولني خراب خلگ په ناروا کارونو کولو سره تشويق کړي او راته ووايي چي ته نه بيريډونکی يی او دا ډول کار بل کس نه سي کولی کوم چي تاوکي، ته يی رښتنی قهرمان، حال دا چي هغه کارونه چي ناروا وي او مور يي سرته رسوو په هغه سر مور او نو روخلگوته زيان رسيږي، په حقيقت کي مور دناروا کړنو په کولو سره ويره ځانته اخلو،

په سمندرکي دملغزولتون..... داخرت د عذابونو ويره دتيارو او اورنوويره خان ته په خپله خوښه اخلو، مور بايد دبدو کړنو دکولو په وخت کي وډارسو. مور په هغه کړنو کي بايد دوپري احساس ونه کړو کوم چي هغه کړني په رښتيا هم غوره، بڼه، اودنيکي وي، او مور او نورو اشخاصوته په کښي گټه رسپري.

مور بايد داخبره تل په ياد ولرو چي الله (ج) مور ويني او هغه زمور مالک او واقداره دی، هغه دمحشرپه ورځ حساب کوونکی دی دنیکيوو اودبديوو. مور او تاسو بايد دالله (ج) او دهغه درسول حضرت محمد(ص) ټول حکمونه پرځای کړو، او يوازي اويوازي دالله (ج) څخه ډار په خپل زړه کي ولرو، او پري نږدو چي نورې ويرې مو په زړه کي پاتي سي. مور بايد هيڅ وخت داسي انسان ونه اوسو چي په هر نیک کار کي يوه ويره را سره وي، هر هغه څه ته چي کووي ورخطا يوو. مور بايد ډاډمن او زړور اوسو او هيڅ وخت خپل زړه ورتوب په غلطو کارونو کي ونه بڼيو.

داسي انسانان هم سته چي خپل زړورتوب په داسي کارونو کي بڼي چي هغه داسلام دنظره ناروا گڼل سوي دي.

پرنورانسانانو باندي ظلم کوي، دنورخلکو حق خوري، غلاکوي، قتلونه کوي، چي داډول کسان هيڅ وخت زړور نه سي کيدای، بغير ددي څخه چي داډول کسان يوازي خپل خان ته زيان رسوي، که څه هم دوی پرنورو خلکو ظلم کوي مگر په حقيقت کي دوی پرخپل خان ظلم کوي.

دغلطو اوناروا کارونو کوونکي خلک په دې سرتشويقول چي گواکي دوی زړور او شجاع دي دهغو کسانو سره ددوی په کارونو کي دشراکت معنا لري. مور او تاسو بايد هغه کسان چي ناسم اوناروا کارونه کوي تشويق نه کړو، کوبښن وکړو چي دوی ددي کارونو دکولو څخه راوگرځو، هغه کسان په دې وپوهوو چي کوم کارونه چي دوی يي کوي سم نه دي، او ددي ډول کارونو په گټه کي لا هم زيان نغښتی دی.

راسی چي په خپل ژوند کي نور بي همته اوبي زړه ونه اوسو، په پوره هوډپرمخ لاړشو ويره دزړه څخه وباسو اويوازي او يوازي دخپلو بدو عملونو څخه وويريږو، دالله (ج) څخه دخپلو بدو عملونو بڅښنه وغواړو او دنیکو عملونو (کارونو) دزيادښت غوښتنه تری وکړو، دحق پلوي وکړو، اودمظلومواوبي چارو خلکولاسنيوي وکړو.

په سمندرکي دملغرولتون.....

### دخان څخه بڼه شخص جوړول

موږ او تاسو ټول انسانان په ځان کي بدی او بڼیگني لرو، دا بڼیگني او بدی او کوم کارونه چي موږ او تاسو یي کوو ددی بڼکارندویه دي چي موږ دښه او یا هم دبد شخصیت درلودونکي وگړي یوو: اونور خلک زموږ په اړه په دي خبره پوهیږي چي دا کس بڼه انسان دی یا بد.

پوهان وائي چي ستاسو ریښتني دوست هغه څوک دی چي ستاسو غلطی درپه گوته کړي درته ووايي چي دغه کار چي ته یي کوي ناسم کار د او دهغه کار څخه دراگرځولو کوښښ مو وکړي، که څه هم کیدای سي دا خبره پر موږ او تاسو بده اغیزه وکړي خو په حقیقت کي دا خبره زموږ اوستاسو په گټه تمامیږي، موږ او تاسو دبدی څخه را گرځوي.

ناسم، خراب ملگری هغه څوک دی چي موږ غلطو (ناسمو) کارونو ته وهڅوي او ناروا کارونو ته مو تشویق کړي، دداسي خلکو سره دوستي کول بڼه او غوره کار نه دی. دخان لپاره باید یو بڼه ملگری، یا ملگری انتخاب کړو تر څو موږ ورسره دزړه خواله شریک کړاي سو، په دي کړن (کار) کولو سره موږ ته سقون، آرام راپه برخه کیږي.\*

راځئ څو هغه کړنې، وپیژنو چي دهغوپه کولو خلک موږ ته داحق او بي عقل گومان کولی سي او ورته دا فکر پیدا کیږي چي داکس یوښه شخص نه دی لومړی: دا چي یو څوک خبري کوي نو باید دهغوی دخبرو په منځ کي وروڼه لویږو او په وار اوکراره سره خبري وکړو. دوهم: په هغو خبرو چي نه پوهیږو باید پر هغو خبرو بحث، مباحثه ونه کړو.

دریم: داندازي څخه زیاتي او بي ځایه خبري بایدونه کړو. څلورم: دیربي گټي تکیه کلامونه باید په خپلو خبرو کي استعمال نه کړو. پنځم: داسي ویوکي (کلمي) باید په خپلو خبرو کي ونه کاروچي نورو خلکو ته په کښي سپکاوی (توهین) سوی وی. شپږم: نورو خلکوته دخبرو کو لونوبت ورکړو.

اووم: خبري موباید داندازي څخه زیاتي لوري نه وي، دخبري کوونکي کس پوښتونو ته باید پرخپل وخت جواب ورکړو او دخبري کوونکي شخص خبري باید سرفي نظر ونه گرځو، یعنی خبري کوونکي ته باید متوجي واوسو. نهم: خندا راوستوونکي خبري، یعنی غیري مناسیبي توکي موباید په لږه اندازه سره وي. لسم: داسي بدني حرکتونه باید ونه کړو چي په هغه حرکت سره مو نورو خلکو ته سپکاوی کړی وی.

یوولسم: دمغروري کولو څخه باید ځان وساتو په عامه اصطلاح بي ځایه بد معاشي ونه کړو. دوولسم: دمور او پلار خپل خپلوانو بي احترامی ونه کړو. دیرلسم: نشیي باید توکي ونه کارو. څورلسم درواغ، غلا، زنا، لواطت، قتل، جنگ جگړي، سپکي سپوري، چغلگري، په امانت کي خیانت، چم او فریب اونوردی کړنوته ورته نارواکارونه باید ونه کړو.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 راسئ چي په خپلو خبرو عادتونو اونورو کړنو، کارونوکي خان داصلاح خواته  
 بوزو. راسئ چي خپل خانونه داسي جوړ کړو چي خلگ زموږ دنیکو اخلاقو،  
 نیکوکارونو او غوره چار چلند دراغيزي لاندې راسي، داسي چي زموږپه ليدلو،  
 زموږ په درک کولو او تحليلولو ناپوه او جاهل وگړي هم خپل خانونه اصلاح  
 کړي، نیک او صالح انسانان دخان خخه جوړ کړي او نور هيڅکله بد او ناور  
 کارونه ونه کړئ.

راسئ چي خپل خانونه دا سي جوړ کړو چي نور انسانان دا فکر(آند) ونه کړئ  
 چي موږ دوی ته زیان رسوونکي وگړي یوو او دوی زموږ خخه ليري والی  
 اختیار کړي، موږ ددی وړ ونه بولي چي زموږ سره خبرې او دوستي وکړي. یوه  
 بله خبره دلته باید زیاته کړم چي هيڅ وخت یو انسان دده دنیستی، غریبی،  
 بیوسی، کمزوری، کم قووتی، کمواکي، له عمله مه رتئ، سپکاوی ورته مه کوئ،  
 بڼه والی او غوره والی دیو انسان په مال، دولت، بڼایست، او نسب پوري اړه نه  
 لري، بلکي بڼه او غوره انسان هغه دی چي دنیکو او غوره اخلاقو درلو دونکی  
 وی، نورو انسانانو ته زیان رسوونکي نه وي او تل بڼه اونیک کارونه کوي. که  
 یو څوک عالم وی او ده دا کړن لاره غوره کړي وي چي دبي علمو او ناپوهو  
 خلکو سره دی ناسته ولاړه نه کوی په دي دلیل چي دا ډله خلگ بي علمه ناپوه  
 دي، زماپه آند داکړنه بڼه او قناعت بڅښونکي کړنه نه ده، عالمان او پوهان خلگ  
 په دي خاطر اودلیل باید دبي علمو او جاهلو خلکو سره ناسته ولاړه ولري چي  
 هغوی دي ته تشویق کړي چي علم وکړي او ورته سمه اونیغه لاره په گوته کړي.  
 موږ او تاسو باید دتولو مسلمانانو ورو نوسره دنیکو اخلاقو او بڼه چار چلند  
 خخه کار واخلو او پري نږدو چي زموږ خخه دي زموږ یو ورور ازار سي.

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ډېر انسانان په بدو، خرابو کارونو او عدتو نوکي  
 بند پاتي دي او دوی دهمدي کبله بڼه ژوند نه لري، دپوهانو او نیکی کوونکو یوه  
 دنده داهم ده چي لار ورکي پرنیغو لارو برابر کړي اوپه تاریکیوو کي ورکو ته  
 ډیوي په لاسونوکي ورکړي. موږ هغه وخت کولی سو یو بڼه کس دخان خخه  
 جوړکړو چي موږ دخپلي ټولني داو سیدونکو سره مرسته وکړو، هغوی ته زیان  
 ونه رسوو، دمشرانو قدر، احترام (درناوی) ولرو او پرماشومانو او بي وزلو  
 انسانانو مهربانه واوسو. نورو ته عزت ورکول دا معنالري لکه موږ چي خپل  
 خان ته عزت ور کوو. موږ به هغه وخت یو بڼه کس دخانه جوړکړی وی کوم  
 وخت چي موږ خپلو ټولو کارونو ته دکولو خخه مخکي بڼه فکر کوو، دخپل  
 کوونکي کاربڼي اوبدي پایلي په هراړخیز ډول څیرو اوداسنجو چي آیا کوم کار  
 چي زه یي کوم بڼه دی زما او زما دټولني لپاره او که خراب اوزیان رسوونکی  
 کار دی؟ که موږ چيري مهربانه، مرسته کوونکي، بڼه اخلاق درلو دونکي او  
 دناروا کارونو خخه پرهیز کوونکي اشخاص واوسو نو موږ به دالله (ج) او دهغه  
 دمخلوقاتو دنظره بڼه اشخاص وگڼل سو انشاءالله.



په سمندرکي دملغزولتون.....

### مطالعه، کتاب لوستنه

مطالعه، کتاب لوستل دانسان ژوند ته روښنایي راوړي او یوه انسان ته دایني چي څنگه پر سیده ،نیغو اوسمو لارو تگ وکړي. هغه عالمان چي مطالعه نه کوي او خپل علم نور ته نه بښي داسي مثال لري لکه لمر چي ترنځي (کسوف) نیولی وی او رڼا نه سي خورولی.

موږ او تاسو باید هر وخت مطالعه وکړو ځکه په کتاب لوستلو او مطالعي کولو سره دانسان ذهن روښانه کيږي او نوي معلومات لاسته را وړي. په مطالعه کولو سره زموږ تفکور نور هم پراخيږي او نوي مفکوري مو دماغ ته داخليږي. هرانسان ته الله (ج) داسي یو ماده په وجود(بدن)کي ايښي ده،چي انسان دهغي مادي په واسطه کولی سي چي معلومات خوندي کړي او دوخت په تيريدو دهغو معلوماتو څخه گټه واخلي دا ډول معلومات دهرانسان سره سته، اندازه يي ډېره زياته وي او گټه ترينه اخلي. که چيري موږ او تاسو خپل حافظي ته نوي معلومات ورزيات نه کړو، دوخت په تيريدو مو ذهن او حافظه دواړه کمزوري کيږي. موږ او تاسو باید په هره برخه کي معلومات ولرو او هر هغه کتاب او ليکنه مطالعه کړو، چي موږ او تاسو ته دژوند په چارو کي گټوره تمام سي ياتماميږي. درتولو غوره مطالعه دقرآن کریم مطالعه ده، دهغه څخه ورسته دحضرت محمد (ص) داحادينو مطالعه ده.

هغه لوستني، مطالعي غوره او بهتره دي چي زموږ دژوند لاري راته روښانه، ځلانده کړي اودغلطي کولو ته مو پري نږدي. موږ باید دخپل مسلک سره سره په هره برخه کي څه ناڅه پوهه ولرو او کله چي ضرورت يي راته پيښ سو نو دهغه مطالعي څخه چي موږ مخکي علم،خبر حاصل کړی و دهغه علم ،خبر څخه دخپل دځان او خپلوورنو لپاره گټه واخلو او لارښوونکي واوسو. دهربڼه او غوره کار په باره کي باید معلومات لاسته راوړو.

موږ او تاسو باید یومعلوم وخت په یوه ورځ کي یوڅه وخت ددي لپاره وټاکو چي په هغه وخت کي مطالعه،کتاب لوستنه وکړو.یو کس چي کله پوهه حاصله کړي او علم لاسته راوړي، نو باید هتمي يي در نورو اشخاصو پوري ورسوي او نور خلک هم دځان سره دعلم څخه برخمن کړي، په دي کار(کړن) کو لوسره یو انسان ته دوه ډوله گټه رسيږي، لومړی دا چي دی به نور هم په خپل زده کړي علم او پوهي کي ماهيره، زیرک سي، بل به يي دهغه کس ياکسانو سره مرسته کړي وي چي هغه پوهه نه لري اود یاد کس په واسطه هغه علم حاصل کړي.

مطالعه هغه دالی ده چي موږ ته خوشحالی راوړي او زموږ دماغ ځواک من کوي. علم او پوهه په مطالعه کولو سر زیاتيږي او کله چي موږ مطالعه نه کوو ورو ورو زموږ دحافظي څخه یاد کړی، حفظ کړی علم پوهه ليري ځي او موږ دستو نزو سره مخ کيږو.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 مور او تاسو بايد تل دکتابونو او ليکونو لوستنه وکړو تر څو په هغه څه وپو  
 هيزو چي مخکي نه په پو هيدو. په مطالعي کولو سره انسان دستو نزو او کړاونو  
 دخليدو اودهغوی څخه دجدايي لاره پيدا کوي.

که چيري مور او تاسو ليکل او لوستل کولی سو: نو بايد لږترلږه خو په هغه  
 وخت کي مطالعه وکړو چي بيکاره يوو او خپل وخت په ناسمو اوبي گټي کارونو  
 کي تېر نه کړو. په خپله ټولنه کي بايد دخپل وس سره سم دمطالعي کولو زمينه  
 برابره کړو اوخلکوته دمطالعي گټي بيان او هغوی کتاب لوستني ته تشويق کړو  
 ترڅو کتاب لوستنه زمور په ټولنه کي يوفرهنگ سي. په مطالعه کولو او يالیکنه  
 کولو سره يو انسان نور هم دبر يا (کاميابي) خواته ځي.

مور بايد هڅه وکړو چي داسي ليکني مطالعه کړو چي دهغه ليکونو څخه مور ته  
 گټه ورسيري او دنیکي کولو لارښوونه راته وکړي. کله چي مور يو کتاب يايوه  
 ليکنه مطالعه کوو نو بايد هرې کلمي (ويي) ته يي په غور سره فکر وکړو اودا  
 هڅه وکړو چي په صحي او سم ډول ځان په وپوهوو. مطالعه بايد يوازي ددې  
 لپاره هم ونه سي چي وخت پري تېر سي، بلکي مور بايد دمطالعي کولو څخه  
 ساليمه، پرځای اوپوره استفاده وکړو او گټه ترينه واخلو. يوکس بايد هيڅ وخت  
 خپل ځان بي مطالعي او ليکني پري نږدي.

په مطالعي کولو سره کولی سوخپل ژوند ته نيغ لوري ته بدلون ورکړو او په  
 خپل ژوند کي مثبت نوښتونه منځته راوړو. دمطالعي کول زمور ژوند ته آرامي،  
 هوساينه رابخښي، دغمونو او کړاونو څخه موليري بيبي، هيڅ يو دا سي غم او  
 کړاو نسته چي مور دې يي په مطالعه کولو سره ليرنه کړو اودحل لاره يي ورته  
 ونه مندو، هرورمرو مطالعه زمور سره دا مرسته کوي چي صبر او زغم راته  
 توصيه او مور دهغه غم او کړاو په مقابل کي کلک ودروي او پري نږدي چي  
 مور خپل همت دلاسه ورکړو په مطالعه کولو سره انسان ديوازي والي څخه  
 خلاصيري کتابلوستنه (مطالعه) انسان ته دا وارنه ورکوي چي هغه ديوازي والي  
 احساس وکړي.

تل مور او تاسو بايد مطالعه وکړو، او دمطالعي کولو څخه مثبتې گټي لاسته  
 راوړو. مور او تاسو بايد هيڅکله داسي يوه ليکنه مطالعه نه کړو چي په مطالعه  
 کولو سره يي زمور او ستاسو دونيا او اخرت ته تاوان رسيري، کيدای سي داسي  
 ډبرې ليکني به وي چي يو انسان دناسمي، کبري لاري او غلطي خواته بوزي، بدو  
 او ناوړه کارو نوته يي وهڅوي، ناسمي ليکني مطالعه کول ددې پر ځای چي مور  
 دهغې ليکني دمطالعي څخه گټه واخلو برعکس مور ته تاوان، پيښوي،

دا ډول ليکنو دلوستلو اومطالعه کولو څخه بايد په کلکه ډډه وکړو او که  
 چيري مور او تاسو داسي يوه ليکنه ولوستل نو بايد په هغه ليکني باندې عمل ونه  
 کړو او د ژوند په چاروکي ترينه گټه واخلو. علم، پوهه په لوستلو او مطالعه  
 کولو سره لاسته را ځي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 راسئ چي تل خپل علم درنورو کسانو پوري ورسوو او دنور کسانو دعلم څخه  
 استفاده وکړو. زموږ دعلم او پوهي څخه بايد موږ او نورو کسانو ته گټه  
 ورسيزي او هغه زحمتونه او تکليفونه مو بي ځايه لارنه سي چي موږ دعلم  
 پوهي دلاسته راوړلو په لاره کي گاللي دي. راسئ چي دمطالعي کولو سره ځان  
 عدت کړو مطالعه وکړو خوندي واخلو اوگټي ورڅخه لاسته راوړو، دخپل کور  
 دتياره گوټو لپاره په مطالعه کولو سره هغوتيارولپاره دډيوو رڼا وموندو.

### خپل لوني او خویندې په لوړ ولور ورکول

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځيني ځان غواړي چي پيسي اونورماديات په داسي  
 لارو پيدا کړي چي هغو لارو څخه پيسي اونورماديات لاسته روړل ناروا کړنه  
 وي، ياداشخاص دي ته پاملرنه نه کوي چي کومي پيسي او اجناس چي دوی ته  
 دکومي لاري څخه په لاس ورځي حلال دي او که حرامي، دهمدي په حرامه لاره  
 دپيسو دلاسته راوړولو دجملې څخه يو هم خپلي لوني او خویندې په لوړ ولور  
 ورکول دي. ياد کار داسلام دمبارک دين داحکامو خلاف او ناروا عمل دی داکارپه  
 اصل کي ديوه حور (آزاد) انسان خرڅول دي، داسلام دين هيڅ وخت يادکار ته  
 اجازه نه ده ورکړي.

اسلام بنځي ته مهرياکلي دی اودا مهر يوازي دهغي بنځي حق دی چي دنرڅخه  
 يي دهغه سره دشرعي نکاح کولوپه بدل کي غواړي، په دي خبره دلابنه  
 پوهيدلولپاره [سُورَةُ الْأَحْزَابِ : 50] ولولئ. يوبنځه بايد دخپل ځان دنکاح مهرلوړ  
 ونه ټاکئ. لوړ مهر ټاکنه ډېرې ستونزي منځته راوړي او دا کړنه بدې پايلي  
 درلودلی سي. موږ بايد بنځي ونه پلورو.

بنځه بايد خپل مهرخپله وټاکي. دلور خور.. پلورل يوازي دا نه چي يو ناروا کار  
 دی بلکي ديوې کورنۍ او هتا ديوې ټولني دبربادۍ سبب گرځي او دا کار ډيري  
 لويې ستونزي را ولاړه وي.

کومي کورنۍ چي خپله لور يا خور وه يو کس ته په کم ولور اويا هم شرعي مهر  
 ورکړي نه وي: نو دا کورنۍ دخپلي لور او خور څخه په حقيقت کي دهغي خو  
 شحالي اخلي او نه پريږدي چي لور يا خور دي يي ارمه اوخوشحاله ژوند ولري،  
 نه يوازي دا چي خپل دلور او خور ژوند خرابوي، بلکي دهغه کورنۍ او آن  
 دخپلي ټولني خوشحالي اخلي او دډېرو انسانانو ژوند دستونزو سره مخ کوي،  
 کوم کس ته چي کومي کورنۍ لور او يا هم خور په لوړولور ورکړي وي، هغه  
 کس هڅه کوي چي دياډې کورنۍ دخوا ورته ټاکل سوی ولور ژر پوره کړي، ددي  
 کار لپاره معلومه خبره ده چي هغه زياتو پيسو ته اړتيا لري، ياد کس هڅه کوي  
 چي دروا او نارو لارو څخه ياد ولور پوره کړي.  
 ځيني ځوانان خپل ژوند په خطر کي اچوي او خارجي هيوادونو ته په قاچاكي لارو  
 په پټ ډول سفر کوي،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 چي يادگار ددي لامل کيږي چي يادسوی کس خپل ژوند دلایسه ورکړي، زنداني سي او يا په هم هغه هیواد کی په نشيي توکو او نور بدو کارونو اخته سي چي بيانه سي کولی په آساني سره خپل عادي ژوند ته راوگرځي. ځيني ځوانان په خپل هیواد کي دي ته مجبوره (ار) کيږي چي غلا او وژني وکړي ځکه داوډورونه په دومره اندازه سره لور وي چي زموږ او ستاسو دميانه روه اقتصاد درلودونکو په توان کي نه وي او نه سي کولی چي دولور دازياتي پيسي ورته پوره کړي، چي په پايله کي يي يادکسان دي ته مجبور سي چي دناروا اونامشروع لارو څخه دولور پيسي په لاس راوړي.

ځيني ځوانان ددي جملي څخه دنشيي توکو کرکيله پيل کړي، ځيني يي غلاکول او رشوت اخيستل پيل کړي اوځيني يي دقاچاک کوونکو او وژونکو سره يوځای کيږي او هڅه کوي چي دا لور ولور پوره کړي. يادي تولي کړني ددي سبب گرځي او ياهم گرځيدلي دي چي زموږ دتولني ځيني ځوانان په غلطو، ناروا اوکړو لاروبوزي اوپه هیواد کي مستونزي راولاړي کړي. په دي کار کي هغه کس چي دا غلط کارونه کوي او هغه کس چي دي يي دي کارونو ته اړيستلي دي دواړه شريک دي اودوره به گونهاره وي انشاءالله.

هغه کس چي يوې کورنی خپله لور يا خور ورته په لوړولور (مهر) ورکړي ده، يايوي بنځي دخپل ځان مهر(ولور)لور ټاکلی وي کله چي ټاکل سوی ولور دډېرو زحمتو دگالولو څخه ورسته پوره کوي معلو خبره ده چي په دي موده کي به يادکس دډيرستونزوسره مخ سوی وي، پايله يي دا چي دلور ولور درلودونکو ځينو بنځو ته دهغوی دخاوند (ميره) په کورکي ځيني ستونزي دخاوند اودهغه دکورنی دنورو غړو دخوا پيښيږي.

دبيلگي په ډول يادي ميرمني ته دهغي خوسر گنی پيغور ورکوي، ورته وائي چي ستامور، پلار، ورور، اوياتا زموږ څخه ډېر ولوراخيستی دي او موږ دا انتقام ستا څخه بيرته اخلو، گرمه ته يي: په دي بهاني سره پر هغي معصومي ميرمني ظلم کوي او نه يي پريږدي چي په آرمی ژوند وکړي، بل اړخ ته هغه کورنی چي يوه بنځه يي په لور ولور(مهر) سره خپل زوی يا هم ورور ته په نکاح کړي وي، د اقتصادي ستونزو سره دپاد ولور دورکړي څخه ورسته مخ سي، دا ستونزي يوازي دهغي کورنی نه دي، بلکي په دي ستونزو کي دلور ولور درلودونکي ميرمنه هم دخپلي کورنی د اقتصادي ستونزو څخه رنځ وړي او نه سي کولی خپل ژوند په بنه ډول پر مخ بوزي! هيڅ يوه کورنی نه غواړی چي خور يا لور دي يي دستونزو سره مخ سي. که چيري يوه کورنی دا نه غواړي چي لور ياخور ورته کړي. هيڅ يو پلار او ورور ته دلور ياخور مهر، ولورخورل حلال نه دي، مهرالمثل بايد اوسنيو شرايطو اودهغه شخص چي ورته بنځه په نکاح کيږي د اقتصادي حلت سره سم وټاکل سي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 البته غواړم بيا يادونه وکړم، مهر دهغي بڼخي حق دی کوم چي نکاح کوي بيا هغه  
 اختيارمنه ده، بل هيڅوک په دي اجناسو او پيسو کی حق نه لري. ځيني خلگ دا  
 بها نه کوي چي په اوس وخت کي لگښتونه زيات دي او موږ نه سو کولی دا  
 لگښتونه په لږه اندازه پيسو پوره کړو چي دا ډول خبرناسمه ده او دا يوازي يوه  
 بهانه ده.

موږ هيڅ اړتيا نه لورو چي زيات لگښت په وادونو او خور لورته په ډېرو توکو  
 کولو سره وکړو او خپل نوم په زيات لگښت کولو سره لوړ کړو، دا د اندازې څخه  
 زيات لگښتونه يوازي اصراف دی. موږ بايد په لږ مصرف (لگښت) کولو سره  
 ونه شرميرو او هيڅ وخت دافکر ونه کړو چي په لږ لگښت کولو سره به زه بي  
 احترامه سم او زما عزت به ختم سي، ديو انسان عزت دهغه په درلودونکو  
 مادياتو کي نه دی، بلکي عزت دالله (ج) دطرفه څخه يو نعمت دی او هيڅ يوکس  
 نه سي کولی په لگښتونو سره عزت پيدا کړي، هوسخا او دارمنو سره مرسته  
 کول غوره کار دی.

کله چي ځيني کسان خپلي لوني او خویندي په نکاح ورکوي نو هغوی دا فکر  
 کوي، که چيري زه خپله لور او يا هم خور په لږ ولور سره ورکړم يالورخورمي  
 خپل مهر مثل کم وټاکي نو خلگ به ماته سپکاوی وکړی، داکار به زما دلور اويا  
 خور دخراب ژوند لامل سي او خلگ به هغي ته داپيغور ورکوي چي ته يي په لږ  
 ولور سره غوښتي يي ياتا خپل مهر کم ټاکلی دی چي دا ډول فکر کول بيلکول  
 غلط(ناسم) فکر دی، تاسو په لږ مهر يا ولور اخیستلو سره دخپل لور يا خور  
 ژوند نه خرابوئ، بلکي په زيات ولور اخیستلو سره خپل دخور يا لور ژوند  
 خرابوئ.

راسی چي نور په خپله ټولنه کي دبدو رواجونو مخه ونيسو او نور پرينږدو چي  
 زموږ ټولنه دخرابو رواجونو بنکار سي.

که چيري په موږ خپل لوني او خویندي گراني دي نو بايد دهغوی لپاره ستونزي  
 جوړي نه کړو، هغوی ته خوشحالی ورکړو او خپل ټولنه نور دلور ولور څخه  
 خلاصه کړو، زموږ دټولني ډيري ستونزي به په دي کار کولو سره حل سي او  
 نور به موځوانان دلور ولور دپوره کولو لپاره ناروا کارونو ته لاس نه اچوي.  
 موږ او تاسو هريو تن په دي مکلف يو چي لومړی بڼه کار دخپل ځان څخه پيل  
 کړو په دي کار سره به موږ يوه لويه نيکي کړي وي او خپل مينه به مو دالله (ج)  
 دسپيڅلي دين اسلام سره بنودلي وي.

خویندو خپل مهر المثل مناسب وټاکئ او خپل په مهر کي خپله تصروف وکړئ.  
 ورنو دخپلو لورنو، خویندو او خپل خپلوانو بڼو څخه توکي مه جوړوئ  
 او پير، پلور يي ودرؤئ.

..... په سمندرکي دملغزولتون.....

### بښکاره او پټه پاکي

موږ مسلمانان داسلام مبارک دين په دې سره مکلف کړي يوو چي ظاهر (بښکاره) معنوي او پټي يعني دزړه، نفس اودماغ پاکوالی ولرو. داسلام مبارک دين موږ دجنابت او چټلی په وخت کي په اودس او غسل کولو يعني خان پريولو په پاکو او بوسره امرکړي يوو. موږ مسلمانان دجنابت بي اودسی او دبدن دنا پاکي په حال کي وخت نه تېر وو او تل خپل بښکاره او پټي ناپاکي دمنځه ورو. لکه څنگه چي معلومه خبره ده چي په غسل کولو او اودس کولو سره په بښکاره ډول نجاست او ناپاکي دمنځه ځي، همداسی موږ دمعنوي او پټو ناپاکيو څخه هم وه اسلامي احکاموته په غاري ايښودلو، دگناهونو څخه په ليري پاتيدکيدلو، داخرت په عذابونو يادولو، دالله (ج) په ډېر عبادت او ذکر کولو، دنبوي سنتونو په عملي کولو، دخان سره دنیکي اوبدی په حساب کولو، دنور مسلمانو سره په مينه کولو اوترتولو اړينه داچي دلوی الله (ج) څخه په وېرې (ډار) کولو سره خان دزړه، نفس، اودماغ دناپاکيوو څخه پاکولی سو. موږ او تاسو بايد تل خپل بدن خوږه، جامي، کور او خپل ټول چاپيريال دناپا کيوو يا ناپاکه کيدو (چټل يدو) څخه څخه وساتو او پري نږدو چي موږ ته دې دنپاکي له عمل زيان ورسپړي.

نظافت پاکي دايمان يو جز (برخه) ده. رسوالله (ص) فرمايي: ژباړه پاکي دنيم ايمان سره برابره ده. ①

نظافت (پاکي) هغه کرڼه ده چي موږ يې په کولو سره دخلکو د نظره بڼه معلومېږو اوخلگ زموږ څخه ليروالی نه اختياره وي.

که چيرې موږ او تاسو خپل نظافت (پاکي) مراعت نه کړو نو يو خوابه موږ ناروغيوته لاره هواره کړي وي، بل به خلگ زموږ سره زموږ دنجاست او ناپاکي په خاطر سم چلند نه کوي او ليروالی به را څخه اختيارکړي.

موږ او تاسو بايد پري نږدو چي زموږ او ستاسو کورونه، ډېرې (حجرې) او سيمي دې ناپاکي وي. په يوه ټولنه کي که هر وگړی دنپاکي مخنيوي وکړی او پري نږدي چي سيمه دې يې ناپاکه او ککړه وي، نو هغه ټولنه به يو پاک اوسوتره چاپيريال ولري، هيڅ وخت به ناروغيو ته لاره خلاصه نه سي اودهغه ټولني خلگ به صحت درلودونکي وگړي وي. موږ او تاسو ټول بايد په گډه او ديوبل په مرسته خپل سيمه پاکه وساتو.

يومسلمان بايد ددې سر بيره چي خپل بدن او خپله سيمه پاک ساتي همدا ډول بايد خپل زړه او نفس هم دټو لوېدو، خرابو مفکورو، خيالونو، وسوسو او انديښنو څخه ليري وساتي، هيڅکله بايد ناوړه او ناسم کرڼه تر سره نه کړی او دخپل زړه دداسي ساتلو هڅه ونه کړی چي دنفرت، کيني او دنورو مسلمانانو دکرکي څخه ډک وي. ديوه مسلمان زړه بايد تل دبغض څخه خالي وي او نفرت او کيني ته بايد يومسلمان په خپل زړه کي ځای ورنه کړي.

په سمندرکي دملغرولتون.....  
 مور بايد هيڅ وخت ديوبل څخه نفرت ونه کړو، تل ديوبل سره په ورورولي او مینه چار چلند وکړو او پر يوبل مهربانه و اوسو. زموږ او ستاسو زړونه بايد دفریب، چم، خيانت او دوکي کولو څخه پاک وي. مور بايد ريښتيني، امانت، داره، مهربانه اوښه مسلمانان و اوسو. کله چي مور په ښکاره خپل ځان پاک کړي وي، نو بايد دا فکر هم وکړو چي آيا په رښتيا هم زه دناپاکي څخه پاک سوی يم او که يا؟

هغه ناپا کي چي په ښکاره زموږ پر بدن معلو ميږي، دهغه نا پاکي څخه ډېره بي توانه او کمزوري ده چي زموږ په زړو نو کي ځای لري. لومړی بايد مور هغه ناپا کي دمنځه يو سو اوپا که بي کړو چي زموږ په زړه ننوتلي ده او دزړه ښي راخزان کړي دی، ځکه دا ناپا کي دهغه ناپا کي څخه خطر ناکه او زيان رسوونکي ده چي پر مور په ښکاره معلوم ميږي.

کله چي مور په يو ځای کي دناپا کي او نجاست سره مخ کيږو: دهغه څخه خپل ځان ليري ساتو او نژدي نه ورځو، مگر زموږ يو شي په دي وخت کي ديا ده وتلی وي: چي دا نجاست زموږ د زړه د نجاست څخه خطر ناک او زيان رسوونکی نه دی. راسی چي مور خپل ښکاره او پتي ناپا کي دمنځه يوسو، پري نږدو چي ددي ناپا کيو څخه مور ته زيان ورسپړي او يا هم نورو کسانو ته زموږ پته، باطني ناپا کي زيان ورسوي.

لکه څنگه چي په ښکاره نجاست زموږ بدن ته تاوان رسوي او مور په نا روغيو او افتو اخته کوي همداسي زموږ دزړه؛ نفس او دماغ ناپا کي زموږ بدن او روح ته زيان رسوي او مور په بيلا بيلو بدو کارونو کي بوخت کوي. زموږ دزړه او دماغ ناپا کي مور دخپل خدای (ج) څخه ليري کوي، زموږ څخه شفقت او مهرباني اخلي او مور ته کينه او مکر راکوي. راسی چي خپل ځانونه دښکاره او پتو ناپا کيو څخه پاک کړو، ترڅو دانسانانو او الله (ج) په نزد ښه انسانان و اوسو او دپتو او ښکاره نارو غيو څخه خوندي پاتي سو.

### د انسان په ژوند کي د ورزش (تکرېبنت) ارزښت

لوی خدای (ج) دانسان بدن داسي جوړ کړی دی، چي کله انسان په يو کار بوخت وي نو دانسان بدن نور هم دډېر کار کولو وړتيا پيدا کوي، ورو ورو دهم هغه کار سره بلديږي او بدن يي نور هم دهغه کار په کولو سره پيا وړی کيږي. البته زه دفيزيکي يا هغه کارونو څخه يادونه کوم چي هغه په نيغ ډول يوانسان په داسي ډول سره سرته ورسوي چي هغه کارونه ورزش ته ورته کارونه وي، لکه دحقاني، معماري، پښي اوداسي نور ډېر کارونه. کارکوونکي انسانان نسبت هغو انسانانو ته چي ورزش او ورزش ته ورته کارونه نه کوي پياوړی، سالم او دښه صحت خاوندان وي. دهر انسان بدن دي ته اړتيا لري چي ورزش وکړي! هغه کسان چي ورزش کوي دنشبي موادو داستعمال،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
بي ځايه ناستي، ولاړي او بدوکارونوڅخه تر ډېرې اندازې ليري پاتي کيږي. په ورزش کولو سره دانسان بدن ډډول ډول نارو غيو پر وړاندې پياوړی کيږي. ورزش دانسان بدن ته وده ورکوي او هيڅکله يې نه پريږدي چې کمزوری سي. ورزش ددې تر څنگ چې دانسان بدن په فزيکی ډول پياوړی کوي، په معنوي ډول هم دانسان بدن ته گټه رسوي، دانسان دماغ پياوړی کوي، انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان خفگان ته نه پريږدي او تل ديوه غوره ملگری په څير هغه ته خوشحالي ورکوي. ځيني کسان په دې بهانه چې موږ ورزشي ميدان نونه، نه لرو: ورزش نه کوي او دايې يوه بهانه نيولي وي. ددوی دا وينا چې ورزش لپار ميدان نه لرو ناسمه ده.

ورزش کول يوازي په ورزشي ميدانونو کي نه کيږي، بلکي موږ کولی سو چې په هغه ځای کي چې موږ دنده لرو ورزش (تکړبنت) وکړو. ځيني داسي حرکتونه سته چې موږ کولی سو په هر ځای کي دا ډول حرکتونه وکړو او دې ته به اړتيا نه وي چې د ورزش لپاره دي ځانگړی ميدان ولرو. ورزش دانسان وجود دسوستی او لتي څخه ليري ساتي.

او نه يې پريږدي چې په نارو غيو اخته او يا هم خپله روغتيا دلاسه ورکړي. موږ بايد دهغه حرکتونو څخه ډډه وکړو چې هغه حرکتونه زېان رسوونکي وي او دانسان بدن دستونزو سره مخ کوي. نامناسب حرکتونه په وړد محاله او لنډ محاله توگه انسان دجسمي ستونزو سره مخ کوي، هتا په ځينو حالاتوکي يې فلج کوي، د هډوکو دما تيدو سبب يې گرځي چې بيا ورسته خپل ژوند په سمه توگه پرمخ نسي بيولی او په خپل ژوند کي دستونزو سره مخ وي. ورزش بايد په سالم، مسلکي او آرام ډول سره وسي. په ورزش کي بايد دبي غوری او بي پروایي څخه کاروا نه خيستل سي. ورزش بايد داسي نه وي چې ددې پرځای چې بدن ته مو گټه ورسوی تاوان راته پيښ کړي.

هرانسان ځانته ځانگړي خوښه لري، چې داخوښه په ورزش کي هم سته. يو انسان بايد خپل دخوښي وړ ورزش وپيژني او ورسته دې هغه ورزش ته دوام ورکړي. کيدای سي ځيني ورزشونه مو خوښ نه سي، خو کيدای سي داسي ورزش به هم وي چې موږ دې دهغه ورزش سره مينه ولرو، زموږ دخوښي وړدې وگرځی او موږ دې دوخت په تيريدوسره په هغه ورزش کي ما هيره سو. دا اړينه نه ده چې هتمن دې موږ په ورزش کي لوړو پوړيو ته ورسيدو، بلکي دا اړينه ده چې موږ ورزش وکړو او خپل بدن دنارو غيو څخه ليري او پياوړی وساتو. موږ بايد خپل ځان په ورزش کولو سره خوښ وساتو کيدای سي په راتلونکي وخت کي موږ زموږ دخوښي وړ ورزش کي ډېر ماهيره سو او موږ دې لوړ مقام ته دخپل خوښي وړ ورزش کي ورسيدو. موږ بايد هغه اشخاص چې دورزش سره مينه نه لري دې ته تشويق کړو چې ورزش وکړی او هغه وخت چې بي کاره تيروي په ورزش کولو سره يې تير کړي.



په سمندرکي دملغزولتون.....  
 ورزش موږ ته جسمي او روحي پيا وړتيا را کوي او موږ تل فعال او پياوړي ساتي. راسي چي موږ ورزش کولو ته وخت ورکړو ترڅو دهر پلوه پياوړي اوسو اود ورزش کولو حق چي موږ مسلمانانو ته اسلام هم راکړی دی گټه تري واخلو او پريښودو چي جسم مو ناتوانه پاته سي.

### دماشينونو سمه کارونه

ننی نړی پر مختگ کړی دی او ډول ډول وسایل دانسانانو په اختیاري دي. ډول ډول ماشينونه جوړشوي دي، چي په هره برخه کي يي دانسان کار هوسا کړی دی او دچاروپه بڼه سرته رسولو کي ورسرمرسته کوي. موږ او تاسو دلوی خدای (ج) په خوبنه دهغه وسيلو څخه گټه اخلو. په دې وسيلو او ماشينونو کي يو هم دتلوراتلو وسيلي، وسایط دي، چي داوسيلي عبارت دي له موټرونو، موټر سايکلونو، ترکټورونو، باسيکلونو، کبنتيوو، ریل، الوتکو او داسي نوروڅخه، داتولي وسيلي، وسایط موږ او تاسو ديو ځای څخه بل ځای ته په ډيره هوسايي او بيله کومه تکليفه رسوي، په شرط ددي که موږ ددي وسيلو، وسایطو څخه پر ځای او خوندي استفاده وکړو. يادي وسيلي، وسایط ځيني وختونه دخطرولو څخه ډکي وي، چي دټکراوښتلو (چپه کيدلو) او اور اخيستلو، سره مخ کيږي اودانسانانو ژوندترينه اخلي، چي ډېر انسانان ددي وسيلو ددادو سوو پيښو له عمله په نني عصر (وخت) کي زخمي او يا وژل کيږي. ددادو پيښو درمنځته کيدلو ځيني لاملونه په دې ډول سره دي. ماشومانو ته ددي وسایطو دچلولو اجازه، بي پروايي، ځان بنودنه، دسرکونو خراب والی، دنشي په حالت کي چلونه، تيز رفتار، په موبایل کي خبرې کول، خوب، دسرکونو خرابوالی اونورډير لاملونه لري. موږ او تاسو بايد خپلو ماشومانو ته موټر، موټر سايکل او نوروسایل دگني گوني په ځايونو کي په لاس ورنه کړو او که چيري غواړو چي خپلو ماشومانو ته دا وسيلي، وسایط په لاس ورکړو نو بايد درخپل نظر لاندي په خالي او داسي ځايونو کي چي هلته عامه شتمنی، شخصي شتمنی او انسانان کم وي په لاس ورکړو. پرلويو لارو اوسرکونو باندي ماشومانو ته داوسيلي په لاس ورکول ياپه بل عبارت دچلوني اجازه يي ورکول، په لوی لاس خپل ماشوم او نورو انسانانو ته زيان رسول دي. په ځينو حالاتو کي ځيني خلگ غواړي چي په خپل موټر، موټر سايکل او نورو وسایلو سره ځان نو رو خلگو ته لوړ، جوړتمند، پياوړی معرفي کړی، دبيلگي په ډول دخلگو په گڼه گونه کي دموټر او موټر سايکل ډير تيز رفتار، په داسي لارو چلونه چي هغه لار ددي وسيلو دتگ او راتگ لپاره مناسبه نه وي. دخلگو ومخته دخپلي چلوني دزده کړي بنودنه، ياد کارونه ددي لامل گرځي چي موټر يا موټر سايکل دلاري څخه واوري او چپه سي، يا دکوم سي سره ټکر

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 وکړي او يا هم کوم انسان په ژوبل يا ووژل سي، داناسمه اودنه منلو ورکړنه ده  
 چي مور او تاسو دخپل غرور او کبربنکار سو، خپل خان او نورو انسانانو ته  
 زيان ورسوو، په هروخت کي چي مور هرڅومره هم دښه ژوند درلودونکي يو نو  
 بايد عاجزه اوسو او کبر ونه کړو. دسرکونو او لارو خرابوالي هم ددي وسايلو  
 دټکر او اوښتلو يو لوی لامل دی.

هغه سرکونه چي زمور او ستاسو دکورونو او ځمکو څخه تيريري: دازمور او  
 ستاسو خپل مسؤليت دی چي داسرکونه خپله سم اودريوي اندازي پوري يي  
 ورغوو، ځکه که مور هر يو دخپل کور او کلي لاري ورغوو، نو هيڅ يو خرابه  
 لاره او سرک به خراب پاته نه سي. هغه سرکونه او لاري چي دعامه ځايونو  
 څخه تيريري نو دهم هغه سيمي او سيدونکي بايد په گډه دحاشر دلاري هغه  
 سرکونه ورغوي. ځيني انسانان هغه وخت ديوي وسيلي چلونه کوي چي دنشي  
 اوياس غوسې په حالت کي وي، دا دوره حلتونه ددي لامل کيږي چي  
 موټر، موټرسايکل او ياکومه بله وسيله دچلوونکي دواکه ووزي او واورې، ټکر  
 اوياهم کومه بله ترافيکي پيښه وکړي.

په موبایل کي بايد دچلولو په وخت کي خبرې ونه کړو، ځکه ديوي وسيلي چلونه  
 يوازي په لاسونو او پښوسره نه کيږي، بلکي دانسان ټول وجود بايد کار وکړي  
 دهغه څخه ورسته يو کس ښه او مناسبه چلونه ديوي وسيلي کولی سي. هغه  
 وخت چي يوانسان ته خوب ورځي په هغه وخت کي ديوي وسيلي چلونه ددي  
 لامل کيږي چي يوه بده پيښه منځ ته راسي، هروخت چي کوم چلوونکی په خان  
 وپوهيدی چي اوس نوزه خوب ته اړتيا لرم نو بايد هغه وخت دچلوني څخه لاس  
 واخلي او سم دستي استراحت وکړي، ځکه هغه وخت چي يوکس دکومي وسيلي  
 دچلوني په حلت کي وي که چيري هغه وخت چلوونکي ته خوب ورسې نو هتمن  
 داخطر سته چي چلوونکی ویده سي او هغه وسيله چي دی يي په خپل واک کي  
 لري دواکه يي ووزي او کومه بده پيښ منځ ته راسي. هر هغه څوک چي ماشين  
 چلوونکی وي نو بايد دچلولو په وخت کي دپوره دقت، غور اوفکر څخه  
 کارواخلي، احتياط وکړي ترڅو دترفيکي پيښو مخنيوی وسي. ديوي وسيلي  
 چلوونکی يوازي دخپل خان دساتلو مسؤليت پر غاړه نه لري، بلکي دهغو انسانانو  
 دژوند مسؤليت هم دده پر غاړه دی چي دده سره په دي وسيله کي شتون لري.  
 هغه وخت چي مور چلوونکي يوو او دومره يولوی مسؤليت مو د غاړي وي،  
 نو څنگه بي پروايي کولی شو؟

ديوي وسيلي چلوونکی هيڅ وخت بايد وراخطانه سي اوبي پهمي ونه کړي، که  
 څه هم چي مور او تاسو مسلمانان په دي ايمان لرو چي خير او شر دلوی خدای  
 (ج) دطرفه څخه دي، مگر مور بايد بي پروا ونه اوسو او دپوره احتياط څخه  
 کارواخلو، ځکه انسان مکلف دی چي دخپل خان اونورو ساتنه وکړي، خپل خان  
 او نور انسانان په خطر کي وانه چوي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 دهر ماشين څخه بايد په خپل ځای اوپر وخت استفاده وکړو . هيڅ ماشين بايد بي  
 ځايه ونه کارو او ناسمه او ناروا استفاده ترينه ونه کړو . ځيني انسانان داسي  
 فکر کوي چي ماشين به تل زما په اختيار کي وي، ياد وگړي په داسي ډول ماشين  
 کاروي چي په ماشين باندي ډير باور ويني او تل يي په اجزاوو اطمینان(باور)  
 کوي، مگر ماشين دااعتبار ورنه دی، په ماشين باندي بايد پوره باور ونه سی،  
 کيدای سي چي په نامعلومه وخت دکاره وغورځيږي کار ونه کړي او نورو  
 انسانانو ته زیان ورسوي. ماشين داسي يوشی دی چي دبيلابيلو پرزو، ټوټو څخه  
 جوړسوی دی او ددې ټوټوڅخه که چيري يوه هم پروخت کارونه کړي نو ماشين  
 دکارغورځي او هتمن خطر پيښوي.

کله چي انسانانو ماشينونه دخپل هوسايني لپاره جوړکړی دی نو بايد دهغو څخه  
 مثبتة او بڼه استفاده وکړی او هيڅ وخت يي داسي استعمال نه کړی چي خپل ځان  
 او نورو انسانانو ته زیان ورسوي.

هرماشين چلونکی بايد دپوره غور، دقت اوفکر دکولو څخه ورسته دهغو  
 وسايلو څخه کارواخلي، چي انسان ته خطر پيښوی، ځکه په ځينو حالاتو کي  
 همدغه انسان دالله(ج) په مرسته جوړکړی ماشين خپله انسان ته زیان  
 رسوي. موږ چي کله يو ماشين کارو نو بايد په پوره ډول پر هغه واک دارې ولرو  
 او کله چي يو ماشين کارو لومړی بايد هغه په سمه توگه زده کړو او ورسته  
 ورڅخه استفا ده وکړو او دخطرناکوپيښو څخه دخپل وس اوتوان مطابق مخنيوی  
 وکړو.

### دچا پيريال پاک ساتنه او سمسورتيا

يو انسان په ژوند کي داسي مادو ته اړتيا لري، چي بي له هغه مادو څخه ژوند نه  
 سي کولی. اوبه، خواره، هوا اودا سي نورې مادې چي بي له دې مادو څخه  
 دانسان ژوند ناشونی دی. که چيري پاملرنه وکړو نويادي مادې خپل په منځ کي  
 يوډول اړيکي سره لري، دبيلگي په ډول که چيري په يوه سيمه کي اوبه شتون  
 ولري نو په هغه سيمه کي نباتات وده کوي، دنباتاتو څخه خواره لاسته راځي او  
 په همدغه سيمو کي دهغو سيمو په پرتله هوا پاکه وي چي هلته نباتات نه وي.  
 پاکه او مناسبه اوبه هوا (چاپيريال) انسان دنارو غيو څخه ليري ساتي او نه  
 پريږدي چي انسانان او نور ژوي په نارو غيو اخته شي.

موږ او تاسو بايد په خپلو سيمو کي نباتات کنټرول وکړو، چي ددې کار په کولو سره  
 موږ ته ډېرې گټې رسيري، يوڅو به مو دکور او سيمي چاپيريال پاک ساتلی وي،  
 او بل به موږ دنباتاتو دحصولا تو څخه گټه پورته کړي وي. موږ او تاسو انسانان  
 الله (ج) ددې څخه نه يو منعه کړي چي دخپل ځانونو ساتنه وکړو موږ او تاسو  
 بايد لومړی خپل ځان پاک وساتو او وروسته خپل چاپيريال پاک وساتو. رسواالله  
 (ص) فرمايي: ژباړه پاکي دنيم ايمان سره برابره ده. ①

په سمندرکې دملغزولتون.....  
که چیرې مور هریو که هغه ځای چې مور په هغه ځای کې استوگنه کوو او هغه ځای چې هلته کارکو پاک وساتو نو ټوله نړۍ به مودناپاکۍ اوچتلی څخه ساتلی وي.

داچې اوس زموږ چاپیریال ککړ او نا پاکه دی دامور او تاسو ناپاکه کړی دی او په ډول ډول نارو غیو دهمدغه ککړتیا له وجې مبتلا یو. ناپاکه چاپیریال مور ته پیری ستونزې راتوکولی دي. که چیرې مور او تاسو هر ډول موادو څخه په ځای استفاده وکړو او اصراف په کبني ونه کړو نو په دې کارکولوسره به مو درېږي اندزې خپل چاپیریال پاک ساتلی وي.

دچا پیریال په پاک ساتولو کې نباتات لویه ونډه لري.

مور او تاسو هریو باید لږترلږه یوه ونه او نباتات کبنيوو او پالنه یې هم وکړو. ونې دسیلابو نو دزیات بحیر څخه مخنیوي کوي، دسیلابونو مخه نیسي. ونې او نباتات چاپیریال پاک ساتي او مور او تاسو دهغه څخه خوراکی مواد لاسته را وړو. نباتات دیوانسان روح تازه کوي او تل یې په لیدلودخوبنۍ احساس کوي. نباتات دیوه انسان په ژوند کې دحدنه زیاتي گټې لري. نباتات دلوی خدای (ج) یو لوی نعمت دی او مور او تاسو یې باید په ساتولو کې دتوان سره سم کوبښئ وکړو. خپله سیمه باید دنباتاتو په کبنت او کړولو سره ښکلې کړو. کله چې مور او تاسو دخورکي او یا هم غیري خورکي موادو څخه استفاده کوو،

هغه اضافي،بالابود مواد چې ددغه موادو څخه پاتیري باید په هر ځای کې یې ونه غورځوو او دا اضافي مواد په هغه ځایونو کې وا چوو چې ددې اضافي موادو لپاره ځانگړي سوي وي، او یایې هم په یو مناسب ځای کې درځاورو لاندې کړو، ترڅو په راتلو نكي وخت کې دامواد زموږ چا پیریال او هوا راته ککړه نه کړی.

مور باید خپل راتلونکي نسل ته درشا ناپاکه چاپیریال پرینږدو.

دهغه اجناسو او وسایلو څخه په نامناسب ډول باید استفاده ونه کړو چې هغه وسیلې زیات لوگي تولیدوي.

لوگي او ځینې نورکیمیاوي توکي دچاپیریال په ککړتیا کې لویه ونډه لري، نو باید درخپل وسه پوري دهغو ماشینونو او کیمیاوي توکو څخه چې هغه دچاپیریال لپاره مضر، خطرناکه او وژونکي مواد تولیدوي استفاده ونه کړو.

مور باید داسې لارې چارې پیدا کړو چې هغه ددې ډول اجناسو او موادو یو غوره اوښه بدیل وگرځي او نورموچاپیریال راته خراب ککړ نه کړي.

دچا پیریال پاک ساتل زموږ اوستاسو ټولو دنده ده.

..... په سمندرکي دملغزلوتون.....

### دیني عالمان

زموږ اوستاسو په ټولنه کې دیني علماؤ ته زموږ ټول مسلمانان وروڼه احترام (درناوی) لري او ټولو ویناوو او اصلاحي لارښوونو ته یې په پوره غور سره غوږ نیسي، مگر ددې غوره مقام او دیني علماؤ د پاک نامه څخه ځینې بد اوجاهله کسان ناسمه اوناړوا استفاده کوي او ځینې داسې ویناوي وگړو ته اوروې چې هغه ویناوي داسلام دمبارک دین سره په ټکر کې وي: زموږ مسلمانان وروڼه دناړوا ناسموکارونو وه کولو ته هڅوي، یاده کړنه یو زیان رسوونکي اوناړواکړنه ده.

زموږ دیني عالمان په دې مکلف دي چې د دا ډول کسانو پر خلاف خپل برغ پورته کړي، چوږف پاتې نه سي او پري نږدې چې داکسان داسلام دمبارک دین دنامه څخه ناروا اونااسمه گټه پورته کړي: دمسلمانانو ذهنیتونه ورته خراب کړي. ددې کار دمخنیوي لپاره علما باید په دلایزه توگه سرکښیني او دهغو مسئلې په هکله سره خبرې وکړي چې دمسلمانانو په منځ کې خپرې سوي دي، مگر یادې مسئلې داسلامي کړونو او شریعت سره په ټکر کې وي، دیادومسئلو په هکله دې یوه داسې پریکړه وکړي چې نور داکسان داسلام دمبارک دین دنامه څخه ناروا ناسمه استفاده ونه کړي او د مسلمانان ذهنیتونه ورت خراب او مغشوش نه کړي.

دهغو کتابونو او لیکنو په اړه دې مسلمانان خبر کړي او ورته دي یې په ډاگه او بر بندې کړي چې داسلامي مسائلو، احکامو په نامه جوړسوي وي مگر غلطي (ناسمي) مفکوري مسلمانانو ته ورکوي او په حقیقت کې داسلام دمبارک دین سره هیڅ اړیکه نه لري، دیادو کتابونو، لیکنو، اشخاصو او کړیو مخه دي ونیسي. دیني عالمان باید په خپل منځ کې ټولې اختلافي اړینې مسئلې سره حل کړي، په یو برغ دي یوکار ته هو یانه ووایي او عام مسلمانان باید ددو خبرو په منځ کې پري نږدې.

ټولې هغه لویې خبرې او مسائل چې دوی په هغه کې یې په یوه خوله نه وي اوسره په کې یې اختلاف لري په گوته او یوه فتوادي پري وکړي، ځکه که چیرې یو دیني عالم یو ډول وینا کوي او بل دیني عالم بل ډول وینا کوي نو مسلمانان په خپل منځ کې سره اختلاف پیدا کوي او لویې لویې نا خوالې منځ ته راوړي، دعوامو، هغو کسانو چې دیني علم نه لري ذهنیتونه مغشوش، په شک او تردود کې مبتلا کړي نیغه لاره تري ورکړي. ددې بد پایلو درلودونکو کړنو دغه پېښېدلو او مخنیوي لپاره باید دیني عالمان په خپل منځ کې یوه داسې وینا هم پري نږدې چې په هغه وینا کې دوی سره مخالفه وي، دیني عالمان دي دنورو عامو وگړو په مرسته دهغو کسانو پر ضد اواز پورته کړي چې هغه کسان دخپلو گټو لپاره داسلام دنامه څخه غلطي (ناسمه)، ناروا استفاده کوي دمسلمانانو په منځ کې خنډونه، ستونزې او نفاق پېښوي او مسلمانان پر غلطو او کړو وړو لارو بیایي.

په سمندرکي دملغرولتون.....  
يو ديني عالم بايد داسي يوه وينا مسلمانانو ته وانوروي چي په هغه موضوع کي پوره معلومات نه لري او دهره اړخه په خبر نه وي، ځکه که چيري يو عالم يوه ديني وينا په ناخبري کي مسلمانانو ته واوروله، نو دديني علم نه درلودونکي مسلمانان په هغه وينا باندي دعمل جامي اغوندي هغه وينا يو بل ته رسوي او هغه کار بيا بيا تکراره وي، چي داډول عمل يونا روا عمل دی او عالمان بايد هيڅکله داسي وينا ونه کړي چي په هغه وينا، خبره، فتوا، يا موضوع (سکالو) کي پوره معلومات ونه لري.

يو عالم چي کله يوډلي ته نصيحت (واعظ) کوي، نو بايد دی په هره هغه ديني موضوع کي چي دی يي مسلمانانو ته په اړه معلومات ورکوي پوره علم درلودنکی وي او نورډيروالی او کمبنت په کبني رانه ولي البته په اصل کي يي د موضوع. ديو عالم مسؤليت دادی چي يوه ټولنه اصلاح کړي او هغه ټولنه دناروا اوناسمو کارونو څخه ووپروي او دبداعمالو څخه دوتلولاري چاري ورته په گوته کړي.

عالم ټولنه دبدوڅخه منعه اونیکوکارونو ته يي تشويق کوي. يو عالم داوبو په شان دی چي ناپاکي دمنځه وړي او پاکي منځ ته راوړي. ديني عالمان بايد يوه ټولنه اصلاح کړي او ټول هغه کارونه چي داسلام دنظره ناروا دي مسلمانانو ته په گوته او وبنیي اونورکسان پري نږدي چي داسلام دنوم څخه په استفادي ناروکارونه وکړي، يا ټولنه ورته تشويق کړي او مسلمانان پرکږه لاره روان کړي.

هرمسلمان په دي مکلف دی چي داسلام دمبارک دين په ټولو احکامو ځان خبر کړي او هيڅ داسي يو کارونه کړي چي داسلام مبارک دين هغه کارته اجازه نه وي ورکړي.

بايد ټول مسلمانان دهغه کسانو مخنيوی وکړي چي داسلام دمبارک دين څخه په گټه اخيستي نارواکارونه کوي او مسلمانانو ته زيان رسوي.

موږ اوتاسو ټول مکلف يو چي دديني عالمانو ويناو او اصلاحي لارښوونو ته غوږ ونيسواو هيڅ وخت ديني عالمانو ته سپکاوی ونه کړواو تل دقدر، درناوي او عزت په نظرورته وگورو.

موږ مسلمانان مکلف يووچي دهرعالم احترام (درناوی) ولرواوپري نږدوچي کوم څوک علماو ته توهين وکړي.

راسی ټولنه د علماو په مشوره دپرمختگ سمت ته تيل و هواود هغوی دتجريبواو علم درناوي څخه په گټه اخيستلو څپل دژوندتیاره گوټونه په بڼه ډول روښانه کړو.

..... په سمندرکي دملغزلوتون.....

دالله (ج) عبادت په سمه توگه کول، او احکاموته يې غاړه آيښودنه لوی خدای (ج) انسانان د عبادت لپاره پيدا کړي دي! په دې خبره دلابنه پوهيدلو لپاره د سورة الذاريات : 56 نمبرايات ولولئ. انسانان په دې مکلف او گمارل سوي دي چي دخپل خالق (ج) عبادات او ستاينه وکړي، هيڅ وخت دالله (ج) داحکامو څخه سر غرونه ونه کړي او هغه احکام چي لوی خدای (ج) دخپل رسول حضرت محمد(ص) په واسطه مور انسانانو ته راستولي دي په رښتني ډول پري عمل وکړو.

دهغه کارونو دکولو څخه ډډه وکړو چي مور انسانان دهغه کارونو دکولو څخه منعه سوي يو او هغه کارونه وکړو چي مور په هغه کارونو باندي گمارل سوي يو.

دنيکو کارونو په کولو سره مور خپل رب العزت ته نژدي کيږو او دبدو کارونو په کولو ورڅخه ليري کيږو.

مور او تاسو بايد دالله (ج) درضا (خوشی) لپاره پرهيز گاره او بدي نه کوونکو خلگو سره دوستي وکړو او د هغو انسانانو څخه چي دلوی خدای (ج) داحکامو څخه سر غرونه کوي نفرت وکړو، دادوستي او کينه مو بايد يوازي او يوازي دلوی خدای (ج) درضا لپاره وي. انسان بايد تل عاجزه وي، کبر کوونکی او غرور کوونکی نه وي. انسان بايدخير رسوونکی واوسي په خپل وخت اوبيله دي چي کوم ځنډپه کښي وکړي دخپل خالق (ج) عبادت وکړي.

عبادت مو بايد داسي نه وي لکه دکوم کار چي عدت کوو، بلکي عبادت مو بايد دزړه داخلاصه او په داسي ډول سره وي چي وجود(بدن) او روح دواړه مو دلوی خدای (ج) په ياد کي بوخت وي اونوري ټولې دونياوي گټې، کارونه او خبرې مو درشاکړي وي او يوازي او يوازي مو ټوله پاملرنه، دلوی خدای (ج) په يادولو، اودهغه (ج) په قدرتونو کي په آند (فکر) کولو کي وي .

که چيري مور او تاسو لوی خدای (ج) نه وينو هغه (ج) خومووينی، نوهغه وخت چي مور الله (ج) ويني مور هم بايد داسي فکر وکړولکه مور چي دالله (ج) په حضور کي ولاړيوو، عبادت اويادونه يې کوو، ثنا، ستاينه او صفات يې وايوو دهغه څخه غوښتنه کوو. دالله (ج) دعبادت په وخت کي مو بايد په ښکاره او پټه دواړو کي لوی خدای (ج) ته رجوع کړي وي.

هيڅکله مو عبادت بايد په داسي شان سره نه وي چي په ښکاره خو دالله (ج) په عبادت بوخت يو، مگر په دماغ او زړه کي مودخدای (ج) ياد نه وي، ددونيچارې مو په زړه او دماغ کي ځي راځي او دهغوی په هکله فکر کوو. دعبادت په وخت کي دانسان لوی دښمن ابليس، شيطان انسان ته وسوسي وراچوي او دې ته يې نه پرېږدي چي دخپل خالق (ج) عبادت په سمه توگه سره وکړي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 مسلمان، مؤمن بايد دشيطان او خپل نفس سره په کلکه مبارزه وکړي او پري  
 نږدي چي دنفس ناروا غوښتنې پر يو مؤمن، مسلمان برلاسي سي. بي خايه اوبي  
 گټي انساني غوښتنې انسان دخپل پيداوونکي څخه ليري کوي.  
 عبادت که چيري يو انسان په سمه طريقه سره وکړي، نو انسان دگناهونو څخه  
 ليري کوي.

عبادت کول موباید په داسي ډول سره وي چي موږ کله د يووخت لمونځ ادا کړو  
 دربل وخت درلماتځه پوري مودگناه څخه وساتي. يوه روژه مو بايد دربلي روژي  
 پوري دگناه څخه ليري وساتي... دا هر څه هغه وخت کيدای سي چي موږ خپل  
 ځان الله(ج) ته په رښتني ډول تسليم کړو، دتولو فرايضواوسنتونو پابنده  
 واوسو او هيڅ وخت داسلام دمبارک دين داحکامو څخه سر غرونه ونه کړو.  
 دانسانانو لپاره دادونيا يوازي اويوازي يوه ازموينه ده او دادونيا ته انسانان  
 دآمتحان لپاره راليرل شوي دي. په دې دونيا کي نيکي کول او دگنا هونو څخه ډډه  
 کول انسان ته ابدې خوشحالی او جنت په نصيب کوي.

بدي او دالله(ج) او دهغه درسول حضرت محمد (ص) داحکامو څخه سرغرونه او  
 نه عملي کول انسان ته دوږخ ورکوي، که چيري دخداي(ج) خوبنه وه نوگنهکاره  
 انسان ته به دوږخ ورپه برخه کړي او که يي خوبنه وه نووبه يي بخښي. دادونيا  
 ددې لپاره لاکمه ده چي موږ نيکي په کښي وکړو، نوڅنگه به په دې کمه موده  
 کي چي موږ او تاسو په دې دونيا کي ميسشت يو بدي وکړو. ديؤ پوه انسان  
 لپارداکوم وخت چي په دې دونياکي تيره وي کم معلو ميږي، هروخت هڅه کوي  
 چي خپل وخت دالله(ج) درضايني لپاره تېرکړي، ددې دونيا خوبښی ورته خوب  
 معلوم ميږي، هيڅ وخت يي په دې پاتي کيدونکي دونيا زړه نه وي ترلی،خپل  
 ټول،يا ډېر وخت په دې کي تيروي چي څنگه کولی شم مسلمانانو ته خير ورسوم  
 او نيکي وکړم.

مرگ دسترگو دربانو لاندې دی. هيڅ يو انسان داضمانت، ډاډکوم چاته نه سي  
 ورکولی چي ته به يوه شېبه لاهم نور ژوندی پاته سي، نوبيا ولي يوانسان خپل  
 وخت په عبس او نارواکارونو باندي تېره وي؟

ژوند دباد په شان روان دی او هيڅ وخت دچا انتظارنه کوي، چاته دا واري  
 ،موقه نه ورکوي چي تېروخت بيرته راوگرځوي، نويو انسان که دخان خير  
 غواړي بايد بي فکره او بي تدبيره کار ونه کړي، تل ديوه کاردکولو مخکي فکر  
 ووهي او دپوهانو انسانانو سره مشوره وکړئ.

وخت راگرځيدونکی نه دی. هغه وخت زموږ لپاره دخير څخه ډک دی چي دخپل  
 ابدې ژوند لپاره موڅه په کي لاس ته راوړل.نه ختميدونکي خوبښی په جنت کي  
 دي او نه ختميدونکي عذابونه په دوږخ کي دي.

الله(ج) انسان خپلي خوبښي ته پريښی دی مختارکړی يی دی که هغه بدي کوي  
 اوکه نيکي کوي، الله(ج) پر ټولو انسانانو رحمن دی.



په سمندرکي دملغرولتون.....  
 الله(ج) زموږ او ستاسو عبادت ته آرتيا نه لري! بلکي زموږ اوستاسو څخه  
 آزمويڼه اخلي، زموږ لپاره دا آزمويڼه هوسا هم ده او سخته هم، يوازي اويوازي  
 زموږ کارونو ته کتل کيږي. الله(ج) پر متقيانو(پرهيز) کونکو او قناعت کونکو  
 انسانانو رحيم دی. ناهيلي دالله(ج) دستر درباره څخه نه ده په کار، موږ بايد امید  
 کوونکي واوسو او تل دالله(ج) پر نعمتونو شکر اداکړو او په هغه څه باندي راضي  
 (خوبښ) واوسو چي موږ ته دالله (ج) دخوا څخه را کول سوي وي.

په دې دنيا کي بايد دومره نيکي وکړو چي زموږ دنیکي له کبله نور مسلمانانو  
 ته لاهم گټه ورسپري. کله چي يو مسلمان په ستونزه کي وي دهغه سره مرسته  
 وکړو. يومسلمان ورور موباید دلأس او ژبي دضرر څخه خوندي وي، يعني داچي  
 نور مسلمانان زموږ او ستاسو دلأس او ژبي دضرر څخه ځانونه په امن کي  
 احساس کړي.

که چيري خدای(ج) مه کړه موږ په قصد او ياخطاسره کومه وړه اولويه گناه  
 کړي وي، دلوی خدای(ج) څخه دهغي گناه بخښنه وغواړو او په راتلونکي وخت  
 کي هغه گناه تکرار نه کړو.

که دالله (ج) خوبڼه وه نو وبه مو بخښي او که يي خوبڼه وه نو دکړي گناه سزابه  
 راته را کړي، په رښتيا هم الله(ج)بخښوونکی ذات دی. يومؤمن بايد تل خپل نفس  
 په خپل واک کي ولري.

بد نفس زموږ څخه هغه څه غوري چي زموږ دبر بادۍ سبب گرځي. موږ بايد  
 دگناه څخه لير پاته سو، ددې دنيا دعيش او خوشحالی لپاره داخرت خوبڼی او  
 بنادۍ دمنځ يونه سو.

ددې دنيا په زحمتو نو بايد داخرت خوشحالی لاسته روړو، دژوندانه  
 دضرورتونو دپوره کولو لپاره بايد حلال او رواکارونه او کسبونه وکړو. خپل ځان  
 اولاد اودوستان دحرامو کارونو اوکسبونو څخه خپل دروسه پوري ليري وساتو  
 او پری نږدو چي هغوی په حرامو خوړوسرتغذيه او په جاموسره يي پت سي. يو  
 مسلمان بايد مشفق او مهربانه وي.

مسلمان بايد ظالم و نه اوسي دبل مسلمان ورور حق په هيڅ ډول هيڅ وخت ونه  
 خوري اودر پښويي لاندي نه کړي ځکه الله (ج) خپل درحق وه يوه بنده ته  
 ورتيريدای سي مگر دنور مخلوقاتو درحق درهغه وخته نه سي ورتيريدای  
 ترڅوهغه مخلوق نه وي ورتيرسوی انشاءالله.

موږ چي ځانونه مسلمانان بولو نو بايد داسلام دمبارک دين پر لارښونو عمل  
 وکړو ،دځان څخه کامل مؤمنان جوړکړو اوپه دې باندي شکر اداکړو چي مسلمانان  
 يو، موږ مسلمانان بايد قرآن کریم او حديث شريفونه مطالعه کړو او عمل به پري  
 وکړ، که چيري دا کړنه وکړونو هله به انشاءالله موږ برياليتوب ته ځان رسولی وی.  
 ددې دنيا په خوبڼيوو به ځان نه تير باسو، اوځانونه به په مکمل (پوره) ډول  
 دخدای(ج) او دهغه درسول(ص) پرلاره برابرکړو.

..... په سمندرکي دملغلرولتون.....

پر ماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او يا د هغوی دنورو دوستانو د خوا څخه ناسم نوم ايښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی يادول ډيرې ميندې او پلرونه پر خپل اولادونو باندي ناسم نومونه ږدي او يايې هم په داسي نومونو سره يادوي چي هغه نومونه د ماشوم پر روحيه بده اغيزه کوي. دانومونه ډير وخت دگرانښت، مينې له وجي څخه پر ماشومانو ايښودل کيږي، چي زياتره وخت دانو مونه دوالدينو، نيکونو، اناگانو، کاکا گانو او نورو دکورنی دغرو اويا نژدي دوستانو دخواڅخه پر ماشومانو ايښودل کيږي، چي دانومونه په راتلونکي وخت کي کله چي ماشوم ځوانيږي دهغه دسپکاوي سبب گرځي، ځيني وخت دهمدغه نوم له کبله هغه په ټولنه کي توهينږي او هغه ته ټولنه هر وخت دخپل نوم له کبله ازار رسوي.

دلته په لنډ ډول دڅو داسي نومونو يادونه کوم، لکه: سور، پيت پزی، لنډی، توری، چوری، منډی، کارگه، شينکی، ختی، دا ډول نومونه دبنځينو لپاره هم موجود دي او يوازي پر نارينو ماشومانو نه ايښودل کيږي، بلکي پر بنځينو ماشومانو هم ايښودل کيږي. ځيني ماشومان چي کوم معلوليت ولري هغوی ته ددوی دمعلوليت دډول په نامه ويل کيږي، معلول ماشومان د معلوليت نه درلودونکو ماشومانو په پرتله ددې نومونو څخه زيات اغيزمن کيږي، په هغوی باندي منفي تاثيرات غورځوي او دخپل ژوند څخه دناهيلى کيدو احساس ورته پيدا کيږي.

ناسم نوم ايښودنه ديو ماشوم فکرتنه بدلون ورکوي او تل ورسره يواندېښنه وي چي څنگه کولی سم دانوم دځان څخه ليري کړم، ماشوم خپل هوډ او همت دلاسه ورکوي، ناتوانه کيږي، په راتلونکي وخت کي دی يوې هيلي يا مقصد ته درسيدلو څخه لاس اخلي، ځکه دی دناهيلى په جال کي لا دوخته راگيرسوی وی او مباريزه دستونزو په وړاندي نه سي کولی. ماشومان دهغو کسانو سره هيڅ وخت مينه نه لري او کينه ورسره کوي کوم کسان چي دوی ته په ناسم نوم باندي غږ کوي، که څه هم په ژبه سره څه نه سي ويلی مگر دهغوی کينه او رخه دياډو وگروپروړاندي ډېره زياته وي، تل دياډوکسانو څخه څخه يو ډول کرکه کوي، چي داکرکه ورو ورو ډېريږي، په را تلونکي وخت کي يو توپان ترينه جوړيږي او ټوله ټولنه ورته يوه بده او ناسمه ټولنه معلو ميږي، خپل ځان او ټولني ته ستونزي را ولاړوي او هيڅ وخت دا سي ناسم نوم درلودونکي کسان په خپل نوم سره نه خوشحاليږي بلکي هغوی ته خفگان او تکليف ورکوي.

هر مور او پلار او هغه کسان چي دوی ته دماشوم دنوم ايښودلو زيمواري ور په غاړه شي دوی بايد يو ښه او غوره نوم داسلام دمبارک دين په رڼا کي دخپل دود او کلتور سره برابر پيدا او پر ماشوم يي کيږدي، داسي يو نوم چي ماشوم په راتلونکي وخت کي دخپل نوم څخه خوښ او راضي وي.

په سمندرکي دملغرولتون.....  
داسلام مبارک دین پر ماشوم باندي بڼه او غوره نوم ایښودنه دماشوم حق بللی دی. ماشوم ددی حق لري چي پر هغه اسلامي بڼکلی او دمغنا څخه ډک نوم کيښودل سي، ځکه که دالله(ج) خوښه وي نو دنوم دمغاسره سم ځانگړتياوي او چلندونه به په هغه ماشوم کي پيداسي اودی به تل دخپل نوم په اوریدلو سره دهغه چاڅخه خوښیږي چي پرده باندي يي دا غوره نوم ایښي دی. که مور دخپلو ماشومانو سره مینه کوو، راته گران وي، نو ددی پر ځای چي هغه ته په یوه نا سم نوم سره ور غږ کړو او نوي نوم ورته کيږدو باید په خپل اصلي او هغه نوم چي پردي ماشوم ایښودل سوی دی ورږغ کړو. هغه نوم چي مور داسلام او زموږ دکلتور سره برابر ورته انتخاب کړی دی. هیڅ وخت باید یو کس ته دهغه دنوم څخه پرته په بل نوم ور ږغ، غږ نه کړو او تل یو بل ته په خپلو نومونو سره ووايو. که چيري یو شخص زموږ او ستاسو څخه په داسي نوم سره نومول کيږي چي هغه نوم دده اصلي نوم نه وي او یا هم دکورنی، یا دوستانو دخوا څخه ورباندي ناسم نوم ایښودل سوی وی، په داسي حال کی هغه کولی سي چي ځان ته بل نوم خوښ او پر ځان يي کيږدي. لومړی که مور چيري خپله سم نوم لرو او مور ته ټولنه په ناسم نوم سره وائي نو هر هغه کس چي مور ته په ناسم نوم سره ږغ کوي هغه ته باید ووايو چي ورورجانه زه خپله بڼایسته نوم لرم او ته بیا هم ماته په دې ناسم نوم سره غږ کوي، ته ماته په دې کار سره تاوان نه سي رسولی بلکي ځانته زیان رسوی، ته په دې کار کولو سره ځان گنهگاره کوی، ځکه زما پر تا داحق دی چي ماته په خپل نوم سره ږغ وکړي، زه په دې ناسم نامه نه خوشحالیږم بلکي زه دخواشینی احساس کوم نو که ته چيري مادوست بولي نو په دې نوم سره ماته غږ مه کوه، ځکه دازمانوم نه دی، ددی او ځینو نورو ویناو په اوریدلو سره به په راتلونکي وخت کی یادکس په خپل نوم سره یاديږي او ناسم نوم به يي رو رو دمنځه لاړسي او ټولنه به ده ته په خپل اصلی اوسم نوم سره غږ کوي. دوهم هغه وگړي چي پر هغوی باندي داسلام او خپل کلتور څخه خلاف نومونه ایښودل سوی وی: باید دخپلي کورنی او دوستانو په مرسته یو نوم خوښ او پر ځان يي کيږدي، دا ناشونی کارنه دی چي یو شخص خپل نوم ته بدلون ورکړي. هومور او تاسو کولی سو خپل ناسم غيري اسلامي او زموږ دکلتور څخه مخالف نومونه بدل کړو. داسلام مبارک دین مور مسلمانان یو مسلمان ته دلاس او ژبي دتکلیف رسولو څخه منعه کړي یوو. مسلمان په ناسم نوم سره یادول یو ډول ازار رسول دي. مور او تاسو حق نه لرو چي نورو مسلمانانو ته په ناسم نوم سره ور غږ کړو. مور او تاسو باید هڅه وکړو چي دځانونو څخه نیک اخلاق لرونکي او باادبه انسانان جوړکړو. داهم یو ډول اخلاق دي چي مور خپلو دوستانو ته په سم نوم سره غږ وکړو او هغوی ته په سم نوم ویلو، غږکولو سره نور هم په خپلو منځونو کي مینه او گرانښت منځ ته راولو.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 مور او تاسو بايد هيڅ وخت په بدو او ناسمو نومونو سره يو بل ته غږ ونه کړو، په دې کار کولو سره په خپلو منځونو کي بغض او کينه منځ ته رانه ولوو. که يو کس په ناسم نوم سره يادول دگرانښت څخه وي او که دبغض، کيني څخه په دواړو حالاتو کي يې ديو مسلمان لپاره ويل ناسم کار دی او بايد ددې کړنې څخه په کلکه ډډه وکړئ، ځکه داسلام مبارک دين او زموږ ژبه زموږ مسلمانانو لپاره بڼه او بڼايسته نومونه لري او موږ ته يې بنودنه سوې ده. موږ بايد په هيڅ وخت کي خپل مسلمان ورور په غيري اسلامي، غيري اخلاقي او زموږ دفرهنگ څخه په خلاف نوم سره ونه بلو. والدين بايد پر خپلو اولادونو باندي زموږ دفرهنگ سره برابر او اسلامي نومونه کيږدي. راسئ چي دناسمونومونو داکوچني فرهنگ دمنځه يوسو او خپل هغه نومونه چي دخولوڅخه پريوتي دي، راژوندي کړو. موږ بايد دنورو دفرهنگ ښکار ونه گرځو، هيڅ وخت نه يوازي په نوم ايښودلو کي بلکي دژوند په ټولو چارو کي خپل فرهنگ هير نه کړو او دنورو دفرهنگ تکليد ونه کړو .

په ښوونځيو او مدرسو کي کيفيت لرونکي او بڼه زده کړه ښوونځي، مدرسې او نور تعليمي ځايونه دعلم پوهې دلاسته راوړلو دروښنايي او دبرياليتوب ته درسيډلو ځايونه دي. په مدارسو او ښوونځيو کي موږ او تاسو ته داسلام دمبارک دين په اړه زده کړه راکول کيږي، موږ دالله (ج) دحکمونو او دهغه جل جلاله درسول (ص) دکرونو او ويناوو څخه خبريږو اوراته نيغه، سيده لاره دښه ژوند او اخرت لپاره ښودل کيږي. په ښوونځيو او مدرسو کي موږ او تاسو په دې باندي پوهوي چي دونيته موږ دڅه لپاره راغلي يو انسانان په خپل منځ کي يو پر بل کوم حقوق لري، نور دالله (ج) مخلوقات پر انسانانو باندي کوم حقوق لري، لوی خدای (ج) انسانان دڅه شي لپاره پيدا کړي دی او دوی کوم مسؤليتونه لري. همداډول په ښوونځيو او مدرسو کي موږ او تاسو ته عصري او فني علوم ښوول کيږي. زموږ او ستاسو ټولنه دې دواړو دپوهې او پرمختگ مرکزونو ته اړتيا لري. موږ او تاسو بايد په ديني او عصري پوهې سمبال و اوسو خپل هيواد او خپلې ټولني ته دهمدې لارې خدمت وکړو، ترڅو موږ دپوهې په لاسته راوړلو سره يو پرمختللي ټولنه سو. عموم موږ او تاسو په ماشومتوب کي دپوهې په گل بن سرور نښاسو. موږ دپروخت دپوهې، علم لاسته راوړل دماشومتوب څخه پيلوو، کله چي زموږ څخه زموږ دماشوم توب طلائي وخت تېرسي نوځيني زموږ څخه داسي فکر کوي، چي په لويوالي کي پوهه لاسته نه راوړل کيږي او خپل هيلي دلاسه ورکوي، چي ددوی داډول فکر ناسم فکر دی، ځکه پوهه لاسته روړل معلوم وخت نه لري! هر څوک کولی سي چي هروخت پوهه لاسته روړي، خوبهتره داده چي موږ خپل ماشومان دماشومتوب څخه دپوهې دلاسته روړلو لپاره وهڅوو او په هغوی باندي علم، پوهه زده کړو.

په سمندرکي دملغزولتون.....

### بڼه زده کړه کول:

بڼه زده کړه کول په يوم ارم دخوښی څخه ډک او يوداسي چاپيرل کي کيږي چي هلته دزده کوونکوسره دمهربانی اوميني څخه ډک چلند کيږي. ځينو تعليمي مرکزونو کي دزده کوونکوسره دښوونکو او په تعليمي مرکزکي دنورو کارکوونکو دخوا څخه ناسم چلند کيږي: دروحي او جسمي فشارلاندي راوستل کيږي، ددې پرځای چي ديوې مناسيبي لارې څخه کارواخلي او زده کوونکی په دې وپوهوي چي کوم کارچي تاوکي ناسم دی، په راتلونکي وخت کي داکارمه تکراره وه، برعکس دهغوی سره زور زیاتي کوي او هغوی تحديديوي. دازور زیاتي او دزده کوونکو سره ناسم چلند دپروخت دناوخت راتگ، غيږي حاضري(ناسوبتيا) دزده کوونکو ترمنځ دشوخی کولو او ځينونورمسائيلو له کبله صورت نيسي، چي ددې نامناسيب تحديد اوزور زیاتي له عمله دزده کوونکي جوړت کميږي او دزده کړې څخه يي دتښتې سبب هم کيدای سي. په يوه تعليمي مرکزکي زده کوونکی دروحي اوجسمي فشارلاندي راوستل يوبد او دزده کړې لپاره نامناسيب چاپيريال بللی سو. چي زده کوونکی په ياد چاپيريال کي نه سي کولی په بڼه ډول زده کړه وکړي.

په يوه داسی چاپيريال کي چي هلته وېره (ډار) شتون ولري، خفه کوونکی وی او يو زده کوونکی خپله غوښتنه، پوښتنه، هيله اونظر نه سي ويلی، زده کوونکی نه سي کولی چي هلته په بڼه ډول زده کړه وکړي.

يوزده کوونکی دزده کړي لپاره يوارم، دخوښی او خوشحالی څخه ډک، خپل هيله ښکاره کوونکی، خپل غوښتنه ويونکی اويوداسي چاپيريال غواړي چي هلته شفقت او مينه موجوده وي. ښوونکي بايد پرخپلو زده کوونکو باندي مهربانه وي، هغوی ته دي داحق ورکړي چي خپل نظر څرگند کړي، په درس کی ونډه ولري... دزده کوونکي او ښوونکي ترمنځ بايد داسي يوه ددوستی فضا وي، لکه څنگه چي ديو ملگري اوملگري ترمنځ وي.

ملگري په ډيره آساني سره کولی سي يوبل ته خپله غوښتنه، پوښتنه، هيله ووايي، دې ته ورته يوه فضا بايد دزده کوونکي اوښوونکي ترمنځ موجوده وي او داسي يوه ددوستی فضا ددوی ترمنځ بايد شتون ولري لکه څنگه چي دوالداو اولاد ترمنځ وي.. دشفقت اومهربانی فضا.

که چيري يوزده کوونکی خپل درسونو ته پاملرنه نه کوي، شوخي کوي او دناسم چار چلند څخه دنور زده کوونکو پروراندې کاراخلي: داسي زده کوونکی دې ددې پر ځای چي ووهل سي، درروحي فشارلاندي را وستل سي اويا ورسر ناسم چلند وسي هغه ته دې دښوونکو او والدينو دخوا څخه په ډيره ارمه او دپوهي څخه په ډکه لجه پوهوی ورکول سي: ښوونکي دې دخپلو ټولو مهرتونو په کارولو سره زده کوونکی په دې وپوهوي، چي کوم کارچي دی یی کوی ناسم او دزيان څخه ډک کار دی،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 دمثالو (بيلگو) په راورلو او ياهم د کيسو او حکايتونو په کولو سره هغه ته  
 داقتت ورکولی سی چي کومه کړنه چي دی يې کوي ناسمه او بڼه کړنه نه ده. که  
 چيري يو ښوونکی اويا په يو تعليمي مرکز کی بل کوم کارکونکی ديوه زده  
 کوونکی سره چی هغه ناسم چار، چلند او غلطی کوي، دهغه دچلند په مقابل کي په  
 وار وار ناسم چلند کوي، نو زده کوونکی خپل دکري کارڅخه لاس نه اخلي، په  
 بيا بيا خپل کري کړنه تکراره وي او هغه داسي احساس کوي چي زه  
 دقدر، درناوي او عزت وړنه يم زه يولت او داسي يو څوک يم چي هيڅکله نه  
 اصلاح کيرم، دوی زما څخه هيڅ دښو کړنو کولو هيله نه لري، نو زه ولي بڼه  
 چار وکړم او په بڼه ډول زده کړه وکړم؟

لنډه داچي هغه ورځ تربلي خپل په چلند کي منفي بدلون راولي، خپل پر ځان يې  
 اعتماد دمنځه ځي، په راتلونکي وخت دتولني داوړ بارگرځي، ټولنه به دده دشر  
 څخه خوندي پاتي نه وي او ددې کس دبدوالي سبب به يوازي هغه کس وي چي  
 ددې ماشوم ياتنکي ځوان فکري نورهم منفي سمت ته تيل واهه. که چيري  
 يوښوونکی اويا هم مور او پلار ديوه ماشوم دناسم کارد کولو په وخت کي، دهغه  
 دنیکي پوهوني لپاره دناسيبي لاري څخه کارواخلي، او هغه ته دا احساس  
 ورکړي چي کوم کارچی دی يې کوي ناسم او دزيان څخه ډک کار دی، نو هغه  
 ماشوم او ياهم تنکي ځوان به په راتلونکي وخت کي خپل ناسم کارنه تکراره  
 وي، په خپل کري کاربه په وار وار پښيमानه کيږي او بيا به داهڅه نه کوي چي  
 بيله فکره اوياهم منفي اړخ درلودونکي کړنه وکړي.

په تعليمي مرکزونو کي دې د زده کوونکو ترمنځ سيالی په لاره واچول سي.  
 داسايلی بايد دپوره شفافيت، روڼوالي څخه برخمنې وي او هغه زده کوونکي دي  
 ددې سياليو په ترڅ کي په نښه سی چي رښتيا هم لياقت درلودونکي زده کوونکي  
 وي، او په خپلودرسونو او کړونو کي يې دنورزده کوونکوڅخه زښت زيار  
 ايستلي وي. يادو زده کونکوته دې دهغوی دلاتشويق لپاره ډالی ورکول سي،  
 ترڅو په راتلونکي وخت کی نورزده کوونکي هم وهڅيږي او په خپلو  
 درسونو او چار چلند کي مثبت بدلون راولي.

وخت په وخت دزده کونکو ارزيابي کول، زده کوونکي ته دزده کړي دکتي په اړه  
 په عملي ډول پوهوی ورکول، دعلمی تجربيو سرته رسول په ساده اوپيچلي ډول  
 سره، په يو تعليمي مرکز کي اړين دي. دهغو زده کوونکوسره چي په درسونو او  
 ياهم دژوند په نورو چارو کي دستونزو سره مخ وي د نورو زده کوونکو په  
 پرتله دي ډيره مرسته ورسره وسی، اوورته دي مناسيبي، وړ لارښوني  
 وسی: ترڅو هغوی دخپلو ستونزوسره مقابله وکړي، پرخپل ځان اعتماد پيداکړي،  
 په راتلونکی وخت کي خپله دخپل ځان ستونزه حل ياورته دحل لاره وموندي او  
 بيا دې ته اړه نه سي چي دستو نزي پر وړاندې خپل همت دلاسه ورکړي.  
 ښوونکي بايد هيڅ وخت خپل زده کوونکي په نا سمو نومونو سره يا دنه کړي،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
يعني دا چي هغوی باید خپل په نو مونو سره یاد کړي. بنوونکي باید دزده کونکو  
ترمنځ داسي يوه فضا رامنځته کړي چي هغوی ديو بل سره په ډېره مينه، دوستي  
چار، چلند وکړي، ديو بل سره تل مرسته کوونکي او همکاري کوونکي واوسي،  
اوديو او بل نظريي په مينه او غور سره واوري.

زده کونکي دي په دي وپوهوي چي ديو او بل سره کينه، رخه او بغض کول ناسم  
کاردی او تاسو باید تل يودبل همکاره اوسي، پری نږدی چي ستاسو په منځ  
خفگان منځ ته راسي. په تعليمي مرکزوکي دبنوونکو نشتون، بي وخته  
راتگ، ناسوبتيا، او په ماهيرانه اومسلکي ډول درس نه ويل، نه ورکول اوياهم په  
درس باندي دزده کونکو نه پوهول پرزده کونکو منفي اغيزي لري.

دبنوونکي په يوه بڼه مرکز کي باید تحديد او وېره موجوده نه وي. هغه زده  
کونکي چي پرنورو زده کونکو زورزياتي کوی باید وپيژندل سي او په راتلونکي  
وخت کي زورزياتي ته پري نه بنودل سي. دهغه وسيلو مخه باید ونيول سي چي  
هغه ژوبلوونکي او ياهم تحديده ونکي وسيلي وي.

هيڅ وخت باید تعليمي مرکزونه وپروونکي نه وي بلکي برعکس دخوښی او  
امن څخه برخمن وي. وخت په وخت باید ديوه تعليمي مرکز کار کوونکي دټولني  
دمخورو او دزده کوونکو دوالدينو سره غونډي ونيسي، ترڅو پر هغو ستونزو  
باندي چي په مدرسو، بنونځيو او يا هم تعليمي مرکزو کي موجودي وي خبري  
وسي اودحل لاري چاري ورته په گوته سي.

ديوي ټولني ټول وگړي باید په گډه دعلم، پوهي دپرمختگ لپاره کاروکړي. په  
تعليمي مرکزونو کي باید دقومي، ژبني اونژدي توپير څخه مخنيوی وسي او ټولو  
زده کوونکو ته په يوه نظر وکتل سي.

تعليمي مرکزونه باید دسياسی کرونو لپاره ونه کارول سي او هيڅ وخت باید  
تعليمي مرکزونو ته دسياسی ځايونو په نظر ونه کتل سي. موږ او تاسو باید خپل  
تعليمي مرکزونه دهرې ناخوالي څخه ليري وساتو او هيڅ چاته باید اجازه ورنه  
کړو چي زموږ دتعليمي مرکزونو څخه ناروا اوناسمه استفاده وکړي. موږ باید خپل  
ټولنه دعلم او پوهي په گانه سمباله کړو، دنا پوهی توري تيارې دمنځ يوسو.

او ځانونه په دي وپوهوو چي دپوهي نعمت دانسانانو لپاره څومره دارزښت  
وردي. دتعليمي مرکزونو پر وړاندي هر راپورته کيدونکی او را پورته شوی خنډ  
اوستونزه باید ژر تر ژره دمنځه يوسو او پري نږدوچي زموږ تعليمي مرکزونه  
دمنځه لاړسي.

دتعليمي مرکز دمنځه وړل ديوي ټولني دمنځه وړلو معنالي. همدغه تعليمي  
مرکزونه دي چي زموږ راتلونکي نسلونه راته روزي، زموږ هيواد به دهمدي  
تعليمي مرکزونو دزده کوونکو له کبله دلوی خداي (ج) په مرسته پر مختگ کوي  
،موږ ته به خو شحالی راکوي، دا کړاونو به راڅخه ليرکوي او يو سوکاله ژوند  
به را ته ډالی کوي.

په سمندرکي دملغزولتون.....

### دميرمني او خاوند(ميره) ترمنځ بني اړيکي او يو بل ته درناوی

ميرمنه او خاوند موږ داسلام دنظره هغه چاته ويلی سو چي، دنر او بنځی ترمنځ نکاح وسي، یعنی نراو بنځه په دې سره راضي (خوبن) سي چي ددوی ترمنځ نکاح، دگډژوندتې رولو تړون سي، په اصطلاح وا ده سره وکړي. ميرمنه او ميره بايد يو دبل عزت او احترام(درناوی) ولري او پري نږدي چي ددوی ترمنځ خفگان منځ ته راسي.

ميرمنه او خاوند(ميره) بايد يو دبل په رازونو دامکان تر حده پوري خبر وي او پري نږدي چي ددوی ترمنځ ناوړه، منفي شک او گومان پيداسي. هيڅ وخت دي ميرمنه او خاوند يو بل ته درواغ نه وايي او هڅه دي وکړي چي تل يو بل ته رښتيا ووايي. دهغو کارونو په اړه دي يو دبل سره صلاح او مشوره وکړي چي، دوی دواړه ورسره مخ کيږي.

هيڅ وخت بايددميرمني او خاوند ترمنځ دبي باوری فضا حاکمه نه سي، ميرمنه او خاوند بايد په هغو کارونو او پريکړو کي سره موافيق سي چي دوی په هغه پريکړو او کارو نوکي هم نظره نه وي او هريو يي ځان ته يونظر لري، په داسي حال کي بايد داسي يوه دحل لاره پيدا کړي چي ددواړو دقبوليت وړ وگرځي. که چيري ديوي ميرمني او خاوند په منځ کي داسي مسايل مخته راځي چي دوی ديوبل دنظر پر خلاف عمل کوي نو بايد ددا ډول کارو نو څخه دواړه طرفه په کلکه ډډه وکړي. کله چي خاوند او ميرمنه ديو بل پر ځای پريکړو او مشورو ته غوږ نه نيسي، صرفي نظريي گرځوي، نو ددوی داکړنه ددوی دپرو ترمنځ دخفگان او پريشانی لامل کيږي، دوی نه سي کولی چي خپل ژوند ته په خوبنی دوام ورکړي او خوشحاله اوسي.

دميرمني او خاوند ترمنځ مخالفتونه، بدبینی، لفظی شخړي او جنگ جگړي دهغوی دماشومانو په روحيه او ذهن بده اغيزه کوي، ماشوم دي ته نه پريږدي چي ساليمه او مناسييه روزنه ترلاسه کړي، دماشومانو د دماغي ستونزو لامل کيږي، ماشومان په راتلونکي وخت کي دي ته ليواله کيږي چي بدو او خرابو عملو نوله لاس وا چوي، هغوی ددې پرځای چي بڼه او نيک انسانان سي برعکس يي دخرابی خواته بيایي او هتا ځيني وختونه دميرمني، خاوند يادکورنی دنورو غرو ترمنځ خپل منځي شخړي او جنگونه ماشومان دي ته ارباسي چي ځان وژنه وکړي او ياهم دکوره څخه وتښتي. ډيري هغه ماشومان چي په کورونو کي يي شخړي کيږي په جسمي او عصبي ناروغيو اخته وي او په سمه توگه جسمي اومعنوي وده او نمونه سي کولی ياد ماشومان ژر په داسي کړنو باندي اخته کيدای سي چي دکورنی او ټولني داوړو بار وگرځي. دماشومانو په وړاندي بايد هيڅکله هم لفظي شخړي او جنگونه ونه سي.ميرمنه او خاوند بايد خپلي ټولي ستونزې ديو بل سره په خبرواترو حل کړي. يو ميرمنه بايد دخپل خاوند څخه نه پوره کيدونکي غوښتنې ونه لري.



په سمندرکي دملغزولتون.....  
 ميرمنه بايد دخپل خاوند اقتصادي ستونزي په نظرکي ونيسي اودخاوند اقتصادي حالت ته په کتو خپلي غوښتنې وه خپل خاوند ته وړاندې کړي. ديوې ميرمني او خاوند ترمنځ بايد متقابل احترام، درناوي موجود وي. ديوېل سپکاوي بايد په هيڅ صورت سره ونه کړي. خاوند او ميرمنه بايد ديوېل دوستانو او اقرباؤ عزت او درناوي ولري، هيڅکله بايد ديوېل قريبانو ته بي احترامي ونه کړي. ديوېل دوستانو احترام او درناوي ددي لامل کيږي چي دوي خوشحاله وساتي، که چيري ديوې ميرمني او خاوند ترمنځ کومه ستونزه پيدا کيږي نو لومړي دي په خپله دا هڅه کوي چي راولاړي سويه ستونزي ته دحل لار پيدا کړي، که چيري دوي په دي کارونه تونيدل نودخپلي کورني دمشرانو څخه دي مرسته وغواړي اوراولاړي سوي ستونزي ته دي دحل لاره پيدا کړي. هره ميرمنه او خاوند داغواړي چي نیک او ښه اولادونه دي ولري، ددي لپاره چي اولادونه يي په سمه اونېغه لاره روان سي: بايد لومړي خپلو او لادونو ته په خپل کورکي ساليمه تربيه (روزنه) ورکړي اوورسته دهغه څخه خپل اولادونه دعلم اوپوهي په گانه سينگارکړي.والدين بايدپه هيڅ صورت سره پري نږدي چي اولادونه دي يي بي علمه پاته سي. ميرمنه اوخاوند بايدتل هڅه وکړي چي ددوي ترمنځ ټول راولاړسوي خنډونه، ستونزي اونوراوندوموضوعات ديوېل سره په مشوره کولو حل کړي، پري نږدي چي دورو وروستو نزو څخه لويي ستونزي منځ ته راسي اوخداي (ج)مه کړه دکورني څخه يي خوشحالي دځان سره يوسي. ژوند په خوشحالي او بغير دنفرت څخه تېر کړي. کينه کوونکي اوغروور کوونکي انسانان هيڅکله پرنېغه لارنه دي روان اوپرهنه لاره خپل سفرکوي چي دهغي لاري پای دناکامی کندی ته رسيدلی وي.

### مشوره کول

موږ او تاسو تل دافکر کوو چي کوم کارونه او کړنې چي موږ ته ښه معلوميري، هغه کړنې په رښتيا هم ښه او بهتره کړنې دي او بيله دي چي دنوروخلکو سره مشوره وکړوسرته يي رسوو: مگرنه هر زموږ خوښ کړی کار(کړن)او زموږ کړي پريکړه پرځای او سمه نه وي.  
 هتمن زموږ ډيرو نيمگړتياوو ته پام نه وي، ځکه کيدای سي زموږ تجربې او دماغ دنور انسانانو په پرتله کمزوری وي، کيدای سي زموږ دنظره څخه کوم څه پټ پاتي سوی وي او زموږ دي وه هغه ته هيڅ پام نه وي او ښتی، که چيري په رښتيا هم موږ تجربه لرونکي او دخپل کوونکي کار ياپريکړي هراړخ ته تو جوکوونکي يو او هيڅ دي ته اړتياونه لرو چي موږ دي يو څوک وپوښتو، مگر بيا هم مشوره کول دکاميابيه انسانانو هنردی او هيڅکله پوه اوکامياب وگري بيله صلاح مشوري خپلي کړنې سرته نه رسوي.مشوره کول نه يوازي دا چي موږ په هغه کارونو کي چي موږ يي سرته رسوو او ياهغه پريکړي چي

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 مور يې کوو په هغو کي مور دکاميابی (برياليتوب) سره مخ کوي، بلکي مور په مشور کولو سره دهغو انسانانو زرونه هم لاسته راوړو چي مور دهغو سره مشوره کوو، دوستي مونوره هم ديوبل دزروپه ځمکوکي جرري (رېښي) ځغوي او ترمنځ موبې اتفاقي دمنځه وړي. ځيني انسانان دخپل ژوندانه لويې لويې پريکړې په يوزي ځان سره کوي، دهیڅ يو چاسره مشوره نه کوي او ددوی په اندکوم کار چي دوی يې کوي هغه غوره او ښه دی: ددوی دامفکوره او کرنه په حقيقت کي ناسمه کرنه ده، ځکه انسان الله(ج) دځان څخه پوره نه دی پيدا کړی! انسان عاجزه او دخپل خالق(ج) او يودبل مرستي ته اړتيا لري.

هيڅ وخت ديوه انسان عقل، فکردومره نه دی پياوړی چي په هرې کړنې، برخي اوډگر کي دي پوره پوهه ولري، اوکه يې ولري هم نوبشپيره به نه وي، کيدای سي يو څه ورڅخه هيرسوي وي، يايې هم پام نه وي ورته اوښتی اوياهم توجو نه ورته اوړي، نو ځکه مشورکول اړين دي.

مشوره کول کيدای سي يوه انسان ته کاميابی اوخوشحالی ور په برخه کړي، دانسان عقل او فکر ديوه کاروه ټولو اړخونوته واړه وي يايې اړوي. مور به يوکار يو ډول ارزولی، سنجولی (گڼلی) وی، مگر يوه کوچنی نيمگرتيا به وي هغه به زموږ دکار څنډ وگرځي، ستونزه به راته پيښه کړي کيدای سي تل به دهغي نيمگرتيا څخه رنځ وړو او هغه نيمگرتيا به نه سوجبرانولی، مگردا هرڅه به هغه وخت نه وي: کله چي مور ديو بل سره مشوره وکړو، ديو بل دکړيو پريکړو څخه ځانونه خبرکړو، پري نږدو چي ستونزې دي زموږ مخنيوی وکړي، کارونه دي مو په سم ډول سره سرته ونه رسيږي او يا دي په راتلونکي وخت کي دخپلي کړي پريکړې څخه ناراضه (ناخوښه) سو. اولادونه بايد دخپلو والدينو سره په هرکونکي کارکي مشوره وکړي، هيڅ يوکاردي بيله دي چي خپل مور او پلار خبر کړي نه کوي، ځکه مور او پلار هغه وخت دخپل اولاد څخه ډير خفه او ناراضه کيږي، کله چي اولادونه يې کومه پر يکړه بيله دي چي خپل مور او پلار خبرکړي وکړي. په کوم کار کي چي دمور او پلارخوښه نه وي هغه کار به څنگه دخير څخه ډک وي؟

برکت، برياوښوالی تل په هغوکارونو کي وي په کوموکارونو کي چي دوالدينومشوره اورضايت (خوښي) شتون ولري. ميندي او پلرونه هم بايد دخپلو اولادونو سره په هرې واړې او لويې پريکړې کي مشوره وکړي. هيڅ وخت دي دخپلو اولادونو په حق کي درهغه وخته کومه پريکړه نه کوي، ترڅو چي يې هغوی خبرکړي نه وي او دهغوی سره يې مشوره کړي نه وي يايې دهغوی خوښي اوناخوښي ځان ته نه وي معلوم کړي. دبيلگي په ډول دا اولاد دزده کړي څخه محرومه کول، هغوی ته کومه دنده پيدا کول، او يايوبله لويه پريکړه چي په هغه کي دخپل اولادسره مشوره نه کول داسي مثال لري لکه چي يومور اوپلار دخپل اولاد ژوند په خپل لاس ورته خړبوي،

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 خپلواولادو ته دهغوی دمشوري او خبراوي پرته کوزده ،نکاح، واده کول. هيڅ مور او پلارته دانه بنيابي چي بيله دي چي دخپل اولاد سره مشوره وکړي هغوی ته کوزده او يا هم واده وکړي. بنځه او نارينه هغه وخت سره نکاح کولی سي داسلام دنظره چي هغوی دواړه په نکاح کولو راضي وي. که چيري په دوی دواړو کي يو هم دخپلي نکاح اوگډ ژوند تېرولو څخه راضي،خوبش نه وي، نوددوی دواړوگډ ژوندبه د ډيروستونزو څخه پریمانه وي، داسلامي شرعت دنظره دنارينه اوبنځي نکاح دايجاب اوقبول په نشتون کي صحت،رواوالی نه لري: اړينه ده چي نراوبنځه ايجاب اوقبول وکړي اودنکاح اوگډژوندتيرولولپاره يوبل خوبش کړي.

مگر دا خوبشي په دي معنا هم نه ده چي داسلام ددين داحکاموڅخه په کي سرغړونه وسي او په ټولنه کي بي حيايي ته لمن ووهل سي. په نکاح کي دولي ياسرپرست خوبني هم اړينه ده خپل سري نکاح کول هم دفسادزيرولو لامل کيدای سي. که چيري يو مور او پلار غواړي چي د اولادونو ژوند دي يي په خوشحالی کي تيرسي : بايد هغه وخت چي دهغوی نکاح کوي دهغوی رضايت (خوبشي) دخان سره ولري، بيله دي چي هغوی راضي نه کړي هغوی ته نکاح کول دهغوی ژوند خرابول دي اوياده نکاح نکاح نه ده. همداسي مور او تاسو ټوله اړيوچي ديوبل سره مشور وکړو:

ځکه داسلام په مبارک دين کي مشوره کول دمؤمن دصفتو څخه يو صفت دی او دبشریت ستر لارښود حضرت محمد (ص) به تل دخپلو ملگرو او هغه خلکو سره چي ده مبارک به ورسره ناسته ولاړه کول مشوره به يي ورسره کول. په مشوره کولو سره ديو انسان عزت نه کميږي، بلکي نور هم عزتمند کيږي. مشوره کول مور دستونزو او کړاونو څخه ليري ساتي. کله چي مور مشوره کوونکي واوسونو هيڅ وخت به مور دخفگان،ماتي اوناکامی سره مخ نه سو!

### دمشرانو(ډير عمر لرونکو) درناوی کول

مشران هغه څوک دي چي زموږ څخه مخکي دي فاني نړی ته را غلي وي، او زموږ څخه په عمرکي مشران . يادکسان که چيري نارينه وي هغوی ته په عامه اصطلاح سپين ږري، بوداگان او که چيري بنځينه وي هغوی ته سپين سري، بودياتي ويل کيږي، ياد نومونه په پښتو ژبه کي دپښتنو دلهجوله اړخه بدلون کوي، تو پير په کښي راځي او پښتانه ددي عمر لرونکو لپاره نور نومونه هم کاروي. ددي ضعيفو کسانو احترام او عزت کول پر مور او تاسو ټولو مسلمانانو لازم د او مور بايد د يادو کسانو سره نیک سلوک او ښه چلند وکړو. هغوی ته سپکاوی(توهين) ونه کړو. ياد کسان چي اوس پر لاره سم تگ نه سي کولی يوخت زموږ او ستاسو په څير خوانان وه او دوی هم زموږ او ستاسو په څير خپل دخوانی وخت چي دپياوړتياوخت دی په کارکولو او خلکو ته په خدمت کولو

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 کي تيرکړی دی. داضعیفه کسان اوس هم غواړي چي زموږ اوستاسو ځوانانو په  
 شان ژوند وکړي، کاروکړي، هیواد او خلکوته خدمت وکړي، مگر افسوس چي  
 دوی ضعیفه، بوډا سوی دي، نه سي کولی چي ټولني ته کار او خدمت وکړي او  
 زموږ او ستاسو ځوانانو په څیردالله (ج) عبادت وکړي.

دیادوکسانو زړونه هغه وخت سخت دردکوي چي کله هغوی ته موږ خدای (ج)  
 مکره سپکاوی کوو او یاهم ورسره نیک سلوک نه کوو. داسلام مبارک دین  
 ضعیفه او دډېر عمر لرونکو ته دعزت او احترام درلودلو توصیه کړي ده ، دهغوی  
 درناوی کول يي نیکی گڼلي ده او دهغوی احترام کول بښيگڼه بولي. داسلام دمبین  
 دین پیغمبر حضرت محمد(ص) او دهغه یارانو تل دضیفو انسانانو احترام کړی  
 دی، دښه خوي خاوند هغه څوک دی چي دمشرانو احترام ولري. کوم څوک چي  
 دمشرانو احترام نه لري او پرکشرانو رحم نه لري هغه شخص په اصل کي دخپل  
 ځان قدر نه کوي او ټولنه هغه کس ته په سپک نظر گوري !

دډیر عمر خاوندان هغه څوک دي چي هغوی دخپل ژوند څخه ډېرې تجربې لاسته  
 راوړي دي او موږ او تاسو دهغوی سره په ناسته ولاړه دژوند ددی سترې  
 او گړندي سفر دبريالي توب لارې چارې زده کوو، دژوند دلارو دگړنگونو په اړه  
 معلومات لاسته راوړو. موږ او تاسو باید دمشران دنصحتونو او تجربو څخه پوره  
 گټه واخلو او دمشرانو (بوډاگانو) سره باید ډیر وخت تېر کړو، هتمن مشران وه  
 موږ ته دنیکی څخه ډکي او داسي ویناوي کوي چي زموږ دژوندانه تیاره گوتونه  
 روښانه کړي، موږ او تاسو ته نیغي او برابري لارې په گوته کوي او دی ته مونه  
 پریردي چي پر ناسمه، غلظه لاره قدم کیږدو. راسی چي دمشرانو، ضعیفو کسان  
 سره مرسته وکړو، دهغوی احترام او قدر وکړو، ترڅومو دژوند یوبل اړخ هم  
 بښایسته کړی وی اوداسي یو څوک واوسو چي اخلاق لرونکی اونیکي کوونکی  
 وی.

### پخلاينه

موږ او تاسو مسلمانان ټوله سره وروڼه یوو. موږ او تاسو ځيني وختونه دیوبل  
 سره دنظر اختلاف پیدا کوو، ددی اختلاف له عمله ځيني وخت دیوبل سره لفظي  
 شخړې کوو او یاهم یوبل ته لاس سره اچوو، چي ددی عمله موږ بیا په خپل منځ  
 کي سره خفه کیږو وختونه وختونه په خفگان کي تیروو، وختونه تېرسي  
 خوزموږ ترمنځ پخلاينه منځ ته نه راځي. داخفگان زموږ تر منځ کینه او بغض  
 نور هم زیاتوي اونور هم دیوبل څخه زړه بدي کیږو، چي یادکار زموږ پر شخصیت  
 او اخلاقو بده اغیزه کوي. زموږ څخه ټولنه لیر والی اختیاره وي. کینه بغض او  
 خفگان پرموږ زموږ پرکورنی او هتازموږ پرتولنه بده اغیزه کوي او ورته ډول  
 ډول ستونزې را ولاړه وي. دبشریت ستر لار ښود حضرت محمد(ص) فرمایي:  
 هیڅ سړي ته نه ده رواچي تردرو ورځو پورته خپل مسلمان ورور پریردي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 چي کله سره مخ سي دادوري مخ واروي او هغه دوري ددوی غوره هغه دی چي  
 اول سلام ووايي. ①

موږ ديو بل سره په بد چلند ديو بل سره په بغض کولو گټه لاسته نه راوړو، دې  
 ته به هيڅ ارتيا نه وي چي موږ دي په خپل منځ کي خفگان اختيارکړو، ځکه موږ  
 مسلمانان ديو بل څخه هيڅ وخت ليري نه يوو، موږ بايد خپل په منځ کي تل يووالی  
 او اتفاق ولرو، پري نږدو چي دشراچوونکو په لمسونه خپل ځانونه ديو بل څخه  
 ليري کړو. موږ ورته يو ددې سربيره څنگه ديوبل سره کينه او بغض کولی سو،  
 څنگه په يوبل پسي، بدووايو، اوولي نورو خلکو ته ددې پر ځای چي گټه ورسو  
 زيان ورته ورسوو،

ولي نور هم وهڅوچي زموږ په شان دوی هم کيني او بغض ته په خپل زړه کي  
 ځای ورکړي او خپل ځان په لمبوکي وسوځي؟ که چيري خدای (ج) مکړه زموږ  
 او ستاسو ترمنځ يوه ستونزه پيښيري نو بايد دا ستونز دخپلو مشرانو اودوستانو  
 په مرسته سره حل کړو او پرينږدو چي داستونزه دې دومره لويه سي چي زموږ  
 تر منځ دي خفگان منځ ته راوړي، موږ دې ديوبل څخه ليري کړي. هيڅ وخت  
 بايد موږ خفگان اختيارنه کړو او کوم څه چي اختيارو هغه بايد مينه او دوستي  
 وي. خفگان ته بايد هيڅ وخت پنا يونه سو، بلکي موږ بايد تل ددوستی ملگري وه  
 اوسو او تل په هر ډول حالاتو کي پخلاينه اختيار کړو. ديوبل څخه بدوړل او  
 خفگان اختيارول زموږ څخه خوشحالی اخلي او موږ او تاسو يوبنه او دخوشحالی  
 څخه ډک ژوند ته نه پريږدي. پخلاينه هغه نعمت دی چي موږ کولی سو چي يو بل  
 ته گټه ورسوو، ديوبل خبرو ته غوږ کيږدو، ديوبل دستونزو څخه خبر سو، يوبل  
 ته خپل غوښتنې ورسوو، ديوبل سره مرسته وکړو، او اتفاق منځ ته راوولو. کينه  
 او خفگان موږ ديوبل څخه ليري کوي، ديوبل غوښتنې نه سو اوريدلی، نيکي  
 مودمنځ وړي، موږ دکې ني او خفگان په حلت کي داسي احساس کولکه دتولي  
 نړی غمونه چي زموږ پرسروي، په يادو حلتونو کي موږ هيڅ وخت دخوشحالی  
 احساس نه کوو، تل دتولني څخه ليروالی اختيارو. موږ او تاسو بايد کينه او  
 خفگان چي زموږ دزړه مرض دی او زموږ پرو جود او روح (مغز) دواړوبده  
 اغيزه کوي اختيار نه کړو. موږ او تاسو بايد په خوشحالی خپل ژوند پرمخ بوزو،  
 نه ديوبل سره په خفگان کينه او بغض کولو. داسلام مبارک دين موږ مسلمانان  
 ديوبل سره په مينه، ورورولی، بڼه چلند، او اتفاق سره امرکړي يو او هيڅ وخت  
 يي دي ته نه يو هڅولي چي يودبل سرکينه او بغض وکړو.

موږ مسلمانان بايد ديوبل په بديوو پسي ونه گرځو. ددې پر ځای چي دنورو بدی  
 لټوو بايد خپلي بدی دمنځ يوسو، پريوبل بد ونه وايو او په يو بل پسي دځان څخه  
 خبرې ونه ترو. خپلو ورونو او خويندو ته بايد په ژبه اولاس سره زيان ونه رسوو.  
 هيڅ وخت موږ بايد ټولنه ديوه بداو شررسوونکي انسان په توگه ونه پيژنی، ټولنه  
 موږ بايد د نيکي کوونکی او خيررسونکی انسان په توگه وپيژني.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
خپل ژوند بايد ديو بل څخه په کرکي نفرت او خفگان کي تير نه کړو. ددې پرځای  
چي ديوبل څخه نفرت کوو، بايد ديو بل سره مينه وکړو، خپل دالند ژوند په ورور  
ولی او پخلاينه کي تيرکړو او پري نږدو چي خفگان دي زموږ ژوند ته داخل سي  
اوموږ ته دي زيان ورسوي.

---

په غيري قانوني او پټ ډول سره خارجي هيوادونو ته سفر، دسفر په  
دوام او هغه هيواد کي بدې پي بنې

په غيري قانوني توگه خارجي هيوادونو ته سفر او تلل زموږ په هيواد کي ډېر  
اوکچه يي ډېره لوړه ده. دا سفرونه، په قاچاقي لارو تلل، دخپل هيواد پريښودل،  
او تېښته ډير وخت دجنگ جگړو، بي وزلي، بڼه ژوند کولو او ځيني وختونه  
دشوق څخه هم زموږ ځيني هيوادوال خپل هيواد پريږدي او نورو هيوادونو ته  
سفرکوي. قاچاق کوونکي او ځيني نورې ډلې دخپلو شخصي گټولپاره زموږ  
هيواد وال په ډوډول خبرو سره غولوي. چاته دښه ژوند او هوساينې، چاته دپيسو  
او چاته هم دعيش او حشرت خبرې کوي چي په پايله کي يي زموږ ځيني  
هيوادوال دهغوی په خبرو غو ليري په پټ او قاچاقي ډول يو خارجي هيواد ته  
دتللو لپاره زړه بڼه کوي. په قاچاقي لاروتگ، سفر هيڅ وخت دخاني، مالي  
اومعنوي خطرونو څخه خالي نه وي. خارجي هيواد ته دتللو پر مهال زموږ  
هيوادوال دډول ډول ستونزو سره مخامخ کيږي. ځيني سفر کوونکي دسفر پر مهال  
پرلاري باندي دلوري او تندي څخه ومري، ځيني نور په سمندر کي غرک اودکبانو  
خورک سي، ځيني نور بيا دپولو ساتو دخوا څخه ووژل سي. کوم کسان چي په  
خپلي موخي کي بريالي سي او هغه هيواد ته چي دوی يي دتللو اراده کړي وي  
ورسيري: هلته دځينو ژوند دغولامي څخه کم نه وي. دوی دهغه خارجي هيواد  
دوگړو خدمت کوي، داسي کارونه کوي چي خپل په هيواد کي به يي هيڅکله ونه  
کړي، مگر په يوه خارجي هيواد کي نه په هغه کار ستري کيږي او نه هم په  
شرميږي. هغه خبرې او ناسمي ويناوي چي زموږ هيوادوال يي دخارجيانو څخه  
دهغوی په هيواد کي اورې هيڅ وخت به داونه زغمي چي دخپل يوه هيوادوال  
څخه يي واورې، ځکه دوی مجبوره دي چي په يو پردي هيواد کي هرڅه  
وزغمي هغه که درانده کارونه او که دپريديو دخوا دوی ته سپکاوی او پيغورونه  
وي.

زموږ اوستاسو هيواد والو ته په خارجي هيوادونو کي سپکاوی کيږي، په ډول  
ډول نومونو سره نومول کيږي، هر وخت هغوی ته پيغور ورکول کيږي دهيواد  
دپريښودلو، دبي وزلي، دبي علمي، جنگ کوونکو، هيواد خرابوونکو او دي ته  
ورته نور ډير پيغورونه ...

زموږ ځيني هيوادوال چي کله په يوه خارجي هيواد کي ميشت سي، نو دهغه  
هيواد فرهنگ دود، کلتور خپل کړي: داکار هيڅ وخت دمنلو ورنه دی. دپريديو  
فرهنگ، کلتور خپلول اسلامي احکام هيرول، خپل کلتور هيرول،

په سمندرکي دملظرولتون..... په سمندرکي دملظرولتون..... په سمندرکي دملظرولتون.....  
دنورودمذهب کلتور او ژبې منل خپله ژبه هيرول او هغه خپل هيواد ته راورل،  
زموږ ددين کلتو او ژبې په زيان کړني دي. ياد کسان هيڅکله دا حق نه لري چي  
زموږ دهيواد ديوه اوسيدونکي او يوه افغان دعوه وکړي. يادکسان هيڅ وخت  
زموږ څخه نه دي اونه هم موږ او تاسو هغوی ته اجازه ور کوو چي زموږ دنوم  
څخه منفي گټه واخلي.

پورته ياد سوي کسان تل دخپل هيواد خرابي غواړي دوی دخپل فرهنگ دبنمان  
دي. کوم هيوادوال چي موخپل هيواد پريږدي دجنگ جگړو او اقتصادي ستونزو له  
عمله، که چيرې دغه هيواد وال مو دلته په هيوادکي دسولې، آرامی او داقصاد  
دغوړيدا او پياوړتيا لپاره دزړه له قومي هڅه او زيار وباسي، باوري يم چي ډير  
ژر به زموږ هيواد دهغو هيوادونو څخه وروسته نه وي کوم هيواد ونه چي موږ  
دميشتيدو لپاره ټاکلي دي.

حقيقت خودادی چي همدا موږ او تاسو يو چي هيواد موږ دي حده را رسولی  
دی: چي اوس دخپل هيواد څخه تبتو او پريږدو یی. موږ او تاسو زيار نه دی  
ايستلي په خپل هيواد کي، زموږ څخه ځيني تل ځان خوبوونکي او ځان  
غوبنتوونکي پاته سوي دي. موږ ځينو تل دا غوره گڼلي ده چي درقيبو پر ديوو  
څخه مرسته وغواړو، تل مودرقيبو پرديوو په لمسون خپل هيواد د اور په لمبو کي  
سوځلی دی.

په يوه اوبل نوم سره يو بل غندو او سره وژنو. موږ ځيني تيروتلي!  
رقيبواو غمازو پرديوو داسي گڼلي يو لکه دبازي توپ، يومو يوې خواته په پښه  
وهي اوبل موبلي خواته په پښه وهي، همدا موږ يو چي خپل هيواد مو دپريدو په  
لمسون دردي حده را رسولی دی: چي اوس رقيبواو غمازو پرديوو ته پناه ورو. ډېر  
زموږ څخه په خارجي هيوادو نو کي ميشت دي او هلته په بيلابيل ډول زورول  
کيږي. که موږ يوالی ولرو، يوبل ته گټه ورسوو، پوهه، علم حاصل کړو، نوزموږ  
هيواد به ډېر ژر دلوی خدای (ج) په مرسته ددې شته ناخوالو څخه خلاص سي،  
يو سوليزاو پر مختلی هيواد به سي، نړی والو ته به يومثال سي.

موږ او تاسو بايد ددې پرځای چي مغرض، شر رسوونکي خلگ راڅخه کار  
واخلي او خپل په گټه مو استعمال کړي، نو بايد خپل ټول قوت، پياوړتيا او انرژي  
خپل په هيواد کي مصرف کړو او نور دنورو دخدمت کولو څخه ډډه وکړو. که موږ  
په پردي هيواد کي هر څومره کار وکړو:

زموږ دکار اصلي گټه هغه هيواد ته رسيږي او ډېره لږ گټه زموږ دزحمت گالو  
چي هغه هم زموږ شخصي ده موږ ته رسيږي. که موږ خپل په هيواد کي کار  
وکړو زحمت وگالو زموږ دشخصي گټي ترڅنگ زموږ دکارگټه زموږ هيواد ته هم  
رسيږي، که څه هم زموږ شخصي گټه لږ وي مگر موږ بايد دخپل هيواد لپاره دا لږ  
گټه قبوله کړو، خپل در شخصي گټو دهيواد گټه موهمه وگڼو اودهيوادگټي ته  
حق داووليت ورکړو.

..... په سمندر کې دملغزولتون.....

### تشويق کول اودتشويق اغيزې

ديوشخص تشويق کول ديوه غوره اوکاميابه کار څخه ورسته هغه بڼه او پر ځای کړنه ده چې هڅه کوونکی او غوره کارکوونکی دې ته اړباسي چې نور هم خپل په غوره او بڼه کار کې زيار وباسي او پرمختگ په کېني وکړي. تشويق کول بايد په لومړي سرکي دمورپلار اودکورنۍ دنورو غړو دخوا څخه وي. که زموږ ماشومان او زموږ اولادونه او دکورنۍ نور غړي په يوه کارکي دخانه وړتيا بڼيې او خپل کارونه په بڼه ډول سره سرته رسوي، موږ يې بايد تشويق کړو. هغوی نور هم دښوکرنو کولوته وهڅوو.

هيڅکله بايد هغه کسان چې په رښتيا هم غوره او بڼه کارکوي دخپلونيکو کړنو دکولوڅخه ناهيلي اوپښيمانه نه کړو. دزيار ايستونکو کسانو تشويق کول، دهغوی سره يو ډول مرسته کول دي.

په خپلوکارونوکي بريالي او زيارايستوونکي اشخاص بايد هغه وخت تشويق او نور هم وهڅو، چې کله هغوی په يوه نیک او بڼه کاربوخت او په هغه کارکي دخان څخه وړتياوي بڼيې.

هيڅ وخت هغه کسان بايد تشويق او وه نه هڅول سي چې هغوی بدکاره او داسي کارونه کوي چې دټولني او زموږ او ستاسو دخلکو په زيان وي، ځکه که دهغوی سره زموږ تشويق او هڅول ملگري وي نو هيڅکله به دخپل ناسم او زيان رسوونکي کارڅخه لاس وانه ځلي او تل به فکر (اند) کوي چې زه پرحقه يم او سمه لار مي غوره کړې ده.

په يو بڼه کار کې هڅه کول او بيا دټولني دخوا څخه تشويق يوکس ته لا زياته پياوړتيا وربخښي. که ديونیک کارکوونکی سره دټولني تشويق ملگري نه وي نو ورو ورو هغه کس چې نیک کار کوی دخپل کار څخه پښيمانه کيږي اوفکر کوي چې ټولنه زماډکارونو څخه راضي(خوبڼه) نه ده، نو بيا ولي زه نور هم زيار وباسم؟

همداشان فکر دکورنۍ يو غړی هم کوي، کله چې هغه دخپلي کورنۍ دغړو دخوا څخه نه تشويق کيږي.

هر وړاولايق شخص بايد وستايل شي اوورته دلانور زيارايستلومشوره ورکول شي،نه داچې زموږ اولاد زموږ دکورنۍ يو غړی اوياهم زموږ دټولني يو غړی دي دخپل ځانه وړتيا بڼيې اوموږ دې هغه نه تشويق کوو. ټول زيار ايستوونکي او بڼه کارکوونکي دستا يلو وړدي.

هيڅ وخت بايد موږ اوتاسو هغه کسان چې په يو بڼه او روا کارکي زيار باسي بي همت نه کړو،که مو تشويق نه کړل دهغوی زړه هم بايد دخپل کار څخه ورمات نه کړو،تل هڅه وکړو چې دهغو کسانو سره چې زيار باسي، دټولني لپار خدمت کوي مرسته وکړو، هغه وستايوو ترڅو هغوی نور هم زيار وباسي او پر خپل کړواوکونکونیکو،ښو کارونوپښيمانه نه سي.



..... په سمندرکي دملغزولتون.....

### اتفاق او يوالی

يو ټولنه هغه وخت سوليزه، هوسا، ارامه او پرمختگ کولی سي چي کله په يوه ټولنه کي يوالی (اتفاق) شتون ولري. ټوله وگړي يي په يوه برخ او دريوه چترلاندي ژوند کوي. هر ډول خطر او مشکل ته ټوله په گډه ودریږي پري نږدي چي ستونزه او خطر ددوی منځ ته داخل سي جرړي په کښي وغځوي او ديو بل سره مرسته کوونکي وي.

مگر هغه ټولني او وگړي هيڅکله سوليز دشخړو څخه خلاص، هوسا او رام ژوند نه سي درلو دلی په کومه ټولنو کي چي بي اتفاقي وي، ديو بل په غم نه غمجن کيږي، دستو نزو او مشکلاتو په وخت کي ديو بل لاس نیوی نه کوي، تل دا هڅه کوي چي څنگه يو بل دمخي ليري کړي او تل په دې فکر کي وي چي په کومه طريقه کولی سي چي يو بل ته زيان ورسوي، دا ډول فکر درلو دونکي اشخاص او ټولني تل ونورو ته محتاج وي او هتا ځيني خويي دنورو ترلاس لاندي ژوند کوي. دا ډول ټولني چي يوالی نه لري، تل په اوروکي سووځي، او تل يي سيالان په دې هڅه کي وي چي نور هم ددوی په منځ کي بي اتفاقي راولي. کله چي يوملت اويوه ټولنه يوالی ولري، که هغه هر څومره کوچنی ملت او ټولنه هم وي، که هر څومره ضعيف اقتصاد ولري او که هر څومره ورسته پاتي وي، مگر که هغوی يوالی او اتفاق ته ژمن اوسي هغوی به په ډېره کمه موده کي پرمختگ وکړي، يوه پياوړي ټولنه به ترينه جوړه سي.

هيڅ وخت يوډله نسي کولی چي يوې ټولني ته زيان ورسوي، مگر دوی ته هغه وخت زيان ورته رسوي يا ورسولی سي چي دوی په خپل منځ کي يوالی ونه لري. مسلمانان ټوله سره وروڼه دي او هيڅ يو مسلمان دبل مسلمان څخه بحتراو غوره نه دی، مگر غوره والی او بحتري ديو مسلمان په بل مسلمان باندي دهغه علم او نیک اخلاق دي. په اوس وخت او يانني عصر کي دمسلمانانو تر منځ څنگه چي بنيابي هغه سي يوالی شتون نه لري، او دمسلمانانو په منځ کي بي اتفاقي جا کمه ده؟ دا بي اتفاقي ددې سبب گر ځيدلي ده چي مسلمانان ورسته پاتي سي، وروڼه!

مسلمانان په يوه اوبل نوم سره وژني او يو بل ته زيان رسوي، حال داچي زموږ مسلمانانو په مينځ کي بايد هيڅ وخت يو وړه ستونزه لا هم پيښه نه سي، ځکه موږ ته الله (ج) قرآنکريم غوره کتاب را کړی دی، دمحمد (ص) حديث زموږ سره شتون لري او هيڅ داسي کوم څه نشته چي زموږ په شريعت کي دي دهغه دخل لاره نه وي: نو بيا ددې سربيره موږ ولي يو بل وژنو او يو بل ته زيان رسوو؟ معلومه خبره ده چي موږ په خپل ښکلي اسلامي شريعت عمل نه کوو، موږ او تا سو وروڼه پرناسمه لارروان يو او تر څو چي موږ په خپل اسلامي شريعت په رښتيا هم عمل ونه کړو، نو ددې ستونزو څخه به ونوزو! موږ او تاسو وروڼه بايد ديو بل دغلطيو څخه ورتېر سو،

په سمندرکي دملغزولتون..... په سمندرکي دملغزولتون..... او هغه اشخاص چي غلطي کوي بايد يوه داسي لاره ورته په گوته کړو چي په راتلونکي وخت کي بيا هغه غلطي تکرار نه کړي. کله چي يوه ټولنه دستونزو سره لاس اوگريوان وي نو يو لوی سبب به ددوی دورپيښو ستونزو دهغوی تر منځ بي اتفاقي وي. يوالی او اتفاق هغه درمل دي چي په استعمالولو سره يي مور دټولو نارو غيو څخه ژغورل کيږو. بي اتفاقي هغه زهر دي چي په استعمالولو سره يي زموږ وجود دکاره لويږي، ضعيفه کيږي، په يوه وارټولي ناروغی راباندي حمله کوي او موږ دمنځه وړي.

که چيري غواړو چي په خپل کور، کلي او هيواد کي خوشحاله، هوسا او ارامه ژوند ولرو، نو بايد په خپل منځ کي يوالی او اتفاق ولرو. تل بايد يوداسي احساس راسره وي چي دنور په زيان خفه شو او دتوان ترحده دهغوی سره مرسته وکړو. زموږ په منځ کي به هغه وخت هيڅ څوک لاس وهنه ونه کړي، کله چي موږ يوالی او اتفاق ولرو او ټوله په يوه ږغ هرخطرته ودریږو. خوشحالي او سوکالي په يوالي او اتفاق کي ده. غم او خفگان په بي اتفاقي شتون لري.

### په يوه ټولنه کي وړ او په کارپوه مشران ټاکل

زموږ ټولنه کلونه کيږي، چي دجنگ په لمبو کي سوخي. زموږ ټولنه دهمدي جنگ جگړو له کبله په ډېر برخوکي دستونزو سره مخ ده. دعلم او پوهي نشتوالی، اقتصادي ستونزي، معلوليت وژني، روجي او جسمي ناروغی، ناحقه او په زیاته کچه ظلمونه، دپړديو لاس وهنه، دتاريخي اثارو دمنځه تلل او لوټول، زموږ دماډي اومعنوي شتمنيوو دمنځه تلل اودورکيدو دخطر سره مخ کيدل، دا اودي ته ورته ډېر نور مشکلات او زيانونه موږ ته دجنگ او جگړو له کبله راپيښ سوي او موږ ورسره لاس او گريوان يو.

جنگ ولي موږ ته را پيښ دی؟ زما په آند جنگ اودجنگ دوام لاندي څولوی لاملونه لري. زموږ اوستاسو ترمنځ بي اتفاقي، دپوهي نشتوالی، اقتصادي ستونزي، دمغرضوهيوادونولاس وهنه، چي موږ او تاسو هغوی ته ددي لاس وهنواونياپتي جگړي زمينه برابره کړي ده. دپه کارپوه اووړمشرانو او رهبرانو نه شتون، او دي ته ورته نور لاملونه.

زماپه آند خلگواو ټولني ته منلی رهبر داکولی سي چي پورته لاملونه دمنځه يوسي او يوه ټولنه دي پر مختگ وکړي. موږ او تاسو ايماندارو، متقي (پرهيزگارو)، زرسواندو، نیک سلوکه، وره په کارپوه او داسي مشرانوته اړتيا لرو چي دټولي جامعي لپاره خدمت کوونکي وي نه ديو څوکمو وگړو لپاره. يومشر يا رهبر بايد يوازي دخان اوخپلو خپلوان په فکرکي نه بلکي دټولو هيواد والو په فکر کي واوسي، مگرنن ورځ زموږ اوستاسو ځيني رهبران داسي فکر درلودونکي دي چي دخان او څو محدودو کسانو څخه پرته نوري ټولني لپاره کار اودخدمت نه کوي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
 ددې پرځای چې رهبران مو ټولني ته خدمت وکړي خپل ځان او څو نور کسانو ته خدمت کوي، زموږ اوستاسو ځيني مشران، رهبران نه خو په کار پوه دي، نه خومهربانه دي، نه متقي (پرهيزگاره) دي او نه هم ټولني ته خدمت کوونکي دي. دوی ولي رهبران سوي دي علت يې څه سي دی؟

همدا موږ اوتاسو يو چې دوی مور رهبران ټاکلي دي. هغه که څه هم موږ نه دي ټاکلي، خو دلږ غور او فکر کولو ورسته که موږ متوجي شو دهلورپورې او تيب پورې مشر ټاکوونکي په اصل کي موږ او تاسو يو.

موږ اوتاسو که چيري په يوه خوله او يوه برغ سو نو دهرې راولاړې سوي ستونزې مخه نيولی سو! ځيني رهبرانو له دې کبله دټولني يا دټولني ديوي برخي واکمني په غاړه لري چې دوی ظلم کوونکي وه يادې يادوي ځيني نورې مادي يامعنوي شتمني درلودلي، دا اودې ته ورته نور علتونه دي چې نن دوی زموږ مشران دي. ياد رهبران خپل ټاټوبي او ټولني ته هيڅکله خدمت نه سي کولی!

ددې پر ځای چې عامو وگړو ته خدمت وکړي، برعکس هغوی ته زیان رسوي او عامو وگړو څخه خدمت غواړي، پر ځينو عامو وگړو ظلمونه کوي، دټولني دځينو وگړو ترمنځ نفاق راولي او نه پرېږدي چې ددوی درواک لاندې عام خلک خپل ژوند په ارام اورحت سره پر مخ بوزی.

که څه هم ځيني ددوی څخه په بڼکاره خو دخدمت دعوه کوي او ځان يوبڼه اونیک رهبر معرفي کوي، مگر دوی دالله (ج) او ځيني وخت دهغه دبنديگانو څخه خپلې بدې نه سي پټولی او ددوی هره بده کرنه الله (ج) ويني، او دهغه دځينو بنديگانو څخه دهغوی بدې هيڅکله هم نه سي پټيدلی.

دا خبره موږ اوتاسو ته اوس تجربه سوي او معلومه ده، چې هيڅ وخت يو ټولنه درهغو پوري پر مختگ نه سي کولی تر څو چې: دهغه ټولني رهبران يوازي او يوازي دخپل ټولني لپاره خدمت ونه کړي، ترڅو چې رهبري په کار پوه او دخپلې رهبري لپار دهرارځه ورنه وي.

موږ اوتاسو عام خلک بايد دنیکو رهبرانو په ټاکلو کي دپوره دقت او غور څخه کار واخلو، ترڅو داسي رهبران دخپل ځان او ټولني په سرامران کړو چې موږ ته خدمت، کار وکړي، نه دا چې زموږ څخه خدمت وغواړي. که چيري موږ يوداسي کس رهبر وټاکو چې هغه دالله (ج) داحکامو څخه سر غړونکی وي، نو موږ او تاسو به هم دهغه سره دده په هره گناه کي ونډه وال يو، که چيري موږ يونیک او وړه رهبر وټاکو نو دهغه سره به دهغه دنیکيو په ثواب او اجرکي ونډه درلودونکي يو.

الله جل جلاله موږ دنیکي په کارونوکي دټولوسره په مرسته کولو اودگناه، تيري اوبدې په کارونوکي په نه مرسته کولو امرکړی يو! په دې خبره دلایښه پوهيدلو لپاره دسُورَةِ الْمَائِدَةِ 2 نمبرايات ولولئ.

که زموږ اوستاسو رهبران همدا مهال وړ په کار پوه او خدمت کوونکي نه وي،

په سمندرکې دملغزولتون.....  
 نوموړ او تاسو باید دنيکو، رښتینو او ایماندره مشرانو په مرسته هغوی دخپل مقام څخه لیري کړو او پري نږدو چې زموږ مشران دي ددې پرځای چې موږ ته خدمت وکړي موږ ته دي زیان ورسوي. ولس باید هیڅ وخت دداسې مشرانو پاتې کیدل پرخپل ځان باندي ونه زغمي چې هغوی دوی ته مشکلات زیږوي او دهغوی کړنې دهیواد او هیوادوالو په زیان تمامیږي. دعامو خلکو دا مسؤلیت دی چې دهغه مشرانو پروراندې غږ اوچت کړي او چوږف پاته نه سي، کوم رهبران چې دهغو دندو ورنه وي چې اوس هغه دندې ددوی په واک کې دي. ولس دهرظالم او گونهاره مخه نیولی سي، په شرط ددې چې هغوی یوالی ولری. رهبري (مشرې) موباید عادل او انصاف لرونکي انسانان وکړي نه ظالمان او غرور کونکي. که چیرې عام خلک دداسې بدو اونا اهله مشرانو پر ضد راپورته نه سي غږ پورته نه کړي او خپل همت دلایسه ورکړي، نو دخپل ځان اونورمسلمانانو په حق کې به یې ظلم کړی وی اوتل به ددوی بي زړه توب او کم جوړتی له عمله پردوی باندي ظالمان اونا اهله اشخاص مشري او رهبري کوي، البته دیادوني ورده چې داسلامي هیواد دپاچا پروراندې دهرډول سرغړوني څخه مسلمانان منعه سوي دي. رسول الله (ص) فرمایي: ستاسوپه امامانو(امرانو) کې غوره امامان هغه دی چې تاسويې خوښوئ او هغه تاسوخوښوي، هغه ستاسولپاره دعاعکوي اوتاسودهغه لپاره دعاعکوي، اوستاسوبد امامان هغه دي چې تاسودهغه دښمنان یاست او هغه ستاسودښمن یې، تاسوپر هغه لعنت وایاست او هغه پرتاسولعنت وایې، خلکووویل: ای دالله رسوله! ایا داسې بد امامان په توره دفع نه کړو؟ رسول الله (ص) وفرمایل: نه، ترڅوچې هغوی لمونځ اداکوي اوکله چې تاسودخپل امام په اړه یوه خبره وویئ نوپه زړه سره هغه بدوگنی مگرد هغه له پیروي څخه مه وځئ. ① الله (ج) دي موږ اوتاسو دشررسوونکودشر څخه خوندي وساتي.

درهبريامشردتولني په وړاندي مسؤلیتونه:

رهبريامشر دهر هغه کس دحساب په ورځ حساب ورکونکی دی چې پرياد رهبريې حقونه وه، مگرده دهغو حقونه نه وه ورکړي اودهغوپرحقونويې سترگي پټولي. که چیرې پر یوه سیمه باندي حاکم داحساب ورکولی سي چې دده ترلاس لاندي هروگړی به دده گريوان نیسي او دمحشر په ورځ به دالله (ج) په وړندي دهغه څخه دخپل حق غوښتنه کوي اودی به دهغوپه حق نیول کيږي، نو دی دي ددی سترې ننگوانې په شتون کې پر خپل عوامو ظلم کونکی اوسي او دهغوی حقونه دي هغوی ته نه ورکوي، یاد رهبرهغه څوک دی چې هغه په حقیقت کې خپل اخرت ددی دونیایه بدل کې په ښکاره پلوري اوبدي کوي. که دالله (ج) خوښه وه نو دهر حاکم يامشر څخه به حساب دمحشر په ورځ وغواړي او هغه ته به انشاءالله اجر ونه دنيکیوو او عذابونه دبديوو په بدله کې ورکړي. الله جل جلاله دمحشر، حساب په ورځ دیوي زړې نیکی اویوي زړې بدی حساب کونکی دی په دې خبره: دلاینه پوهیدلو لپاره دسورة الزلزلة : ۸: 7 نمبرایاتونه ولولئ

په سمندرکي دملغرو لټون.....  
 ددې سترې ننگونې په شتون کي، دزر سوي ورهغه رهبردی چي هغه هم دخدای  
 (ج) په نزد گنهگاره وي او هم دهغه جل جلاله دهغو بندگان حق خړونکی وي چي  
 دی یې الله (ج) مشر، رهبر کړی دی.

که چیرې یو مشر (حاکم) دالله (ج) دبندگانو حق خړونکی وي، دهغه څخه هغه  
 شخص په زرگونو ځله بحترا او غوره دی چي دسهار خواره پیدا کړي نو دما بنام  
 خواره نه لري، که د ما بنام خواره پیدا کړي نو دسهار خواره نه لري او په هغه  
 حال کي هم دی دالله (ج) شکر کوونکی وي. یوشخص که چیرې د دووتنو پرسر لاهم  
 حاکم وي، نو باید هغه وخت دی دا مشري وکړي چي دی کولی سي ددغو دووتنو  
 دحقونو څخه په پوره اوښه ډول ساتنه وکړي سي، دهغو دحقونو حساب په دي دونیا  
 اواخرت کي په پوره اوښه ډول ورکولی سي اودی هم هروخت دخپل ځان سره  
 ددې دووتنو په اړه دځان سره حساب کوونکی وی.

که کوم څوک دخپل ځان دحقوقو حساب الله (ج) ته نه سي ورکولی: هغه وخت به  
 څنگه دهغه جل جلاله دنورو مخلوقاتو حساب چي دده سره به کيږي خپل خالق  
 (ج) ته ورکړي. دحساب په ورځ به نیک بخته هغه څوک وي چي یوازي  
 دخپلو کړنو حساب الله (ج) ته ورکړي او کامیابي یې په برخه سي، دهغه څخه لوی  
 نیک بخته به هغه څوک وي چي دده درواک لاندي وگړو دهغو حقونو حساب کوم  
 چي دی یې مسؤل و په پوره اوښه ډول سره خپل خالق (ج) ته ورکړي. دمشرانو  
 هڅه باید تل داوي چي دخپل دلاس لاندي یعنی عامو خلکو باندي په هیڅ صورت  
 کي ظلم ونه کړي. حاکمان، امامان (رهبران) باید تل دهغو اشخاصو په اړه فکر  
 وکړي چي زیمواره یې دوی دي او دځان څخه دي پوښتنه وکړي چي آیا هغه  
 انسانان چي زه یې مشریم پر هغوی باندي ظلم کيږي او که نه؟ آیا هغوی خواره  
 لري او که نه؟ آیا هغوی زما څخه خوښ دي او که نه؟

آیا ما پر هغوی ظلم کړی دی او که نه؟ آیا زه دهغوپه منځ کي فرق کوونکي يم  
 او که نه؟ آیا ماددوی حق غوښتنې اوریدلي دي که نه؟ آیا هغوی زما په حق کي  
 دوعا کوونکي دی که بنیورا کوونکي؟ آیا هغوی ماته یو ښه رهبر وائي او که  
 یا؟ ولې هغوی زما څخه ناراضه (ناخوښه) دي؟ ما دهغوی خبریا آهوال اخیستی  
 دی او که یا؟ ما هغوی ته دژوند اسنتیاوي راوستلي دي او که می هغوی په  
 مشکلاتو کي مبتلا کړي دي؟

دا او دي ته ورته پوښتونو جوابونه که یور رهبر دځان سره وموندل نوخپلي  
 مشري ته دي دوام ورکړي او که یې چیرې ددې پوښتونو جوابونه ونه موندل نو  
 ددې پر ځای چي دا فاني نړی په خوښی کي تېره کړي، بحترا داده چي آبدې  
 ژوندون ته پاملرنه وکړي او اخرت ځان ته هوسا کړي، ددې میلمنی  
 مشري (رهبری) څخه دي لاس واخلي پرکړو گناهونو دي توبه وباسي اودخپل  
 خالق (ج) عبادت دي وکړي،

په سمندرکي دملظرولتون.....  
 الله (ج) به انشاءالله دهغه تي رگناهونه وروبخښي او هغه ته به جنت ورکړي.  
 دائري ختميدونکي ده پرهرساکنونکي باندي! هغه که چيري دفرعون په شان  
 لوی ظالم وي، هغه که چيري دنمروود په شان مال داره وي او هغه که چيري  
 دسليمان عليه السلام په شان پاچاهي ولري. غوره داده چي مخکي له دې څخه  
 چي ديو مسلمان حق مو پر زيمه پاته سي نو ددې پاته کيدونکي نري څخه  
 دگوناگونو څخه پاک خپل درب العزت په مخکي ودريرو او خپل دابدي ژوند کور  
 د خان لپاره بنکلی جوړکړو.

يودوست دخداي (ج) ديوه پاچا څخه پوښتنه وکړل؟ که ته چيري په يوه دښته کي  
 دتدي څخه مرکيدي او تاته يوکس يو غړپ اوبه ستا په نيمه پاچاهي درکولي ايا  
 ته به هغه قبولي کړي؟ پاچا ويل هو: بيبي ترينه وپوښتل که چيري ته دهمدغه يو  
 غړپ او بوله کبله په تکليف سي او دغه اوبه دي دبدن څخه نه خارجيږي يعنی  
 تشي متيازي دي نه کيږي او يو طبيب ستا په نيمه پاچاهي باندي ستا دا مرض  
 دمنځه وړي نو ته به هغه ته خپله نيمه پاچا هي ورکړي؟ پاچا ويل هو: هغه ولي  
 وويل نو دا پاچاهي انسان څه کوي چي ديو غړپ اوبو ار زښت نه لري. ①

ددې لپاردي هيڅ يو انسان هم غرور نه کوي چي زه طاقت لرونکي يم، او يا هم  
 زه شتمني لرونکي يم، ځکه طاقت او شتمني زموږ او ستاسو ميلمانه دي. نن به  
 وي سبا به نه وي. انسان بايد عاجزي کوونکی وي نه غرور کوونکي. عزت په  
 عاجزي کي پټ دی نه په مغروري کي. هر مشر او رهبردي دالله (ج) دمخلوق په  
 حق کي ديوزري په اندازه هم ظلم او زورزياتي نه کوي، ځکه الله (ج) ته  
 کمزوري، مظلومان او مسکينان انسانان په شرط ددي چي دالله (ج) شکرکوونکي  
 وي، دظلم کوونکو، حق خورونکو او نورو گناه کوونکو انسانانو څخه نږدي او  
 گران دي انشاءالله. دهغو انسانانو دو عانشاءالله ژر قبليري چي الله (ج) ته  
 صبرکوونکي وي، دهغه جل جلاله احکام منوونکي وي اودمسلمانانو لپاره خدمت  
 کوونکي وي.

### غيبت کول

غيبت کول هغه عمل دی، چي ځينو انسانانو خپل عدت گرځولي دی او خپل  
 مجلسونه تل په غيبت کولو سره گرم ساتي.

ځيني وگړي تل په دې لټه کي وي چي څنگه کولی سي ديوه مسلمان ورور عيب  
 پيدا او درنورو پوري يي ورسوي، ددې کړني څخه ځيني اشخاص ډېرخوند اخلي،  
 تل ياد اشخاص دنورو هغه کړني بيانوي چي هغوی کړي وي، دوه مخي کوي او  
 په دې کار کولو سره ځان په لويه گناه کي اخته کوي. ځيني ځوان په نور خلکو  
 پسي درواغ تري چي دی کار ته بهتان وايي. ديوه مسلمان غيبت کول سخته گناه  
 ده، مگر زموږ دټولني ځيني وگړي خو غيبت کول، درواغ ويل عادي گرځولي دي،  
 او ديو ډول وخت تيروني نوم يي ورکړی دی. داسلام مبارک دين غيبت کول،

په سمندرکي دملغرو لټون..... په بهتان ويل حرام کړي دي، مسلمانانو، مؤمنانو ته يې د غيبت نه کولو حکم کړی دی او کوونکي يې گناهکاران بللي دي. په دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْحَجَرَات : ۱۲ نمبرایات ولولئ. رسول الله (ص) فرمایي: تاسو پوهیږئ چې غيبت څه شي دی؟ خلکو وویل: الله (ج) اودهغه رسول (ص) بڼه پوهیږي، رسول الله (ص) وفرمایي: غيبت دادی چې ته دخپل ورور یادونه وکړې په داسي توگه چې هغه يې بدگني، خلکو وویل ای دالله (ج) رسوله که چيري زموره په ورورکي هغه عيب موجودوي رسول الله (ص) وفرمایي: که چيري په هغه کي عيب وي نو همدغه غيبت دی او که نه نوبهتان دی. ①

ځيني وختونه غيبت کول او بهتان ويل لويې ستونزې راولاړه وي او دجنگ جگړو سبب گرځي.

په يوه مسلمان پسي غيبت کول دهغه بدی ويل په هغه پسي درواغ تړل يعني بهتان ويل او نور مسلمانانو ته دهغه بدې بڼکاره کول او بدې ويل ډير بد او دنه منلو ورکارونه دي.

ځيني وخت دهمدغو غيبت کوونکو غيبت او په نورو پسي درواغ تړل بيا ځيني نور چغلگر اوبد انسانان درهغو کسانو پوري ورسوي چې دهغوی غيبت يابهتان ويل شوی وي.

کله چې درهغوی پوري ياد چغلگر انسانان دغه شوی غيبت او بهتان ورسوي، نو ددوی دواړو اویا هم هتا د دوی دريوواړو ترمنځ ستونزې راولاړیږي او ځيني وخت ددوی ددې بدبينيو زیان ټولني ته هم رسيږي. مور او تاسو مسلمانان باید هيڅ وخت دنور عیبونه ونه لټو ددې پر ځای چې دنور عیبونه لټو نو باید خپل عیبونه اصلاح کړو.

يو مثل دی چې وايي: دبل عيب دکلو منځ دی او خپل عيب دولو منځ دی. که مو چيري په توان کي وي نو باید هغه کسان چې بڼکاره او پټ عیبونو لري په نرمه لهجه ورسره خبرې وکړو او هغوی دخپلو عیبونو څخه خبر او په دمنځه وړلو کي يې ورسره مرسته وکړو، که چيري ياده کرنه نه شو کولی نو باید هيڅ وخت دنورو عیبونه ونه لټو او بڼکار (بربنده) يې نه کړو.

رسوالله (ص) فرمایي: څوک چې په دنیا کي دیوینده عيب پټ کړي نوالله (ج) به دقيامت په ورځ دهغه عيب پټ کړي. ②

که مور ديو چا يو عيب پټ کړو او پرده يې وکړو نوالله (ج) به زمور دعیبونو پرده وکړي او زمور عیبونه به خپلو مخلوقاتو ته انشاءالله په دې دنیا او اخرت کي نه بڼکاره کوي. مور باید دهغو انسانانو رازونه هم بڼکاره نه کړو چې په مور يې باور کړی دی او مور ته يې خپل رازونه امانت ويلي وي.

مور ته غيبت کول بهتان ويل او چغلگري هيڅ کومه گټه نه رسوی اونه يې هم رسولي سي.

په سمندرکي دملغرو لټون.....  
 بلکي مور ته غيبت بهتان او چغلگري کول يو داسي زيان رسوي چي مور بيا دا  
 زيان نه سو جبرانه ولي اونه يي هم زغملی سو. د حساب په ورځ به زموږ نيکی  
 دهغو کسانو د نيکی په پله کي الله (ج) وراچوي چي مور دهغوی غيبت کوونکي و  
 اويایي هم بهتان ويونکي وو.  
 آیا زموږ څخه څوک په دې کار سره را ضي (خوښ) دی چي مور خپل نيک  
 عملونه هغو کسانو ته ورکړو چي دهغوی مور غيبت کوو اويا هم بهتان پري  
 وايوو؟

معلومه خبر ده چي زموږ څخه ډېر دې ته نه دي تيار چي خپلي نيکی  
 هغو اشخاصو ته ورکړي چي دهغوی غيبت يابهتان وايي، حل لاره داده، که غورو  
 زموږ نيکی زموږ په حق کي د حساب په ورځ وشمېرل سي، مور بايد د غيبت  
 کولو او بهتان ويلو عدت پرېږدو او هيڅ وخت دا ناوړه کار ونه کړو. راسی  
 خویندو او وروڼو چي د ټولو بدو عملونو او کارونو څخه لاس واخلو او نيک  
 اخلاق لرونکي انسانان و اوسو .

خپل مجلسونه ددې پر ځای چي په غيبت کولو، بهتان ويلو او چغلگري سره  
 خپرن اوناوړه کړو.

برعکس مور بايد خپل مجلسونه دالله (ج) په يادولو، دقرآني آياتونو په لوستلو،  
 دحضرت محمد(ص) په ويناوو، د اسلامي او ټولنيزو اخلاقو په بيانولو، دهيواد په  
 پياوړي کولو، بيا رغولو، اونوبستونو په را وستلو باندې بحث او خبري  
 وکړو، خپلي پرځای، گټورې تجربې اونیکې ويناوي ديوبل سره شريکي کړو، نه دا  
 چي زموږ مجلسونه او بحثونه دي تل دنورو په غيبت کولو، بهتان ويلو، چغلگري  
 اونور ناوړو خبرو اوکارونو سره تېرسي، او د اقيمتي وخت دي زموږ اوستاسو  
 ده په گناه کولو کي لارسي.

### پرحیواناتو ظلم

رسول الله (ص) فرمایي: ...کله چي تاسو ذبح کوئ په ښه ډول يي کوئ چاره تيره  
 کوئ او خپلو څارويو ته ارام ورکوئ. ①

داسلام مبارک دين پرحیواناتو دظلم کولو څخه مسلمانان منعه کړي دي او پورته  
 حديث شريف يي يوه بيلگه ده، مگر زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځيني وگړي  
 پرمظلومو ژويو ډول ډول ظلمونه کوي، داظلمونه پرحیواناتو قصد او په ښکاره  
 ډول دټولني دځيونو اوسيدونکو دخواڅخه سرته رسيږي. دې ظلمونو ته يي  
 ديوډول خوښی، وخت تيروني ياذوق نوم ورکړی دی اوځيني خلگ داظلم کول خپل  
 خوښه او شوق بولي. داظلمونه عبارت دي:



په سمندرکي دملغرو لټون.....

لومړی د سپيوو جنگول: زمور او ستاسو په ټولنه کي سپيان ځيني وخت ددي لپاره ساتل کيږي، چي هغوی ديو بل سره وجنگوي.

د سپيوو د جنگ په جريان (دوام) کي سپيان يو بل ژوبلوي او د همدغه جنگ او ژوبلي څخه زمور د ټولني ځيني وگړي خوند اخلي.

ځيني پسونه سره جنگوي او پر هغوی دا ظلم په قصد سره سرته رسوي. همدا ډول ځيني مرغان هم د جنگولو لپاره زمور او ستاسو په ټولنه کي ساتل کيږي.

د کرک (مرز) په نامه يو مرغه چي ددي مرغه جنگول زمور په ټولنه کي ډير مشهور او په ځينو سيمو کي يو کوچنی فرهنگ گرځيدلی دی. همداسي چرگ او زرکه هم هغه مرغان دي چي زمور په ټولنه کي يي جنگول ځيني مينوال لري.

همداشان پر ځينو حيواناتو باندي ډير بارورل، په حيواناتو باندي دهغوی دتوان څخه پورته او ډير کارکول، مرغان په بندي ساتل ډول ډول ژويو وژل، په بي رحمانه ډول سره بنکار کول، او ژويو دمنځه وړل. ياد ظلمونه او دي ته ورته نور ډول ډول ظلمونه پر حيواناتو (ژويو) ددي سبب سوي دي چي زمور په ټولنه کي د ځينو ژويو نسل دکميدو سره مخ دی او نسل يي دمنځه تلو په حال کي دی.

پر حيواناتو ظلم کول که هر ډول وي يوبد او دنه منلو وړ کار دی، که څه هم اوس مهال پر ژيو ظلم کول زمور او ستاسو څخه ځينو ته يو عادي کار او لوبه گرځيدلي ده، مگر په حقيقت کي هر ډول ظلم او زور زياتی پر ژويو باندي يوه گناه ده.

کوم ظلمونه چي مور او تاسو يي دالله (ج) پر مخلوقاتو باندي کوو دمنلو وړنه دي. که څه هم ناحقه ظلم کول هروخت او په هر ډول چي وي گناه ده، مگر دانسان دظلم څخه چي پر بل انسان يي کوي، پر يوه حيوان باندي ديوه انسان ظلم ډير بد دی، ځکه انسان کولی سي په ځينو حالاتو کي دخپل ځان څخه دفاع (ساتنه) وکړي او يا هم ځيني وخت داسي کيدای سي چي يو انسان دي ظالم گنهگار ته بخښنه وکړي، مگر په يو حيوان کي دا ځانگړتيا نسته، نه خو يو حيوان دانسان په شان دځان څخه ساتنه کولی سي او نه هم خبري کولی سي چي ظلم کوونکي ته بخښنه وکړي، پر ژويو باندي ظلم کوونکي به که دالله (ج) خوبښه وه داخرت په ورځ دناحقه ظلم کولو حساب ورکوي. که دالله (ج) خوبښه وه نو دخپل بد عمل سزا به وينی او که دالله (ج) خوبښه وه نو بخښنه به ورته وکړي. راسئ دحيواناتو دبنکار په بندولو، نه کولو خپل چاپيريال پاک او بنکلی و ساتو.

راسئ چي په خپل ټولنه کي پر حيواناتو باندي ظلم کول دمنځه يوسو او څوک پري نږدو چي پر يوه ژوي دي ظلم وکړی.

راسئ چي نور دژويو دبنکار کولو څخه لاس واخلو. راسئ چي نور ژويو سره ونه جنگوو او پري نږدو چي پر ژويو باندي ظلم کول زمور او ستاسو په ټولنه کي په يو فرهنگ بدل سی .

### جورت درلودل

جورت درلودل هغه بڼوالی دی چې موږ او تاسو کولی سو دهغه په مرسته خپلي غوښتنې او هیلې دخپلي کورنۍ او ټولني سره شریکي کړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نه سو کولی چې دخپل حق څخه دفاع اوساتنه وکړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نودټولني ظالمان انسانان به زموږ او ستاسو څخه خپل حقونه واخلي او ظلم به راباندي وکړي او موږ او تاسو به نه سو کولی چې دبي زړه توب، جورت نه درلودلو له کبله خپل غږ پورته کړو، دخپل حق څخه دفاع وکړو. همدا ډول موږ ځيني وختونه دبي جورتۍ له کبله په خپل ژوند کي دځينو ستونزو سره مخ کېږو او ددې ټولنيزو ستونزو څخه وتل بيا موږ ځيني وخت ډیره گران تماميږي.

مخکي له دې څخه چې زموږ اوستاسو حق، حقوق کوم څوک درپښولاندي کړي، موږ بايد خپل غږ پورته کړو، درخپل توانه پوري دخپل حق څخه ساتنه وکړو او پري نږدو چې کوم څوک دي موږ ته ستونزي پيښي کړي، نه يوازي داچي دخپل حق څخه ساتنه وکړو، بايد دنورو مظلومانو دحق څخه هم ساتنه وکړو. کيدای سي زموږ دلږ بي جورتۍ اوبي زړه توب له کبله دې زموږ ټوله ژوند دستونزو او کړونو څخه ډک سي. کيدای سي دبي جورتۍ او ياهم ددې عمله چې موږ دخپل حق په غوښتلوکي شرم وکړو زموږ حق دي موږ ته راونه رسيږي او درپښودي لاندي سي.

دخپل حق په غوښتلو کي شرم هم بي زړه توب دی. موږ او تاسو بايد تل جورت منده او زړه ور واوسو او دخپل حق په غوښتلو کي دهیڅ يو شخص دراغيزي لاندي رانه سو. زموږ اوستاسو دټولني زيات وگړي دخپل حق نه غوښتلو او ږغ نه پورته کولو له عمله دستونزو سره مخ سوي دي، داستونزي هغه وخت نوري هم ډيريدای سي چې ياد اشخاص همداسي چوف پاته سي او غلي اوسي، ياد اشخاص خپل دحق په غوښتلو کي دشرم احساس کوي اوزما په اند دخپل حق څخه نه دفاع اونه غوښتنه هم يوډول بي زړه توب دی.

زموږ او ستاسو حق هيڅوک نه سي را څخه اخيستلی! مگر هغه وخت چې موږ بي زړه او بي جورت و اوسو. که موږ هر څومره کمزوري او بي توانه هم يو مگر بيا هم بايد خپله زړورتيا بنکاره کړو او درخپل وس پوري دخپل حق څخه ساتنه وکړو. ځيني زموږ او ستاسو څخه خپلي غوښتنې او آن خپلي عادي خبرې هم دځينو خلکو په مخ کي نسي کولی او پر هغوی باندي يو ډول اغيزه، صام ديداو کسانو پريوتی وي، داکار ددوی دنه جورت درلو دلو دليل دی. که چيري زموږ خبرې پرځاي وي، خبرې مودټولني او زموږ په گټه کي وي، نوبيا وپره دڅه؟ موږ بايد په پوره ډاډ سره دخپل حق غوښتونکي سو، پرته دکومي وپري خپله غوښتنه ووايو، که چيري داسي ونه کړو نو زموږ حقونه به زموږ په مخکي در پښو لاندي کيږي او موږ به خپل غږ نه سو پورته کولی.

په سمندرکي دملظرولتون.....  
 ځيني انسانان بيا خپل غوښتنې او هيلې له دې کبله نه سي ښکاره کولې چې دهغوی په گمان ددوی غوښتونو ته به غوږ ونه نيول سي، دا کار هم پر ځای وښه کار نه دی، زموږ غوښتنه که اوریدل کيږي او که نه، که پلي کيږي او که نه، مگر موږ بايد خپل دحق غوښتونکي سو، خپلې هيلې برېښدي کړو، ترڅو موږ ورسته لږ ترلږه ددې کبله دخپل ضميردخوا ونه زورول سو چې آن خپله غوښتنه مولا هم ښکاره نه سواي کړای. جورت او زړور توب بايد دماشوم توب څخه په خپلوماشومانو کي پيدا کړو.

که موږ چيري خپلو ماشومانو ته دخبروکولو اجازه دمشرانو په منځ کي ورته کړو، دهغوی هيلو او غوښتونو ته غوږ کيږدو، نظريې وانه ورو، مشوره ورسره ونه کړو، نو زموږ ماشومان خپل جورت او زړورتوب دلاسه ورکوي او خپل هيلې بيا موږ او ټولني ته نسي ويلی، خپل اودنور دحقوقو څخه ساتنه نسي کولی. ماشومان بايد دمشرانو مخ ته دخبر کولو اجازه ولري.

خپلې غوښتنې بايد ووايي، خپل حق بايد وغواړي او خپل نظر بايد څرگند کړي. که موږ دخپلو ماشومانو خبرو او غوښتنو ته غوږ ونيسو نو زموږ ماشومان جورت پيدا کوي او تل به په ټولنه کي خپل او دنورو دحق غوښتونکي وي. همدارنگه ماشومانوته وپرونکي کيسي اونکلونه کول، وپرونکي فلمونه ورته ښکاره کول، زموږ ماشومان بي زړه اوبي جورته کوي.

که يو کس خپل دحق غوښتلو جورت ونه لري، خپلې غوښتنې نه سي بيا نولی نو هتمن دهغه حقونه خوړل کيږي او همدارنگه که چيري يوه ټولنه خپل دحقوقو غوښتونکي نه سي دهغې ټولني دوگړو حقونه درپښولاندي کيږي. تل بايد خپل دمشروع روا حقونو غوښتونکي او خپل مشروع، روا هيلې او غوښتنې ښکاره کوونکي اوسو، همدارنگه بايد دخپلې ټولني دحقوقو څخه هم ساتنه وکړو. نیک جورت درلودل موږ دستونزو څخه ليري ساتي، جورت موږ او تاسوته خوشحالی را کوي، جورت موږ ته پر مختگ راکوي، جورت مو ټولنه پيا وړي کوي او همدارنگه جورت زموږ څخه نیک کسان جوړوي.

حق بايد دکم جورتی له کبله هغه وخت لاپټ نه کړو چې زموږ په يوه کلمه (ويوکي) سره موږ دارته پورته کيږو. پرحق باندي زړه ورتيا او جورت بايد خپل عدت وگرځو ترڅوچي الله (ج) را څخه راضي(خوبښ) واوسی. جورت بايد پرحق، نیکو ويناوو او کارونو کي ولرو،

نه په بدو ويناوو او کارونو کي، ترڅو په ټولنه کي دعزت خاوندان و اوسو. حق پټول او دخپل حق څخه ساتنه نه کول بي زړه توب دی او دا کړنه موږ ته زیان رسوي، په دې نړی کي. زړور اومشروع حق غوښتونکي انسانان خپل ځان او خپله ټولنه دستونزو څخه خلاصوي.

هيڅ يوظالم انسان پرجورت لرونکی انسان او ټولنه باندي ظلم نسي کولی او دهغوی حق نه سي خوړلی، په شرط ددې که چيري هغوی پر حقه وي.

### رېښتيا ويل اورېښتنولي

يو انسان هغه وخت يونيک اخلاقه انسان کيدای سي، چي کله هغه رېښتيا وايي. رېښتيا ويل او رېښتنولي هم دنيکو اخلاقو دجملې څخه گڼل کيږي، رېښتني انسانان تل په خپلو چارو کي بريالي وي او هيڅ وخت دوی دستونزو سره نه مخ کيږي. رېښتني انسانان تل دنور انسانانو په منځ کي دعزت، درناوي او قدر خاوندان وي، برعکس کوم انسانان چي دروغجن وي هغوی دتولني په منځ کي عزت او اعتبار نه لري.

ځيني انسانان په خپلو ويناوو او خبرو کي درواغ وايي، دا ډول انسانان بي اعتباره اوداسي اشخاص گرځي چي ټولنه ددوی څخه نفرت کوي. درواغ ويوونکي انسانان دوستان او ملگري نسي پيداکولی. که چيري کوم وخت درواغ ويوونکي انسانان رېښتيا هم وايي نو خلک دهغوی په خبرو باورنه کوي، ځکه دوی په دروغويلوکي دومره شهرت موندلی وي چي ځينوخلکو ته يي رېښتياويل هم درواغ ښکاري.

موږ که چيري دروغ ويوونکي يو نوکولی سو درواغ ويل پريږدو، تل مو بايد خپلو ويناوو او خبرو ته پام وي، چي زه څه وایم آیا زما دا وينا چي زه يي کوم يامي وکړل حقيقت لري او که نه؟ که چيري حقيقت نه لري نوزه ولي خان په گناه کي مبتلا (اخته) کوم اودرواغ وایم؟ درواغوپه ځای رېښتياهم ويلي سم. که مي چيري درواغ ويلي وي نو بايد دخپلو درواغو په خاطر دالله (ج) څخه بڅښه وغواړم او بيا دا ناوړه او زيان رسوونکی کار تکرار نه کړم. زموږ او ستاسو څخه ځيني تل درواغ وايي. دمثال په ډول زموږ څخه يوکس پوښتنه کوي چي ته تېره ورځ چيري وي؟

موږ هغه ځای دپروخت نه ورته ښيو چي هلته وو بلکي بل ځای ورته ښيو، دا کار موږ دځينو لاملونو په سبب کوو او همدادول نني عصري وسايلو هم موږ ته ددروغو ويلو زمينه برابره کړي ده، موږ ځيني په تليفون کي درواغ وايو، ځيني زموږ څخه په نورو ټولنيزو رسنيو کي درواغ وايي او دا درواغ که څه هم کوچني وي مگر درواغ خودي! موږ که مخامخ يا ديوي ټولنيزي رسني دلاري خپل نوم داوسيدو ځای، کار او دژوند دنوروچارو په اړه نه غواړو کوم چاته معلومات ورکړو: نو درواغ هم بايد ونه وايو، که نه غوړو يوکس ته دخان په اړه معلومات ورکړو: بايد دهغه دپوښتني دځواب څخه بڅښنه وغواړو او هيله وکړو چي په راتلوونکي وخت کي دهغه څه په اړه چي نه غوړم چاته معلومات ورکړم زما څخه پوښتنه مه کوه، په دې کار کولو سره پوښتنه کونکی کس زموږ څخه نه خفه کيږي، که چيري موږ هغه کس ته چي زموږ څخه يي پوښتنه کړي ده درواغ ووايو نو کيدای سي زموږ درواغ هغه ته رېښتيا سي، موږ هغه کس ته دروغجن معرفي سو او خپل اعتبار دلاسه ورکړو. درواغ ويل کيدای سي دماشومتوب څخه عدت وگرځي.

په سمندرکي دملغزولتون.....  
که چيرې مور او تاسو دخپلو ماشومانو مخ کي درواغ وايو: بيا زموږ او ستاسو ماشومان هم په راتلونکي وخت کي درواغ وائي.

د بيلگي په ډول زموږ دروازه يو څوک ټکوي، مور يو ماشوم دروازي ته ور استوو او هغه ته وايو که چا زما په اړه درڅخه پوښتنه وکړه، نو ورته ونه وايي چي هغه په کور کي دی او همدارنگه که کوم چا درڅخه پوښتنه وکړه چي تاسو په کورکي پلانکي ياپلاني شئ موجود دی نو هغه ته مه وايه چي هو؟

او همداسي ډېر نور ډولونه شته چي مور او تاسو خپلو ماشومانو ته درواغ بنيو او خپله هغوی ته درواغو ويلو روزنه ورکو.

ماشومان چي کله زموږ او ستاسو درواغ ويل ويني: په راتلونکي وخت کي زموږ ماشوم هم درواغ وائي او د خپل ځان عدت يي گرځوي. درواغ ويل هيڅ کومه گټه نه لري!

په درواغو ويلو سره مور هتمن خپل ځان يا کوم بل چاته زيان رسوو! داسلام مبارک دين درواغ ويل نه خوښوي او درواغ ويونکي يي لوی گنهکاره بللی دی. الله جل جلاله مور د درواغو ويلوڅخه منه کړي يو، په دې خبره دلا بڼه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الْحَجِّ : 3 نمبرايات ولولئ! رسوالله (ص) فرمايي: رښتيا نيکي ته بيول کوي اونیکي جنت ته بيول کوي، اوسړی رښتيا وایي تردي چي دالله (ج) په نزد رښتونی وليکل سي او درواغ بدي ته بيول کوي اوبدي دوړخ ته بيول کوي اوسړی درواغ وایي تردي چي دالله (ج) په نزد دروغجن وليکل سي. ①  
همدارنگه زموږ او ستاسو ټولني هم دروغ ويونکي نه خوښوي او د درواغجنو لپاره يي متلونه ويلي دي.

يو پښتو متل دي چي وائي ددروغو مزل لنډوي. که غواړو چي دټولني په منځ کي اعتبار لرونکي او دعزت (درناوي) خاوندان واوسو. بايد درواغ ونه وايو، خلک مو بايد په درواغ ويونکو سره نه بلکي د رښتینو او رښتيا ويونکو انسانانو په توگه وپيژني.

مور او تاسو بايد خپل دوستان او ملگري ددروغو په ويلو سره تشويق نه کړو، بلکي هغوی د دروغو ويلو څخه راوگرځوو.

همدا ډول خپل ماشومان او دکورنی نور غړي هم دهغو ددروغو ويلو په صورت کي دهغوی په دې بد عدت وپوهوو، زياتونه يي ورته بيان کړو او هڅه وکړو چي يوه داسي لاره ومومو چي په راتلونکي وخت کي هغوی دروغو ويلو ته زړه بڼه نه کړي.

مور او تاسو بايد درواغ ويل دخپلي کورنی او ټولني څخه ورک کړو، دا عدت دمنځه يو سو تل رښتيا ووايو، که څه هم رښتيا ويل مو دوندي ترڅه وي چي مورته زيان رسولی سي، مگر مور بايد درواغ ونه وايو ځکه الله (ج) دروغ ويونکي نه خوښوي.

په سمندرکي دملغرو لټون.....

### شگوم او زموږ ټولنه

زموږ او ستاسو په ټولنه کې ځينې بڼې او نارينه په تېره بيا هغه بڼې او نارينه چې علم او پوهه نه لري، يو کار يا هم شى په بد يا بڼه فال يا بڼه، بدشگون، شگوم باندې نيسي او فکرکوي که چيرې داکار په دډول سره وسي : موږ او يا هم زموږ کورنۍ ته به کوم زيان يا گټه ورسپړي.

د مثال په توگه ځينې ددوى څخه د شپې جارونه وهي، ځني بيا جارو لور نږدې، ځينې د شپې نوکان نه غوڅوي، ځينې نور بيا د خپلو چپه او بڼتل، تورې جامې اغوستل، د دواخترانو په منځ کې کوژده او واده کول د شپې دکور څخه د تور ديگ ايستل او بخرته وړل او همدارنگه د شپې دپلوه څخه دکور څخه دخميرې وتل زموږ په سيميزه لجه د پروي په نامه د يوه حيوان نارې، انگولا کول او همداسې بم (کرکوميو) نومې مرغه اواز، ناره په يوه سيمه کې کول په بد فال او شگوم باندې نيسي. پورته او دې ورته نور ډېرې پيښې او کارونه زموږ د ټولني ځينې وگړي په بدشگون نيسي. شگونونه يوازې بدنه بلکې ځينو ته خوښې ورکوونکي شگومونه هم زموږ په ټولنه کې شهرت لري.

د مثال په ډول سره: د راستې سترگې د بڼو رپيدل، د پايڅې او بڼتل، دکارغه نومې مرغه په هوا کې گرځيدل او دې ته ورته نورې تصادفي او غيرې تصادفي پيښو ته يې بيا دنیکو شگومونو نوم ورکړى دى. دا معلومه خبره ده چې ټول کارونه او پيښې د الله (ج) د طرفه څخه دي او هيڅ يوشى يا تصادفي پيښه دانه ثابتې وي چې کومه بده يا بڼه پيښه دي منځ ته راسي. په هرې کرني باندې الله (ج) خبر او عالم دى مگر که چيرې الله (ج) وغواړي نو د يوې خطرناکې واقعي او يا هم د يوې بڼې اوبې خطرې واقعي د پيښيدلو دوخت خبر او علم خپلو خاصو او عامو بنده گانو ته ورکوي، هغه که په واسطې، نښو او نښانو سره وي او که بيله واسطې او نښو نښانو څخه. الله (ج) خپلو بندگانو ته د داسې وسايلو د جوړيدلو علم ورکوي يايې ورکړى و او دى چې دهغه وسيلې په کارولو سره انسان د يوې پيښې درامنځته کيدلو څخه خبر يږي، مگر کومه تصادفي پيښه يا کار چې موږ او ستاسو ځينې يې ځينې وخت دنورو بڼو او بدو پيښو درامنځ ته کيدلو زيرنده او لامل بولو بيله دي چې زموږ داگمان او خبره بيله څيرني تجربې او سيلې څخه وي يوازې زموږ ناسم گمان، وسوسه او وپره ده، په دماغ کې دا د زيان او گټې فکر دهغې پيښې له کبله ساتل او په زړه کې ترينه وپره کول زموږ اوستاسو څخه داهيره وي چې خيراو شر د الله (ج) د طرفه څخه دي، ياد ناسم فکر، گمان او وسوسه موږ په ډول ډول روحي او جسمي ناروغيو اخته کوي.

زموږ او ستاسو د شگومونو کيسې يوازې او يوازې افسانې دي، کيدای سي داشگومونه دخينو تصادفي پيښو او يا هم کيدای سي ځينو اشخاصو دخپلې گټې او ځينو نورو بيا د يو ډول خوښې او خوشبيني په پار منځ ته راوړي وي او دوخت په تيريدو سره ياد شگونونه او کړنې زموږ په ټولنه کې مروج سوي وي.

په سمندرکي دملظرولتون..... مور او تاسو بايد شگونونه او فالونه ونه نيسو ځکه الله (ج) په هغه کارونو خبردی چې اراده يې لري او بيله دي چې دلوی خدای (ج) خوبنه نه وی هېڅ يو مخلوق ته په هغه پېښيدونکی کار باندي علم نه ورکوي. بدفال شگون يا شگوم اوکړنه نيول او دکومي پېښي درامنځ ته کيدو علت گڼل دگناه څخه خالي نه دی. رسوالله (ص) فرمايي: بدفالي هېڅ شی نه دی، (يعني کړل) او غوره فال دی، ځلگووويل اي دالله رسوله! فال څه شي دی؟ رسوالله (ص) وفرمايل: نيکه خبره چې په تاسو کي يوڅوک يې واورې. ①

کيدای سي فال، شگون اوکړنه دلویو گناهونو دکولو لپاره لارپرانيزي اومور په لویو گناهونو کي مبتلا کړي. مور او تاسو بايد دتولني څخه د ادفال شگون اوکړني نيولو کوچنی فرهنگ دمنځه یوسو او پري نږدو چې مور دي په هغو کارونو په سي روان سو چې داسلام دين يې نه خوښوي. فال نيول او شگون نيول زموږ او ستاسو په کارونو کي ورسته والی راوړي اومور نه پريږدي چې خپل کارونه په سم ډول سرته ورسوو. فال نيول او شگوم يا شگون نيول مور په روهي او جسمي ناروغيو اخته کوي.

شگون نيول او فال نيول مور په گناه کي اخته کوي. مور او تاسو بايد خپل هغه دودونه اوکړني دمنځه یوسو اووي نکر وکومي چې داسلام ددين سره په ټکر کي وي. زموږ او ستاسو څخه دهريوه کس دا مسؤليت او دنده ده چې داسلام دسپيڅلي دين په رڼاکي خپل ژوند پرمخ بوزو اونوروته يې لارښوونه وکړو. زموږ او ستاسو دتولني ځيني وگړي ددې لپاره زيار باسي چې زموږ او ستاسو دتولني هغه دودونه اودکلتور هغه څانگي را ژوندی اوزرغوني کړي چې بي گټي اوآن زيان رسوونکي دي،

ياد وگړي که کيدای سي دهغو دودونو او دفرهنگ دښاخونو دپياوړتيا او غوريدا لپاره دي زيار وباسي چې د هغوپه راژوندي کيدا اوبيامروج کيدا سره زموږ او ستاسو تولنه پرمختگ کولی سي، په يادې کړني کولو سره به يادوکسانو خپل مابين دين اسلام ته هم تريوي اندازي پوري خدمت کړی وی.

### فرهنگ

ديوي تولني ټولو مادې او معنوي شتمنيو ته فرهنگ ويل کيږي. مور افغانان يولرغونی او ويارلی فرهنگ لرو او نسل په نسل دا ويارلی فرهنگ درموږ پوري را رسيدلی دی. مور تل دخپل غوره او ويارلي فرهنگ څخه په هرډول حالاتو کي ساتنه کړي ده او نه مودي پريښي چې کوم څوک زموږ فرهنگ ته زيان ورسوي. خو اوس ددې مرغه زموږ دفرهنگ ځيني برخي دمنځه تلو په حال کي دي دا دمنځه تلل يې ځيني لاملونه لري چې په لاندې ډول سره دي.

په سمندرکي دملغرولتون.....  
 لومړی لامل: اوسني پرمختللي وسايل چي ټولنيزي رسنۍ په کي لويه ونډه لري  
 زموږ فرهنگ ته يي ستونزي راولاړي کړي دي، ځيني زموږ دفرهنگ نه  
 غوښتونکي او ورسره بغض کوونکي دځينورسنیو دلاري غواړي زموږ پرهنگ  
 ته زیان ورسوي او زموږ اوستاسو څخه ځيني دهغوی دشومو موخو  
 بنکارگرځيدلي دي او دنورو ټولونو دفرهنگ تقلیدي کړی اوکوي يي. ځيني ددي  
 رسنیو دجملې څخه دننه زموږ په هیواد کي دي، ځيني نورېي زموږ دهیواد څخه  
 دباندی زموږ دفرهنگ پرضد کارکوي اودهغوی هڅې تل همداوي چي زموږ مادي  
 او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوي.

یادمغرض، زیان رسوونکي کسان وه مورته تل خپل فرهنگ بڼه نوموي او زموږ  
 فرهنگ راته یوېد او ناوړه فرهنگ معرفي کوي. موږ او تاسو مسؤل یو چي ددي  
 رسنیو پرضد خپل غږ پورته کړواو پري نږدو چي زموږ فرهنگ ته دي دوی زیان  
 ورسوي او زموږ ټولنه دي زموږ څخه ليري کړي. موږ کولی سو چي دوی ته  
 جواب ورکړو، البته په دي کارکولو کي زموږ دهغه رسنیو رول اړین دی چي په  
 رښتیا هم غواړي زموږ دټولني لپاره خدمت وکړي.

دهغو دشمو موخو(هدفونو) څخه دټولني دوگړو خبرول زموږ دخپلو رسنیو دنډه  
 ده. زموږ او ستاسو دولت هم باید پري نږدي چي یوه رسنۍ دي زموږ په هیواد  
 کي زموږ دمادي او معنوي شتمنیو پرضد فعلیت وکړي او هغه کسان چي  
 دارسنۍ اوري، گوري، یالولي يي دهغوی دنډه هم داده چي نور دا رسنۍ ونه  
 څاري او خپل ترتوانه پوري دهغوی څخه ليروالی اختیار کړي. موږ بایدتل وپښ  
 و اوسو بڼه اوبد دیوبل څخه توپیر کړو او که خپله یاد کارنه سو کولی نو باید  
 دټولني دنورو وگړو څخه مرسته وغواړو.

البته دیادوني ورده چي داسلام مبین دین او زموږ ژبه هم زموږ دفرهنگ دجملې  
 څخه دي او زیاتره گواښونه هم زموږ همدغو دو دفرهنگ څانگو ته دي. که  
 چيري موږ دهمدغو څانگو څخه کلکه ساتنه وکړو نو موږ به خپل دفرهنگ ډيرو  
 برخو څخه ساتنه کړي وي.

دوهم لامل: خارجي هیوادونو ته سفرونه او تگ را تگ. زموږ دټولني ډېر وگړي  
 دبېلابیلو لاملونو له کبله په خارجي هیوادونو کي میشت دي. ددي میشتو وگړو  
 دجملې څخه ځيني دهغو ټولونو دفرهنگ در اغيزي لاندې راغلي دي او خپل  
 فرهنگ يي شاته غورځولی دی، دا دفرهنگ شاته غورځول هم ځيني لاملونه لري  
 دهوسا ژوند تېرولو، دمالي شتمنیو دلاسته راوړلو، د زور زیاتي، شوق او  
 خوبني، دډېر مودي اوسیدلو او دخپل هیو واد او ټولني سره دنفرت کولوله  
 عمله، دا او دي ته ورته نور ډير لاملونه دي چي زموږ دټولني هغه اشخاص چي  
 په خارجي هیوادونو کي میشت دي خپل دفرهنگ څخه ليروالی اختیاره وي. کله  
 چي یاد اشخاص خپل هیواد ته راستانه سي: بیا هم دوی دهم هغې بحرني ټولني  
 دفرهنگ څخه په خپل هیواد کي گټه اخلي،



په سمندرکي دملظرولتون..... د خپل فرهنگ په ډول يې عملي کوي او د ټولني نورو وگړو ته هم دهم هغه بحرنی فرهنگ دمنلو لارښونه کوي. ددې پرځای چې هغه بحرنی فرهنگ هیرکړي نو نوريې هم مروج کوي، یاد کسان دیوه هیواد پاله شخص دعوه نه سي کولی، یاد وگړي درهغو چې خپل فرهنگ ته په رښتني ډول نه وي ژمن سوي زموږ هیواد ته کومه گټه نه سي رسولی، یاد وگړي باید خپل ځانونه اصلاح کړي، دنه اصلاح کیدلو په صورت کي باید ټولنه د دوی څخه لیروالی اختیارکړي او دوی پري نږدي چې زموږ مادي او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوي.

دریم لامل: اقتصادي ستونزې: زموږ دټولني ځینی وگړي دخپلو مالي ستونزو دلیرکولو لپاره دنورو ټولونو دمادي او معنوی شتمنیو دپیاوړتیا لپاره خپل په هیوادکي فعالیت کوي او دخپلو مادي او معنوي شتمنیو ددمنځه وړلو په فکرکي دي.

یاد کسان دنورو دلاس لاندي خپل هیواد ته زیان رسوي او دهرپرمختگ مخه یې دب کوي. زموږ څخه یې ځینی مادي او معنوي شتمني اخیستي او دخینونورو داخیستلو په لټه کي دي. دوی زموږ هرډول شتمني دخپلو بادارانو په لمنه کي وراچوي او هڅه یې تل دا وي چې څنگه دخپل هیواد مادي او معنوي شتمنی دمنځه یوسي. یادو کسانو ته هیڅ وخت آزاد انسانان نه سو ویلی، بلکي دوی غلامان او مریان دي. موږ او تاسو باید دهغه خپل او پردي مخه ونیسو چې زموږ دمادي او معنوي شتمنیو ددمنځه وړلوپه لټه کي وی، البته داسلام دمبین دین په رڼا کي.

هغه وگړي چې زموږ دټولني څخه دي او زموږ مادي او معنوي شتمنی دمنځه وړي نیکوکاره اودستاینې ورنه دي. څنگه یوکس دپردیوو په لمسون خپل مادي او معنوي شتمني دمنځه وړي.

څلورم لامل: بي علمي اوناپوهي. زموږ دټولني ځني وگړي ددې له عمله دنورتولنو فرهنگ عملي کوي، چې هغوی علم او پوهه نه لري، هغوی په دې نه پوهیږي چې دنورو دفرهنگ تقلید کول ښه کړنه ده او که بده او دانه سي معلومولی چې کومه کړنه چې زه یې کووم هیواداو ټولني ته مي گټه رسوي او که زیان.

دټولني میشتوته نیک پوهوي دټولني دپوهو وگړو دنده ده، هغه کسان چې علم او پوهه لري باید تل هڅه وکړي چې دبي علمه او ناپوهو کسانو سره دهغوی په پوهوي کي دبیلابیلو لارو څخه کار واخلي اودهغوی سره مرسته وکړي ترڅو دټولني ناپوهه اوبي علمه وگړي دجهل او ناپوهیو په تورو تیارو کي بند پا تي نه شي. پنځم لامل: ځان بنودنه. زموږ او ستاسو څخه ځینی دځان لوی او عصري بنودلو او یا هم پرمختللي بنودلو لپاره، دنورتولونو مادي او معنوي شتمنی دځان لپاره غوره کوي اوداد ځان بنودني دود دبیلابیلو لارو څخه غواړي دټولني نورو وگړو ته هم ورسوي،

په سمندرکي دملظرولتون.....  
 دوی غواري چي په دې کارکولو سره په ټولنه کي دعزت او قدر خاوند سي،دياد  
 فکدرلودونکو دامفکوره ناسمه ده،باوري يم چي هيڅ وخت هم زموږ هيواد پاله  
 اوفرهنگ پاله وروڼه دپږديو دفرهنگ تقلید کوونکي ته ددې لپاره درناوی نه کوی  
 چي ده دخپل فرهنگ څخه ځان ليري کړی دی او دنورفرهنگ ته يي ځان نژدي  
 کړی دی، ياده سوي مفکوره درلودونکي وگړی په خپل دې بدفکر کي هتمن  
 ناکامه دي او دوی خپل موخي ته نه سي رسيدلی.

شپږم لامل: جبر او زور زیاتی.

زموږ ځني مظلومان وروڼه او خویندې په دې خاطر دپږديو دفرهنگ بڼکار  
 گرځيدلي دي چي هغوی دې کړني ته مجبور سوي دي، حالاتو دوی ته دنورو  
 دفرهنگ دمنلو گواښ کړی دی، دوی دکوم مجبوریت له عمله دنورو دمادي او  
 معنوي شتمنيو منلو ته اړسوي دي،دوی ته چي کله هم ددې حالاتو څخه دوتلو  
 زمينه برابره سي، نو دوی به هتمن هغه دجبر او زور زولني ماتي کړي او ژربه  
 هغه فرهنگ ته شا کړي کوم فرهنگ چي دوی په خپله خوښه نه دی غوره کړی  
 بلکي په دوی باندي په زورتپل سوی دی.

اووم لامل:تعلیمي مرکزونه. ځيني دپږديو ترلاس لاندي تعلیمي مرکزونه هم  
 زموږ ځيني ماشومانو، تنکیو ځوانانو او ځوانانو ته دنورفرهنگ لولي. دهغوی  
 دماشومتوب، دین، بي وزلی او نورو لارو څخه په گټي اخیستلو په هغوی باندي  
 دنورو فرهنگ مني،هغوی دې ته تشویق کوي چي دهغوی دناسم فرهنگ دمنلوپه  
 جال کي راگیر او دهغوی بڼکارسي اوورسته دهغوی دشومو موخو د ورپوره  
 کولو آله وگرځي.یاد تعلیمي مرکزونه کيدای سي دټولو نورو لاملو نو څخه  
 خطرناک تمام سي، او ژر به زموږ په ټولنه کي داسي یو نفاق منځ ته راولي چي  
 دهغه څخه دوتلو لاره به بیا دپره ستونزمنه وی.

هغه تعلیمي مرکزونه چي زموږ ماشومانو او ځوانانو ته دپږديوو فرهنگ زده  
 کوي باید وي پیژنو او په گډه يي مخه ونيسو پري نږدو چي هغوی خپلو ناسمو  
 اومنفي موخو ته ورسیري.

خپل دکورنی غړی باید په داسي تعلیمي مرکزونو کي ونه روزو ،زده کړه په  
 ونکړو چي هغه مرکزونه زموږ دمادي او معنوي شتمنيوپه زیان وي، زموږ  
 دفرهنگ دناسم بنودلو روزنه زموږ دوستانو ته ورکوي او هڅه يي دا وي چي  
 زموږ اولادونه پرناسمو اوناړوا لارو ستانه کړي.

موږ او تاسو باید دهغو ټولو خطرونو پر وړاندې ودریږو او پرضد يي غږاوچت  
 کړو، چي زموږ هيواد او ټولني ته زیان رسوونکي تمامیري. هغه خطرونه که  
 زموږ هيواد اوټولني ته په اوږد محاله توگه گواښ کوونکي وي او که په  
 لنډمحاله توگه گواښوونکي وي.موږ باید دخپلو مادي او معنوي شتمنيو (فرهنگ)  
 څخه ساتنه وکړو او هيڅ کورني او بحرنې وگړی یا وگړو ته اجازه ورنه کړو چي  
 زموږ څخه زموږ فرهنگ واخلي اویاهم ورته زیان ورسوی.

..... په سمندرکي دملظرولتون.....

### څنگه کولی شو خپل فرهنگ خوندي وساتو؟

لومړی: علم او پوهه لاسته راوړل. ټولنه دپوهې په ګاڼه سينگارول. دوهم: نیک عامه پوهوي او يوېبل ته دهغه عواملو او علتونو په اړه پوهوي ورکول او خبرورکول چې زموږ دغوره فرهنگ او دهغه څانګو ته خطر پېښوي او يا يې هم ورته پېښ کړی وي.

دریم: پوهان او عالمان کولی سي چې دنورو دفرهنگ دمروج کولو څخه زموږ په ټولنه کي مخنيوی وکړي. څلورم: قومي مشران اومخوړ هم په خپل فرهنگ ساتلو کي پوره ونډه لري.

پنځم: ټولنيزي رسنۍ. دټولنيزو رسنيو په مرسته موږ او تاسو کولی سو خپل فرهنگ ته خدمت وکړو او پري نږدو چې زموږ په هيواد کي دي دپږديوو فرهنگ مروج سي.

شپږم: دولت. دولت دنده لري دهغو کسانو او کړيو مخه ونيسي چې زموږ فرهنگ ته ستونزې راولاړه وي. اووم: عام خلګ. عام خلګ دنده لري چې دپږديو دزيان رسوونکو پرهنگونو دمروج کيدو څخه مخنيوی وکړي. اتم: يووالی او پر خپل فرهنگ ټينګ پاتي کيدل. نهم: زموږ تعليمي مرکزونه او تعليمي کتابونه هم بايد داسي وي چې دهیڅ پردي فرهنگ دراغيزي لاندي نه وي. پورته يادي سوي کړني، کسان او کړی کولی سي چې زموږ داويارلی، لرغونی فرهنگ او دهغه څانګي خوندي او پياوړي وساتي.

ديادوني ورده چې همدا موږ او تاسويو چې خپل فرهنگ ته زيان رسو. که موږ چيري خپل فرهنگ ته زيان ونه رسوو: هيڅ يوکس او ټولنه نه سي کولی زموږ فرهنگ ته زيان ورسوی. موږ او تاسو يو چې خپل دفرهنگ دښمنانو ته مولاره هواره کړي ده چې هغوی زموږ مادي او معنوي شتمی دمنځه يوسي، او ورته زيان ورسوي. زموږ او ستاسو په ټولنه کي ښه او بدکوچني فرهنگونه هم شتون لری او که زه دلته دهغوی يادونه کوم نويو لوی کتاب به پري وليکل سي، مگر موږ او تاسو بايد دهغه دودونو کوچنيو فرهنگونو مخه ونيسو چې بد او زيان رسوونکي وي او زموږ په ټولنه کي مروج سوی وي.

هغه دودونو ته بايد وده ورکړو او ورته کارو کړو چې په رښتيا هم مثبت اودستايلو وړوي، ګټه رسوونکي وه او دي او اوس دمنځه تلو په حال کي دي او ياهم دمنځه تللی دي. موږ او تاسو په ګډه کولی سو خپلي ټولني ته خدمت وکړو او دخپلي ټولني هرډول پرمختګ ته ليڅي را ونغاړو.

دا ټولنه موږ په ګډ کارکولو سره پرمختللي کولی سو. زموږ ټولني او هيواد ته يوازي موږ او تاسو ګټه رسولی سو،

نور وګړي او کړی زموږ اوستاسو وهيواد او ټولني ته ډير وخت کومه ګټه نه سي رسولی! موږ او تاسو بايد پرخپلو ځانو باور دلاسه ورنه کړو او تل همت لرونکي او صبر کوونکي انسانان و اوسو.

..... په سمندرکي دملغزولتون.....

### اسلام

موږ او تاسو مسلمانانو که څه هم دژوند په هر ډول حالاتو کي دخپل دين څخه دالله (ج) په مرسته کلکه ساتنه کړي ده، دژوند دبلې هرې اړتيا څخه مو خپل پاک دين ته حق داو لیت ورکړی دی، تل مودا هڅه کړي ده چې دالله (ج) ټول احکام پرځای کړو، چاته اجازه ورنه کړو چې زموږ ددين او زموږ ددیني ارزښتونو پر ضد لاس په کارسي، خو په اوسني عصر، وخت کي زموږ او ستاسو څخه ځيني مسلمانان دخپل دين څخه ليري سوي دي ،يعني خپلو دیني ارزښتونو او اسلامي احکامو ته څومره چې بنيایي هومره پاملرنه نه کوي او لامل يي هم داسوی دی چې موږ مسلمانان دنورو اديانو څخه دژوند په ډېرو چارو کي ورسته پاتي يو یاسو.

زموږ ددين دښمنانو زموږ ځينو څخه گټه اخيستي ده، موږ ځيني يي ديوبل سره په شخړواخته کړي يو او په يوه او بل نوم موږ ديو بل پر وارندې جنگوي؟ ځيني جاهل اوس مسلمانانو ته وژونکي وايي حال دا چې اسلام دژغورني، مهرباني، سلامتی... دين دی. داسلام دمبارک دين مخالفين تل په دې هڅه کي وه او دې چې داسلام سپيڅلي (پاک) دين بدنامه کړي، د دوی ددې بدې موخي ته درسيډو څخه وړاندې مسلمانان بايد دهغوی مخه ونيسي، داسلامي احکامو او دالله (ج) پر پاک کتاب قرآنکریم باندي منگولي تينگول (په قرآنکریم باندي عمل کول) دحضرت محمد(ص) پر لاره تگ کول د مسلمانانو په منځ کي اتفاق، هغه اشخاص اوکړی پيژندل چې داسلام په جامه کي داسلام پر ضد کارکوي او په دې لټه کي وي چې دمسلمانانو ترمنځ ستونزي منځ ته راوړي، داسلامي عالمانو لويي ټولني جوړول، دهغه رسنيو او ليکونو پيژندل او درخپل توان پوري دهغوی دشومو موخو مخه نيول چې داسلام دنامه څخه په گټه اخيستلو غيري اسلامي بيانونه او فتواوي ورکوي، په ماشومانوتنکيو ځوانان او ځوانانوباندي داسلامي علومو زده کړه،

داسلامي عالمانو دخوا څخه داسلامي امورو يادونه، نصحت(واعظ)کول،يادي سوي او دې ته ورته کړني موږ او تاسو په دې دنيا او اخرت کي دکاميابي ترپولي رسوي،موږ کولی سو په دې کړنو کولو سره دالله (ج) رضالاسته راوړو، اوانشاءالله هيڅ وخت به د يادو کړنو دعلمي کولو په صورت کي مسلمانان دداسي يو وخت شاهدان ونه اوسي چې مسلمانان يوبل په کښي وژني، يوبل ته په کښي زيان رسوي او دمسلمانانو ترمنځ يوالی نه وي.

موږ او تاسو مسلمانان بايد داسلام دنامه څخه په گټي اخيستلو غيري اسلامي کړني ونه کړو، نه هم بل چاته دا اجازه ورکړو چې داسلام دنامه څخه ناوړه گټه پورته کړي او په دې ناوړه او غيري اسلامي کړنو کولو سره داسلام دين ونورو اديانو ته يو بد دين ونوموي. زموږ او ستاسو مسلمانانو دا دنده ده چې اسلامي احکام پلي کړو.

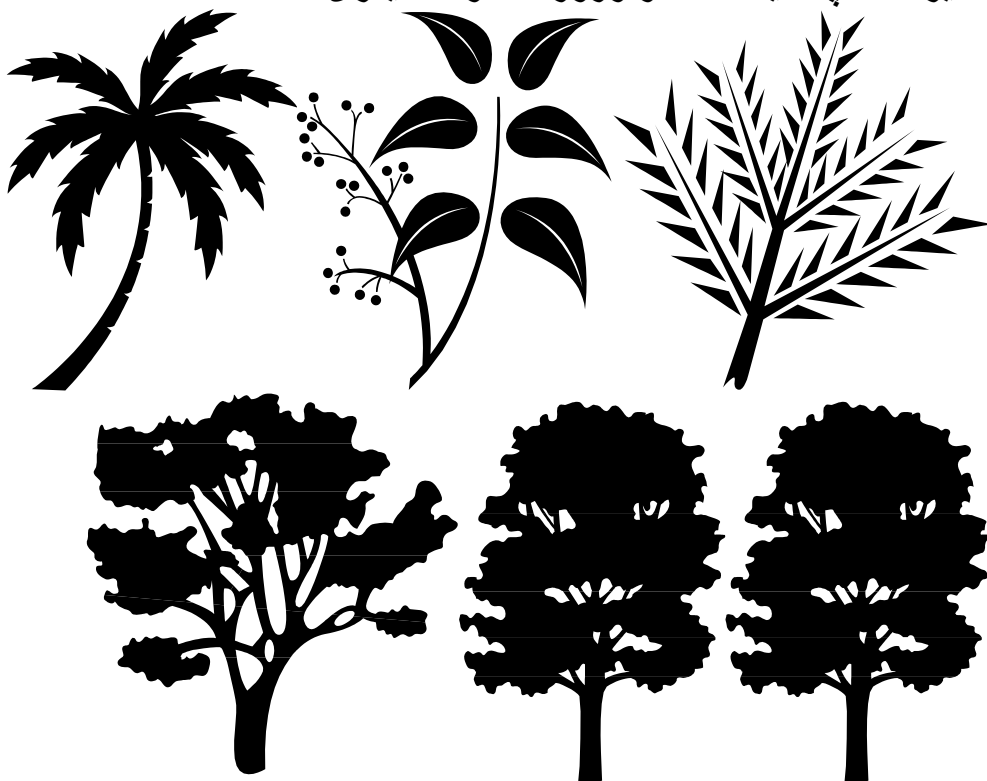
په سمندرکي دملغرولتون.....  
 په اسلامي احکاموکي دهرې ستونزې حل شتون لري او د هرچا حقونو ته په کي پاملرنه سوي ده. داسلامي احکاموپلي کول موږ اوتاسو او زموږ ټولني ته نيکمرغي په تحفه کي راکوي. که موږ غيري اسلامي کړني سرته ورسو، نو دنوراديانو به داسلام ددين څخه زموږ دهغو کړنو له کبله چي غيري اسلامي دي مگر موږځيني يي داسلام پردین پوري ترو نفرت وسي، وبه نه غواړي چي داسلام دين چي دژغورني، برياليتوب او سلامتي دين دی ورته داخل سي او داسلام دين ومنې. پرموږ اوتاسو مسلمانانو دا لازمه ده چي موږ يوازي په نامه مسلمانان ونه اوسو، بلکي په رښتيا اسلامي احکامو ته غاړه کښيږدو، اسلامي احکام پرځان پلي کړو او لکه څنگه چي داسلام خوږ پيغمبر او دهغه ملگرو داسلام لپاره زحمتونه گاللي وه موږ او تاسو هم بايد ددي پاک دين لپاره زيار وباسو او خپل مسؤليت په ښه ډول سره سرته ورسوو. ومن الله توفيق

\*\*\*\*\*

دلوی خدای جل جلاله په مرسته دا کتاب (په سمندرکي دملغرولتون)

د ۱۳۹۴/۴/۲۴ هـ ش نيټه پای ته ورسیدی.

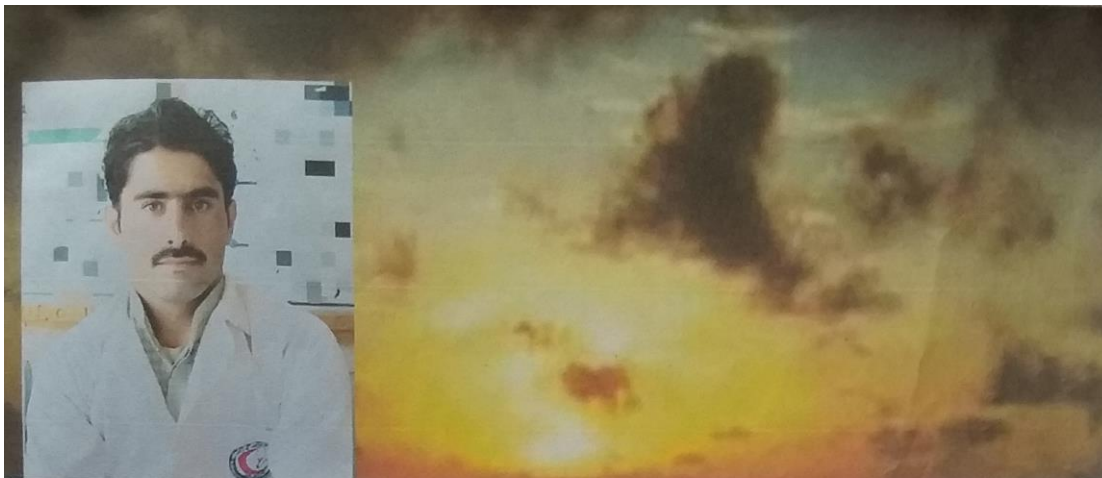
دخیرد دعا په هیله ستاسو ورور محمود حمیدزی



..... ۱۱۲ .....

- هغه سرچيپي چي په دي ڪتاب ڪي ورځه گته اڃيستل سوي ده.
- ۱: صحيح البخاري. تاليف الامام ابو عبدالله محمد بن اسما عيل البخاري.  
ژباړه. خپروونكي اداره مکتبه قاسميه. دخپريدونيته ۱۳۹۲ه ش
  - ۲: صحيح مسلم: تاليف ابو الحسين مسلم بن الحجاج القشيري. ژباړه. خپروونكي  
اداره احمدشاهي ڪتب خانه دچاپ ڪال ۱۳۹۰ه ش
  - ۳: تذکره الاولياء. تاليف فريدالدين عطار. ژباړه. خپروونكي اداره عمر عاصم  
نشراتي مرکز. دچاپ ڪال ۱۳۹۱ جدي.

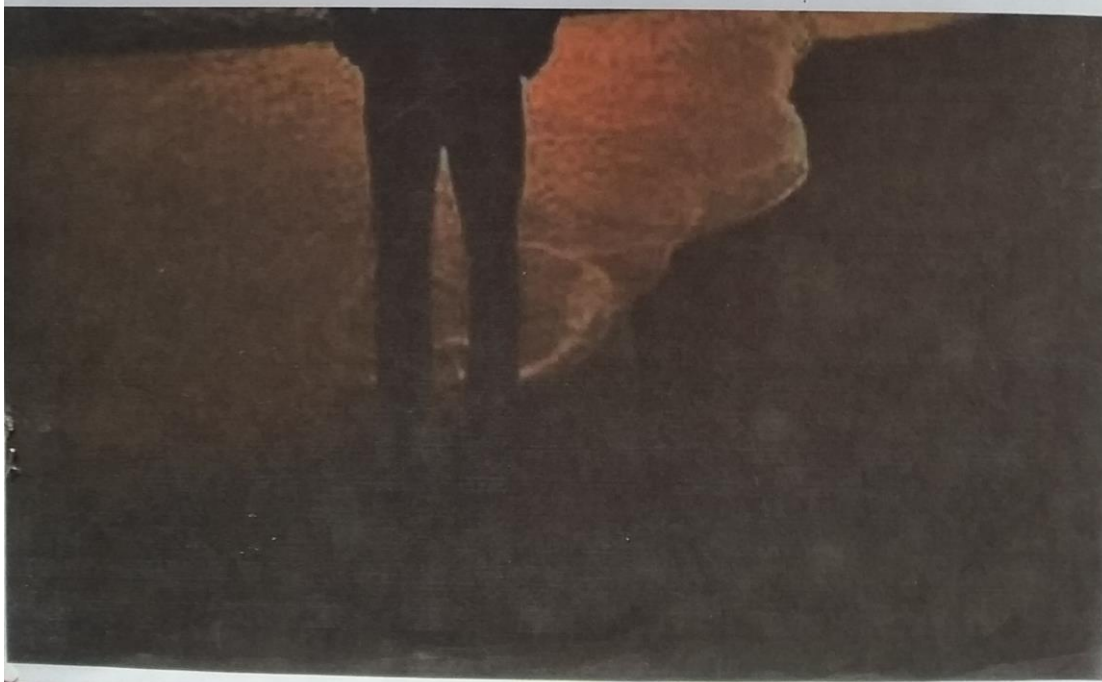
..... ۱۱۳ .....



## دلیکوال لنډه پیژندنه!

محمود حمیدزی په انگرېزي (Mahmood Hamidzai) دخیرالله زوی، د حاجي محمد اقبال لمسی او په خټه اڅکزی دئ . نوموړی د 1374 لېږديز لمريز کال د ثور د میاشتې په څلورمه نېټه چې د 1995 زېږديز کال د فبریل د میاشتې 24 نېټې سرسمون خورې د کندهار ولایت د زړی ولسوالۍ په سنگحصار کلي کې زیږیدلی دئ. حمیدزي دیني زده کړې دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.

لومړنۍ ښوونځۍ یې په سنگحصار لېسه، منځنۍ ښوونځۍ یې په قاضي عبدالمجید منځنۍ ښوونځۍ کې لوستي او په کال 1396 لېږديز لمريز کال کې د زړی ولسوالۍ د سعدسوري لېسې څخه فارغ او د مکتب دوره یې پای ته رسولې ده. حمیدزي نیمه عالی زده کړې د ډاکټر مامون ظاهري روغتیا علومو انستیتوت د نرسنگ په څانګه کې کړي او دیاد انستیتوت څخه په کال 1399 لېږديز لمريز کال کې د پنځلسم پاس په سویه فارغ دئ















**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)  
Ketabton.com: The Digital Library**